P. OVIDII NASONIS HEROIDVM EPISTOLÆ.

Amorum, libri III
De arte amandi, libri III
De remedio amoris, libri II

Aliaque hujus generis, quæ sequens pagella indicabit.

Epistolis novissimè accessit marginalia notarum fasciculus.

Curâ & Impensis
Societatis Bibliopolarum Londinensis.

liber Bernardi Kirkbridei 1641
stetit: s. d. 1. 2.

LONDINI,
Ex typographia Societatis Stationariorum. 1635.

Acceſſerunt huic tertio tomo reliqua, ab eodem, ut videtur, ante exilium confecta.

De medicamine faciei.
Nux.
Somnium.
Epigrammata.
Pulex & Philomela: quæ cùm aliquando inter cum alios Ovidii nomen circumtulerint: hodie ne docto quidem viro, immo ne viro quidem digna eſſe omnes vident, adjunximus, ne quid deſiderares.
A. Sabini Epiſtolæ iij. quibus, ad Ovidii Epiſtolas totidem reſpondet.
Carmen ad Piſonem vetus auctor Lucanus jampridem ſibi vindicavit.

Periclitanti ſub Muſarum ſignis, & Veterano, & Tyroni *ſuppetias præfatio optat.*

HEu qualem nunc Metamorphoſin ipſe vel Naſo patitur! hic ille, quem nobiliores olim Romani in ſinu tanquam religiosè geſtabant, qui Heroidum digitis (fulvo complexus in auro) quondam enitebat, en tuis nunc manibus aſpere tractatus, lacer indignè ſquallet. Hæc tua eſt (O Sororum aſſecla) inhumanitas? hæc barbaries? barbaries certè non eſt, non eſt crudelitas, ſed debitus, & qualem ipſe juſſit nec minùs ſperavit, honor.

Grata tua eſt pietas, ſed carmina major imago
Sunt mea, quæ mando qualiacunq; legas.

Hæc igitur volve, hæc tene, ſic delendo indelebilem reddes Ovidii tui effigiem, ſic precamur ut vivat. Scilicet, viſcera hæc ſunt Poetæ, tanquam Phænicea & poſthuma; quæ ubi vetuſtatis fuligine indecora ſuas ſubiêre flammas, emergunt ab incude ævum in omne reparabilia.

Cum Sulmonenſes igitur Manes, tuis præ-

sertim manibus (bene chartivoris) sese redivivos debent. Ecce, tibi Heroides restituit, resignat & tandem commendat cura Typographica.

Quò enim rectiùs advolare ambiant? diu, diu Penelope obiit, obiêre Heroinæ omnes, & suâ Paris cum Helenâ suâ cum Troiâ jacent. In rem igitur tuam (O Romani candidate eloquii) scriptas has nunc crede literas, & quidem Ad Te: hoc est ut legas, atq; id ipsum ut intelligas: Quod ut expeditiùs fiat, marginali face illustrandas tui ergo curavimus; & notatiunculas, consultis fideliter commentariis omnibus (salvâ interim Gymnasiarcharum pace atque curâ) adjecimus; quæ utinam sint Epistolis dignæ, certè dignæ sunt Commentariis Epistolæ: Heroicæ quidem, neque suo minores Titulo, & quas medullitùs intelligant, præter Græcolatinos, nulli. Speramus te sedulò ingenuum (O classice Lector) prælectoremque tuum haud aliter benevolum. Vale, miserere ferulantis tui palmæ; & disertum sæpe diuque consule Nasonem.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS EPISTOLARUM

[a]HEROIDUM LIBER.

a Illustrium aliæ conjugum, aliæ amatritum. ἥρως verò & ἡρῳὶς absolutè (allusivè ad ætatem) fœtitia antiquitus fœminumina, hodiè tantùm, ita & hîc, heroicum generis claritudinem inouunt.

In primam Epistolam *Argumentum.*

Græcis ad Trojam cum maximo bellorum apparatu ob Helenæ raptum proficiscentibus, Vlysses, Laertis & Anciliæ filius, Penelopes novæ uxoris detentus amore, insaniam simulans, comitatum negat. Verùm tandem fraude viri à Palamede derecta, cum cæteris in Trojanam expeditionẽ ire coactus est: ubi quantum & fraude, & virtute valeret, ostendit. Tandem pluribus peractis certaminibus, post decẽnium Troia eversa, cùm in patriam rediturus cum reliquis Græcorum principibus naves conscenderet, ob læsæ Minervæ indignationem, vastissimis procellis omnes agitati sunt: inter quos Vlysses acerbę tempestatis impulsu in longissimam, utpote decennem peregrinationem agitatus est. Cùm igitur Penelope, Icarii & Polycastes filia, [b] hactenus casta, hujusce tam longæ moræ causam ignoraret: ad illum hanc Epistolam scripsit, in qua illum multis rationibus in patriam reducere nititur, sic inquiens.

b Haud rectè pudica. sed talem gloriabundè statuunt poëtæ Græci. Πηνελόπεια ἦ μάλα πολλὰ &c. Eubu.

Penelope Vlyssi.

[c] HAnc, [d] *tua Penelope* [e] *lento tibi mittit Vlysse:*
Nil mihi rescribas: attamen ipse [f] *veni.*
Troja jacet certè [g] *Danais invisa puellis:*
Vix Priamus tanti, totáque Troja fuit.
O utinam tunc, cum [h] *Lacedæmona classe petebat:*
Obrutus [i] *insanis esset adulter aquis.*
Non ego deserta jacuissem frigida lecto:
Nec quererer tardos ire relicta dies.

c Videt hic quoddam ὀνομαστὶ & artificium, à vidato scarticulo loqui orditur vidua.

d Tua sim, sua dicar oportet, &c.

e Minimè maturanti.

f Legere nolit, frui malit. g Græci imprimis Pelasgi, inde Argivi, tandem Danai à rege sic dicti. Virg. h εὐδόξοτάτην πόλιν Stephanus vocat, vel à Lacedæmone Jovis filio, vel à felicitate sortis λακεδαίμων, urbs Laconiæ: hic raptor Paris Helenam primum solicitavit. i Epitheton est Musæi, μεγαυχὲς ἔπος.

Nec mihi quærenti [a] *spatiosam* [b] *fallere noctem,*
Lassaret viduas [b] *pendula* [b] *tela manus.*
Quando ego non timui graviora pericula veris?
[e] Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros,
Nomine in Hectoreo pallida semper eram.
Sive quis [f] *Antilochum narrabat ab Hectore victum,*
Antilochus nostri causa timoris erat.
Sive [g] *Menœtiaden falsis cecidisse sub armis:*
[h] *Flebam successu posse carere dolos.*
Sanguine [i] *Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam:*
Tlepolemi letho cura [k] *novata mea est.*
Deniq; quisquis erat castris jugulatus Achivis:
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus æquus amori:
Versa est in cineres sospite Troia viro.
Argolici rediêre duces, altaria [l] *fumant:*
Ponitur ad patrios barbara præda deos:
Grata ferunt nymphæ pro salvis dona maritis:
Illæ victa suis Troica fata canunt.
Mirantur justiq; senes, trepidæq; puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.
Atque aliquis, posita monstrat sera prælia mensa,
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Symois, hic est Sigeia tellus.
Hic steterat Priami regia celsa senis.
Illic Æacides, illic tendebat Ulysses:
Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo senior, te quærere misso
Rettulerat nato Nestor: at ille mihi.
Rettulit & ferro Rhesumq; Dolonáque cæsos:
Utque sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es ô præceps nimiúmque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo.
Totq; simul mactare viros adjutus ab uno:
At benè cautus eras, & memor ante mei.
Usque metu micuêre sinus, dum victor amicum
Dictus es Ismarius isse per agmen equis.

a Longa mora, &c.
b Fallebam noctes noctivagosque procos.
b Pendula, quia fallaci telâ atque suspensa tenuit amantes, quorum spes texuit & rerexuit, textrix vulpina dicebatur, à Πήνη, tela, Penelope, quæ priùs Arnæa. alii aliàs.
e Hinc amor, hinc timor est, &c.
f Nestoris filium. Ἀντίλοχος μινεχάρμης. Hom.
g Patroclum. Μενοιτίου ἄλκιμον υἱὸν Ἕκτωρ, &c. Hom.
h Dolesi mariti gratiâ & memoriâ. alluitve ad insaniam mentitam.
i Hercule natus, à Sarpedone, Lyciæ rege lâceâ occisus, ipse verò a Patroclo Ἀντιθεὸν Σαρπηδόνα, Διὸς υἱόν. Hom. E.
k Nam Ulysses Tlepolemum vindicaturus, pugnas inivit.
l Vota Holocaustis solvunt.

Sed

Sed mihi quid a prodeſt veſtris, diſiecta lacertis
Ilios: & murus quod fuit ante, a ſolum?
Si maneo a qualis Troja durante manebam:
Virág, mihi dempto ſine carendus abeſt?
Diruta ſunt aliis, uni mihi Pergama reſtant:
Incola captivo quæ bove victor arat:
Jam ſeges eſt ubi Troja fuit: reſecandáque falce:
b Luxuriat c Phrygio ſanguine pinguis humus.
Semiſepulta virûm curvis ſe iuntur aratris
Oſſa: ruinoſas occulit herba domos.
d Victor abes, neç ſcirè mihi quæ cauſa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quiſquis ad hæc vertit peregrina luttora puppim:
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quámque tibi reddat, ſi te modo viderit uſquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos e Pylon, antiqui Neltia Neſtoris arva,
Miſimus: incerta eſt fama remiſſa Pylo.
Miſimus & f Sparten: Sparte quoque neſcia veri,
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.
Utilius ſtarent etiam nunc mœnia Phœbi:
Iraſcor votis heu levis ipſa meis.
Scirem ubi pugnares, & tantum bella timerem:
Et mea cum multis juncta querela foret.
Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens,
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus,
Tam longæ cauſas ſuſpicor eſſe moræ.
Hæc ego dum ſtultè meditor, quæ veſtra libido eſt:
Eſſe peregrino captus amore potes.
Forſitan & narres quàm ſit tibi ruſtica conjux:
Quæ tantum lanas non ſinat eſſe rudes.
Fallar, & hoc crimen tenues vaneſcat in auras:
Nève revertendi liber abeſſe velis.
Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit: & immenſas increpat uſque moras.
Increpet uſque licet: tua ſim, tua dicar, oportet:
Penelope conjux ſemper Ulyſſis ero.

a Qualiter ſtante Ilio Decennium paſſa ſum, ita poſt decennium diruto, ſc. frigida & vidua eſt.

b *Groues rankes*, Metaph. Trojanorum ſanguine tanquam hinnoſo ſucco faginata humus uberius effundit gramineum ſemen.

c in Aſia minore (quam dicunt eſſe Phrygiam) ſita fuit decantata urbs.

d Vbi abſentiæ cauſas nunc nullas eſſe aſſerit, concludit admirans, vid. ab.

e Pylos Meſſeniæ oppidum, hinc cognominatus Neſtor Pyleos, Nelei & Clotidis filius.

f Regia Menelai. Penelope mittit Telemachum de Ulyſſis fortunâ, reditúque ſciſcitatum, reſpondet Menelaus,

Γνώτην ἰδμεν ἀνδρῶν
Ζώειν ὅτ' ἐν
τιθήνεται.

Ille

Ille tamen pietate mea, precibúsque pudicis
a Frangitur: & vires b temperat ipse suas.
* Dulichii, * Samiíque, & quos tulit alta * Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa proci.
Inq; tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
Viscera nostra, tuæ dilaniantur opes.
c Quid tibi Pisandrum, Polybúmque, Medontáq; divum
Eurimachíque avidas, Antinoíque manus,
Atque alios c referam, quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis.
d Irus egens pecorísq; Melanthius c actor edendi
Vltimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero, sine viribus uxor,
Laertésque senex, Telemachúsque puer.
Ille per f insidias penè est mihi nuper ademptus:
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dii precor hoc jubeant, ut euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt custósque boum, longæváque nutrix,
Tertius, immundæ cura fidelis heræ.
Sed neque Laërtes, ut qui sit inutilis annis,
Hostibus in mediis regna tenere potest.
Telemacho veniet, vivat modò fortior ætas:
Nunc erat auxiliis illa tuenda, patris.
Nec mihi sunt vires, inimicos pellere telis:
Tu citius venias portus & aura tuis.
Est tibi, sitq; precor, natus: qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laërten: ut jam sua lumina condas,
Extremum fati sustinet ille diem.
Certè ego, quæ fueram te decedente puella:
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

a Emollitur. dissuadetur.
b Rigorem paternum imperiúmque suum mitigat.
* Dulichium, Samos, Zacynthos insulæ sub imperio Vlyssis, Etonio mari adiacentes: carmen verò est. Hom. l. 11.
Δυλιχίθεν τε, &c.
c Quid igitur aut ego referam illos?
d Iejunus ille procorum internuncius. inde nomen (si lubet credere) ἀπὸ τῆς ἴριδος, mendicorum clarissimus, adeò ut in proverbium abiit.
πλοῦτος παρὰ δείλοις.
Ad chichinnum usque describitur. Σ.
e Scribunt, nactor. Sed usuléactor enim gregis custos est: ὑφ' ὃν Δολίοιο Μνηστῆρες Αἶγας ὀΐεν, Δείπνον μνηστῆρσι: Cœnam procis.
f Consilium inibant proci de Telem: occidendo quem suspitavit Pallas.

In Epistolam secundam.

Argumentum.

Demophoon, Thesei & Phædræ filius, à bello Trojano in patriam rediens, maris tempestatibus in Thraciam delatus, à Phyllide Lycurgi, & Crustumenæ filia, quæ tunc Thraciæ imperabat, & hospitio & lecto benignè susceptus est: & cùm al quandiù secum fuisset, andita morte

Mnæsthei,

Mnæsthei, qui post ejectum ex urbe Athenarum patrem Thesea, imperium occupaverat, regni cupidine captus, Phyllidi fide data, se intra mensem rediturum fingens se ad res suas componendas ire, resarcitis navibus, Athenas petiit, neque de reditu curavit. Quatuor itaque exactis mensibus, Phyllis epistolam hanc scripsit, in qua suadet, ut beneficiorum memor, servatis sponsionibus, in fide persistat: quòd si negligat, violatum pudorem crudeli morte compensare minatur.

Phyllis Demophoonti.

a HOspita, Demophoon, tua te b Rhodopeia Phyllis
c Ultra promissum tempus abesse queror.
Cornua cùm lunæ pleno semel orbe coïssent:
Littoribus nostris anchora pacta tua est.
Luna quater latuit, toto quater orbe recrevit:
Nec vehit d Actæas e Sithonis unda rates.
Tempora si numeres, bene quæ numeramus amantes,
Non venit ante suam nostra querela diem.
Spes quoque lenta fuit: tardè, quæ credita lædunt,
Credimus: invita nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi: sæpe putavi
Alba procellosos vela referre Notos.
f Thesea g devovi, quia te dimittere nollet:
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, ne dum vada tendis ad i Hebri,
Mersa foret cana naufraga puppis aqua.
Sæpe Deos supplex, ut tu scelerate valeres,
Sum prece thuricremis devenerata focis.
Sæpe videns ventos cœlo, pelagòque faventeis,
Ipsa mihi dixi; si valet ille, venit.
Denique fidus amor, quicquid properantibus obstat
Finxit: & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes: nec te jurata reducunt
Numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon ventis & verba, & vela dedisti:
Vela queror reditu; verba carere fide.
Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amavi?
Crimine te potuit demeruisse meo.
Unum in me scelus est quod te scelerate recepi,
Sed scelus hoc meriti pondus, & k instar habet.

a Justissima querelæ argumenta: illa hospitalis, constans, læsi iste reus promissi.
b Notissimus hic mons, ab Orpheo claruit.
c Pactum fuit intra mensem, &c.
d Nec Thracium mare græcas rates adhuc reduxit: ab Ἀκτὴ littus.
e Sithoneas ulves. Virg. Sithon mons alter Thraciæ, clarissimus.
f Quæ ille commisit egregia, altera ab hac pagina recensebit.
g Execrata sum, devovere est votis infestis, dirisque detestari. Illum ego devoveo quem mens intelligit Ibim. Ovid.
i Fluvius Thracius.
k Æquiparationem. Talis est valoris culpa, ut quæ aliquid simile, & retaliationem meruit; infra, quæcunque a merito spes venit, æqua venit.

Jura,

Jura, fides, ubi nunc? commissaque dextera dextræ,
Quique erat in falso a *plurimus ore Deus?*
Promissus b *socios ubi nunc* c *Hymenæus in annos?*
Qui mihi conjugii d *sponsor, &* d *obses erat.*
Per mare, quod totum ventis agitatur, & undis:
Per quod sæpe ieras: per quod iturus eras:
Perque tuum mihi jurasti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, f *avum.*
Per Venerem nimiumque mihi facientia tela:
Altera tela arcus, altera tela faces.
g *Junonemque toris quæ præsidet alma maritis:*
h *Et per* i *tediferæ* mystica *sacra Deę.*
Si de tot læsis sua numina quisque deorum
Vindicet, in pœnas non satis unus erit.
Ah laceras etiam puppes furiosa refeci:
Ut, qua, desererer, firma carina foret.
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires,
Heu patior telis vulnera facta meis.
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis,
Credidimus generi, numinibusque tuis.
Credidimus lachrymis; an & hæ simulare docentur?
Hæ quoque habent artes, quàque jubentur, eunt.
Diis quoque credidimus: quid jam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moveor quòd te juvi portuq; locoque:
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulasse jugali
Pœnitet: & lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi: dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia te meruissi putavi:
Quæcunque ex merito spes venit, æqua venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria: simplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis & amans & fœmina verbis:
Dii faciunt laudis summa sit ista tuæ.
Inter & Ægidas media statuaris in urbe,
Magnificus titulis stet pater antè suis.

a Frequens, per hospitalem Jovem, per Neptunum sospitantem, per teliferum deum, per promissum Hymenæum ipsum.
b Conjugales.
c Nuptiarum tutelare numen. allusivè ἀπὸ τοῦ μένος.
d Metaph. ab hominibus sumpta. vadis & fidejussoris vices & officium subivit ipse Hymenæus.
f Trita est de Ægeo (Thesei patre, Neptuni filio) in mare præcipitato.
g Junoni nuptiarum cura. inde Pronuba dict. & Paranympha. νύμφη nova nupta.
h Quia Græcus fuit Demop. solennia græcorum mysteria sacrosq; illi patriæ suæ ritus miro artificio objicit.
i Ceres incensâ face raptam a Plut. Proserpinam quærebat.

a Cum fuerit lectus b Scyron torvusque c Procrustes,
Et d Scinis, & tauri e mistaque forma viri,
Et domitæ bello Thebæ, fusique f Bimembres,
Et pulsata nigri regia cæca dei.
Hoc tua post illos titulo signetur imago:
Hic est cujus amans hospita capta dolo est.
De tanta rerum turba, factisque parentis,
Sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
Quod solum excusat: solum miraris in illo.
Hæredem patriæ perfide fraudis agis.
Illa (nec invideo) fruitur meliore marito:
Inque capistratis tygribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces:
Quòd feror externum præposuisse meis.
Atque aliquis, jam nunc doctas eat, inquit, Athenas
Armiferum Thracem, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat: careat successibus opto,
Quisquis ab eventu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant æquora remo,
Jam mihi jam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului: nec te mea regia tangit:
Fessaque Bistonia membra lavabis aqua.
Illa meis oculis species abeuntis inhæret:
Cùm premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti: colloque infusus amantis
g Oscula per longas jungere pressa moras.
Cumque tuis lachrymis, lachrymas confundere nostras
Quodque foret velis aura secunda queri:
Et mihi discedens suprema dicere voce:
Phylli face expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto, redeas modò serus amanti:
Ut tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infœlix? jam te tenet altera conjux?
Forsitan, & nobis qui malè savit amor.
Utque tibi excidimus: nullam puto Phyllida nosti,
Hei mihi, si quæ sim Phyllis, & unde rogas:

a Thesei memorabilia filio Dem. quasi degeneri objicit.
b A Sam detur. batus, &c.
c Nomen latronem narrat.

ἐποχεῖσθαι. impingo, affigo, effendo, incurro. solebat enim incursu adoriri viatores, & captos ad grabatum ferreum raptare & impellere.

d Hospitum corpora curvatis arboribus alligata lacerabat hoc modo: ab humo mittebat in auras.
e Semivirumque bovem, &c. Minois Cretensis taurus sacrificatus: Neptuni indignatio: turpis cum tauro illo Pasiphaes concubitus monstri Minotauri ortus, Dædali Labyrinthus puerique, puellæque septem Atheniensis, Ariadnes filum, Thesei tandem adventus & in Minotaurū victoria, à præceptore tuo fusius expediuntur singulatim.
f Centauri.

Quæ

Quæ tibi Demophoon, longis a *erroribus acto*
Threicios portus, b *hospitiúmque dedi.*
c *Cujus opes, auxere meæ: cui dives egenti*
Munera multa dedi: multa datura fui:
Quæ tibi subjeci latissima d *regna* d *Lycurgi,*
Nomine fœmineo vix satis apta regi.
e *Quà patet umbrosum Rhodophe glacialis ad Æmum:*
Et f *sacer admissas exigit* f *Hebrus aquas.*
Cui mea virginitas avibus libata sinistris:
Castáque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone Thalamis ululavit in illis:
Et cecinit mœstum devia carmen avis.
Affuit Alecto brevibus torquata colubris:
Súntque sepulchrali lumina mota face.
Mœsta tamen scopulos, fruticosáque littora calco:
Quaque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
Sydera, prospicio quis mare ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror esse deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis:
Mobile quà primas porrigit æquor aquas.
Quò magis accedunt: minus & minus utilis asto:
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modicè falcatus in arcus:
Ultima prærupta cornua mole rigent.
Hic mihi suppositas immittere corpus in undas
Mens fuit, & quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent:
Occurrámque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum ut superes, adamantáque téque:
Non tibi, sic dices, Phylli sequendus eram.
Sæpe venenorum sitis est mihi: sæpè cruenta
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quæ se nectenda lacertis
Præbuerant, laqueis implicuisse juvat.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem:
In necis electu parva futura mora est.

a Nam errare est peregrinando deviare. Pelagive veni, erroribus actus. Virg lib. 6.
b Quid in hospite regia virgo ureris? Medeæ secum expostulatio. Met. 7.
c Atque ope nescio quis servabitur advena nostrâ. ibidem.
d Patris mei, acri quondam regnata Lycurgo. Virg Æn. 2.
e Imperii paterni fines, situm, ambitum leviter tangit a monte Boreali ad Australem.
f Hic fluvius in mare Ægeum sese exonerat, exigit, emittit.
f Religio fuit veterum, fontibus & fluviis omnibus nymphas appropriare suas, & sacros vocare: vel sacer dictos ab Orphei capite his undis immerso.

Inscribêre meo causa [a] *invidiosa sepulchro:*
Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon letho dedit, hospes amantem:
Ille necis [b] *causam præbuit, ipsa* [c] *manum.*

a Odiosa.
b Perfidia.
c Laqueo.

In tertiam Epistolam
Argumentum.

*Postquam Græci Phrygiam appulerunt, urbes Troiæ finitimas, & præcipuè quæ Lesbo insulæ erant oppositæ, hostili more, cœperunt depopulari: inter quos Achilles Pelei & Thetidis filius, utramque Ciliciam, & Thebanam atque Lyrnesiam invasit. Expugnato itaque Chrynesio oppido, duas insignes secum virgines abduxit: Astynomen Chrysæ sacerdotis Smynthei Apollinis filiam, & Hippodamiam Brisæ natam, quæ deinde à paternis nominibus fuerunt cognominatæ. Chrysen autem Agamemnoni Græcorum Principi concessit, & Briseida sibi reservavit. Sed cùm jam Deorum jussu cogeretur Agamemnon Chrysen patri restituere, Briseida Achilli surripuit. Quamobrem indignatus Achilles, diu bello abstinuit, nec illius suasione vel precibus ad arma adversus Trojanos sumenda animari potuit: nec postea Briseida accipere curavit, quamvis illi Agamemnon cum maximis muneribus ultrò misisset. Quare Briseis ad eum hanc epistolam mittit, in qua conqueritur de ejus nimia ira, rogatque ut sumat arma adversus Trojanos, dummodo jam prius ab Agamemnone ultro ablatam recipiat.

* Hæc quidem epistola uti ec prima, Homericæ Iliadi se debent. apud quem libro 1. & nono fit dilucidius argumentum præsens.

Briseis Achilli.

QVam legis, à [a] *rapta* [a] *Briseide littera venit:*
Vix benè barbarica, Græca [b] *notata manu.*
Quascunque aspicies, lachrymæ fecere lituræ:
Sed tamen hæ lachrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te, dominòque viroq́,
Fas est: de domino pauca, viroque querar.
Non, ego poscenti quòd sum citò tradita regi,
Culpa tua est: quamvis hæc quoque culpa tua est.
Nam simul Eurybates me, Thalthibyusque, vocarunt:
Eurybati data sum Thalthibyoque comes:
Alter in alterius jactantes lumina vultus,
Quærebant taciti, noster ubi esset amor.
Differri potui pœnæ mora grata fuisset.
Hei mihi discedens oscula nulla dedi.

a Vox ponderis emphatici plena, quo tanquam cardine, tota nititur epistola, patrii lares nunc mihi nulli: rapta sum, tu causa rapinæ, tu lachrymarum, tu literæ hujus querulæ. Briseida ergo respice memor.
b Scripta, stilo, charactere, & Idiomate barbarisinis adultero, argumentum commiserationis. Scilicet Græca barbaries, (non compta aut multilinguis loquela) lachrymæ tacite loquentes, & sine rusticitate simplicitas, in fœminis suada est facundia.

At

At lachrymas sine fine dedi rupíque capillos:
Infœlix iterum sum mihi visa rapi.
Sæpe ego decepto volui custode reverti:
Sed me, qui timidam prenderet, hostis erat.
Si progressa forem, caperer ne nocte timebam,
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sum, quia danda fui: tot noctibus adsum:
Nec repetor: cessas: a *iráque lenta tua est.*
Ipse b *Menœtiades, tunc cùm tradebar, in aurem,*
Quid fles? hic parvo tempore, dixit, eris.
c *Non repetisse* d *parum est:* e *pugnas, nè reddar, Achille.*
I nunc, & f *cupidi nomen amantis habe.*
Venerunt a à te Telamone, & Amyntore nati,
Ille gradu propior sanguinis, ille comes.
Laërteque satus: per quos comitata redirem:
Auxerunt blanda grandia dona prece:
Viginti fulvos operoso ex ære g *lebetas,*
Et h *tripodas septem, pondere & arte pares.*
Addita sunt illis auri bis quinque talenta:
Bis sex assueti vincere semper equi.
Quodque supervacuum est, forma præstante puellæ
Lerbides everso corpora capta domo.
Cumq́; tot his (sed non opus est tibi conjuge) conjux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa negas!
Qua merui culpa fieri tibi vilis Achille?
Qua levis à nobis tam citò fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget?
Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrnesia mœnia vidi:
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi consortes pariter generísque necísque,
Tres cecidisse: tribus quæ mihi mater erat.
Vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta,
Pectora jactantem sanguinolenta virum.
Tot tamen amissis, te compensavimus unum:
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras:

a Ira & indignatio extorsit Achilli lachrymas, huic verò amor & tristitia.
b Pag. 2. Patroclus semper Achilli conjunctissimus astitit.
c Nova hic incipit Transitio, & fit saltus historiæ ab Alpha Homerico usque ad Iota, ubi sic ad Achillem loquitur Vlysses. Σὺ δ' Ἀγαμέμνων Ἄξια δῶρα δίδωσι, &c.
d Me Menelaum tibi reddere & reducem dare.
f Expergiscere.
g Αἰσθωίας ἢ λέβετας, &c. Homeri sunt carmina.
h Tripos. mensa est à trinopedum numero.

Tu

Tu mihi iuratus per numina [a] *matris aquosæ*
[b] *Vtile, dicebas ipse, fuisse capi,*
[c] *Scilicet, vt quamuis veniam dotata, repellar:*
Et mecum, fugias, quæ tibi dantur opes.
Quin etiam fama est, cùm crastina fulserit [d] *Eos,*
Te dare nubiferis linea vela Notis.
Quod scelus vt pauidas miseræ mihi contigit aures:
Sanguinis, atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ô miseram cui me violente relinques?
Quis mihi desertæ mite leuamen erit?
Deuorer antè precor subito telluris hiatu:
Aut rutulo missi fulminis igne cremer:
Quàm sine me [e] *Phthijs canescant æquora remis:*
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi iam reditúsque placent, patrijq́ penates:
[f] *Non ego sum classi sarcina magna tuæ.*
Victorem captiua sequar, non nupta maritum:
Est mihi, quę lanas molliat, apta manus.
Inter [g] *Achæiadas longè pulcherrima matres*
In thalamos coniux ibit, eatq́, tuos.
Digna [h] *nurus* [h] *socero, Iouis* [h] *Æginæq́ nepote,*
Cuique senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles, famulæq́ tuæ, data pensa trahemus:
Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet ne me tantùm tua deprecor vxor,
Quæ mihi nescio quo non erit æqua modo.
Néue meos coràm scindi patiare capillos:
Et leuiter dicas, hæc quoque nostra fuit.
Vel patiare licèt, dum ne contempta relinquar:
Hic mihi væ miseræ, concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ,
Et iacet ante tuos Græcia mœsta pedes.
Vince animos, irámque tuam, qui cætera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape Æacide: sed me tamen antè recepta:
Et preme turbatos, Marte fauente, viros.
Propter me mota est: propter me desinat ira:
Simq́ ego tristitiæ causa modúsque tuæ.

a Thetidis: filiæ Nerei: matris Achillis.
b Ex utili, surdebas me Menelao tradi.
c Scilicet: num hoc est illud utile, ut priùs impetratâ discedendi veniâ, nunc redux repulsam à te patiar?
d Eous, & Eos græc. aurora, lux, ind. ἑωσφόρος.
e Achilles dictus aliquando Phthius. a Phthia Thessaliæ urbe. Νῶν δ' εἶμι Φθίην δ', &c.
f Non magno quidem ero oneri *Si me comitem adjunxeris.*
g Græcas.
h Socero, scilicet patre tuo Peleo, qui nepos erat Jovis & Æginæ.

Nec tibi turpe puta precibus a *succumbere nostris;*
Conjugis b *Oenides* c *versus in arma prece est.*
Res audita d *mihi, nota est tibi: fratribus* e *orba*
Devovit nati spémque capútque parens.
Bello erat ille ferox: positis secessit ab armis:
f *Et patriæ rigida mente negavit opem.*
Sola virum flexit conjux: felicior illa:
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor; nec me pro conjuge gessi,
Sæpius in domini serva vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen ossa viri subito malè tecta sepulchro,
Semper judiciis ossa verenda meis.
Pérque trium forteis animas, mea numina, fratrum,
Qui benè pro patria, cum patriáque jacent:
Pérque tuum, nostrúmque caput, quod junximus unà:
Pérque tuos enses, cognita tela meis:
Nulla g *Mycenæum sociâsse cubilia mecum*
Juro: fallentem deseriüsse velis.
Si tibi nunc dicam, fortissime, tu quoque jura,
Nulla tibi sine me gaudia facta; neges.
At Danai mœrere putant; tibi plectra moventur:
Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quærat, quare pugnare recuses;
Pugna nocet; citharæ, nóxque, Venúsque juvant.
Tutius est jacuisse toro; tenuisse puellam;
Threiciam digitis increpuisse lyram;
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant;
Partáque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
Cúmque mea patria laus tua victa jacet?
Dii melius; validóque precor vibrata lacerto
Transeat Hectoreum, h *Pelias hasta latus.*
Mittite me, Danai; dominum legata rogabo;
Mistáque mandatis oscula multa feram.

a Arma & amorem resumere.
b Meleager Oenei filius, Althææ matri iratus, pugnam devovit uxorius: donec precibus conjugis Cleopatræ victus bellum inivit.
c Hom. 9. ὠρίνετο θυμὸς, &c. vid. Met. 8.
d Barbaris audita: Græcis nota.
e Mater Althæa, occisis jam cæteris filiis, odit Meleagrum.
f Sumpta ex Homero hæc fere omnia, quem si legeris nostro favebis margini.
g Ipse Mycenæus magnorum ductor Achivûm, Agamemnon.
h Non à Peleo patre, sed à Pelio monte.

Plus

Plus ego quàm a *Phœnix, plus quàm facundus Vlysses,*
b *Plus ego, quàm* c *Teucri (credite) frater,* d *agam.*
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis:
Præsentésque oculos admonuisse sinu.
Sis licet immitis, matrisque ferocior undis:
Vt taceam, lacrymis comminuére meis.
Nunc quoque (sic omneis Peleus pater impleat annos,
Sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis)
Respice sollicitam Briseïda fortis Achille:
Nec miseram lenta ferreus ure mora.
At si versus amor tuus est in tædia nostri:
Quam sine te cogis vivere, coge mori.
Vtq́; facis, coges: abiit corpúsque, colórque:
Sustinet hoc animæ, spes tamen una tui.
Qua si destituar, repetam fratrésque, virúmque:
Nec tibi magnificum, fœmina jussa mori.
Cur autem jubeas? stricto pete corpora ferro,
Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si Dea passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
At potiùs serves nostram, tua munera vitam:
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, e *Neptunia præbent*
Pergama: materiam cædis ab hoste pete.
Me modò sive paras impellere remige classem,
Sive manes, domini more venire jube.

a Supra citatis Achillem obtestantes.
b Hæc conclusio totius loci Rhetorici.
c Ajax.
d Potentior Marte Venus. Met. à causam agendo quam malè egit Ajax ab Vlysse facundo victus: forma vero etiam in barbaris græca efficacior facundia: nam est aliquid, &c.
e A Phœbo & Neptuno condita Troja.

In quartam Epistolam.

* *Argumentum.*

Theseus Ægei filius interempto Minotauro, Ariadnem Minois & Pasiphaes filiam, quam ob opem sibi præstitam, uxorem accepturum promiserat, simul cum Phædra ejus sorore navi imposita, secum adduxit. Verùm Bacchi admonitione in Naxo, sive, ut alii volunt, in Chio insula Ariadne relicta, Phędram duxit: quę deinde absente Theseo in Hippolyti privigni, quem ex Hippolyte Amazone acceperat, amorem exarsit. Qui cùm cœlibem ducens vitam, sese venando exerceret, nec posset uti illius colloquio hac epistola amorem suum indicavit. In qua illum callidis suasionibus ad sui amorem flectere conatur. Et cum turpe

* Si de penuria argumenti quereris, lege Senecæ Trag. de Phæ. & Hip. Apud quem (ut semper solet) fusius hæc tibi suggeret fidelissimus Commentator Nostras.

sit, privignum à noverca de stupro interpellari, principium ex insinuatione sumpsit in hunc modum.

Phædra Hippolyto.

Qua, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
Mittit a *Amazonio* b *cressa* c *puella viro.*
Per lege quodcunque est: quid epistola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, esse potest.
His arcana notis terra, pelagóque feruntur:
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui: ter inutilis hæsit
Lingua: ter in primo destitit ore sonus.
Quà licet, & sequitur, pudor est miscendus amori:
Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.
Quicquid amor jussit, non est contemnere tutum:
Regnat, & d in superos jus habet ille deos.
Ille mihi primò dubitanti scribere, dixit,
Scribe: dabit victas ferreus ille manus.
Adsit: &, ut nostras avido fovet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitia socialia fœdera rumpam:
Fama (velim quæras) crimine nostra vacat.
Venit amor graviùs, quo seriùs: urimur intus:
Urimur: & secum pectora vulnus habent.
Scilicet, ut teneros lædunt juga prima juvencos;
Frænáque vix patitur de grege captus equus:
Sic malè, víxque subit primos rude pectus amores:
Sarcináque hæc animo non sedet apta meo.
Ars fit, ubi à teneris crimen condiscitur annis:
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova servatæ carpes libamina famæ,
Et pariter nostrûm fiet uterque nocens.
Est aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere ungue rosam.
Si tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
Candor ab insolita labe notandus erat.
At bene successit, digno quòd adurimur igne:
Pejus adulterio turpis adulter obest.

a Hyppolitæ Amazonis filio: de Amazonibus autem lege Justinum tuum. Etymon ab α & μάζος mamilla.
b Pater ejus Minos Cretum rex.
c Erat nunc uxor Thesei, & Hip. noverca, sed sub nomine Puellæ crimen levat. *expectate paulisper, cras erit mulier*; dixit Cicero ducturus puellulam: nympha tamen, sponsa, & puella sæpe Synonyma.
d Fœlicior (O amorum præceptor) & tutior lusisses intactis semper superis: sed te dixisse credam, Regnat, & à superis jus habet ille Deis.

Si mihi concedat Juno [a] *fratrémque, virúmque,*
Hippolytum videor [b] *præpositura Jovi.*
Jam quoque (vix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi per sævas impetus ire feras.
Jam mihi prima dea est, arcu præsignis adunco
Delia: judicium subsequar ipsa tuum.
In nemus ire libet: pressisq; in retia cervis,
Hortari celeres per juga summa canes:
Aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto,
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpè juvat versare leves in pulvere currus,
Torquentem frænis ora fugacis equi.
Nunc [c] *feror, ut Bacchi furiis* [d] *Eleleïdes actæ,*
Quæque sub Idæo tympana colle movent.
Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuêre suo.
Námque mihi referunt, cùm se furor ille remisit,
Omnia: me tacitam conscius urit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem:
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Juppiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater decepto subdita tauro,
Enixa est utero [e] *crimen onúsque suo.*
Perfidus [f] *Ægides ducentia fila secutus,*
[g] *Curva meæ fugit tecta* [h] *sororis ope.*
En ego nunc, ne fortè parum Minoïa credar,
In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus:
Me tua forma capit: capta parente soror.
Theseïdes, Theseúsque duas rapuêre sorores:
Ponite de nostra bina trophæa domo.
Tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusis:
Gnossia me vellem detinuisset humus.
Tunc mihi præcipuè, nec non tamen antè placebas;
Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.

a Ast ego quæ divum incedo regina, Jovisq;
Et soror, & conjux.——

b Quasi detestatura adulterium, quo simplicitatis prætextu suasura est Hip. se, invite licet nuptam, re ipsâ tamen manere puellam, nam Theseus illam duxit, relictâ turpiter Ariadne: ille ergo adulter, non illa. relege præcedens carmen.

c Agitor.

d Bacchi sacerdotes. Hac voce innuit, Se in feras, in pugnas, & ardua quæcunq; paratam, nam ἐλεῖν vox fictitia in Pæanibus ad pugnandum incitans hinc Bacchus Belli author Eleleus.

e Minotaurum.

f Theseus.

g Labyrint.

h Ariadnes.

Quémque vocant aliæ vultum rigidúmque, trucémque,
Pro rigido, Phædra judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juvenes, ut fœmina, compti;
Fine coli modico [a] forma virilis amat.
Te tuus iste rigor, positíque sine arte capilli,
Et [b] *levis egregio* [c] *pulvis in ore decet.*
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
Exiguo flexos miror in orbe pedes:
Seu lentum valido torques hastile lacerto.
Ora ferox in se versa lacertus habet:
Sive tenes lato venabula cornea ferro:
Denique nostra juvat lumina, quicquid agis.
Tu modò duritiem sylvis depone jugosis:
Non sum materia digna perire tua.
Quid juvat [e] *incinctæ studia exercere* [d] *Dianæ,*
Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alterna requie, durabile non est:
Hæc reparat vires, fessaque membra levat.
Arcus & arma tuæ tibi sint imitanda Dianæ:
Si nunquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat [e] *Cephalus sylvis: multæq; per herbas*
Conciderant illo percutiente feræ.
Nec tamen Auroræ malè se præbebat amandum:
Ibat ad hunc sapiens [f] *à sene diva viro.*
Sæpe sub ilicibus Venerem, [g] *Cinyráque creatum,*
Sustinuit positos quælibet herba duos.
Arsit & [h] *Oenides in Mænalia Atalanta:*
Illa feræ spolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primùm turba numeremur in ista,
Si Venerem tollas, rustica sylva tua est.
Ipsa comes veniam: nec me salebrosa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon:
Et tenuis tellus audit utrumq; mare.
Hic tecum [i] *Trœzena colam, Pittheïa regna:*
Jam nunc & patria carior illa mea est.
Tempore abest, aberítque diù Neptunius heros:
Illum Pirithoi detinet ora sui.

a *Forma viros neglecta decet.*
b *Non indecore pulvere sordidus.*
c *Sunt quos curriculo, &c.*
e Aliàs succincta dicitur: & cothurnata.
d Venatrix dea.
e Celebris venator. Procrin uxorem deserens Auroram adamavit. Sed hic Ovid. sui erit commentator. Met. l. 7.
f Tithono sui marito, qui longævus ab Aurorâ factus, præ Senio decrevit in cicadam. l. 9. Met.
g Adonin, Cinyræ & Myrrhæ filium, Met. l. 5.
h Meleager supra dictus, pag. 82. sed consule Muthologos.
Caput apri, de quo Hom. Il. 9. Vrbs in Isthmo ab Hip. dilecta.

Præ-

Præposuit Theseus (nisi nos manifesta negamus)
a Pirithoum Phędrę, Pirithoúmque tibi.
Nec sola hęc ad nos injuria venit ab illo:
In magnis lęsi rebus uterque sumus.
Ossa mei b fratris clava perfracta trinodi
Sparsit humi: c soror est præda relicta feris.
d Prima e securigeras inter virtute f puellas
Te peperit, nati digna favore parens.
Si quæras, ubi sit? Theseus latus ense peregit:
Nec mater tanto pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tædáque accepta jugali:
Cur? nisi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi; quos tamen omnes
Non ego tollendi causa, sed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrima rerum,
In medio nixu viscera rupta forent.
I nunc, & meriti lectum reverere parentis;
Quem fugit, & factis abdicat ille suis.
Nec, quia privigno videar coitura noverca,
Terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, ævo moritura futuro,
Rustica, Saturno regna tenente, fuit.
Saturnus periit: perierunt & sua jura:
Sub Jove nunc mundus: jussa sequare Jovis.
Jupiter esse pium statuit quodcunque juvaret:
Et fas omne facit fratre marita soror:
Illa coit firma generis junctura catena,
Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est g celare: licet; pete munus ab illa;
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis; laudabimur ambo;
h Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
Janua, nec custos decipiendus erit:
Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit:
Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpæ,
Tu licet in lecto conspiciare meo.

a Ixionis filius. hinc Ixionides dictus: cum quo ad inferos Theseus descendit: nam ut Achilles Patroclo, sic Theseus Pirithoo.
Theseus in fera, superis testatur Achilles, Hic Ixionidem, ille Menœtiaden.
b Minotauri nam omnes Thesei injurias recensei exprobantur.
c Ariadne.
d Summa, princeps, celeberrima inter Amazones.
e Secures in bellum gerebant pro telis.
f Vtante Cressa puella. *Vox grata, puella, procis.*

g Si non satis caste, potes caute tamen.

h Imponas speciosæ nomina culpæ. Met. 7.

Tolle moras tantum, properatáque fœdera iunge:
Qui mihi nunc sæuit, sic tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex, humilísque precari:
Hic us, vbi nunc fastus, altáque verba iacent?
Et pugnare diu, nec me summittere culpæ
Certa fui: certi si quid haberet amor.
Victa precor, genibusque tuis regalia tendo
Brachia: a quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugúsque pudor sua signa reliquit:
Da veniam fassæ, duráque corda doma.
Quòd mihi sit genitor, qui possidet b *æquora, Minos:*
Quòd veniant c *proavi fulmina torta manu:*
Quòd sit auus radijs frontem d *vallatus acutis,*
Purpureo tepidum d *qui mouet axe diem.*
Nobilitas sub amore iacet: miserere priorum:
Et mihi si non vis parcere, parce meis.
Est mihi dotalis tellus Iouis insula Crete,
Seruiat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos, potuit corrumpere taurum
Mater: eris tauro sæuior ipse truci?
Per Venerem, parcas, oro, quæ plurima mecum est:
Sic, nunquam quæ te spernere possit, ames.
Sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
Syluáque perdendas præbeat alta feras.
Sic faueant Satyri, montanáque numina Panes,
Sic cadat aduersâ cuspide fossus aper.
Sic tibi dent Nymphæ, quamuis odisse puellas
Diceris, arentem quæ leuet vnda sitim.
Addimus his precibus lacrymas quoq;: verba precantis
Perlegis, & lacrymas finge videre meas.

a Amor cœcus: Nec me ignorantia veri decipiet sed amor.

b Cretam & insulas mari adjacentes.

c Jovis, proavus è parte matris nam Pasiphae filia Phœbi, Jovis filii.

d Phœbus, Sol.

In quintam Epistolam.

Argumentum.

Cùm Hecuba Cissei filia, & Priami vxor grauida esset, ardentem facem totam Troiam comburentem se parere somniauit: territus itaque Priamus oraculum consuluit: à quo cum accepisset oriturum filium, qui patriæ esset exitio, quamprimùm partus ederetur, iussit interfici. Hecuba

cuba verò cùm puerum, qui posteà Paris dictus est, peperisset, materna pietate mota, pastoribus regis clam alendum mandauit. Is autem cum iam adolesceret, Oenonem nympham adamauit, atque, vt aliquibus placet, in vxorem duxit. Sed cum Iuno, Pallas & Venus de pulchritudine contenderent propter aureum pomum, in quo scriptum erat, Detur pulchriori, à Ioue ad Paridis arbitrium remissæ sunt: cui cùm Iuno regnum, Pallas sapientiam, Venus voluptatem & mulierum pulcherrimam promisisset, pro venere sententiam tulit. Qui deinde à patre cognitus, & in gratiam susceptus, Spartam navigans, Helenam Menelai uxorem rapuit, eámque Troiam abduxit: Quod cum Oenone rescivisset, hac Epistola de eius perfidia conquerendo, Helenam Græcis reddi, & se recipi suadet.

Oenone Paridi.

a *NYmpha suo Paridi, quamuis suus esse recuset,*
Mittit ab Idæis verba legenda iugis.
Perlegis? an coniux prohibet noua? perlege, non est
Ista b *Mycenæa littera scripta manu.*
c *Pegasis Oenone Phrygijs celeberrima syluis,*
Læsa queror de te (si sinis ipse) meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis?
Nec tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
Quæ venit indignè, pœna dolenda venit.
Nondum tantus eras, cùm te contenta marito
Edita de magno flumine Nympha fui.
Qui nunc Priamides (absit reverentia vero)
Seruus eras: seruo nubere Nympha tuli.
Sæpè greges inter requieuimus arbore tecti:
Mixtáque cum folijs præbuit herba torum:
Sæpè super stramen fœnóque iacentibus alto,
Depressa est humilis cana pruina casa.
Quis tibi monstrabit saltus venatibus aptos?
Et tegeret catulos qua fera rupe suos?
Retia sæpè comes maculis distincta tetendi:
Sæpè citos egi per iuga summa canes.
Incisæ seruant à te mea nomina d *fagi:*
Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantùm trunci, tantùm mea nomina crescunt:
Crescite, & in titulos surgite rite meos.

a Νύμφαι olim montium, arborum, fluviorum, fontium numina, quorum multiplex fictio constat apud Muthologos, certè allusio figmenti est ad luscum rerum genitabilem.

b Non est ut timeas, non dolesse Menelaus ad te misit.

c Pegas nomen Pintis, quem in Ericiis habuit Oenone. præterea Nymphæ item & Musæ Pægasides dictæ à πηγὴ: trita ratio.

Populus

Populus est (memini) fluviali consita ripæ:
Est in qua nostri littera scripta memor.
Populę vive precor, quæ consita margine ripæ,
Hoc in rugoso cortice carmen habes:
Quum Paris Oenone poterit spirare relictâ,
a *Ad fontem Xanthi versa recurrit aqua.*
Xanthe retrò propera, versæq; recurrite lymphæ:
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi duxit: ab illa
Pessima mutati cœpit amoris hyems:
b *Qua Venus & Juno, sumptisque decentior armis*
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
c *Attoniti micuêre sinus, gelidúsque cucurrit,*
Ut mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neque enim modicè terrebar) anúsque
Longæuósque senes, constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæq; trabes, & classe parata,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Flêsti discedens: hoc saltem parce negare:
Præterito magis est iste pudendus amor.
Et flêsti, & nostros vidisti flentis ocellos:
Miscuimus lacrymas mœstus uterque suas.
d *Non sic appositis vincitur vitibus ulmus:*
Ut tua sunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cùm te vento quererêre teneri,
Riserunt comites! ille secundus erat.
Oscula dimissę quoties repetita dedisti?
Quàm vix sustinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis gelido pendentia lintea malo
Suscitat, & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela:
Quà licet, & lacrymis humet arena meis.
Utq; celer venias virides Nereïdas oro:
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture redisti:
Heu mihi! pro dira pellice blanda fui.
Aspicit immensum moles nativa profundum:
Mons fuit: æquoreis illa resistit aquis.

a Scatent poetæ istiusmodi imprecatione ab impossibili.

b Respice Argumentum, detur Pulchriori.

c *Pantel.* usque metu micuere sinus, pag. 2. micare est trepidare. *To quiver.* ut, micat lingua, micant arteriæ: *Beate.* micant sydera: *Twincle.* emicat altè cruor. Virg.

d Ambitiosa hederâ lascivior.

Hinc

Hinc ego vela tuæ cognovi [a] *prima carinæ,*
Et mihi per fluctus [b] *impetus ire fuit.*
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora:
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrásque cita ratis attigit aura:
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar?)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc verò rupíque sinus, & [c] *pectora planxi,*
Et secui madidas [d] *ungue rigente genas:*
Implevíque sacram querulis ululatibus Idam:
Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertáque conjuge ploret,
Quæq; prior nobis intulit, illa ferat.
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
Æquora, legitimos destituúntque viros.
[e] *At cùm pauper eras, armentáque pastor agebas,*
Nulla, nisi Oenone pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia [f] *tangit,*
Nec de tot Priami dicar ut [g] *una nurus:*
Non tamen ut Priamus nymphæ socer esse recuset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignáque sum, & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quòd tecum fronde jacebam,
Despice; purpureo sum magis apta toro.
Denique tutus amor meus est: tibi nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
[h] *Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:*
Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid gravis [i] *Antenor, Priamus quid suadeat ipse,*
Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum est, patriæ præponere raptam:
Causa pudenda tua est: justa vir arma movet.
Nec tibi, si cupias, fidam promitte Lacænam,
Quæ sit in amplexus tam citò versa tuos.

a Quid non sentit amor?
b Vix me sustinui ab undis aggrediendis.
c Sanguine & lachrymis.
d Vnguibus asperis.
e Exprobratio, ut veteris stet usque gratia facti.
f Amore ferit. poetice.
g Vt sim è grege.
h Helena filia putativa Tyndari, sed re verâ Jovis.
i *Antenor suadet belli præcidere causam.*

Ut a *minor Atrides temerati fœdera lecti*
Clamat, & externo læsus amore dolet:
Tu quoque clamabis: Nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est: deperit illa b semel.
Ardet amore tui: sic & Menelaon amauit:
Nunc iacet in viduo credulus ille toro.
Fœlix Andromache certo bene nupta marito:
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu leuior folijs, tunc cum sine pondere succi
Mobilibus ventis arida facta cadunt.
Et minus est in te, quam in summa pondus arista,
Quæ leuis assiduis solibus usta riget.
Hæc tua (nam c *recolo) quondam germana* d *canebat,*
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graia juvenca venit, quæ te, patriámque, domúmque
Perdet: iò prohibe, Graia juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto demergite puppim:
e *Heu quantum Phrygij sanguinis illa vehit!*
Dixerat: incursu famulę rapuêre furentem.
At mihi flaventes diriguêre comæ.
Ah nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet en saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certè est:
Deseruit patrios hospite capta deos
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)
Nescio, quis Theseus abstulit arte sua.
A juvene, & cupido, credatur reddita virgo?
Vnde hæc compererim tam bene, quærtis? amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine veles:
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (sylvis ego tecta latebam)
Quæsierant rapido turba protervapede,
Cornigerúmque caput pinu præcinctus acuta
Faunus in immensis, qua tumet Ida, jugis.

a Junior: nam duo fuêre fratres. Atrides uterque dictus. Quorum senior Agamemnon, junior Menelaus.
b Non bis iterumque; ut flores, fructus, folia solent: sed semel & semper. *once for all.* ut illud Horatianum, semel calcanda via lethi, semel solvit zonam ille Hymen.
c Memini.
d Cassandra soror Paridis: cui Phœbus artem divinandi, pactâ conditione promisit. sed quia non stetit pactis, plectitur hac pœna, ut verè vaticinanti nemo crederet
e Lege Hor. Ode 13. l. 1.

Me fide conspicuus Trojæ [a] *munitor amavit:*
Ille meæ [b] *spolium virginitatis habet:*
Id quoque luctando, rupi tamen ungue capillos,
Oráque sunt digitis aspera facta meis.
Nec pretium stupri gemmas, aurúmque poposci:
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse ratus dignam, medicas mihi tradidit arteis;
Admisitq; meas ad sua dona manus.
Quæcúnque herba potens ad opem, radíxque medendi
Vtilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quòd an or [c] non est medicabilis herbis!
Destituor [d] *prudens artis ab arte mea.*
Ipse repertor opis vaccas pavisse Pheræas
Fertur, & à nostro saucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fœcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes & meriis: dignæ miserere puellæ:
Non ego cum Danais arma cruenta fero.
Sed tua sum, tecúmque fui puerilibus annis:
Et tua, quod superest temporis, esse precor.

a Phœbus: munitor, id est, conditor u ænium: nam a munio habet Etymon. Scop.
b Rapuit, non libavit: præda fui spolianti Metap. à militibus.
c Nisi Herbâ Meteurii illâ: μώλυ δέ μιν κλέουσι θεοί. certè φάρμακον ἐσθλόν. Hom. Odys. X.
d Prudens artis, ut: cytharæ, pugnæ sciens.

In sextam Epistolam.

Argumentum.

Monitus erat oraculo Pelias Neptuni filius, tunc illi propinquam fore mortem, cùm patri sacrificanti aliquis pede nudo sibi superveniret. Itaque cum annua sacra peragenti, Iason Æsonis filius, ejúsque nepos, dimisso in limo A nauti fluvii calceamento, ad sacra properans, altero pede exuto occurrisset; Pelias oraculi memor Iasoni suasit, ut Colchos iret, aureum vellus quæsiturus, sperans illic eum periturum, quòd audisset opus esse humanis viribus insuperabile, Iason autem veluti magnanimus, expeditionem libenter assumens, ac multis Græciæ nobilibus convocatis, Argo navem ex Pegaso Thessaliæ sinu solvens, in Lemnon insulam delatus est: ubi cum mulieres viros omneis communi consilio una nocte interemissent, Hypsipyle Thoantis filia, quem sub falso mortis simulatione salvaverat, tunc imperium occupabat, quæ Iasonem & hospitio & lecto liberalissimè excepit. Verùm iam duobus annis peractis, orantibus sociis, & exigente tempore, ut prædictam expeditionem perficeret, Hypsipylen prægnantem relinquens, Colchos navigavit. Vbi arte Medeæ dracone sopito, taurísque superatis, aureum illud vellus adeptus,

adeptus, ipsam secum abduxit. Quare Hypsipyle Medeam sibi prælatam dolens, hac epistola Iasoni de prospero reditu congratulando, in contemptum, ejus crudelitatem atque incantationes execrans, vertere nititur: postremò in Iasonem & Medeam imprecatur.

Hypsipyle Jasoni.

a Vide lib. 4. Fastorum & Met. lib. 7. patet historia.
b Reductâ.
c Grata est mihi tua incolumitas, gratulamur aliis, gaudemus nobis. Cic. epist.
d Eieri potest.

a *Littora Thessaliæ* b *reduci tetigisse carinæ*
Diceris, auratæ vellere dives ovis.
c *Gratulor incolumi, quantum sinis: hoc tamen ipso*
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cùm cuperes, ventos non habuisse d *potes.*
Quamlibet adverso signetur epistola vento:
Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quàm nuncia littera venit?
Isse sacros Martis sub juga panda boves:

e Numerat pericula & spolia expeditionis Colchicæ.

e *Seminibus jactis segetes adolesse virorum:*
Inq; necem dextra non eguisse tua:
Pervigilem spolium pecudis servâsse draconem:
Rapta tamen forti vellera fulva manu.

f Sæpius occurrit hoc epitheton, vide Perottum in Martialem, qui optimè omnium expedit tibi successiva & concatenata vocum stemmata.

Hæc ego si possem, timidè credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere: quanta forem!
Quid queror officium f *lenti cessâsse mariti?*
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte futura tori.
Credula res amor est: *utinam temeraria dicar*
Criminibus falsis insimulasse virum.

g leg. Trist. l. 3. El. 3. Nunciet, &c.

Nuper ab Hæmoniis g *hospes mihi Thessalus oris*
Venerat, & tactum vix benè limen erat:
Æsonides, dixi, quid agit meus? ille pudore
Hæsit in opposita lumina fixus humo.
Protinus exiliis: tunicisque à pectore ruptis,
Vivit an, exclamo? me quoque fata trahunt.
Vivit, ait: timidumque mihi jurare coëgi:
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Utq; animus redit; tua facta requirere cœpi:
Rettulit, æripides Martis arâsse boves:

Vigereo:

Vipereos dentes in humum pro ſemine jactos,
Et ſubitò natos arma tuliſſe vivos:
Terrigenas populos civili Marte peremptos:
Implêſſe ætatis [a] *fata diurna ſuæ:*
Devicto ſerpente: iterùm, ſi vivat Jaſon,
Quærimus: [b] *alternant ſpeſq́, timorq́, fidem.*
Singula dum narrat: [c] *curſu ſtudioq́, loquendi,*
Detegit ingenio vulnera facta tuo.
Heu ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
[d] *Faxq́, ſub arſuros dignior ire rogos?*
Non ego ſum furtim tibi cognita: pronuba Juno
Adfuit; & ſertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, ſed triſtis [e] *Erinnys*
Pertulit infauſtas ſanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria navita Tiphy mea.
Non erat hic aries villo ſpectabilis aureo,
Non ſenis Æetæ regia: Lemnos erat.
Certa fui primò (ſed me mea fata trahebant)
Hoſpita fœmineæ pellere caſtra manu.
Lemniadeſque viros nimium quoque vincere norunt:
Militet tam forti vita tuenda fuit.
Urbe [e] *virum vidi tectóque animóque recepi:*
Hîc tibi bíſque æſtas, bíſque cucurrit hyems,
Tertia meſſis erat: cùm tu dare vela coactus,
Impleſti lacrymis talia verba tuis:
Abſtrahor Hypſipyle: ſi dent modò fata recurſum,
Vir tuus hinc abeo, vir tibi ſemper ero.
Quod tamen è nobis gravida celatur in alvo,
Vivat: &, ejuſdem ſimus uterque parens.
Hactenus: &, lacrymis in falſa cadentibus ora,
Cætera te memini non potuiſſe loqui.
Ultimus è ſociis ſacram conſcendis in [f] *Argo;*
Illa volat; ventus concava vela tenet.
Cærula propulſæ ſubducitur unda carinæ;
Terra tibi, nobis aſpiciuntur aquæ.
In latus omne patens turri circumſpicit undas;
Huc fero; & lacrymis oſq́, ſinuſque madent.

a Hodiè & nos, & occiſos.

b Agunt ſuas apud me vices ſpes & metus: ſpes me credulam reddit ſalutis tuæ, timor infortunii, alternatim. *Spemque metumque inter dubii.* Virg.

c Præpete & præcipitatâ narratione.

d Non tæda hymenæa.

e Pronuba Tyſiphone. pag. 8.

e Jaſona.

f Argo pro Argea. Synecdoche non Argus.

Par

Per lacrymas a *specto:* b *cupidæq; faventia menti*
Longius assueto lumina nostra vident.
Adde preces castas, immixtáque vota timori,
Nunc quoque te saluo persolüenda mihi:
Vota ego persoluam? votis Medea fruetur?
Cor dolet: atque ira mixtus abundat amor.
Dona feram templis? viuum quòd Iasona perdam,
Hostia pro damnis concidet icta meis?
Non equidem secura fui: sempérque verebar,
Ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolicas timui: nocuit mihi c *barbara pellex:*
Non expectato vulnus ab hoste tuli.
Nec facie meritísque placet: sed carmine movit:
Diráque cantatâ pabula falce metit.
d *Illa reluctantem cursu deducere Lunam*
Nititur, & tenebris abdere Solis equos.
Illa refrænat aquas, obliquáque flumina sistit:
Illa loco sylvas, viuáque saxa movet.
Per tumulos errat sparsis discincta capillis,
Certáque de tepidis colligit ossa rogis.
Devovet absenteis, simulacráque cerea fingit,
Et miserum tenueis iniecur urget acus.
Et quæ nescierim melius. e *Malè quæritur herbis,*
f Moribus & f forma conciliandus f amor.
Hanc potes amplecti? thalamóque relictus in vno,
Impauidus somno nocte silente frui?
Scilicet vt tauros, ita te g *iuga ferre coëgit:*
Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quòd ascribi factis h *procerúmque, tuísque*
Se facit, & titulo coniugis uxor obest.
Atque aliquis Peliæ de partibus, acta venenis
Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.
Non hac Æsonides, sed filia Phasias Ætæ
Aurea Phryxeæ terga revulsit ouis.
Non probat Alcimede mater tua: consule matrem:
Non pater, à gelido cui venit axe nurus.
Illa sibi à Tanais, Scythicæq; paludibus vndæ
Quærat, & à patria Phasidis vsque virum.

a Hebefactant visum meum lachrymæ, perspicaciorem verò reddit desiderium tui.
b Cupidè expetenti, *Longing.* salis valdè emphatici locus.
c Medea.
d Veneficii vires numerat. *Carmina de cœlo,* &c. & vid. Amor. El. 8. quæ intitulatur Dipsas.
e Philtris simplè affectus incantando.
f Charites, Venus, Cupido verum faciunt conjugium.
g Hor. jugo cogit aheneo.
h Ducum.

Mobilis

Mobilis Æsonide, vernáque incertior aura,
Cur tua polliciti a *pondere verba carent?*
Vir meus hinc ieras; cur non meus inde redisti?
Sim reducis conjux, sicut euntis eram.
Si te nobilitas, generosáque nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus, Bacchi b *conjux redimita corona,*
* *Præradiat stellis signa minora suis.*
Dos mihi Lemnos erit, terra c *ingeniosa colenti:*
Me quoque jam taleis inter habere potes.
Nunc etiam peperi: gratare ambobus Jason:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum: prolémque gemellam,
Pignora Lucina bina favente dedi.
Si quæras, cui sint similes: cognosceris illis:
Fallere non norunt: cætera patris habent.
Legatos quos pene dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit cœptas sæva noverca vias.
Medeam timui: plus est Medea novercâ:
Medeæ faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens, Colchisque ablate venenis,
Diceris Hypsipyles præposuisse toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, teque mihi teda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapui de cæde Thoanta:
Deseruit Colchon: me mea Lemnos habet.
Quid referam? scelerata piam si vincit, & ipso
Crimine d *dotata est, emeruítque virum.*
Lemniadum facinus culpo, non miror, Jason:
Quælibet e iratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si ventis, ut oportuit, actus iniquis
Intrasses portus tuq́, comésque meos:
Obviáque exissem fœtu comitata gemello:
Hiscere nonne tibi terra roganda foret?
Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?
Perfide quo precio, qua nece dignus eras?

a Tui pollicentis, ut *nostros stentis ocellos*, vel polliciti. i. rei promissæ. pond. id est, valore. nam fallere in promissis levitatis est. Sic salva utrinque & sensus & Grammatica.

b Ariadne, avia mea, cui Venus coronam à Vulcano acceptam, cum nuberet Baccho, dedit.

* Nam Bacchus novem gemmas coronæ mutavit in 9 stellas. *Aurea per stellas nunc, micat illa novem.*

c Frugifera ingenium est; natura ingenita sive hominis sive telluris. *Ad segetes ingeniosus ager.*

d Si veneficium pro dote est, qui emeritum te fecit.

e *Furor arma ministrat, telum ira facit.*

Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses:
Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implessem sanguine vultus;
Quósque veneficiis abstulit illa suis.
a *Medeæ Medea forem,* b *quòd si quis ab alto*
Justus adest precibus Juppiter ipse meis:
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque succuba nostri
Mœreat: & leges sentiat ipsa suas.
c *Utq́; ego destituor conjux, matérque duorum:*
A totidem natis orba sit, atque viro.
Nec malè parta diu teneat: *pejúsque relinquat:*
Exulet: & toto quærat in orbe fugam.
Quàm fratri germana fuit, miseróque parenti
Filia: tam natis, tam sit acerba viro.
Cùm mare, cùm terras consumpserit: aëra tentet:
Erret inops, expes, cæde cruenta sua.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro:
Vivite devoto nuptaq́; virq́; toro.

a Crudeli crudelis.
b Sic Prognæ. *Audiat hoc ether, & si Deus ullus in illo est.*
c Verũ hoc certè poëtæ meificum, exit in diras impotens querela, & similes criminibus vovet Pœnas, quas Seneca *dectates* vocat. Atreus Thyest.

In septimam Epistolam
Argumentum.

Troja à Græcis eversa, Æneas Anchisæ & Veneris filius, raptis ex incendio secum Penatibus, viginti navibus mare conscendit, Qui tempestate vexatus, magna parte maris pererrata, in Libyam quidem delatus: ubi tunc Dido, ut Virgilius finxit, Beli filia, & Sichæi Herculis sacerdotis uxor, Tyro urbe profecta, fratris Pygmalionis, qui incautum maritum ob ejus divitias interemerat, & sęvitiam, & avaritiam fugiens, urbem novam Carthaginem condebat: à qua Æneas cùm sociis liberalissimè susceptus, & amatus, cum ea concubuit. Verum, cum Mercurii monitu in Italiam sibi ab oraculo promissam navigare cogeretur: Dido præsentiens (veluti quæ ardentissimo amoris flagrabat incendio) illum à navigandi proposito revocare, aut saltem differre abitum persuadere tentans, post multas tandem frustrà effusas preces ad eum moribunda scripsit, quem noverat mortis causam præbuisse.

Dido Æneæ.

* *Accipe, Dardanide, morituræ carmen Elisæ:*
Quæ legis, à nobis ultima verba legis.
Sic ubi fata vocant, udis abjectus in herbis
Ad vada d *Mæandri concinit albus olor:*

* Incertæ authoritatis hæc duo.
d Plenissimus ille Lydiæ fluvius cygnis suis celeberrimus.

Nec

Nec, quia te nostra sperem prece posse moveri,
Alloquor: adverso movimus ista Deo.
Sed meriti famam, corpúsque animúmque pudicum
Cùm malè perdiderim, perdere verba leve est.
Certus es ire tamen: miserámque relinquere Dido;
Atque iidem venti vela fidémque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere solvere naves:
Quæq́, ubi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
Mænia: nec sceptro tradita summa tuo.
Facta fugis: facienda petis; quærenda per orbem
Altera; quæsita est altera terra tibi.
Vt terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido:
Quamq́, iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem?
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia si veniant, nec te tua vota morentur:
Vnde tibi, quæ te sic amet, uxor erit?
Vror, ut inducto ceratæ sulphure tedæ:
Vt pia fumosis addita thura rogis.
Æneásque oculis semper vigilantibus hæret,
Æneamq́, animo noxq́, diésque refert.
Ille quidem malè gratus, & ad mea munera surdus,
Et quo, si non sim stulta, carere velim.
Non tamen Æneam, quamvis malè cogitet, odi;
Sed queror infidum: questaq́, pejus amo.
Parce Venus nurui: durumq́, amplectere fratrem:
Frater amor, castris militet ille tuis.
Aut ego, quæ cœpi (neque enim dedignor) amare,
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor; & ipsa mihi falso jactatur imago:
Matris ab ingenio dissidet ille suæ.
Telapis, & montes, innataq́, rupibus altis te lapis
Robora, te sævæ progenuere feræ.
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
Quo tamen adversis fluctibus ire paras.

Hic tandem odiosa superest nobis margo, mutui sunt enim sui commentatores; alter qui Æneida scripsit, alter qui dixit, Tantum Virgilio Naso poeta suo.

Quò fugis? obstat hyems hyemis mihi gratia prosit:
Aspice, ut eversas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram,[a] sine me debere procellis:
Justior est animo ventus & unda tuo.
Non ego sum tanti, quod non[b] mediteris inique,
Vt pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces[c] pretiosa odia & constantia magno:
Si, dum me fugias, est tibi vile mori.
Jam venti[d] ponent, stratâque æqualiter undâ,
Cæruleis[e] Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses:
Et, nisi dulitia robora vincis, eris.
Quid? si nescires insana quid æquora possent,
Expertæ toties, tam malè credis aquæ?
Vt pelago suadente etiam retinacula solvas,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violasse fidem tentantibus æquora prodest:
Perfidiæ pœnas exigit ille locus:
Præcipuè cum læsus amor: quia[f] mater amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceámve nocenti:
Neu bibat ęquoreas naufragus hostis aquas.
Vive, precor: sic te melius, quam funere, perdam:
Tu potius leti causa ferêre mei.
Finge agè te rapido (g nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ perjuria linguæ,
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
Conjugis ante oculos deceptæ stabit imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quicquid id est, totum merui, concedite, dices,
Quæq; cadent, in te fulmina missa, putes.
Da breve sævitiæ spacium pelagíque, tuęq;
Grande moræ precium, tuta futura via est.
Nec mihi tu parcas: puero parcatur Iülo:
Te satis est, titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius? quid dii meruêre Penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.

a Permitte me deberi. Hor. l. 1. ode. 4. Tu nisi ventis debes ludibrium, cave.
b Non tecum perpendis ô perfide.
c Magni pretii odium, quod morte constat.
d Subdét venti, sic æquor erit, non mare.
e Buccinator Neptuni. Hunc fabulati sunt Humeros nativo murice tectum, Ovid. Semiferum habere pectus, cui cærula concha exterrens freta. Virg quâ etiam fluctus & flumina revocare potest. Argonautis olim ductor.
f Venus Cytharea dicta. à Cytheris insula eò concha primum devecta.
g Careat effectu augurium meum.

Sed

Sed neque fers tecum: nec, quæ mihi perfide jactas,
Præferunt humeros sacra, paterque tuos.
Omnia mentiris; neque enim tua fallere lingua
Incipit à nobis; primáque plector ego.
Si quæras, ubi sit formosa mater Iüli; a Creusa.
Occidit à duro sola relicta viro.
Hæc mihi narrabas: at me movêre merentem,
Illa minor culpa pœna futura mea est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent;
Per mare, per terras b septima jactat hyems. b Nam ut jam septima portas, &c. Æ. li. 1.
Fluctibus ejectum tuta statione recepi:
Vixque benè audito nomine regna dedi;
His tamen officiis utinam contenta fuissem:
Et mihi concubitus fama sepulta foret.
c *Illa dies nocuit, qua nos declive sub antrum* c Ille dies primus lethi, primusque malorum, &c.
Cœruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram voces: Nymphas d ululasse putavi: d Summoque ululavit vertice Nympha.
Eumenides fatis e signa dedêre meis. e Inauspicati prodigia connubii.
Exige læsæ f pudor pœnas violatæ Sichæo, f Sichæus conjux Didûs. cujus amore sacrè devoverat secundas Nuptias. vid. Æneæ. Sed mihi vel tellus, & ante pudor quam te violem, &c.
Ad quem, me miseram, plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in æde Sichæus:
Oppositæ frondes, velleráque alba tegunt.
Hinc ego me sensi noto quater ore citari;
Ipse sono tenui dixit, Elisa, veni.
Nulla mora est: venio quondam tibi debita conjux:
Sum tamen admissi tarda pudore mei.
Da veniam culpæ: decepit idoneus g auctor: g Æneas, cui nomen laudabile erat olim.
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
h *Diva parens, i senióque pater, pia sarcina nati,* h Venus.
Spem mihi mansuri rite dedêre viri. i Anchises, humeris Æneæ pie sustentatus.
Si fuit errandum, causas habet error honestas:
Adde fidem: nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæ q; novissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit in terras conjux mactatus ad aras,
Et sceleris tanti præmia k frater habet. k Pygmalion frater Didûs impiè interfecit patrem Sich. Just. Li. xviii.
Exul agor, cineréque viri, patriámque relinquo:
Et feror in duras hoste sequente vias.

Applicor [a] ignotis [b] fratriq; elapsa, fretoq;,
Quod tibi donavi perfide, littus emo.
[c] Urbem constitui, latéque patentia fixi
Mœnia, finitimis invidiosa locis.
Bella tument: bellis peregrina & fœmina tentor;
Vixq; rudes portas urbis, & arma paro.
Mille procis placui qui in me coiére, querentes
Nescio quem thalamis præposuisse suis.
Quid dubitas vinctam Gætulo tradere Iarbæ?
Præbuerim sceleri brachia nostra tuo.
Est etiam frater, cujus manus impia poscit
Respergi nostro, sparsa cruore viri.
Pone Deos, & quæ tangendo sacra profanas:
Non bene cœlestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus:
Pœnitet elapsos ignibus esse Deos.
Forsitan & gravidam Dido, scelerate, relinquis:
Pársque tui latitat corpore clausa meo.
Accedet fatis matris miserabilis infans;
Et nondum nati funeris auctor eris.
Cumq; parente sua frater morietur Iüli:
Pœnaq; connexos auferet una duos.
[d] Sed jubet ire Deus: vellem vetuisset adire:
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Hoc duce nempe Deo, ventis agitaris iniquis:
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant [e] repetenda labore:
Hectore si vivo, quanta fuére, forent.
Non patrium Simoënta petis, sed Tybridis undas,
Nempe ut pervenias quò cupis, hospes eris.
Usque latet, refugitq; tuas obstrusa carinas,
Vix tibi continget [f] terra petita seni.
Hos populos potius in dotem, ambage remissa,
Accipe, & advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer fœlicius urbem:
Inq; loco regis, sceptraq; sacra tene.
Si tibi mens avida est belli, si quærit Iülus,
Unde suo partus [g] Marte triumphus eat:

a Incolis Affricis adducor, adjungor.
b Pygmalioni. Admonita enim in somnis a marito, cædis commissæ, per mare ad Lybiam fugit.
c Carthaginem.
d Mercurius jussu Jovis. Attonitus tanto monitu, imperioque deorum.
e Remeanda.
f Italia promissa diu, terra tibi ignota, & impervia navibus: difficulter explorabilis.
g Virtute & armis suis.

Quem

Quem superet, ubi quid desit, præbebimus hostem:
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modò per patrem, [a] fraternaq; tela sagittas,
Perq; fugæ comites, [b] Dardana sacra, Deos:
Sic superent quoscunque tua de gente reportas,
Mavis ferus, & damni fit modus ille tui:
Ascaniúsque suos feliciter impleat annos:
Et senis Anchisæ [c] molliter ossa cubent:
Parce precor domui, quæ se tibi tradit habendam,
Quod crimen dicis præter amasse meum?
Non ego sum Phthia, magnisque oriunda Mycenis:
Nec steterant in te virq; paterq; meus.
Si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar:
Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum tangentia littus:
Temporibus certis dantq; negantq; viam.
Cùm dabit aura viam, præbebis carbasa ventis:
Nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut observem, manda mihi: certius ibis:
Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt: laniataq; classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, & si qua tibi debebimus ultrà:
Pro spe conjugii tempora parva peto.
Dum freta mitescunt, & amor dum temperat usum,
Fortiter ediscam tristia posse pati.
Sin minus, effi animus nobis e effundere vitam:
In me crudelis non potes esse diu.
Aspicias utinam, quæ sit scribentis imago:
Scribimus, & gremio Troicus ensis adest.
Perq; genas lacrymæ strictum labuntur in ensem
Quis jam pro lacrymis sanguine tinctus erit.
Quàm bene conveniunt fato tua munera nostro!
Instruis impensa nostra sepulcra brevi.
Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo:
Ille locus sævi vulnus amoris habet.
Anna soror, soror Anna, meæ male conscia culpæ,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.

[a] Cupidinis fratris tui arma.
[b] Penates.
[c] Quietè inhumata jacerent. religiosum hoc pietatis olim & amoris votum, defunctis debitum, sic & de se. Naso mos fuit ossa cubare. Trist. l. 3. el. 3.
[d] Herba vilis quædam maritis, quæ in temperatis locis ex arena super undas nascitur: implicitè mocatur i. de illâ Hor. Serm. & genus & virtus nisi cum re vilior alga est.
[e] Inferre mihi manus.

Nec consumpta rogis inscribar Elisa Sichæi:
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit,
Præbuit Æneas & causam mortis, & ensem:
Ipsa suo Dido cecidit usa manu.

In octavam Epistolam

Argumentum.

Hermione Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro avo materno, cui domum commendârat Menelaus, dum iret ad Trojam, Oresti Agamemnonis & Clytemnestræ filio desponsata est. Quam eandem Menelaus hujusce rei inscius, Pyrrho Achillis filio ante Trojam promisit: qui tandem reversus Hermionem rapuit. Sed cum Pyrrhi connubium maximo odio haberet, & Orestem adamaret, clam per nuncium monuit, facile se posse à Pyrrhi vinculis liberari. Quod quidem est assecuta. Nam Orestes post Ægisthi matrisque cædem furore purgatus, Pyrrho in templo Apollinis interfecto, eam recepit.

Hermione Oresti.

Alloquor Hermione nuper fratremque virumque,
Nunc fratrem: nomen conjugis alter habet.
Pyrrhus Achilleides, animosus imagine patris,
Inclusam contra jusque piumque tenet.
Quod potui, renui, ne non invita tenerer:
Cætera fœmineæ non valuêre manus:
Quid facis Æacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub domino est Pyrrhe puella suo.
Surdior ille freto clamantem nomen Orestis
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid gravius capta Lacedæmone serva tulissem,
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaïa victrix,
Cùm Danaus Phrygias vereret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
Injice non timidas in tua jura manus.
An siquis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma feras? rapta conjuge, lentus eris?
Sit socer exemplo nuptæ repetitor ademptæ:
Cui pia militiæ causa puella fuit.
Si socer ignavus vacua sterilisset in aula,
Nupta foret Paridi mater, ut antè fuit.

a Pyrrhus.

b Portes creantur fortibus. Vir. Justat vi patriâ Pyrrhus.

Non

Non tu millerates, sinuosaq; vela parabis,
Nec numerum Danai militis: ipse veni.
Sic quoque, eram repetenda tamen: nec tu pe marito est
Aspera pro caro bella tulisse toro.
Quid? quòd avus nobis idem Pelopius Atreus?
Et si non esses vir mihi, frater eras.
Vir precor uxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus vita gravis auctor & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
At pater Æacidæ promiserat inscius acti:
Plus quoque qui prior est ordine, possit avus:
Quum tibi nubebam, nulli mea teda nocebat:
Si jungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
Succubuit telis præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero concedet amorem:
Proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patriis sine fine superbia tactis:
Et tu, quæ referas, facta parentis habes.
Tantalides omneis, ipsumq; regebat Achillem:
Hic pars militiæ: duxerat ille ducum.
Tu quoq; habes prævum Pelopem, Pelopisq; parentem:
Si melius numeres, à Jove quintus eris.
Nec virtute cares: arma invidiosa tulisti:
Sed tu quid faceres? induit illa patrem.
Materia vellem fortis meliore fuisses:
Non lecta est operi, sed data causa, tuo.
Hanc tamen implesti: jugulóque Ægisthus aperto,
Tecta cruentavit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudemque in crimina vertit:
Et tamen aspectus sustinet ille meos.
Rumpor: & ora mihi pariter cum mente tumescunt:
Pectoráque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quisquamne objecit Oresti?
Nec mihi sunt vires: nec ferus ensis adest.

a Duplici titulo sine nomine provocaris in vindicias meas.

b Bene alatizare quibus sublimior est volatus præpetes dicuntur.

πρόπους δὲ πρᾶνολαι

ὠκυπτέρυξ celeriter volans.

c Cupidinis, dicti à Platone μέγας θεὸς, quem etiam ἰυξέμον & πυξέμον vocant. Orpheus in Hymn.

Flere

Flerelicet: certe [a] flendo diffundimus iram:
Perq; sinus lacrymæ fluminis instar eunt.
Has semper solas habeo: semperque profundo:
Hument incultæ fonte perenne genæ.
[b] Hoc generis fatum, quod nostros errat in annos:
Tantalides matres sapta rapina sumus.
Non ego fluminei referam mendacia [c] cygni:
Nec querar in plumis delituisse Jovem.
Quà duo [d] porrectus longe freta [e] distinet Isthmos,
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
Castori Amyclæo, & Amyclæo Polluci,
Reddita Mopsopia Tyndaris urbe soror.
Tyndaris ideo trans æquora ab hospite rapta,
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini: meminisse tamen: omnia luctus,
Omnia sollicitis plena timoris erant.
Flebat avus, flebatque soror, fratresque gemelli:
Orabat superos Leda, suumq; Jovem:
Ipsa ego non longos etiam tunc scissa capillos,
Clamabam, Sine me, aut sine mater abis?
Nam conjux aberat, ne non Pelopeia credar,
Ecce [f] Neoptolemo præda parata fui.
Pelides utinam vitasset Apollinis arcus:
Damnaret nati facta proterva parens.
Nec quondam placuit: nec nunc placuisset Achilli:
Abducta viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cœlestes injuria fecit iniquos?
Quodve mihi miseræ fidus obesse querar?
Parva mea sine matre fui: pater arma gerebat:
Et, duo cùm vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis mea mater in annis
Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis,
Non sedi gremio sarcina grata tuo.
Non cultus tibi cura mei: nec pacta marito
Intravi thalamos matre parente novos.
Obvia prodieram reduci tibi: (vera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.

Te

a Luctu & inculta lugubri incomptæ, squallenter.

b Hoc est domus nostræ infortunium, quòd omnes quæ à Tantali gente fœminæ nascimur, hujus ætatis meæ rapinam patimur.

c Commemorat multas de gente suo raptas.

d Jupiter in cygnum mutatus in sinus Ledæ advolavit: quæ ova illa bina peperit: unde Castor & Pol. Helen. & Clytem.

d Extensus.

e Separat.

f Pyrrho. sic dictus ex πυῤῥὸς & πόλεμος quasi bellator novus. animosus imagine patris.

Te tamen esse Helenam, quòd eras pulcherrima sensi:
Ipsa requirebas, quæ tua nata foret.
Pars hęc una mihi conjux bene cessit Orestes:
Hic quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam, reduce & victore parente:
Munus & hoc nobis diruta Troja dedit.
Cùm tamen altus equis Titan radiantibus instat,
Perfruor infœlix liberiore malo.
Nox ubi me thalamis ululantem, & acerba gementem
Condidit, in mœsto procubuíque toro:
Pro somno, lacrymis oculi funguntur obortis:
Quaque licet fugio, sicut ab hoste, viro.
Sæpe malis stupeo: rerumq; oblita, locíque
Ignara tetigi a *Scyria membra manu.*
Vtq; nefas sensi, male corpora tacta relinquo:
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine nomen Orestis
Exit, & errorem vocis, ut omen, amo.
Per genus infelix oro, generísque parentem,
Qui freta, qui terras, & sua regna b *quatit:*
Per patris ossa tui, patrui mihi, quæ tibi debent,
Quòd se sub tumulo fortiter ulta jacent:
Aut ego præmoriar, primóque extinguar in ævo:
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

a Indignabundè Pyrrhi membra intelligit Scyro infula nati.

b *Concussis terque quaterque Cæsariem, cum quâ terras, mare, sydera movit.*

In nonam Epistolam

Argumentum.

Herculem Iupiter ex Alcmena, sub forma Amphitryonis mariti oppressa, tribus noctibus in unam junctis, genuit: quem Eurystheus rex Mycenarum, Iunonis astutia, ut sic ille periret, ad arduos labores incitavit. Sed cùm robore corporeo atque ingenio valeret, semper victor evasit. Inter quos Acheloüm, Ætoliæ fluvium, in varias sese vertentem figuras, ob Deïanitæ conjugium, in taurum tandem conversum debellavit. Et profecto, quamvis reliqua monstra viriliter superaverit, amori muliebri succubuit. Nam cum Eurytus rex Oechaliæ Iolen filiam illi promissam denegasset, urbe capta, & Eurito occiso Iolen obtinuit: cujus amore ita cæcatus est, ut ea jubente, leonis spolium & clauam deposuerit: &, quod turpius est, inter Ioles pedissequas cultu fœmineo indutus,

tus, nere non erubuerit: Et denique quicquid prius sub Omphale Lydiæ regina, ex qua genuerat Lamum, toleraverat, ea sub Iole peroessus est. Cum igitur Deianira Oenei regis Calydoniæ filia, ejus uxor, illum tam illecebri amore captum resciviſſet, ex voluntate adverſariorum factum vituperans, ad eum ſcripſit. Ponit autem illi ante oculos egregia illa ipſius priora facinora: ut comparatione infamiam apertiorem faciat. Sed cum inter ſcribendum accepiſſet nuncium de Herculis calamitate, ob veſtem Neſſi Centauri ſanguine inoxicatam à ſe miſſam, in qua vim revocandi ab alienis amoribus ineſſe credebat (id enim Neſſus illi in trajectu Eueni fluvii ſuaſerat, cum ab Hercule ſagitta Lernæo veneno infecta confoſſus eſſet) graviſſimo dolore compreſſa, facinus ſuum purgando, ut non ultrò ſed ut illam in ſui amore retineret, feciſſe videatur, de ſuſpendio deliberat.

Deianira Herculi.

Mittor ad Alcidem à conjuge, conſtitit omnis
Littera, ſi conjux Deianira tua eſt.

a Reſpicienti ſæpius argumentum patebit hujus epiſtolæ abſtruſiora ferè omnia.

*G*Gratulor a Oechaliam b titulis accedere noſtris:
c Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.
Fama Pelaſgiadas ſubitò pervenit in urbes
Decolor, & factis d *inficianda tuis.*
Quem nunquam Juno, ſerieſque immenſa laborum
Fregerit, huic Iölen impoſuiſſe jugum.
Hoc velit Euryſtheus: velit hoc germana Tonantis:
Lætáque ſit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille venis cui nox (ſi creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi, quàm Juno, nocuit Venus: illa premendo
e *Suſtulit, hæc humili ſub pede colla* f *tenet.*
Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Quà latam Nereus cærulus ambit humum.
Se tibi pax terræ, tibi ſe tota æquora debent:
Impleſti meritis Solis utrámque domum.
Quod te laturum eſt, cœlum prius ipſe tuliſti:
Hercule ſuppoſito ſidera fulſit Atlas.
Quid niſi notitia eſt miſero quæſita pudori,
Si cumulas ſtupri facta priora nota?

b Nunc enim novus erit mihi titulus: Regina ſc. Oechaliæ.

c Tu urbem Oechaliam, illa te victorem captiva turpiter ſubegiſſe latent hic nequitiæ.

d Ne conſitenda eſſe tua.

e Scad honores.

f Captivũ tenet.

Tene

a *Tène ferunt geminos pressisse tenaciter angues,*
Cum tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpisti melius, quàm desinis: ultima primis
Cedunt: dissimiles, hic vir, & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non b *Stheneleïus hostis,*
Non potuit Juno vincere, vicit amor.
At benè nupta feror, quia nominor Herculis uxor:
Sitq; socer, rapidis qui tonat altus equis.
Quàm malè inæquales veniunt ad aratra juvenci:
Tam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor est, sed onus, species læsura ferentes:
c Si qua voles aptè nubere, nube pari.
Vir mihi semper abest, & conjuge notior hospes,
Monstráque, terribiles persequitúrque feras.
Ipsa, domo vidua, votis d *operata pudicis*
Torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat.
Inter serpentes, aprósque, avidósque leones
e *Jactor: & hæsuros cerno per ossa canes.*
Me pecudum fibræ, simulacraque inania somni,
Omináque arcana nocte petita movent.
Aucupor infœlix incertæ murmura famæ:
f *Spéque timor dubia, spésque timore cadit.*
Mater abest: queritúrque Deo placuisse potenti:
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus iræ Junonis iniquæ
Sentitur nobis: iraque longa Deæ est.
Hęc mihi ferre parum est: peregrinos addis amores:
Et mater de te quælibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus g *Ormeni nympha tuos.*
Nec tibi crimen erunt h *Teuthrantia turba sorores,*
Quarum de populo nulla relicta tibi est.
Una recens crimen defertur adultera nobis,
Unde ego sum Lydo facta noverca Lamo,
Mæander, toties qui terris errat in iisdem,
Qui lapsas in se sæpe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo:
Illo, cui cœlum sarcina parva fuit.

a Monstra manu geminosque premens eliserit angues. Virg. Tunè ille, &c. Ironia, in qua vox singula emphaticum pondus suum gradatim habet, certè tetrastichon poetâ suo dignum.
b Euristheus Stheneli filius.
c Vid. Hesiod. de legibus nubendi.
d Vota litando.
e Narrat tanquam in somnis labores mariti.
f *Alternant spesque timorque vices.*
g Astydamia Ormeni regis filius, quem Hercules interfecit, filiamque (sibi nuptiis negatam) vitiavit.
h Quadraginta illæ Thespii filiæ quas Her. compressit puer.

Non

Non [a] puduit forteis auro cohibere lacertos:
Et solidis gemmas apposuisse toris.
[b] Nempe sub his animam pestis Nemeæa lacertis
Edidit: unde humerus tegmina lævus habet.
Ausus es hirsutos [c] mitra redimire capillos:
Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te [d] Mæoniâ lascivæ more puellæ
Incingi zona dedecuisse pudet.
Non tibi succurrit [e] crudi Diomedis imago,
Efferus humana qui dape pavit equos.
Si te vidisset cultu [f] Busiris in isto:
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo:
Ne pigeat molli succubuisse viro.
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Diceris, & dominæ pertimuisse minas.
Non pudet Alcide victricem mille laborum,
Rasilibus calathis imposuisse manum.
Crassaq́ robusto deducis pollice fila:
Æquáque formosa pensa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques stamina duris,
Prevalidæ fusos comminuêre manus.
Diceris infœlix scuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.
Eximiis pompis præconia summa triumphi,
Factáque narrabas dissimulanda tibi.
Scilicet immanes elisos faucibus hydros
Infantem, & caudis involuisse manum.
Ut Tegeæus aper cupressifero Erymantho
Incubat, & vasto pondere lædit humum.
Non tibi Threiciis affixa penatibus ora,
Non hominum pingues cæde tacentur equæ:
Prodigiumq́ triplex, armenti dives Iberi
Geryones: quamvis in tribus unus erat.
Inq́ canes totidem trunco digestus ab uno
Cerberus, implicitis angue minante comis.
Quæq́ redundabat fœcundo vulnere serpens
Fertilis, & damnis ditior ipsa suis.

a Herculem mollitiei arguit habitu muliebri vestitum.
b Ironicè, nam his Brachiis infestus ille Leo Nemeæus, &c.
c Ornamentum capitis instar pilei incurvi. à fœminis autmollioribus usurpatum. Virg. Et nunc ille Paris mitrâ crinemque madentem, &c.
d Omphales zonâ te cinxisse.
e Sanguinei, sævi.
f Rex Ægypti hospites solebat immolare, vid. Ovid. Art. amand. Cum Thrasius Busirim adiis, &c. ab Her. pecisus.

Quodq́

Quodque inter lævumq́ latus, dextrumq́ lacertum,
Prægrave compressa fauce pependit a *onus.*
Et, malè confisum pedibus b *formáque bimembri,*
Pulsum Thessalicis agmen b *equestre jugis.*
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
Dicere? num cultu lingua retenta silet?
Se quoque c *nympha tuis ornavit Jardanis* d *armis:*
Et tulit è capto nota trophæa viro.
I nunc, tolle animos & fortia facta recense:
Quòd tu non esses e *jure: vir illa fuit:*
Qua tanto minor es, quantò te, maxime rerum,
Quàm quos vicisti, vincere majus erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum:
Cede bonis; hæres laudis amica tuæ est.
O pudor! hirsuti costis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris; & nescis: non sunt spolia ista Leonis,
Sed tua: tuq́, feræ victor es, illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra venenis,
Ferre gravem lana vix satis apta colum.
Instruxitq́ manum clava domitrice ferarum:
Vidit & in speculo conjugis arma sui.
Hæc tamen audieram: licuit non credere famæ,
En venit ad sensus mellis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena pellex:
Nec mihi, quę patior, dissimulare licet.
Non finis averti: mediam captiva per urbem
Invitis oculis aspicienda venit.
Non venit incultis captarum more capillis,
Fortunam vultus fassa tegendo suos.
Ingreditur latè multo spectabilis auro,
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo sublimis, ut Hercule victo
Oechaliam vivo stare parente putes.
Forsitan expulsa Ætolide Deianira,
Nomine deposito pellicis, uxor erit.
Eurytidósque Iole, atque insani Alcidæ
Turpia famosus corpora jungit Hymen.

a Antherum intelligit.
b Centauros.
c Omphale Phrygia, calathis & colis instruunt, sed adeo trita hæc omnia de Hercule, Deianira, Omphale, de fictis laboribus, ut (ne sæpè idem agere videamur) angustiæ hic jure faveamus margini.
d Ironicè. scilicet hoc adde numero laborum, quod pro exuviis pensa & lanam imposuit tibi Omphale.
e Omphale verè vir, tu verè mulier. nam vir non esses jure.

Mens

a Stupesco, horreo. Vbi tale narratur mihi conjugium.
b Cum Acheloo semeli qui ab Hercule victus, mutilatus, & cornu spoliatus. (nam se vertebat quando libuit in taurum) in suo fluvio tandem delituit.
c Semel cum centauro Nesso. in propatulo undique fabula.

a *Mens fugit admonitu: frigúsque perambulat artus:*
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, sed me sine crimine amâsti:
Ne pigeat, pugnæ b *bis tibi causa fui.*
Cornua flens legit rapidis Achelous in undis,
Truncáque limosâ tempora mersit aqua.
c *Semivir occubuit vi, Lerniferóque veneno*
Nessus, & infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? scribenti nuncia venit
Fama, virum tunicæ labe perire meæ.
Hei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deïanira mori?
An tuus in media conjux lacerabitur Oeta?
Tu sceleris tanti causa superstes eris?
Et quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar? conjugii mors mea pignus erit.
Tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem:
Impia quid dubitas Deïanira mori?

d Execrata.
e Agrius, qui post dispersam Oenei domum Ætoliæ regnum occupavit. Micyl.
f Meleager.

Heu d *devota domus! solio sedet* e *Agrius alto:*
Oenea desertum nuda senecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris:
f *Alter fatali vivus in igne fuit.*
Exegit ferrum sua per præcordia mater:
Impia quid dubitas Deianira mori?
Deprecor hoc unum per jura sacerrima lecti,
Ne videar thalamis insidiata tuis.
Nessus, ut est avidum percussus arundine pectus,
Hic, dixit, vires sanguis amoris habet.
Illita Nesseo, misi tibi texta veneno:
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Jámque vale seniórque pater, germanâque Gorge,
Et patria, & patriæ frater adempte meæ.

g Vtriusq; filius. v. Ovid. 9. Met.

Et tu lux oculis hodierna novissima nostris,
Virq́ (sed ô possis) & puer g *Hylle vale.*

In decimam Epistolam
Argumentum.

Minos Iovis & Europæ filius, Cretensis rex, ob Androgeum

geum filium ab Athenienſibus dolosè occiſum, illos tandem poſt acria bella coegit, ut ſibi pœnas penderent, quotannis pueros ſeptem, & totidem virgines mitterent, ut Minotauro, quem arte Dædali Paſiphae ex tauro genuerat, dum ejus maritus Minos cum Athenienſibus bellum gereret, devorandi traderentur. Cum verò ſors Theſeo contigiſſet, ab Ariadne edoctus eſt, quonam pacto interfecto Minotauro ex labyrinthéis ambagibus egrederetur, Errabunda regens tenui veſtigia filo, ut ait Catullus. Theſeus autem Creta cum Ariadne & Phædra diſcedens, in Naxon inſulam delatus eſt, ubi a Baccho monitus eſt, ut Ariadnen relinqueret, qui Dei timore perculſus, dum altiſſimo ſomno preſſam animadverteret, puellam dimiſit. Quamprimùm igitur expergefacta eſt, hanc Epiſtolam ſcripſit, in qua de crudelitate & duritia Theſei, ac beneficiorum ingratitudine conqueritur, eum poſt multas lamentationes & querelas rogando, ut navem ad eam flectat.

Ariadne Theſeo.

* Vocantur hi duo ſubditivi, ſed certe carmina non ſunt adeo vel à te vel ſtilo aliena

a Emphaticè, nam mitis & ferus opponuntur.

b Non fallaciori tutelæ commiſſa.

c Naſi.

d Autumnale. *Jam letbifero cecidere pruinis autumno.*

e Frondium tegmina captant friſcentes, querulæque cantabres.

f Dubium eſt an vigilare magis, aut dormire diceret, cum ego ſemiſopita ad Theſea prendendum extendebam manus.

g Tutior eſt locatio, non Simplicia valet enim & utrique ſignificatione frequenter eadem non item ſpectata.

h Elegans erat, evaſit.

* Illa relicta feris etiam nunc, improbe Theſeu,
* Vivit, & hæc æqua mente tuliſſe velis.
Mitius inveni, quàm te, genus omne ferarum:
b Credita non ulli, quàm tibi pejus erat.
Quæ legis, ex c illo, Theſeu, tibi littore mitto:
Unde tuam ſine me vela tulere ratem.
In quo me ſomnúſque meus malè prodidit, & tu,
(Prô facinus;) ſomnis inſidiate meis.
d Tempus erat, vitrea quo primùm terra pruina
Spargitur: & e tectæ fronde queruntur aves.
f Incertum vigilans, an ſomno languida, movi
Theſea prenſuras g ſemiſepulta manus.
h Nullus erat: referóque manus, iterúmque retento,
Perque torum moveo brachia: nullus erat.
Excuſſêre metus ſomnum: conterrita ſurgo,
Membráque ſunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis:
Utque erat è ſomno turbida, rapta coma eſt.
Luna fuit: ſpecto, ſi quid, niſi littus arenæ:
Quod videant oculi, nil niſi littus habent.

Nunc huc, nunc illuc, & utróque, sine ordine curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theseu,
a Reddebant nomen cancava saxa tuum.
Et quoties ego te, toties locus ipse vocabat:
Ille locus miseræ ferre volebat opem.
Mons fuit: apparent frutices in vertice rari:
Nunc Scopulus raucis pendet adesus aquis.
Ascendo: vires animus dabat: atque ita b latè
Æquora prospectu c metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
Vidi præcipiti carbasa tensa Noto.
Aut vidi: aut certè cùm me vidisse putarem,
Frigidior glacie, semianimisque fui.
Nec languere diu patitur dolor: excitor illo:
Excitor, & summâ Thesea voce voco.
Quò fugis? exclamo: scelerate revertere Theseu:
Flecte ratem: numerum non habet illa suum.
Hoc ego, quod voci deerat, plangore replebam.
Verbera cum verbis mixta fuêre meis.
Si non audires, ut saltem cerneres posses,
Jactatæ latè signa dedêre manus.
d Candidáque imposui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Jamq; oculis ereptus eras: tunc denique flevi:
Torpuerant molles antè dolore genæ.
Quid potius facerent, quàm me mea lumina flerent,
Postquam desierant vela videre tua?
Aut ego diffusis erravi sola capillis;
Qualis ab e Ogygio concita Baccha Deo.
Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi:
Quamq; lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos:
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ possum, pro te vestigia tango:
Stratáque, quæ membris intepuêre tuis.
Incumbo: lacrymísque toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo, redde duos.

a Sic Virg. *Formosa resonare*, &c. nam Echo ab ἠχέω resono, vox à concavis locis reverberata, olim Nympha, in vocem à Junone mutata. vid. Fab. Narcisi & Echoes. Ovid. Met.

b Nam oculis latè contemplari, est veluti species mensuratæ rei à longinquo.

c Metaphoricè, celeri vento.

d Candidum linteum vel amictum (quo induebar, velabar) virgæ imposui, & altè allevavi quasi insignum oblivionis tuæ. non dicit perfidiæ, est enim insinuatio.

e Ogyges rex Thebanorum. unde Bacchus Ogygius illic natus. ejus sacerdotes dictæ Bacchæ. vi. Ep. 4. *Nunc furor.*

Ve-

Venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
Perfide pars nostri lectule major ubi est?
Quid faciam? quò sola ferar? vacat insula cultu:
a Non hominum video, non ego a facta boum.
Omne latus terræ cingit mare: navita nusquam est:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comites que mihi ventósque, ratemq;,
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar:
b Temperet & ventos Æolus: exul ero.
Non ego te c Crete centum digesta per urbes
Aspiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, & tellus justo regnata parente,
Prodita sunt facto nomina cara meo.
Cùm tibi, ne victus tecto morerere recurvo,
Quæ regerent passus, pro duce fila dedi.
Cùm mihi dicebas, Per ego ipsa pericula juro,
Te fore, dum nostrûm vivet uterque, meam.
Vivimus: & non sum Thesei, tua: si modò vivit
Fœmina perjuri fraude sepulta viri.
Me quoque, quâ d fratrem, mactasses improbe clavâ:
Esset, quam dederas, morte sepulta fides.
Nunc ego non tantùm, quæ sum passura, recordor:
Sed quæcunque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Morsq; minus pœnæ, quàm mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hâc, aut suspicor illâc,
Qui lanient avido viscera dente lupos.
Forsitan & fulvos tellus alit ista leones:
Quis scit, an hæc sævas insula tygres habet?
Et freta dicuntur magnos expellere phocas.
Quis vetat & gladios per latus ire meum?
Tantùm ne religer dura captiva catena,
Neve traham serva grandia pensa manu:
Cui pater est Minos: cui mater filia Phœbi:
Quodq; magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare si terras, e porrectáque littora vidi:
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.

a Nec ædificium, nec culturam. i. nec quo vescor, nec quo à frigore & feris protegor: apte igitur orditur epistolam.

b Quamvis secundi afflabunt venti. *Temperare* aliquando est *miscere*. pocula, vinum, venenum, &c. hic vero *sedare*. *Illâ se jactat in aulâ Æolus & clauso ventos in carcere regnat.* Virg. Æn. ubi optima illa seditionis & tempestatis comparatio.

c Enutritus enim Jupiter Crete centum olim suis urbibus celeberrimis, d Minotaurum.

e Extensa.

Cœlum reſtabat: timeo a ſimulacra Deorum.
Deſtituor rapidis præda cibusque feris.
Sive colunt, habitántque viri, diffidimus illis:
Externos didici læſa timere viros.
Viveret Androgeus utinam, nec fata luiſſes,
Impia funeribus Cecropi terra tuis.
Nec tua mactaſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
Ardua parte virum dextera, parte bovem.
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, ſila dedíſſem:
Fila per adductas ſæpe recepta manus.
Non equidem miror, ſiſtat victoria tecum:
Stratáque Cretæam bellua ſtravit humum.
Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.
Illuc tu ſilices, illuc adamanta tuliſti:
Illic, qui ſilices Theſſa vincat, habes.
Crudeles ſomni, quid me tenuiſtis inertem?
At ſemel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque crudeles venti, nimiumq; parati:
Flamináque in lacrymas officioſa meas.
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit:
Et data poſcenti nomen inane fides.
In me jurârunt ſomnus, ventúſque, fideſque.
Prodita ſum cauſſis una puella tribus.
c Ergo ego nec lacrymas matris moritura videbo:
Nec, mea qui digitis lumina condat, erit.
Spiritus infœlix peregrinas ibit in auras:
Nec poſitos artus unget amica manus.
Oſſa ſuperſtabunt volucres inhumata marinæ,
Hæc ſunt officiis digna ſepulcra meis.
Ibis Cecropios portus: patriaq; receptus,
Cùm ſteteris turbæ celſus honore tuæ:
Et bene narrâris letum taurique virique,
Sectaq; per dubias ſaxea tecta vias:
Me quoque narrato ſolam tellure relictam:
Non ego ſum titulis ſurripienda tuis.
Nec pater eſt Ægeus: nec tu Pittheïdos Æthræ
Filius: auctores, ſaxa fretúmque, tui.

a In quas ſe mutaſſent formas, & illa formidoloſa cœleſtia ſigna. Nam ut templa terreſtria ruminum ſimulacra religioſè reponunt; ita & regiones cœli (templa dictæ) ſua habent. Sed venerandæ hoc antiquitatis ſtudium. Cui mutuò artes ſuas debuere *poeta & Aſtronomus*: tamq; dulce hic ſuum, quam utile ille ſuum.
b Minotaurum.

c Non illativa ſed inſignativa hæc particula. vel tanquam ingemiſcens tam indigné mori. *Et ſicut ipſa triſtitia fata loco.* Lege puer Triſt. l. 1. El. 3. & credes hanc habuiſſet Epiſtolam præoculis moriturus ſe Nato.

Dii facerent, ut me summa de puppe videres:
Movisset vultus mœsta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, sed quâ potes, aspice mente,
Hærentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
Aspice demissos lugentis more capillos:
Et tunicas lacrymis, sicut ab imbre, graveis.
Corpus, ut impulsæ segetes Aquilonibus, horret:
Litteraq, articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam malè cessit, adoro:
Debita sit facto gratia nulla meo.
Sed nec pœna quidem, si non ego causa salutis:
Non tamen est, cur tu sis mihi causa necis.
Has tibi, plangendo lugubria pectora lassas,
Infœlix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui superant, ostendo mœsta capillos:
Per lacrymas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem Theseu: versóque relabere vento:
Si priùs occidero, tu tamen ossa feres,*

* Legere in urnis ossa, sive cineres funebre officium.

In undecimam Epistolam

Argumentum.

Macareus & Canace, Æoli *regis ventorum filii, cùm *turpiter se amarent, & consanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberent, Canace filium peperit: quem dum clam è regia per nutricem emitteret, ut aleretur, infœlix infans suo vagitu se avo prodidit: qui filiorum incensus scelere, innocuum infantem jussit canibus exponi: & per satellitem Canaeæ gladium misit, quo illa pro meritis uteretur: quo se interfecisse creditur. Sed priùs quàm moreretur, Macareo, qui jam in templum Apollinis Delphici aufugerat, hac Epistola causam suam narravit, illum precando, ut expositi infantis ossa legat, & unà cum suis urna componat.

* Sed incertæ matris.
* *Vtque sua Macharens, sic potiare tuâ.* in ibim.

Canace Macareo.

ÆOlis Æolidæ, quam non habet ipsa a *salutem*
Mittit, & b *armata verba notata manu.*
Si qua tamen cæcis errabunt scripta lituris,
c *Oblitus à dominæ cæde libellus erit.*

a *Accipe quod, tibi qui mittit non habet ille, Vale.*
b Gladio instructa.
c Fœdatus cruore.

Dextra tenet calamum, ſtrictum tenet altera ferrum:
Et jacet in gremio charta notata meo.
Hæc eſt Æolidos fratri ſcribentis a imago:
Sic videor duro poſſe placere b patri.
Ipſe necis caperem noſtræ ſpectator adeſſet,
Auctoriſque oculis exigeretur opus.
Vt ferus eſt, multòque ſuis truculentior Euris,
Spectaſſet ſicis vulnera noſtra genis.
Scilicet eſt aliquid cum ſævis vivere ventis:
Ingenio populi convenit ille ſui.
Ille Noto, c Zephyróque, & Sithonio Aquilone
Imperat, & pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat heu d ventis, tumidæ non imperat iræ:
Poſſidet & vitiis regna minora ſuis.
Quid juvat admotam per avorum nomina cœlo,
Inter cognatos poſſe referre Jovem?
Num minus infeſtum funebria munera ferrum,
Fœminea teneo, non mea tela, manu?
O utinam Macareu, quæ nos conjunxit in unum,
Veniſſet leto ſerior hora meo!
Cur unquam plus me frater, quàm frater, amâſti?
Et tibi, non debet quod ſoror eſſe, fui?
Ipſa quoque incalui: qualemque audire ſolebam,
Neſcio quem ſenſi corde tepente Deum.
Fugerat e ore color, macies obduxerat artus;
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec ſomni faciles, & nox erat annua nobis:
Et gemitum nullo læſa dolore dabam.
Nec, cur hoc faterem, poteram mihi reddere cauſam:
Nec, nôram, quid amans eſſet, at illud eram.
Prima malum nutrix animo, præſenſit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremióque pudor dejecit ocellos:
Hæc ſatis intacita ſigna fatentis erant.
Fama, tumeſcebant vitiati pondera ventri:
Ægráque furtivum membra gravabat onus.
Quæ mihi non herbas, quę non medicamina nutrix
Attulit audaci ſuppoſitáque manu!

a Index, characterſine tanquam in ſpeculo refert.
b Non aliter quàm ſanguine placandus pater.
c Eurum ad ſe Zephyrumque vocat. Virg.
d Ventoſa rabies.
e Pro effugerat, vel ore pro ex facie.
Palleat omnis amans, color hic eſt aptus amanti.

Vt

Vt penitus noſtris (hoc te celavimus unum)
Viſceribus creſcens excuteretur onus.
Ah nimium vivax admotis reſtitit infans
Artibus, & tectus tutus ab hoſte fuit.
Jam noviès erat orta ſoror pulcherrima Phœbi:
a *Denáque luciferos Luna vehebat equos:* a Menſis jam decimus.
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,
Et rudis ad partus, & nova miles eram.
Nec tenui vocem: quid (ait) tua crimina prodis?
Oráque clamantis conſcia preſſit anus.
Quid faciam infœlix? gemitus dolor edere cogit:
Sed timor, & nutrix, & pudor ipſe vetant.
Continuò gemitus, elapſáque verba reprendo:
Et cogor lacrymas combibere ipſa meas.
Mors erat ante oculos, & opem b *Lucina negabat:* b Partus tutelaris dea. *Caſta Lucina favet.*
Et grave, ſi morerer, mors quoque crimen erat:
Quum ſuper incumbens ſciſſa tunicáque, comáque,
Preſſa refoviſti pectora noſtra tuis.
Et mihi, vive ſoror, ſoror ô chariſſima, dixti,
Vive: nec unius corpore perde duos.
Spes bona det vires: *fratri nam nupta futura es:*
Illius, de quo mater es, uxor eris.
Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi:
Et poſitum eſt uteri crimen, onuſque mei.
Quid tibi c *gratáris? media ſedet Æolus aula:* c Interrogatio negative, non eſt ut læteris, ô Macharee me periſſe nam quam matri & infanti vitam Lucina indulſit, Æolus negat eripi.
Crimina ſunt oculis ſurripienda patris.
Frondibus infantem, vamiſque albentis olivæ,
Et levibus vittis ſedula celat anus:
Fictáque ſacra facit, dicítque precantia verba:
Dat populus ſacris, dat pater ipſe viam.
Jam propè limen erat: patrias vagitus ad aures
Venit, & indicio proditur ille ſuo.
Eripit infantem, mentitáque ſacra revelat
Æolus: inſanâ regia voce ſonat.
Vt mare ſit tremulum, tenui cùm ſtringitur aura:
Vt quatitur tepido fraxina virga Noto:
Sic mea vibrari pallentia membra videres:
Quaſſus ab impoſito corpore lectus erat.

Irruit, & noſtrum vulgat clamore pudorem,
Et vix à miſero continet ore manus.
Ipſa nihil, præter lachrymas pudibunda profudi:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jamq; dari parvum canibúſque avibúſque nepotem
Juſſerat, in ſolis deſtituique locis.
a Intellexiſſe im-meritam ſui miſeriam, & aut indignationem. *Vagitus dedit ille miſer, a ſenſiſſe putares:*
Quáque ſuum poterat voce, rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuiſſe?
(Nam potes ex animo colligere ipſe tuo)
Cùm mea me coram ſylvas inimicus in altas
Viſcera montanis ferret edenda lupis.
Exierat thalamo: tunc demum pectora planxi:
Contigit ixque meas unguibus ire genas.
Interea patrius vultu mœrente ſatelles
b Durum ſcilicet & grave nuncium dignoſcas à crimine, in quem tam ſtrenuus ſatelles ſit ſecutus lethifer. ut ſecuri olim graviora, non ſacibus. *Venit: & indignos edidit ore b ſonos:*
Æolus hunc enſem mittit tibi, (tradidit enſem)
Et jubet ex merito ſcire, quid iſte velit.
Scimus, & utemur violento fortiter enſe:
Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus genitor connubia donas?
Hac tua dote pater filia dives erit?
Tolle procul decepte faces Hymenæe maritas;
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
c Sanguineas, execrabiles, non pie lugubres, d furiæ, Eumenides. *Ferte faces in me, quas fertis, d Erinnyes atræ:*
Ut meus ex iſto luceat igne rogus.
Nubite fœlices Parca meliore ſorores:
Admiſſi memores ſed tamen eſſe mei.
Quid puer admiſit tam paucis editus horis?
Quo læſit facto vix bene natus avum?
Si potuit meruiſſe necem, meruiſſe putetur:
Ah miſer admiſſo plectitur ille meo!
Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum,
Hei mihi, natali dilacerate tuo!
e Comas ait ſepulcris decundebant inque ſepulcrorum honore eas tra-ctabant. *Nate parum fauſti miſerabile pignus amoris:*
Hæc tibi prima dies, hæc tibi ſumma fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere juſtis,
In tua nec tonſæ ferre ſepulcra c comas.

Non

Non super incubui: non oscula frigida carpsi:
Diripiunt avidæ viscera nostra feræ.
Ipsa quoque infantis cum vulnere persequar umbras:
Nec mater fuero dicta, nec orba diù.
Tu tamen ó frustra miseræ sperate sorori,
Sparsa precor nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, sociòque impone a sepulchro:
Urnáque nos habeat quàmlibet arcta duos.
Vive memor nostri: b lacrymásque in funere funde:
Neve reformida corpus amantis amans.
Tu (rogo) c projectæ nimium mandata sororis
Perfer: mandatis perfruar ipsa patris.

a Tumulo focientur in uno.

b Irriga cineres fletu.

c Morientis & certæ occumbentis fato, patrisque furori expositæ sororis mandata præsta.

In duodecimam Epistolam.

Argumentum.

Cùm florida juventute & formositate valeret Jason, quamprimùm Colchon attigit, à Medea Æetæ Colchorum regis & Hecates filia receptus est, & amatus: quæ accepta conjugii sponsione, illum edocuit, quonam pacto in optatam deveniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clam cum Medea fugam arripuit. Quos cùm insequeretur Æëta, illa Absyrti fratris, quem secum ducebat, membra disperfit: ut ita patrem ipsa filii legentem remoraretur: & sic incolumes in Thessaliam tandem devenerunt. Vbi Æsonem Jasonis patrem annis jam decrepitum, in robustiorem ætatem reduxit. Medea præterea in Peliæ mortem filias ipsius armavit: fingens enim ei juventutem restituere velle, quemadmodum Æsoni fecerat, filiabus persuasit, ut omnem sanguinem frigidum atque veterem cultris exhaurirent, ut novum atque floridum posset infundere. Quod cum fecissent puellæ, statim expiravit Pelias. Jason verò, seu criminis enormitate, seu ex alia causa Medeam repudiavit: & Creusam Creontis regis Corinthiorum filiam in uxorem assumpsit. Furibunda igitur Medea ad Jasonem scribit, ingratitudinem in eo expostulando, præsentemque ultionem, nisi recipiatur, minitando.

Medea Jasoni.

a EXul, inops, contempta novo Medea marito
Dicit, & an regni tempora nulla vacant?
At tibi Colchorum (memini) b regina vacavit:
Ars mea, cùm peteres, ut tibi ferret opem.

a Aut non fuit adulterini hi duo uti asseritur, aut certè Ovidium imitatus est adulter ille *Exul, inops* &c. Ovid. in Ioin.

b Filia inservivi. intendi tibi opera.

Tunc,

Tunc, quæ a dispensant mortalia fata sorores,
Debuerant fusos evoluisse suos.
Tunc potui Medea mori benè: quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi, cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxæam petuit b Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi Magnetida vidimus Argo?
Turbaq́, Phasiacam Graia bibistis aquam?
Cur mihi plus æquo flavi placuêre capilli?
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
Aut saltem (in nostras quoniam nova puppis arenas
Venerat, audaces attuleratq́, viros)
Isset anhelatos non præmeditatus in ignes:
Immemor Æsonides, oraq́, adunca boum.
Semina jecisset, totidem sumpsisset & hostes:
Ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum, scelerate, perisset!
Dempta forent capiti quàm mala multa meo!
Est aliqua ingrato meritum exprobare voluptas:
Hac fruar: hæc de te gaudia sola feram.
Jussus in expertam Colchos advertere puppim,
Intrâsti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic est:
Quàm pater est illi, tam mihi dives erat.
Hic c Ephyren bimarem, Scythia tenus ille nivosa,
Omne tenet, Ponti qua plaga læva jacet.
Excipit hospitio juvenes Æeta Pelasgos:
Et premitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te vidi: tunc cœpi scire, quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Ut vidi, ut perii, nec notis ignibus arsi:
Ardet ut ad magnos pinea teda deos:
Et formosus eras, & me mea fata trahebant:
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti: quis enim bene celat amorem?
Enitet indicio prodita flamma suo.
Dixerat interea tibi rex, ut dura furorum
Insolito premeres vomere colla boum.

a Pensa à pendendo dicta. ut *pendula tela*, infra. Hic metaphoricè pensa fatalis fili inter se partiri dicuntur Parcæ sortem suæ cuique vitæ impartialiter nentes Clotho, Lachesis, Atropos, & hoc est *dispensare*.

b Metonymicè, arbor pro navi, à monte Pelio constructa olim Argonautis ex quo fraxinea illa Achillis hasta fuit excisa, quam præter ipsum nemo vibrare potuit. Hom.

c Corinthum. Hor. *Bimarisque Corinthi mœnia.* olim Ephyre dicta, inter mare Ægeum & Ionium jacet.

Martia

a Martis erant tauri plus quàm per cornua sævi:
Quorum terribilis spiritus ignis erat.
Ære pedes solidi: prætentaq́; naribus æra:
Nigra per afflatus hæc quoque facta suos.
Semina præterea populos genitura juberis
Spargere devota lata per arva manu.
Qui peterent natis secum tua corpora telis:
Illa erat agricolæ messis iniqua suo.
Lumina custodis succumbere nescia somno.
Vltimus est aliqua decipere arte labor.
Dixerat Æëtes: mœsti consurgitis omnes:
Mensaq́; purpureos deserit alta toros.
Quàm tibi nunc longè regnum dotale Creüsæ,
Et socer, & magni nata Creontis erat!
Tristis abis: oculis abeuntem prosequor udis:
Et dixit tenui murmure, lingua, Vale.
Vt positum tetigi thalamo malè saucia lectum.
Acta est per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos tauriq́; meos, segetesque nefandæ:
Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est: ipsum timor auget amorem.
Manè erat, & thalamo cara recepta b soror.
Disjectámque comas, aversaque in ora jacentem
Invenit, & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem c Minyis: petit altera: & alter habebit:
Æsonio juveni, quod rogat illa, damus.
Est nemus, & piceis, & frondibus ilicis atrum,
Vix illuc radiis Solis adire licet.
Sunt in eo (fuerant certè) delubra Dianæ:
Aurea barbarica stat Dea facta manu.
Nescio an exciderint mecum loca: venimus illuc:
Ausus es infido sic prior ore loqui:
d Jus tibi & arbitrium nostræ fortuna salutis
Tradidit: ínque tua est vitáque mórsque manu.
Perdere posse sat est, si quem juvat ista potestas:
Sed tibi servatus gloria major ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen:
Per genus, & numen cuncta videntis avi.

a Iste sacros Martis sub juga ponda boves. in Epist. Hipsiphyles, quò recurratur, & ad 7. Metam. ex quibus dilucida sient omnia quæ sequentur.

b Chalciope.

c Argonautis, Thessalicis, quare dicti Minyæ, vide Regium in Met. 7. aliqui habent altera ut Scoppa. Sed certè mallem alter in relatione ad Jasonem non Creusam.

d Tale illud alibi, Ingenium arbitrio statque cadíque tuo.

Per

a Tergemina Hecate, quare sic dicta (si onerosior sit tibi Natalis comes) expedit tibi cum cæteris deorum, dearumque sacris fusim Godwinus ille tuus.

a *Per tripliceis vultus, arcanaque sacra Dianæ:*
Et si fortè alios gens habet ista Deos:
O virgo miserere mei: miserere meorum:
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quod si fortè virum non dedignare Pelasgum,
(Sed mihi tam facilis unde Deósque meos?)
Spiritus ante meus tenueis vanescat in auras,
Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Juno sacris præfecta maritis,
Et Dea, marmorea cujus in æde sumus.
Hæc animum, & quota pars, etiam movere puellæ
Simplicis, & dextræ dextera juncta meæ.
b *fredidimus lacrymas an & hæc simulare docemus?* Sup.
Vidi etiam lacrymas: b an & est pars fraudis in illis?
Sic citò sum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes in adusto corpore tauros:
Et solidam jusso vomere findis humum.
Arva venenatis pro semine dentibus imples:
Nascitur & gladios scutáque miles habens.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi,
Cùm vidi subitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miserabile) fratres
In se constrictas conseruêre manus.
Pervigil ecce draco squamis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore verrit humum.
Dotis opes ubi erant? ubi erat tua regia conjux?
Quique maris gemini destinet ipsimos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens.
Flammea subduxi meditato lumina somno;
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor: regnum patriámque reliqui.
Munus in exilio quodlibet esse tuli.
Virginitas facta est peregrini præda latronis;
Optima cùm cara matre relicta soror.
At te non fugiens sine me germane, reliqui;
Deficit hoc uno littera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere, dextra.
Sic ego, sic tecum, dilaceranda sui.

Nec

Nec tamen extimui (quid enim posſi a illa timerem?)
Credere me pelago fœmina jamq́, nocens.
Numen ubi eſt? ubi Dii? meritas ſubeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compreſſos utinam b Symplegades eliſſent:
Noſtráque adhærerent oſſibus oſſa tuis.
Aut nos c Scylla rapax canibus miſiſſet edendos.
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quæq́, vomit totidem fluctus, totidémque reſorbet,
Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquæ.
Sospes ad Æmonias, victórque reverteris urbes:
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Pelia natas pietate nocentes?
Cæſáque virgineâ membra paterna manu?
Vt culpent alii, tibi me laudare neceſſe eſt,
Pro quo ſum toties eſſe coacta nocens,
Auſus es ô (juſto deſunt ſua verba dolori)
Auſus es, Æſonia, dicere, cede domo.
Juſſa domo ceſſi, natis comitata duobus,
Et, qui me ſequitur ſemper, amore tui.
At ſubi. ò noſtras ut Hymen cantatus ad aures
Venit, & accenſo lampades igne micant:
Tibiáque effudit ſocialia carmina vobis,
At mihi funeſta flebiliora tuba:
Pertimui: nec adhuc tantum ſcelus eſſe putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turbaruunt: & Hymenæe clamant, Hymenæe frequen- (tant
Quo propior vox eſt, hoc mihi pejus erat.
Diverſi flebant ſervi, lacrymáſque tegebant.
Quis vellet tanti nuncius eſſe mali?
Me quoque quicquid erat, potius neſcire juvabat,
Sed, tanquam ſcirem, mens mea triſtis erat.
Cùm minor è pueris juſſus, ſtudióque videndi
Conſtitit ad geminæ limina prima foris.
Hinc, mihi, mater abi, pompam pater, inquit, Jaſon
Ducit, & adjunctos aureus urget equos.
Protinus abſciſſa planxi mea pectora veſte:
Tuta nec à digitis ora ſoluere meis.

a Majora ſuſpi-
non timet mino-
ra. Sco.

b Scopuli ſunt
duo in Boſpho-
ro Thracio, ficti
à poetis olim
concurriſſe eò
quod è long. quo
proſpicientibus
voraſſe vide-
bantur & abſor-
bere naves, hinc
nomen à
συμπλήσσω.
concutio, aliter
συνδρομάδες
concurrentes,
his internavi-
vit ſuos pri-
mos Jaſon. Sco.

Ire animus mediæ ſuadebat in agmina turbæ,
Raptaque compoſitis demere ſerta comis.
Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem, meus eſt, a *injiceremque manus.*
Læſe pater gaude: Colchi gaudete relicti:
Inferias umbræ fratris habete mei.
Deſeror amiſſis, regno, patriáque domóque,
Conjuge qui nobis omnia ſolus erat.
Serpentes igitur potui, tauróſque furentes,
Unum non potui perdomuiſſe virum.
Quæque feros repuli doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipſa meas.
Ipſi me cantus, artéſque herbæque relinquunt:
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt:
Non mihi grata dies, noctes vigilantur amaræ:
Nec tener in miſero pectore ſomnus adeſt.
Quæ me non poſſum, potui ſopire draconem:
Utilior cuivis, quam mihi, cura mea eſt.
Quos ego ſervavi, pellex amplectitur artus:
Et noſtri fructus illa laboris habet.
Forſitan & ſtultæ dum te jactare maritæ
Quæris, & injuſtis auribus apta loqui:
In faciem moreſque meos nova crimina fingis,
Rideat, & vitiis læta ſit illa meis.
Rideat, & Tyrio jaceat ſublimis in oſtro:
Flebit, & ardores vincet adulta meos.
Dum ferrum flammæq; aderunt, ſuccúſque veneni,
Hoſtis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd ſi forte preces præcordia ferrea tangunt,
Nunc animis audi verba minora meis.
Nam tibi ſum ſupplex, quod tu mihi ſæpe fuiſti:
Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
Si tibi ſum vilis: communeis reſpice natos:
Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimium ſimiles tibi ſunt: & imagine tangor:
Et quoties video, lumina noſtra madent.
Per ſuperos oro, per avitæ lumina flammæ,
Per meritum, & natos pignora noſtra duos.

a Hoc vindico meum. Alludit ad conſuetudinem imponendi ſive injiciendi manus. reſpice Ep. Oreſt. *Injice non timido in tua jura manus.*

Redde

Redde torum, pro quo tot res insana reliqui:
Adde fidem dictis, auxiliumq; refer:
Non ego te imploro contra tauros q;, viros q;:
Vtq; tua serpens victa quiescat ope.
Te peto quem merui: quem nobis, ipse dedisti:
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quæris? campo numeravimus illo:
Qui tibi laturo vellus, arandus erat.
Aureus ille aries villo spectabilis aureo,
Dos mea: quam, dicam si tibi, redde, neges.
Dos mea, tu sospes: dos est mea Graia juventus:
I nunc, a Sisyphias improbe confer opes.
Quòd vivis, quòd habes nuptam socerumq; potentem,
Hoc ipsum, ingratus quòd potes esse, meum est.
Quos equidem actutùm, sed quid prædicere pœnam
Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quò feret ira, sequar: facti fortasse pigebit:
Et piget infido consuluisse viro.
Videnit ista Deus, qui nunc mea pectora versat:
Nescio quid certè mens mea majus agit.

a Creon reliquerat filio suo Sisypho loco patrimonii ingentes opum cumulos, quos Latrociniis malè congesserat.

In decimam tertiam Epistolam

Argumentum.

Protesilaus Iphicli filius ad Trojam quadraginta navibus, ut ait Homerus, navigans, cum cæteris Græcis Aulide portu Bœotiæ ob tempestatem clausus est. Quod dum intellexisset Laodameia Acasti ex Laodathea filia atque ejus uxor sincere maritum amans, multis somniis solicitata, hanc epistolam ad eum scripsit: qua suadet, ut oraculi memor, à belli periculis abstineat. Datum enim Græcis fuerat responsum, eum qui primus ex classe in terram Trojanorum descendisset, periturum. At Protesilaus magnanimus, primus in terram descendit, & ab Hectore occisus est.

Laodameia Protesilao.

Mittit, & optat amans, quò mittitur, ire salutem,
a Hæmonis Hæmonio Laodameia viro.
b Aulide te fama est vento retinente morari,
Ah, me cùm fugeres, hic ubi ventus erat!
Tunc freta debuerant vestris obsistere remis:
Illud erat sævis utile tempus aquis.

a Thessalia olim Hæmonia dicta.

b Habebæ portum ubi convenêre naves græcæ in expeditionem instructæ. Sed ventis nodum flantibus vel inde dare obitum Diana prohibebat.

Oscula

Oscula plura viro, mandataq; plura dedissem:
Et sunt quæ volui dicere plura tibi.
Raptus es hinc præceps: & qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti,
Solvor ab amplexu Protesilæ tuo.
Linguaq; mandantis verba imperfecta reliquit.
Vix illud potui dicere triste, Vale.
Incubuit Boreas: arreptáque vela tetendit:
Jámque meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare juvabat:
Sumque tuos oculos usque secuta meos.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuêre meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi,
Et, quod spectarem, nil nisi pontus erat:
Lux quoque tecum abiit: tenebrisque exanguis obortis
a *Succiduo dicor procubuisse genu.*
Vix socer b *Iphiclus, vix me grandævus Acastus,*
Vix mater gelida mœsta refecit aqua.
Officium fecêre pium, sed inutile nobis:
Indigno miseræ non licuisse mori.
Vtque animus rediit, pariter redière dolores:
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos curæ est præbere capillos:
Nec libet aurata corpora veste tegi.
Vt quas pampinea tetigisse bicorniger hasta,
creditur, huc illuc, quà c *furor egit, eo.*
Convenêre matres d *Phylacides, & mihi clamant,*
Induere regales Laodameia sinus.
Scilicet ipsa feram saturatas murice vestes?
Bella sub Iliacis mœnibus ille geret?
Ipsa comas pectam? galeæ caput ille premetur?
Ipsa novas vestes, dura vir arma feret?
Quo possum squalore tuos imitata labores:
Dicar: & hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quàm malus hospes eras.

a Languidè labenti.
b Pater tuus socer meus.
a Bacchus furens sic depingitur.
d Laodameia ex mbe Phylace, Protesilaus a Phylaco avo suo dicitur Phylacides.

Aut

Aut te a *Tænariæ faciem culpâsse maritæ,*
Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium, Menelae laboras,
Hei mihi, quàm multis flebilis ultor eris!
Dii, precor à nobis omen removete b *sinistrum:*
Et sua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo, & quoties subiit miserabile bellum,
More nivis lacrymæ Sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoisq́, & Xanthus, & Ide,
Nomina sunt ipso pæne timenda sono!
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat: vires noverat ille suas:
Venerat, ut fama est, multo spectabilis auro:
Quique suo Phrygias corpore ferret opes:
Classe virisque potens: per quæ fera bella geruntur:
Et sequitur regni pars quota c *quemque sui.*
His ego te victam consors Ledæa d *gemellis*
Suspicor: hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit,
Ferrea sanguinea bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi cara, caveto:
Signatum hoc memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitâris, alios vitare memento:
Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito, ut dicas, quoties pugnare parabis:
Parcere me jussit Laodameïa sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam,
Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, & adversos tendat Menelaus in hostes,
Ut rapiat Paridi, quam Paris antè sibi.
Irruat: & causâ quem vincit, vincat & armis.
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Causa tibi est dispar: tu tantùm vivere pugnâ,
Inq́ pios dominæ posse redire sinus.
Parcite Dardanidæ de tot, precor, hostibus uni:
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sæuaq́ in oppositos pectora ferre viros.

a Tænaro montè celeberrima olim Laconia, inde Tænaria dicta Helene Laconensis.

b Eventus diri prænuncium. omen fuit allisio pedis Protesilai à limine. Græca autem (nec minus Romana) de auguriis ominosis religio multiplicem in se volvit historiam, quam apud Mythologos enucleare Philologum oportet.

c Haud sæpè occurrit hujusmodi lectio sed sæpiùs *quotusquisque millesimus*, nec absurdum esse auguror, si legas *quotaquæque*.

d Decantata illa de ovis Lædæ fictio ex quorum altera prognata Helene, & Clyt.

Fortius ille potest * multo qui pugnat amore:
Bella gerant alii, Protesilaus amet.
Hunc, fateor, voluire vocare, animusq; ferebat,
Substitit auspiciis lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis,
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Ut vidi, ingemui: tacitoq; in pectore dixi,
Signa reversuri sint, precor, ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoq; nescio quem fato a designat iniquo;
Qui primus Danaûm Troada tanget humum.
Infœlix, quæ prima virum lugebat ademptum,
Dii faciant, ne tu strenuus esse velis.
Inter mille rates tua sit millesima puppis:
Jamq; fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoq; præmoneo, de nave novissimus exi:
Non est, quo properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remoq; move, veloq; carinam,
Inq; tuo celerem littore siste gradum.
Sive latet Phœbus seu terris altior extat,
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.
Nocte tamen quàm luce magis: nox grata puellis,
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces b cœlibe somnos:
Dum careo veris, gaudia falsa juvant.
Sed tua cur nobis c pallens occurret imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno simulacraq; noctis adoro:
Nulla caret fumo Thessalis ara meo.
Thura damus, lacrymasq; super: quæ * sparsa relucent,
Ut solet à fuso surgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida lætitia solvar ab ipsa mea?
Quando erit, ut lecto mecum benè junctus in uno
Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes, quamvis audire juvabit,
Multa tamen rapies oscula, multa dabis.

Semper

* Menelaus, qui bellum gerit pro erepta conjuge.

* Pedum offensiones semper infausti ominis fuerunt. vide Alex. lib. 2. genial. c. 16.

a Oraculum certæ desiniverit morti.

b Cælebs. hinc vocem discussit luce radiante Josephus Scaliger. κοίλης carens concubitu. Sic Nat. Comes.

c Omen semper in sommiis sinistrum. Sic Hector Æneæ.

* Se lacrymis.

Semper in his aptè narrantis verba resistunt:
Promptior est dulci lingua * referre morâ.
Sed cum Troja subit, subeunt ventiq; fretumq́;:
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoq́;, quod venti prohibent exire carinas,
Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria Pelago vela vetante datis,
Ipse suam non præbet iter a *Neptunus ad urbem:*
Quò b *ruitis? vestras quisq́; redite domos.*
Quo ruitis Danai? ventos audite vetantes.
Non subiti casus, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, c *Inachiæ vertite vela rates.*
Sed quid ego hæc revoco? d *omen revocantis abesto:*
Blandaq; compositas aura secundet aquas.
Troadas e *invideo, quæ sic lachrymosa suorum*
Funera conspicient: nec procul hostis erit.
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaráque arma dabit.
Arma dabit: dumque arma dabit, simul oscula sumet:
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producétque virum: dabit & mandata reverti:
Et dicet, Referas arma fac ista Jovi.
Ille ferens dominæ mandata recentia secum,
f *Pugnabit cautè, respicietque domum.*
Exuet & reduci galeam, clypeúmque resolvet:
Excipiètque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ possunt fieri, facta putare, timor.
Dum tamen arma geris * *diverso miles in orbe:*
Quę referat vultus, est mihi * *cera, tuos.*
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus: amplexus accipit ille meos.
Crede mihi, plus est, quàm quod videatur, imago:
Adde sonum ceræ, Protesilaus erit.
Hanc specto, teneóque sinu pro conjuge vero:
Et tanquam possit verba referre, queror.

* Lingua recreata hac osculorum intercapedine promptior est ad narrandum.

a Trojam à Neptuno conditam.
b Præcipites tenditis.

c O Classis Argolica repete ventis patriam. Argivi ab Inacho antiquo suo rege Inachii dicti.
d Nolo mihi vaticinanti fata conspirare, & sinistra implere omina
e Vsitatius olim hoc regimen, quod nunc penitus exolevit in dativum.

f Inter bellandum retrò spectabit domum; inde & cautior, & animosior pugnabit.

* Asiam significat quæ ab Europa diversa est.
* Imago cerea.

Per reditus corpusque tuum, mea numina, juro:
Perque pares animi, conjugiique faces.
Perque quod ut videam canis albere capillis,
Quod tecum possis ipse referre, caput:
Me tibi venturam comitem, quocunque vocaris:
Sive, quod heu timeo: sive superstes eris.
Ultima mandato claudatur epistola parvo:
Sit tibi cura mei, sit tibi cura tui.

* Vtinam: sicut ait apud Græc.

In decimamquartam Epistolam.

Argumentum.

Danaus Beli prisci filius, ex pluribus conjugibus quinquaginta filias suscepit: quas dum Ægyptus ejus frater, cui totidem erant filii, postulasset in nurus, Danaus cum ex oraculi responso cognovisset, se manibus generi moriturum, volens periculum evitare, conscensis navibus Argos venit. Indignatus autem Ægyptus eò quod spretus esset, filios cum exercitu ad illum oppugnandum misit, hac lege, ut non, nisi interempto Danao ad se redirent, aut filiarum connubia impetrarent. Ille autem obsidione coactus, filias se daturum spopondit. Sed puellæ, accepto à patre gladio, ut jussum erat, prima nocte cum vino lætitiaque calentes juvenes in profundissimum soporem descendissent, unaquæque suum jugulavit, sola Hypermnestra excepta, quæ Lino, quem Eusebius Lynceum appellat, marito suo misera pepercit, suasitque, ut ad patrem Ægyptum detecto facinore quamprimum fugeret. Sed cum pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexisset, præterquam ab Hypermnestra, eam crudelissimè vinctam in carcere servandam tradidit. Quarè Linum patruelem eundémque marium, quem servaverat, hac epistola rogat, ut vel opem ferat, captivitatéque liberet: vel, si mori contingat, ut sepulturæ honore non careat. A Lino tandem, Danao trucidato, fuit liberata.

* Epistolam hanc suavissima illa Ode 3. libri 3 contexuit (quod ad hanc fabulam pertinet) invicem sibi fatem præterunt Hor. & Ovid.

Hypermnestra Lino.

Mittit Hypermnestra de tot modò fratribus unis:
Cætera a nuptarum crimine turba jacet.
Clausa domo teneor, gravibúsque coercita vinclis:
Est mihi supplicii causa, fuisse piam.

a Impii spiritus potuerunt non perire.

b Me pater servat, ut crudelius.

Quòd

Quòd manus extimuit jugulo dimittere ferrum,
Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream præstat, quàm sic placuisse parenti:
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater * igne licet, quem non violavimus, urat:
Quæq; aderant * sacris, tendat in ora faces:
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense:
Ut, qua non cecidit vir nece, nupta cadam.
Non tamen, ut dicant morientia, pœnitet, ora,
Efficiet: non est, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum, sævásque sorores:
Hic solet eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratæ sanguine noctis:
Et subitus dextræ prærepit ossa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti,
Scribere de facta non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar. Modò facta crepuscula terris,
Ultima pars lucis, primaq; noctis erat:
Ducimur * Inachides sub magni tecta Pelasgi,
Et socer armatas accipit ipse nurus.
Undiq; collucent præcinctæ lampades auro:
Dantur in invitos impia thura focos.
Vulgus Hymen Hymenæe vocant: fugit ille vocantes:
Ipsa Jovis conjux cessit ab * urbe sua.
Ecce mero dubii comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impedient e comas.
In thalamos læti, thalamos sua bustia, ferunt:
Strataq; corporibus funere digna premunt.
Famq; cibo vinoq; graves somnoq; jacebant:
Securumq; quies alta per Argos erat.
Circùm me gemitus morientum audire videbar:
Et tamen audieram, quodq; verebar, erat.
Sanguis abit: mentemq; calor corpusq; reliquit:
Inq; novo jacui frigida facta toro.
Utque levi Zephyro graciles vibrantur aristæ:
Frigida populeas ut quatit aura comas:
Aut sic, aut etiam tremui magis, ipse jacebas:
Quæq; tibi * dederam vina, * soporis erant.

* Quem in limine positum unà cum aqua sponsus & sponsa tangebant.
* Nuptialibus scil.
* Proneptes Inachi.
* Argis, ubi Junonem natam scribit Strabo.
* al. dederant.
* Soporifica.

Excussêre metum violenti jussa parentis:
Erigor: & capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquor: ter acutum sustulit ensem,
Ter male sublato decidit ense manus.
At rursus monitis jussuq; coacta parentis,
*Admovi jugulo * tela paterna tuo.*
Sed timor & pietas crudelibus obstitit ausis:
Castaq; mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba sono:
*Sævus Hypermnestra pater est tibi, * jussa parentis*
*Effice: germanis fit * comes iste suis.*
Fœmina sum, & virgo, naturâ mitis & annis:
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age, dúmque licet forteis imitare sorores:
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus hæc aliquam posset committere cædem,
** Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.*
Quid meruêre necem patruelia regna tenendo?
Quæ tamen externis danda forent generis.
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ?
Quo mihi commisso, non licet esse piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colúsque meis.
Hæc ego: dúmq; queror, lacrymæ sua verba sequuntur:
Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus sopitáque brachia jactas,
Pænè manus telo saucia facta tua est.
Dumque patrem, famulosque patris, lucemq; timebam:
Expulerant somnos hæc mea verba tuos.
a *Surge age, Belide, de tot modò fratribus unus:*
Nox tibi, ni properes, ista perennis erit.
Territus exurgis: fugit omnis inertia somni:
Aspicis in timida fortia tela manu.
Quærenti caussam, Dum nox sinit, effuge dixi:
Dum nox atra sinit, tu fugis: ipsa moror.
Manè erat: & Danaus generos ex cæde jacenteis
*Dinumerat: * summæ criminis unus abes.*

* Ensem à patre traditum.

* Concomitetur moriendo fratres.

* Inferrem mihi violentas manus

a Surge (quæ dixit Juvenis marito) surge, ne longus tibi somnus, unde non times, detur: Socerum & scelestos falle sorores

* Numero cædis generorum quinquaginta.

Feri

a Fert male cognatæ b jacturam mortis in uno:
Et queritur factum sanguinis esse c parùm:
Abstrahor à patriis manibus: raptámque capillis
(Hæc meruit pietas præmia?) carcer habet.
Scilicet ex illo Junonia permanet ira,
Quo * bos ex homine est, ex bove facta Dea.
Ah satis est pœnæ teneram mugisse puellam:
Nec modò formosam posse placere Jovi.
Astitit in ripa * liquidi nova vacca parentis,
Cornuáque in patriis non sua vidit aquis.
Et conata loqui, mugitus edidit ore:
Territáque est forma, territa voce sua.
Quid fugis infœlix? quid te miraris in unda?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Ipsa Jovis magni pellex metuenda sorori
d Fronde levas nimiam d cespitibúsque famem.
Fronte bibis: spectáque tuam stupefacta figuram:
Et, te ne feriant, quæ geris e arma times.
Quæq; modò, ut posses etiam Jove digna videri,
Dives eras, nuda nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognatáque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid Jo freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi quò properas? f eadem sequeris fugísque:
Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
g Per septem Nilus portus emissus in æquor
h Exuit insanæ pellicis ora bovis.
Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
Auctor? dant anni, quod querar, ecce mei.
Bella i pater, k patruúsque gerunt: regnóque domóque
Pellimur: ejecta ultimus orbis habet.
Ille ferox solus solio sceptríque potitur:
Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum turba pars exiguissima restat:
Quique dati leto, quæq; dedêre fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periêre sorores:
Accipiat lacrymas utraque turba meas.

a Incenditur ira patris mei te unicum evasisse superstitem.
b Pro damno & detrimento vindebatur quod non cum fratribus extinxeris.
c Oraculi enim memor nihil tantum potuit jam sibi spondere.
* Jo. Inachi F. lib. 1. Metam.
* Inachi amnis

d Frond. & cespites ponuntur hic ambo pro herbâ graminea.
e Cornua.

f Ipsa es quæ sequeris, & ipsa quæ fugis.
g Septemfluus Nilus.
h Dicit eam in Ægypto deposuisse figuram bovis.

i Danaus.
k Ægyptus.

En ego, quòd vivis a pœnæ cruciandæ reservor:
b Quid fiet fonti, cùm rea laudis agar?
Et consanguineæ quondam centesima turbæ,
Infœlix, uno fratre manente, cadam.
At tu, si qua piæ Lineæ est tibi cura sororis,
*Quæq; tibi tribui * munera, dignus habes:*
Vel fer opem: vel dede neci: defunctaq; vita
Corpora furtivis insuper adde rogis.
Et sepeli lacrymis perfusa fidelibus ossa:
Sculptáque sint titulo nostra sepulcra brevi:
Exul Hypermnestra, prætium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet, sed pondere lassa catenæ
Est manus: & vires subtrahit ipse timor.

a In pœnas.
b Quanta supplicia subirem nocens, si incusor innocentis, & laus mihi vitio vertitur, &c. quòd vitæ auxilium attuli.
* Splendidè mendax, & in omne virgo nobilis ævum.
† Vitam, scil.

In decimamquintam Epistolam.

Argumentum.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus est, ob Helenam sibi à Venere promissam, Lacedæmona navigans, à Menelao honorificentissimè susceptus est, & honoratus. Sed cùm per id tempus oportuisset Menelaum, omnesque Minois pronepotes ad dividendas Acrei opes Cretam adire, Paridem domi dimittens, Helenæ mandavit, ut non minorem hospitis, quàm sui ipsius, curam gereret. Verum Paris, dum datam sibi opportunitatem videret, Helenam in amorem sui, quantum potuit, solicitare conatus est. Hæc autem artificiosa epistola detegit, quanto amoris æstu arderet, se ab omnibus commendando, quibus amatores laudari solent. Et quia noverat muliebrem sexum esse fragilem, & gloriæ, & laudis à forma atque genere, cupidissimum: omnia affert Paris, quæ sibi Helenes animum conciliare possint, & quæ odium mariti atque contemptum excitent. Fugam itaque suadet, quam Trojanis viribus se tueri posse asserit.

a Hucusque Heroinarum fuere epistolæ, tres reliquas sub Heroum nomine scripsit Ovidius, scilicet, Paris, Leander, Acontius. Quibus respondisse illæ literæ acumen Sulmonense minimè sapiunt, ideoque alienæ habentur.

Paris Helenæ.

Hanc tibi a Priamides mitto, Ledæa, salutem:
Quæ tribui, solâ te mihi dante, potest.
Eloquar? an flammæ non est opus b indice notæ?
Et plus quàm vellem, jam meus extat amor?
Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
Lætitiæ, mixtos non habitura metus.

b Alludit ad siligem lapidem ab Ovidiæ cujus scintillæ calybis collisione elici solent, qui index dicitur.

Sed

Sed malè dissimulo: quis enim celaverit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam:
Vror: habes animi nuncia verba mei.
Parce precor fasso: nec duro cætera vultu
Perlege, sed formæ conveniente tuæ. (est.
Jamdudum gratum est, quòd * *Epistola nostra recepta*
Spem facit hoc recipi me quoque posse modo.
Quæ rata sit: nec te frustrà promiserit, opto
Hoc mihi quæ sua sit mater amoris iter.
Namque ego divino monitu, ne nescia pecces,
Advehor, & cœpto non leve numen adest.
Præmia magna quidem, sed non indebita posco:
Pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hac duce a *Sigæo dubias à littore feci*
Longa b *Phereclea per freta puppe vias.*
Illa dedit facileis auras, ventósque secundos:
In mare, nil mirum, jus habet c *orta mari.*
Perstet: &, ut pelagi, sic pectoris adjuvet æstus:
Deserat in portus & mea vota suos:
Attulimus flammas: non hic invenimus illas:
Hei mihi! tam longæ causa fuêre viæ.
Nam nec tristis hyems, nec nos huc appulit error:
d *Tænaris est classi terra petita meæ.*
Nec me crede fretum merces portante carina
Findere: quas habeo, dii tueantur opes.
Nec venio Graias veluti spectator ad urbes:
Oppida sunt regni divitiora mei.
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro:
Te priùs optavi, quàm mihi nota fores.
Antè tuos animo vidi, quàm lumine, vultus:
Prima fuit vultus nuncia fama tui.
Nec tamen est mirum, si sicut oportuit, arcu
Missilibus telis e *eminus ictus, amo.*
Sic placuit fatis: quæ ne convellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:
Jam gravidus justo pondere venter erat.

* Allidunt sæpiùs in solœcismum tyrones, ubi dicunt, *mitto Epistolam*, est enim tautologia. mittere literas est ἐπιστολεῖν, idioma igitur est dedi, tradidi, legi, *recepi* Epistolam, non item *misi*.

a Sigæum Troiæ promontorium. vid. epist. 1.

b Phereclea fabricator navis.

c *Nuda Cythereacis edita fertur aquis.*

d De Tænaro ante dictum. Laconia.

e *Cominùs ense peris, jaculo peris eminus ipse.*

* Centum hæc quatuor sequentia in antiquis non inveniuntur exemplaribus. quæ quamvis Plandet non agnovit, credi tur tamen esse ipsius Ovidii, certe possunt Tyronis oculos optimè emerere & morari. Tam innocua est illorum elegantia; facilitas jucunda, & luxuria quidem Venusta. Concludit verò Epistola lascivior quam quæ puerili conveniat studio.

* Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit: metuendaq; noctis opacæ
Visa seni Priamo, vatibus ille refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni:
Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma vigórque animi, quamvis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erat.
Est locus in mediæ nemorosis vallibus Idæ,
Devius, & piceis, ilicibúsque frequens.
Qui nec ovis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis.
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsaq; tecta,
Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moveri:
Vera loquar: vero vix habitura fidem.
Constitit ante oculos actus velocibus alis,
Atlantis magni * Pleïonesque nepos.
Fas vidisse fuit: fas sit mihi visa referre:
Inque Dei digitis aurea virga fuit.
Trésque simul divæ, Venus, & cum Pallade Juno,
Graminibus teneros imposuere pedes.
Obstupui: gelidusq; comas erexerat horror:
Cùm mihi, Pone metum, nuncius ales ait:
Arbiter es formæ: certamina siste Deorum,
Vincere quæ forma digna sit una duas.
Néve recusarem, verbis Jovis imperat: & se
Protinus ætherea tollit in astra via.
Mens mea convaluit: subitóque audacia venit:
Nec timui vultu, quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: judéxque verebar
Non omneis causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
* Hanc esse ut scires, unde movetur amor.
Tantáque vincendi cura est: ingentibus ardent
Judicium donis sollicitare meum.
Regna Jovis conjux, virtutem filia jactat:
Ipse potens, dubito, fortis an esse velim.

* Mercurius Maiæ F. Atlantis & Pleiones N.

* Venerem.

* Dulce

*Dulce Venus risit: ne te, Pari, munera tangant,
Utráque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulchræ filia Ledæ
Ibit in amplexus pulchrior illa tuos.
Dixit: &, ex æquo donis formáque probata,
*Victorem cœlo rettulit illa pedem.
Interea (credo veris ad prospera fatis)
Regius agnoscor per vatа signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto:
Addit & ad festos hanc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, sic me cupiêre puellæ:
Multarum votum solus tenere potes.
Nec tantùm regum natæ petiêre, ducúmque:
Sed *nymphis etiam curáque amórque fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
Conjugii spes est Tyndari facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
Lumina cùm placido victa sopore jacent.
Quid faciespræsens, quæ nondum visa placebas?
Ardebam, quamvis hic procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam,
*Cærulea peterem quin mea vota via.
Troïa cæduntur Phrygia pineta securi:
Quæque erat æquoreis utilis arbor aquis.
Ardua proceris spoliantur Gargara sylvis:
Innumeráque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves:
Texitur & cœlis panda carina suis.
Addimus antennas: & vela sequentia malos:
Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo,
Sponsor conjugii stat Dea picta sui.
Impositа est factæ postquam manus ultima classi,
Protinus Ægæis ire jubebar aquis.
Et pater & genitrix inhibent mea vota rogando:
Propositúmque viæ voce morantur iter:
Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
Cùm vellent nostræ jam dare vela rates:

*Suaviter.

*Ipsa victrix in cœlum rediit.

*Cereus.

*Per mare.

Quæ

Quò ruis? exclamat: referes incendia tecum:
Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates: dictos invenimus ignes:
Et seriùs in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior: ventísque ferentibus usus,
Applicor in terras * Oebali nympha tuas.
Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non sine consilio numinibúsque Deûm.
Ille quidem ostendit, quicquid Lacedæmone tota
Ostendi dignum, conspicuúmque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Ut vidi, obstupui: præcordiáque intima sensi
Attonitus curis intonuisse novis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat,
Venit in arbitrium cùm Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud,
In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullâque de facie nescia terra tua est.
Nec tibi par usquam Phrygiæ, nec Solis ab ortu,
Inter formosas altera nomen habet.
* Credis & hæc nobis? minor est tua gloria vero:
Famáque de formâ pænè maligna tua est.
Plus hic invenio, quàm quod promiserat illa:
Et tua materiæ gloria victa suæ est.
Ergo arsit meritò, qui noverat omnia, Theseus:
Et visa est tanto digna rapina viro.
More tuæ gentis nitida dum nuda palæstra,
Ludis, & es nudis fœmina mixta viris.
Quod rapuit, laudo: miror, quòd reddidit unquam:
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Antè recessisset caput hoc cervice cruenta,
Quàm tu de thalamis abstraherêre meis.
Téne manus unquam nostræ dimittere vellent?
Téne mei paterer vivus abire sinu?
Si reddenda fores, * aliquid tamen antè tulissem:
Nec Venus ex toto nostra fuisset iners.

* ἀπὸ τοῦ ad Helenam Oebali nepotem, patris Tyndari.

* à Pulchritudine laudatâ fit optimè insinuatio. Ovid. 1. de Art. Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos. Et teretes digitos exiguumque pedem.

* Non te intactam dimisissem.

Vel

Vel tua virginitas esset libata: vel illud,
Quod poterat salva virginitate rapi.
Da modò te Paridi, quæ sit constantia nosces:
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præposui regnis ego te, quæ maxima quondam
Pollicita est nobis nupta sorórque Jovis.
Dúmque tuo possem circundare brachia collo,
Contempta est virtus, Pallade dante, mihi:
Cùm Venus, & Juno, Pallásque in montibus Idæ
Corpora judicio supposuêre meo.
Nec piget: haud unquam stultè elegisse videbor:
Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modò ne nostram fieri patiare caducam,
Deprecor, ô tanto digna labore peti!
Non ego conjugium generosæ degener opto:
Nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris.
Pleïda, si quæras, in nostra gente, Jovemque
Invenies: medios ut taceamus avos.
Sceptra parens Asiæ, qua nulla beatior ora est,
Finibus immensis vix obeunda tenet.
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis:
Quæq; suos dicas templa decere Deos.
Ilion aspicies, firmatáque turribus altis
Mœnia Phœbeæ structa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeróque virorum?
Vix populum tellus sustinet illa suum.
Occurrent denso tibi Trojades agmine matres:
Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O quoties dices, quàm pauper Achaïa nostra est;
Una domus quævis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram:
In qua tu nata es, terra beata mihi est.
Parca sed est Sparte: tu cultu diuite digna:
Ad talem formam non facit iste locus.
*Hanc faciem largis sine fine * paratibus uti,*
Deliciisq; decet luxuriare novis.
Cùm videas cultus nostra de gente virorum,
Qualeis Dardanias credis habere nurus?

* Gratis cultu.

Da

Da modò te facilem: nec dedignare maritum,
Rure * Therapnæa nata puella, Phrygem.
Phryx erat, & nostro genitus de sanguine: * qui nunc
Cum Diis potando nectare miscet aquas.
Phryx erat * Auroræ conjux: tamen abstulit illum
Extremum noctis quæ Dea finit iter:
Phryx etiam Anchises, volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuisse jugis.
Nec puto collatis forma Menelaus & * armis,
Judice te nobis anteferendus erit.
Non dabimus certè * socerum tibi clara fugantem
Lumina, qui trepidos à dape vertat equos.
Nec pater est Priamo * soceri de cæde cruentus,
Et qui a Myrtoas crimine signet aquas.
Nec b proavo Stygiâ nostro captantur in unda
Poma: nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? si te tenet ortus ab illis:
Cogitur huic domui Juppiter esse socer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conspiceris posita vix denique mensa:
Multáque quæ lædant, hoc quoque tempus habet:
Hostibus eveniant convivia talia nostris,
Experior posito qualia sæpe mero:
Pœnitet hospitii, cùm me spectante lacertos
Imponit collo rusticus ille tuo.
Rumpor: & invideo (quid nunc tamen omnia narrem?)
Membra superjecta cùm tua veste fovet.
Oscula cùm verò coram non dura daretis,
Ante oculos posui pocula sumpta meos.
Lumina demitto, cùm te tenet arctius ille,
Crescit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus, & te, lasciva, notavi
In gemitu risum non tenuisse meo.
Sæpe meam volui flammam compescere: at illa
Crevit: & ebrietas ignis in igne fuit.
Multáque ne videam, versa cervice recumbo:
Sed revocas oculos protinus ipsa meos.

* Therapnæ Laconiæ oppidum.
* Ganymedes.
* Tithonus Laomedontis frater & Memnonis pater.
* Annis.
* Atreum.
* Pelops.
a Myrtoum mare à Myrtolo auriga, quem Pelops avus Menelai in mare præcipitavit.
b Tantalum innuit Pelop, patrem, proavum Menelai.

Quid

Quid faciam dubito: dolor est meus ista videre:
Sed dolor à facie major abesse tua est.
Quâ licet, & possum, nitor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor:
Nec tibi verba damus: sentis mea vulnera, sentis:
Atque utinam soli sint ea nota tibi.
Ah quoties lacrymis venientibus ora reflexi,
*Ne causam fletus quæreret * ille mei!*
Ah quoties aliquem narravi potus amorem,
Ad vultus referens singula verba tuos!
Indiciúmque mei ficto sub nomine feci:
Ille ego, si nescis, verus amator eram.
Quin etiam ut possem verbis petulantius uti,
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt, memini, tunica tua pectora laxa,
Atque oculis aditum nuda dedêre meis:
Pectora vel nivibus puris, vel lacte, tuámque
*Complexo matrem * candidiora Jove.*
Dum stupeo visis (nam pocula fortè tenebam)
Tortilis à digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas, ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modò cantabam veteres resupinus amores:
Et modò per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas, Clymenemq́, Æthramq́ tuarum,
*Ausus sum blandis nuper * adire sonis.*
Quæ mihi non aliud, quàm formidare, locutæ,
Orantis medias deseruêre preces.
Dii facerent pretium magni certaminis esses:
Teq́ suo posset victor habere toro.
*Ut tulit Hippomenes * Schœneïda præmia cursus,*
Quæ propero cursu vicerat antè procos:
Sic & tu Phrygias venies regina per urbes,
*Venit ut in * Phrygios Hippodamia sinus:*
Ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
Dum petit amplexus Deïanira tuos.
Nostra per has leges audacia fortiter isset:
Teq́ mei scires esse laboris opus.

* Menelaus.

* Aliud ad cygnum in quem Jupiter versus cum Leda concubuit.

* Compellare.

* Atalantam Schœnei filiam. Metamorph. 10.

* Pelopis

Nunc

Nunc mihi nil supereſt, niſi te formoſa precari?
Amplectique tuos ſi patiare, pedes.
O decus, ô præſens geminorum gloria fratrum!
O Jove digna viro, ni Jove nata fores!
Aut ego Sigæos repetam te conjuge portus:
*Aut hic * Tænaria conteger exul humo.*

* Laconica.

Non mea ſunt ſumma leviter diſtricta ſagitta
Pectora: deſcendit vulnus ad oſſa meum.
*Hoc mihi (nam recolo) fore ut à * cœleſte ſagitta*
Figar, erat verax vaticinata ſoror.

* Pro cœleſti. antiq.

Parce datum fatis Helenæ contemnere amorem:
Sic habeas facilis in tua vota deos.
Multa quidem ſubeunt: ſed coram ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte ſilente tuo.
An pudet? & metuis Venerem temerare maritam?
Caſtáque legitimi fallere jura tori?
Ah nimium ſimplex, Helenæ, ne ruſtica dicam,
Hanc faciem culpa poſſe carere putas?
Aut faciem mutes, aut ſis non dura neceſſe eſt:
Lux eſt cum forma magna pudicitia.
Jupiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
Hæc tibi nempe patrem furta dedêre Jovem.
Vix fieri, ſi ſint vires in ſemine amorum,
Et Jovis & Ledæ filia, caſta potes.
Caſta tamen tunc ſis, cum te mea Troja tenebit:
Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.
Nunc ea pectemus quæ corriget hora jugalis:
Si modò promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc ſuadet, rebus non voce, maritus:
Nève ſui furtis hoſpitis obſtet, abeſt.
Non habuit tempus, quo Cretſia regna videret,
Aptius: ô mira calliditate virum!
Ille abit: Idæi mando tibi, dixit iturus,
Curam pro nobis hoſpitis, uxor, agas.
Negligis abſentis (telio) mandata mariti:
Cura tibi non eſt hoſpitis ulla tui.
Humine tu ſperas hominem ſine pectore, dotes
Poſſe ſatis formæ, Tyndari, poſſe tuæ?

Fal-

Falleris: ignorat: nec ſi bona magna putaret,
Quæ tenet, externo crederet illa viro?
Vt te nec mea vox, nec te meus incitet ardor,
Cogimur ipſius commoditate frui:
Aut erimus ſtulti, ſic, ut ſuperemus & ipſum:
Si tam ſecurum tempus abibit ine s.
Pænè ſuis manibus ad te deduxit amantem:
Vtere mandantis ſimplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longa nocte cubili:
In viduo jaceo ſolus & ipſe toro.
Te mihi, meq; tibi communia gaudia jungant:
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina: meq;
Aſtringam verbis in ſacra jura meis.
Tunc ego, ſi non eſt fallax fiducia noſtri,
Efficiam præſens ut mea regna petas.
Si pudet, aut metuis: ne me videare ſecuta:
Ipſe reus, ſine te, criminis hujus ero.
*Nam ſequar * Ægidæ factum, * fratrumq; tuorum:*
Exemplo tangi non propiore potes.
*Te rapuit Theſeus: * geminas Leucippidas illi:*
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troica claſſis adeſt armis inſtructa, viriſque:
Jam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes:
Teq; novam credet vulgus adeſſe Deam.
Quaq; feres greſſus, adolebunt cinnama flammæ:
Cæſaq; ſanguineam victima planget humum.
Dona pater, frater, éſque, & cum genetrice ſorores,
Iliadéſque omnes, totaq; Troja dabit.
Hei mihi! vix à me pars dicitur ulla futuri:
Plura feres, quàm quæ ſittera noſtra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella ſequantur:
Concitet & vires Græcia tota ſuas.
Tot priùs abductis, quænam eſt repetita per arma?
Crede mihi, vanos res habet iſta metus.
*Nomine ceperunt Aquilonis * Erechthida Thraces:*
*Tuta tamen bello * Boſtonis ora fuit.*

* Theſei.
* Caſtoris & Pollucis.
* Phœben & Elairam ſorores. Propert. lib. 2. Eleg. 1. *non ſic Leucippis ſuccendit Caſtora Phœbe, Pollucem cultis non Elaira ſoror,* ſed fuſius Ovid. 3. Faſtorum hanc fabulam memorat.

* Orithyam Erechthei filiam.
* Nomen ſtagni quo celebratur Thracia.

a Medeam.

a *Phasida puppe nova vexit Pegaseus Iäson:*
Læsa nec est Colchâ Thessala terra manu.
*Te quoque qui rapuit: rapuit * Minoida Theseus:*
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.

* Phædram & Ariadnam.

Terror in b his ipso major solet esse periclo:
c *Quæque timere libet, pertimuisse pudet.*
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm vestræ copia terræ:
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quàm Paris, aut armis anteferendus erit.
Pænè puer cæsis abducta armenta recepi
*Hostibus: & causam * nominis inde tuli.*
Pænè puer juvenes vario certamine vici,
In quibus Ilioneus, Deiphobúsque fuit.
Néve putes, non me nisi comminùs esse timendum:
Figitur in jusso nostra sagitta loco.
*Non potes hæc * illi primæ dare facta juventæ:*
Instruere Atriden non potes arte mea.
Omnia si dederis, nunquam dabis Hectora fratrem:
Unus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam, nescis: & te mea robora fallunt:
Ignoras cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu:
Aut cedent Marti Dorica castra meo.
Nec tamen indigner pro tanta sumere bella
Conjuge: certamen præmia magna movent.
Tu quoque, si totus de te contenderit orbis,
Nomen ab æterna posteritate feres.
Spe modò non timida Dius hinc egressa secundis,
Exige cum plena munera pacta fide.

b Scilicet, in morte, in bello major periculo metus.

c In periculis modicus timor decet, supra modum timuisse indecorum est.

* Alexander cognominatus, cum Paris dictus esset, quòd mortem intentatam effugerit, cum esset expositus.

* Menelao.

In decimam sextam Epistolam.

Argumentum.

Multi hanc Epistolam non esse Ovidii contendunt, asserentes Sabinum omnes responsales literas confinxisse. Quod ipsius Ovidii testimonio comprobare nituntur, cùm in se-

secundo Elegiarum ita ad Marcum scribat:

Quam cito de toto rediit meus orbe Sabinus,
Scriptaq; diversis rettulit ille locis;
Candida Penelope signum cognovit Ulyssis:
Legit ab Hippolyto scripta noverca suo.
Jam pius Æneas miseræ rescripsit Elisæ:
Quodq; legat Phyllis si modò vivit, habet:
Tristis ad Hypsipylen ab Jasone littera venit:
Dat notam Phœbo Lesbia amica lyram.

Quod quidem nihil ad rem facere videtur, cum nullam interim de Helena mentionem faciat. Verum statim subjungit hos duos versus:

Et Paris est illic, & adultera nobile crimen:
Et comes extincto Laodameia viro.

Quibus facilè convincuntur, nisi ad Sabinum referre malint. Sed cùm Ovidianis Epistolis responderit, quomodo possunt esse Sabini? Non enim Paris, nec Laodameia respondent, sed scribunt. Nimirum hæ quoque Ovidianæ sunt, & eodem pænè stylo scriptæ, quo reliquæ. Helenæ, autem, lecta Paridis Epistola, quasi offensa, primùm respondens objurgat. Deinde, ut pudorem tutetur, Paridis suasiones infringere conatur, quędam semina spargendo, ne omnino illius amorem negligere videatur. Et sic apertè ostendit muliebre ingenium varium esse, atque mutabile, juxta illud Ovidianum in arte amandi: Forsitan & primò veniet tibi littera tristis: Quæque roget, ne se solicitare velis. Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat ut instes. Postremo Paridis voluntatem impletura, ut honestius, ita tutius visum est, si quid in desiderio erit, non literis mandare, sed ut Clymene & Æthra comites fidissimæ exponerent, idque cùm fecissent, cum Paride & Helena ad Troiam advectæ sunt.

Sit vel Ovidii hæc epistola, sit vel Sabini, ant sit cujusvis; certe ea est quæ legi meruit, ut quæ muliebre ingenium versatile, sibi repugnans, subdolumque graphicè depingit: quæ quamvis explanationem desiderat nullâ, non est ad Nauseam facilis.

Helena Paridi *respondet.*

Nunc oculos tua cum violarit Epistola nostros,
Non rescribendi gloria visa levis.
*Ausus es hospitii * temeratis advena sacris,*
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?
Scilicet idcircò ventosa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora suo?
Nec tibi, diversâ quamvis à gente venires,
Oppositas habuit regia nostra fores?
Esset ut officii merces injuria tanti?
Qui sic intrabas, hospes, an hostis eras?

* Violato jure hospitii, quod sub tutela erat Jovis τοῦ ξενίου.

Nec dubito, quin hæc, cùm sit tam justa, vocetur
Rustica judicio nostra querela tuo.
Rustica sim sanè, dum non oblita pudoris,
Dumq́, tenor vitæ sit sine labe meæ.
Si non est ficto vultus mihi tristis in ore:
Nec sedeo duris torva supercilijs:
Fama tamen clara est: & adhuc sine crimine vixi:
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quò magis admiror, quæ sit fiducia cœpto:
Spemq́, tori dederit quæ tibi causa mei.
An, quia vim nobis Neptunius * attulit heros, * Theseus.
Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum, si * delinita fuissem: * Blanditijs illecta.
Cùm sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen ex facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redij passa timore nihil.
Oscula luctando tantummodò rauca protervus
Abstulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contexta fuissent:
Dij melius: similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam: minuitq́, modestia crimen:
Et juvenem facti pœnituisse patet.
* Ἐλεγχινόος. * Thesea pœnituit, Paris ut succederet illi:
Ne quando nomen non sit in ore meum.
Nec tam miraſcor: quis enim succenset amanti?
Si modò, quem præfers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quòd fiducia desit:
Ut mea sit facies non bene nota mihi.
Sed quia crudelitas damno solet esse puellis:
Verbáque dicuntur vestra carere fide.
At peccant aliæ: matronáque rara pudica est:
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quòd visa est tibi mater idonea, cujus
Exemplo flecti me quoque posse putes:
* Sub imagine cycni. Matris in admisso * falsa sub imagine lusæ
Error inest: pluma tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possum nescisse: nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.

Illa

Illa benè erravit, vitiumq́; auctore redemit.
Fœlix in culpa quo Jove dicar ego?
Et genus, & proavos, & regia nomina jactas.
Clara domus satis hæc nobilitate sua est.
Juppiter ut soceri proavus taceatur, & omne
Tantalidę Pelopis, Tyndareiq́; genus:
Dat mihi Læda Jovem cycno decepta parentem:
Quæ falsam gremio credula solvit avem.
I nunc: & Phrygiæ claræ primordia gentis,
Cumq́; suo Priamo Laomedonta refer.
*Quos ego * suspicio: sed, qui tibi gloria magna est*
** Quintus, is à nostro sanguine primus erit.*
Sceptra tuæ quamvis rear esse potentia Trojæ:
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si jam divitiis locus his numeróque virorum
Vincitur: at certè barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit Epistola dives,
Ut possint ipsas illa movere Deas.
Sed si jam vellem fines transire pudoris:
Tu major culpæ causa futurus eras.
Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo:
Aut ego te patiùs, quàm tua dona, sequar.
Utq́; ea non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit.
Plùs multò est, quòd amas, quod sum tibi causa laboris:
Quòd tam per longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, apposita quæ nunc facis improbe mensa,
Quamvis experiar dissimulare, noto.
Tu modò me spectas oculis lascive protervis,
Quos vix instantes lumina nostra ferunt.
Et modò suspiras, modò pocula proxima nobis
Sumis: quaq́; bibi, tu quoq; parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa supercilio pænè loquente dari!
Et sæpe extimui, ne vir meus illa videret:
Non satis occultis erubuiq́; notis.
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi:
Nil pudet hunc: nec vox hæc mea falsa fuit.

* Veneror, admiror.
* Quintus à Jove Priamus. Nam Jup. Dardanum: Dard. Erichthonium: Erich. Troen: Tros Laomedonta Priami patrem genuit.

Orbe quoque in mensæ legi sub nomine nostro,
Quod deducta mitro littera fecit, AMO.
Credere me tamen hæc oculo renuente negavi.
Hei mihi, jam didici sic quoque posse loqui.
His ego blanditiis, si peccatura fuissem,
Flecterer: his poterant pectora nostra capi.
Est quoque, confiteor, facies tibi rara: potestq;
Velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera sed potius fœlix sine crimine fiat,
Quàm cadat * extremo noster amore pudor.
Disce meo exemplo formosis posse carere:
Est virtus placitis abstinuisse bonis.
Quàm multos credis juvenes optare, quod optas?
Qui sapiunt, oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis, sed plus temerarius audes:
Non tibi plus cordis, sed minus oris inest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carina,
Cum mea virginitas mille petita procis.
Si te vidissem, primus de mille fuisses:
Judicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad posséssa venis, præreptaq; gaudia serus:
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tua Troïca conjux:
Invitam sic me non Menelaus habet.
Desine molle precor verbis convellere pectus:
Néve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed fine, quam tribuit sortem fortuna, tueri:
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est, & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi se nudas exhibuêre Deæ.
Unáque cùm regnum, belli daret altera laudem:
Tyndaridis conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœlestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Utque sit hoc verum: certè pars altera ficta est;
Judicii pretium quâ data dicar ego.
Non est tanta mei fiducia corporis, ut me
Maxima, teste Dea, dona fuisse putem.

* Al. exter.

Con-

Contenta? oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus est insidiosa mihi.
Sed nihil infirmo: faveo quoque laudibus istis:
Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense nimiùm mihi credite us agrè:
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
Proxima, me visam præmia summa tibi.
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
Auditu Helenes præposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum:
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non sum: sed amare recuso
Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curvo proscindere littus aratro,
Spémque sequi coner, quam locus ipse negat?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullâque fideiem
(Dii mihi sunt testes) lusimus arte virum.
Nunc quoque, quòd tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera nostra novo.
Fœlices, quibus usus adest: ego nescia rerum
Difficilem culpæ suspicor esse viam.
Ipse malo metus est: jam nunc confundor: & omnes
In nostris oculos vultibus esse reor.
Nec reor hoc falsò: sensi mala murmura vulgi:
Et quasdam voces rettulit Æthra mihi.
At tu dissimula, nisi tu desistere mavis:
Sed cur desistas? dissimulare licet.
Lude: sed occultè: major, non maxima vobis
Est data libertas, quòd Menelaus abest.
Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus:
Magna fuit subitæ justáque causa viæ:
At mihi sic visum est; ego cùm dubitaret an iret,
Quam primùm dixi, sac redituru eas.
Omine lætatus dedit oscula: réque, domúsque,
Et tibi sit curæ Trõicus hospes, ait.
Vix tenui risum: quem dum compescere luctor,
Nil illi potui dicere, præter erit.

Vela quidem ventis Creten dedit ille secundis:
Sed tu non idcò cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens:
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quoque est oneri: nam quò constantius ore
Laudamur vestro, justius ille timet.
Quæ juvat, ut nunc est, eadem mihi gloriæ damno est:
Et melius famæ verba dedisse fuit.
Nec quòd abest, hic me tecum mirare relictam:
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit: vitæ confidit: & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultrò data præcipis: utque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet: & timeo: nec adhuc exacta voluntas
Est satis: in dubio pectora nostra labant.
Et vir abest nobis: & tu sine conjuge dormis:
Inque vicem tua me, te mea forma capit.
Et longæ noctes: & jam sermone coïmus:
Et tu (me miseram!) blandus & una domus.
Et peream, si non invitent omnia culpam:
Nescio quo, tardor sed tamen ipsa metu.
Quod malè persuades, utinam bene cogere posses:
Sic mea rusticitas excutienda foret.
Utilius interdum est ipsis injuria passis:
Sic certè fœlix ipsa coacta forem.
Dum novus est, cœpto potius pugnemus amori:
Flamma recens parva sparsa resedit aqua.
Certus in hospitibus non est amor: errat, ut ipsi:
Cumq; nihil speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis: testis Minoïa virgo:
In non exhibitis utraq; juncta toris.
Tu quoq; dilectam multos infide per annos
Dicēris Oenonen deseruisse tuam.
Nec tamen ipse negas: & nobis omnia de te
Quærere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde, quòd, ut cupias constans in amore manere
Non potes: expedient jam tua vela Phryges.

* Ariadne.

Dum

Dum loqueris mecum, dum vox ſperata paratur,
Qui ferat in patriam jam tibi ventus erit.
Curſibus in mediis novitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noſter abibit amor.
An ſequar, ut ſuades, laudatáque Pergama viſam?
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia famæ,
Vt probris terras impleat illa meis.
Quid de me poterit Sparte? quid Achaïa tota?
Quid gentes Aſiæ? quid tua Troia loqui?
Quid Priamus de me? Priami quid ſentiet uxor?
Totq; tui fratres? Dardanieq; nurus?
Tu quoq;, qui poteris fore me ſperare fidelem?
Et non exemplis anxius eſſe tuis?
Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi ſolliciti cauſa timoris erit.
Ipſe mihi quoties ivatus, adultera, dices,
Oblitus noſtro crimen ineſſe tuum?
Deliſti ſies idem reprehenſor, & auctor.
Terra, precor, vultus obruat antè meos.
At fruar Iliacis opibus, cultuq; beato,
Donaq; promiſſis uberiora feram:
Purpura nempe mihi pretioſaq; texta dabuntur:
Congeſtoq; auri pondere dives ero.
Da veniam faſſæ, non ſunt tua munera tanti:
Neſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Quis mihi, ſi lædar, Phrygiis ſuccurret in oris?
Vnde petam fratris? unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promiſit Jaſon:
Pulſa eſt Æſonia non minus illa domo.
Non erat Æëtes, ad quem deſpecta veniret,
Non Ipſea parens Chalciopeq; ſoror.
Tale nihil timeo: Sed nec Medea timebat,
Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
Navibus à portu lene fuiſſe fretum.
Fax quoq; me terret, quam ſe peperiſſe cruentam
Ante diem partus eſt tua viſa parens.

Et

Et fatum timeo monitus quos igne Pelasgo
Ilion arsurum præmonuisse ferunt.
Vtq; favet Cytherea tibi, quia vicit habetq;
Parta per arbitrium bina trophæa tuum:
Sic illas vereor, quæ, si tua gloria vera est,
Judice te causam non tenuêre duæ.
Nec dubito quin, te si persequar, arma parentur,
Ibit per gladios, hei mihi, noster amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
Atracis Hæmonios Hippodamia viros?
Tu fore tam lentum justa Menelaon in ira,
Et geminos fratres, Tyndarëumq; putas?
Quod bene te jactes, & fortia facta loquaris:
A verbis facies dissidet ista tuis.
Apta magis Veneri, quàm sunt tua corpora Marti.
Bella gerant fortes, tu Pari semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto:
*Militia est operis altera digna * tui.*
His ego, si saperem, paulóque audacior essem,
Uterer: utetur, si qua puella sapit.
Aut ego depositò faciam fortasse pudore,
Et dabo convictas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præsentes ista loquamur:
Scimus, quid captes, colloquiúmque voces.
Sed nimium properas: & adhuc tua messis in herba est:
Hæc mora sit votò forsan amica tuo.
Hactenus arcanum, furtivæ conscia mentis
Littera, jam lassò pollice, sistat opus.
Cætera per socias Clymenen Æthramque loquamur,
Quæ mihi sunt comites consiliúmque duæ.

* Thessalicæ ab Atriee Thessaliæ urbe.

* al. tuis.

In decimam septimam Epistolam.

Argumentum.

Hellespontiacum mare septem tantùm stadiis, teste Plinio, Europam ab Asia dividens, Sestos in Europa, Herûs patriam, & Abydos in Asia, ex qua fuit Leander, adversas urbes habet. Cùm autem Leander Abydenus Sestiam puellam Herô miserè deperiret, per Hellespontum nocte ad eam natare consueverat. Sed maris tempestate inter-

cercluſus, jam præteritis ſeptem diebus, ad amicam Herô, per audacem nauram ea tempeſtate Seſton navigantem, hanc epiſtolam miſit. In qua primùm amorem ſuum firmum & ſtabilem eſſe oſtendit. Deinde queritur, quod natandi facultas, ob ferventiſſimum maris æſtum, ſibi ſit ablata. Demum verò pollicetur, ſe brevi iturum: &, quamvis mare non fuerit tranquillum, ſe tamen periculis potius commiſſurum, quam illius jucundiſſimo conſpectu atque colloquio cariturum. Vnde de eo ſic cecinit Martialis.

Cùm peteret dulces audax Leander amores,
Et feſſus tumidis jam premeretur aquis.
Sic miſer inflantes affatus dicitur undas,
Parcite, dum propero: mergite, dum redeo.

Leander Heroni.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, ſalutem,
Si cadat unda maris, Seſta puella, tibi.
Si mihi dii faciles & ſunt in amore ſecundi,
a Invitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non ſunt faciles, nam cur mea vota morantur?
Currere me nota non patiuntur aqua?
Ipſa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
Turbida, pérque cavas vix adeunda rates.
Vnus & hic audax, à quo tibi littera noſtra
Redditur, à portu navita movit iter.
b Aſcenſurus eram, niſi quòd, dum vincula c proræ
Solveret, in ſpeculis d omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut antè, parentes:
Quémque tegi volumus, non latuiſſet amor.
Protinus hæc ſcribens, fœlix i littera, dixi:
Jam tibi formoſam porriget ille manum.
Forſitan admotis etiam tangére labellis,
Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea eſt.
Ah quantò mallem, quàm ſcriberet, illa nataret,
Mèque per aſſuetas ſedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Eſt tamen & ſenſus apta miniſtra mei.

a Non me ſcribere, attamen venire velis.

b Aſcendere navem aut equum dicimus.

c Pars pro toto, id. dum ſolvuntur navis retinacula.

d Abydeni omnes à feneſtris, turribus & celſioribus locis diſceſſum navis meæ deſuper viderent. Speculari vox eſt militaris, vel nautica, à ſublimi deſpicere. Hinc ſpeculator.

Sep-

a Per septem integros jam dies se insomnem fuisse jurat.

a *Septima nox agitur, spacium mihi longius anno,*
Sollicitum raucis quòd mare fervet aquis.

b Vsitatum hoc apud Poetas epitheton. Virg. *Insani feriunt littora fluctus.*

His ego si vidi b *mulcentem pectora somnum*
Noctibus, insani sit mora longa freti.

c Melius de cœlesti mentis ardore dicitur.

Rupe sedens aliqua specto tua littora tristis:
Et, c quò non possum corpore, mente feror.

d In ripa sive littore exutas d posui vestes.

Lumina quin etiam summa vigilantia turre
Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in sicca vestis d *arena:*
Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum juvenilibus æquor;
Mersit & adversis ora natantis aquis.

* Ad Boream apostrophe.

At * *tu de rapidis immansuetissime ventis*
Quid mecum certa prœlia mente geris?
In me, si nescis, Borea, non æquora sævis:
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?

*Orithyæ Atheniensis amore.

Tam gelidus cùm sis, non te tamen improbe quondam
* *Ignibus Actæis incaluisse negas.*
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
Aëreos aditus, quo pater êre modo?

* Æolus Hippotæ F. Mimante genitus.

Parce precor: facilemque move moderantius auram:
Imperet * *Hippotades sic tibi triste nihil.*

e Eleganter dicitur. Nam *murmur* ventorum vox est fictitia. sicut stridor.

Vana peto, precibúsque meis e *obmurmurat ipse:*
Quásque quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas,
Icarium quamvis hîc prope littus adest.
Quicquid erit, patiar: liceat modò corpus in auras
Tollere, quod dubia sæpe pependit aqua.
Interea dum cuncta negant ventíque fretúmque:
Mente agito furti tempora prima mei.

f Olim hæc meminisse juvabit.

Nox erat incipiens (f namq; est meminisse voluptas)
Cùm foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora: deposito pariter cum veste timore,
Jactabam liquido brachia lenta mari.

g Revoco in memoriam montem Latmium ubi cum Endymione Luna concubuisse dicitur.

Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Vt comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens, faveas ô candida, dixi:
g *Et subeant animo Latmia saxa tuo.*

Non

Non ſinit a Endymion te pectoris eſſe ſeverè:
Flecte precor vultus ad mea furta tuos.
Tu Dea mortalem cœlo delapſa petebas,
(Vera loqui liceat) quam ſequor, ipſa Dea eſt.
Neu referam mores cœleſti pectore dignos:
Forma niſi in veras non cadit illa Deas.
b A Veneris facie non eſt prior illa, tuáque:
Néve meis credas vocibus, ipſa vide.
Quantò cùm radiis fulges argentea puris,
Concedunt flammis ſidera cuncta tuis.
Tantò formoſis formoſior omnibus illa eſt.
Si dubitas, cœcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, vel certè non his diverſa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercuſſæ radiabat imagine lunæ:
Et nitor in tacita nocte diurnus erat.
Nullâque vox unquam noſtras veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
c Alcyones ſolæ, memores Ceycis amati,
Neſcio quid viſæ ſunt mihi dulce queri.
Jámque fatigatis humero ſub utroque lacertis,
Fortiter in ſummas erigor altus aquas.
Ut procul aſpexi lumen: meus ignis in illo eſt:
Illa meum, dixi, littora * lumen habent.
Et ſubitò laſſis vires redière lacertis:
Viſaque quàm fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne poſſim gelidi ſentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præſtat amor.
Quò magis accedo, propioráque littora fiunt,
Quoque minùs reſtat, plus libet ire mihi.
Cùm verò poſſum cerni quoque: protinus addis
Spectatrix animos: ut valcámque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuiſſe laboro:
Atque oculis jacto brachia noſtra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix deſcendere in altum:
Hoc quoque enim vidi: nec mihi verba * dabas.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Ne fieret prima pes tuus udus aqua.

a Latmius Endymion non eſt tibi Luna pudori.

b Illa poſt te & Veneres pulchertima omnium.

c Aves ſic dictæ quibus fatidicantibus per ſeptem dies tranquillum redditur mare. Alcione & Ceyx qui ſuêre & in quas aves mutati canit Ovidii lib. XI. Met.

* Numen.

* Fallebas.

Ex-

Excipis amplexu, fœliciaque oscula jungis:
Oscula diis magnis trans mare digna peti.
Déque tuis demptos humeris mihi tradis amictus:
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera nox & nos, & turris conscia novit:
Quòdque mihi monstrat per vada, lumen, iter.
Non magis illius numerari gaudia noctis,
Hellespontiaci quàm maris alga potest.
Quò brevius spacium nobis adfurta dabatur,
Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
*Jámque fugatura * Tithoni conjuge noctem,*
Prævius auroræ Lucifer ortus erat.
Oscula congerimus properata sine ordine raptim
Et quærimur parvas noctibus esse moras.
Atque ita contatus, monitu nutricis amaro
Frigida deserta littora turre peto.
*Digredimur flentes: repetóque ego * virginis æquor,*
Respiciens dominam, dumlicet, usque meam.
Si qua fides vero est, veniens huc, esse natator:
Cùm redeo, videor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credis, ad te via prona videtur:
A te cùm redeo clivus inertis aquæ
Invitus patriam repeto, quis credere posset?
Invitus certè nunc moror urbe mea.
Hei mihi, cur animis junctli, secernimur undis:
Unáque mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumet Abydos:
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa levis ventus obesse potest?
Jam nostros curvi norunt Delphines amores,
Ignotum nec me piscibus esse reor.
Jam patet attritus solitarum limes aquarum,
Non aliter multa quàm via pressa rota.
Quòd mihi non esset, nisi sic, iterare, querebar:
At nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
*Fluctibus immodicis * Athamantidos æquora canent:*
Vixque manet portu tuta carina suo.

* Aurora.
* de hoc priùs dictum.
* Helles pontum ab Helle Phryxi sorore ibi e submersa.
* Helles Athamantis F.

Hos

Hoc mare, cùm primùm de virgine nomina mersa,
Quæ tenet, est nactum, tale fuisse puto.
Est satis amissa locus hic infamis ab Helle:
Vtque mihi parcat, nomine crimen habet.
Invideo Phrixo: quem per freta tristia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis.
*Nec tamen officium * pecoris, navísque requiro:* * Arietis quo vectus est Phrixus.
Dummodò, quas findam corpore, detur aquæ.
Arte egeo nulla: detur modò copia nandi:
Idem navigium, navita, vector ero.
*Nec sequar aut Helicē, aut, quæ Tyrus utitur, * Arcton:* * Cynosuram. * Quibus omnes vulgò utuntur.
Publica non curat sidera nostet amor.
*Andromaden alius spectet, claramque * coronam,* * Andromadæ Sidus.
*Quæq; micat gelido Parrhasis * ursa polo.* * Ariadnæ Corona.
*At mihi quod * Perseus, & cum * Jove Liber amarunt,* * Callisto. * Andromadam significat.
Indicium dubiæ non placet esse viæ.
Est aliud lumen multò mihi certius illis; * Callistonem vult.
Non erit in tenebris quo duce noster amor:
Hoc ego dum spectem, Colchos atque ultima ponti,
*Quáque viam fecit Thessala * puppis, eam.* * Argo.
Et juvenem possim superare Palæmona nando:
Miráque quem subitò reddidit herba Deum. * Glaucum significat, de quo 13. Metamorph.
Sæpe per assiduos languent mea brachia motus:
Vixque per immensas fessa trahuntur aquas.
His ego cùm dixi, pretium non vile laboris,
Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent: atque ad sua præmia tendunt:
*Ut celeri * Eleo carcere missus equus.* * In Olympico certamine prope Midem.
Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores,
Téque magis cœlo digna puella sequor.
Digna quidem cœlo, sed adhuc tellure morare:
Aut dic, ad superos hinc mihi quà sit iter.
Hic es, & exiguum misero contingis amanti:
Cúmque mea fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non separor æquore, prodest?
Non minus hæc nobis tam brevis obstat aqua.
Num malim, dubito, toto procul orbe remotus
Cum domina longè spem quoque habere meam.

Quã

Quò propius nunc eſt, flamma propiore caleſco.
Ter res non ſemper, ſpes mihi ſemper adeſt.
Pœnè manu quod amo, tanta eſt vicinia, tango:
Sæpe ſed, heu, lachrymas hoc mihi pœnè movet.
** Velle quid eſt aliud fugientia prendere poma?*
Spèque ſua refugi fluminis ora ſequi?
Ergo ego te nunquam, niſi cùm volet unda tenebo?
*Et me fœlicem nulla videbit * hyems?*
Cúmque minus firmum nil ſit, quàm ventus & unda,
In ventu & aqua ſpes mea ſemper erit?
Æſtus adhuc tamen eſt: quid cum mihi læſerit æquor,
** Pleias & Arctophylax, Oleniúmque pecus?*
Aut ego non novi, quàm ſim temerarius: aut me
In freta non cautus tunc quoque mittet amor.
Neve putes id me quod abeſt promittere tempus:
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor:
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget fœlix audacia ſalvo:
Aut mors ſolliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas:
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim: tactúque meum dignabere corpus:
Et mortis, dices, huic ego cauſa fui.
Scilicet interitus offenderis omine noſtri:
Litteráque inviſa eſt hac mea parte tibi.
Deſine parte queri: ſed, ut & mare finiat iram,
Accedant quæſo fac tua vota meis.
Pace brevi nobis opus eſt dum transfiror iſtuc:
Cùm tua contigero littora, perſtet hyems.
Iſtic eſt aptum noſtræ nave carinæ,
Et melius nulla ſtat mea puppis aqua.
Iſtic me laudat Boreas, ubi dulce morari eſt:
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam ſurdis convicia fluctibus ulla:
Triſte natanti nec querar eſſe fretum.
Me pariter venti teneant, tenerique lacerti:
Per cauſas iſtic impediárque duas.

Spes anchora.

* Alludit ad Tantali fabulam, de quo aſſib. Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantal.

* Tempeſtas.

* Pleiades ortu, & occaſu tempeſtates cient, ſicut & Bootes & Capella. Capra. Signum cœleſte aliquod pluviale. Met. 2. ad Iidici regimen dextra moderante carinæ flectere & Oleniæ ſydus pluviale Capellæ.

Cùm

Cùm patietur hyems, remis ego corporis utar.
Lumen in aspectu tu modò semper habe.
Interea pro me pernoctet epistola tecum:
Quam, precor, ut minima persequar ipse mora.

In decimamoctavam Epistolam.

Argumentum.

Non satis constat, cujus hæc sit epistola cum præcedente duabúsque sequentibus. Nam nec quæ legitur Leandri ad Heronem, nec quæ Herus ad Leandrum, nec quæ Acontii ad Cydippen, nec quæ Cydippes ad Acontium, ab Ovidio unquam scriptas fuisse, aut à Sabino, ipsemet comprobat in secundo Elegiarum, sic scribens ad Marcum.

Et quod Penelopes verbis reddatur Ulyssi
Scribimus, & lacrymas Phyllidis icta tuas.
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Jason,
Hippolytique pater, Hippolytusque legant, &c.

Reliqua studiosis illic legenda relinquimus: satis est admonuisse. Hero accepta Leandri epistola respondet, id agens, ut se ardenter redamare significet, & ad mutuos amplexus amatorem advocet. Defidiam verò interdum accusat, ut ostendat, quàm sincero & continuo amore semper amet. Aliquando in mare invehitur. Nonnunquam timet, ne ob aliam fuerit destituta. Verum statim amoris suspicionem in amantium consuetudinem, qui omnia timent, transferendo, conjecturam imminuit. Demum suadet, ut non nisi tranquillo freto se committat.

Hero Leandro.

QVam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
Vt possim missam rebus habere, veni.
Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt.
Da veniam fassæ: non patienter amo.
Vrimur igne pari: sed sum tibi viribus impar:
Fortius ingenium suspicor esse viris.
Vt corpus teneris, sic mens infirma puellis:
Deficiam, parvi temporis adde moram.
Vos modò venando, modò rus geniale colendo,
Ponitis in varia tempora longa mora.

Prælecti Leandri Epistolâ in hac nihil erit impervium.

Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palestræ:
Flectitis aut fræno colla fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo:
Dilnitur posito serior hora mero.
His mihi submotis, vel si minùs acriter urar,
Quid faciam? superest, præter amare, nihil.
Quod superest facio, teque, ô mea sola voluptas,
Plus quoque quàm credi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum cara de te nutrice susurro:
Quæque tuum, miror, causa moretur iter?
Aut mare prospiciens, odioso concita vento
Corripio verbis aquora sæpe tuis.
Aut ubi sævitiam paulum gravis unda remisit,
Posse quidem, sed te nolle venire, queror.
Dúmque queror, lacrymæ per amantia lumina manant:
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui, specto, si sint in littore passus:
Impositas tanquam servet arena notas.
Utque rogem de te, & scribam tibi, si quis Abydo
Venerit, aut, quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties dominis oscula, quæ tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
Sic ubi lux alta est & nocte timentior hora,
Exhibuit pulsa sidera clara die:
Protinus in summa vigilantia lumina turre
Ponimus, assuetæ signa notámque viæ.
Tortáque versato ducentes stamina fuso,
Fœminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris:
Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.
Fámne putas exisse domo mea gaudia, nutrix?
An vigilant omnes, & timet ille suos?
Fámne suas humeris illum deponere vestes?
Tingere jam pingui Pallade membra putas?
Annuit illa fere; non nostra quòd oscula curet:
Sed movet obrepens somnus anile caput.
Postque moræ nimium, jam certè navigat, inquam:
Lentaque dimotis brachia jactat aquis.

Pauca

* Remotis.

* Oleo, cujus inventrix fuit Pallas.

Paucaq́, cùm * tacta perfeci stamina terra,
An medio possis quærimus esse freto.
Et modò prospicimus: timida modò voce precamur:
Vt tibi det faciles nulla aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Aduentus strepitum credimus esse tui.
Sic ubi decretæ pars est mihi maxima noctis
Acta, subit furtim lumina fessa sopor:
Forsitan inuitus, mecum tamen, improbe dormis:
Et quamuis non vis ipse venire, venis.
Nam modò te videor propè iam spectare natantem:
Brachia nunc humeris humida ferre meis:
Nunc dare quæ solco, madidis velamina membris:
Pectora nunc gelido nostra fouere sinu.
Multaq́, præterea lingua reticenda modestis:
Quæ fecisse iuuat, facta referre pudet.
Me miseram! breuis est hæc, & non vera voluptas:
Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes:
Nec careant vero gaudia nostra fide!
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
Cur toties à me, lente nator, abes?
Est mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
Nocte sed hesterna lenior aura fuit.
Cur ea præterita est? cur non uentura timebas?
Tam bona tur periit? nec tibi rapta via est?
Protinus ut similis detur tibi copia cursus:
Hoc melior certè, quò prior, illa fuit.
At citò mutata est iactati forma profundi.
Tempore, cùm properas, sæpe minore venis.
Hîc (puto) deprensus, nil quod quereueris, haberes:
Meque tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certè ego tunc ventos audiem lata sonantes:
Et nunquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen euenit, cursu meliore unda?
Contemptúmque prius, nunc uereare freum?
Nam memini, cùm te sæuum ueniente minaxq́,
Non minùs, aut multò non minus, æquor erat.

* Producendo sila usque ad terram.

Cùm tibi clamabam, sic tu temerarius esto,
Ne miseræ * virtus sit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic? quóque illa audacia fugit?
Magnus ubi est spretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potius, quàm quod prius esse solebas;
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dum modò sis idem; dum sic, ut scribis, amemur,
Flammaq; non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes;
Quàm similis vento ne tuus esset amor:
Et ne sim tanti, superentq; pericula causam:
Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, * patria ne ladar & impar
Dicar Abydeno Sesta puella viro.
Ferre tamen possum patientius omnia, quàm si
Otia nescio qua pellice capta agas.
In tua si veniant alieni colla lacerti,
Sitque novus nostri finis amoris amor:
Ah potius peream, quàm crimine vulnerer isto:
Fataque sint culpa nostra priora tua.
Nec, quia venturi dederis mihi signa doloris
Hæc loquor, aut fama sollicitata nova,
Omnia sed vereor, (quis enim securus amavit?)
Cogit & absentes multa timere locus.
Fœlices illas, sua quas præsentia nosse
Crimina vera juvat, falsa timere vetat.
Nos tam vana movet, quam facta * injuria fallit:
Incitat & * morsus error utérque pares.
Utinam venias: aut hic ven: usve, patérve,
Causáque sit tantæ fœmina nulla moræ!
Quod si quam sciero; moriar mihi crede, dolendo,
Jam dudum peccas, si mea fata petis.
Sed neque peccabis: frustráque ego terreor istis:
Quòque minus venias, invida pugnat hyems.
Me miseram, quanto planguntur littora fluctu!
Et latet obscura condita nube dies!
Forsitan ad pontum * mater pia venerit Helles:
Mersáque roratis nata fleatur aquis.

* Animositas nandi audacia.
* Ne patriæ humilitas illi fraudi sit.
* Alieni amoris suspicio.
* Curas pares.
* Nephele mater Helles & matris Nymphæ.

Aut

Aut mare ab inviſo privignæ nomine dictum
*Vexat in æquoream verſa * noverca Deam.*
Non favet, ut nunc eſt, teneris locus iſte puellis:
Hac Helle periit, hac ego lædar aqua.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum,
Nullus erat ventis impediendus amor.
Sed neque Amymone, nec laudatiſſima forma
Criminis eſt Tyro fabula vana tui.
Lucidaque Alcyone, Circeque, & Alymone nata,
Et nondum nexis angue Meduſa comis:
Flavâque Laodice, cœloque recepta Celæno,
Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certè, pluresque canunt, Neptune, poëtæ
Molle latus lateri conſeruiſſe tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
Aſſuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox: latóque mari tua prælia miſce:
*Seduxit terras hæc brevis vnda * duas.*
Te decet aut magnas magnum jactare carinas:
Aut etiam totis claſſibus eſſe trucem.
Turpe Deo pelagi juvenem terrere natantem:
Gloriáque eſt ſtagno quolibet iſta minor.
Nobilis ille quidem eſt, & clarus origine, ſed non
A tibi ſuſpecto duxit Vlyſſe genus.
Da veniam, ſervâque duos: natat ille: ſed iiſdem
Corpus Leandri, ſpes mea, pendet aquis.
Interea lumen (poſito nam ſcribimus illo)
Perſtrepit, & nobis proſpera ſigna dedit.
Ecce merum nutrix fauſtos diſtillat in ignes,
Cras erimus pluves, inquit, & ipſa bibit.
*Effice nos pluves evicta per æquora * lapſus,*
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua caſtra redi, ſocii deſertor amoris:
*Ponuntur * medio cur mea membra toro?*
Quod timeas, non eſt: auſo Venus ipſa favebit:
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipſi mihi ſæpe per undas:
Sed ſolet hoc maribus tutius eſſe freta.

* Ino Athamant. uxor, Helles noverca.

* Concubitus, ſtupri.

* Aſium & Europam.

* Veſtus.

* Vidua lib. duo.

Nam cur hoc vetitis Phrixo Phrixique sorore,
Sola dedit vastis fœmina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuis ne robora desint,
Aut nequeas gemini ferre laboris onus.
Aut nos diversi medium coëamus in æquor:
Obviaque in summis oscula demus aquis.
Atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes:
Exiguum, sed plus quàm nihil, illuderit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,
Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc malè res junctæ, calor & reverentia, pugnant:
Quid sequar in dubio est: hæc decet, ille juvat.
Ut semel intravit Colchos Pagasæus Iason,
Impositam celeri Phasida puppe tulit:
Ut semel * Idæus Lacedæmona venit adulter, * Paris.
Cum præda rediit protinus ille sua.
Tu quàm sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
Et, quoties grave sit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô juvenis tumidarum victor aquarum,
Sic facito spernas, ut vereare, fretum:
Arte laboratæ merguntur in æquore puppes:
Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare:
Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram! cupio non persuadere, quod horter:
Sisque, precor, monitis, fortior ipse meis.
Dummodò pervenias, excussáque sæpe per undas,
Injicias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas,
Nescio quod pavidum frigore pectus habet.
Nec minus hesternæ confundor imagine noctis,
Quamvis est saevis illa piata deis.
Namq; sub aurora, jam dormitante lucerna,
Tempore quo veri somnia vera solent:
Stamina de digitis cecidêre sopore remissis:
Collàque pulvino nostra fovenda dedi.
Hæc ego veniosas nantem delphina per undas
Cernere non dubia visa fui mihi fide.

Quem

Quem poſtquam bibulis injecit fluctus arenis,
Unda ſimul miſerum vitáque deſeruit.
Quicquid id eſt, timeo; nec tu mea ſomnia ride:
Nec niſi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ;
Quæ nunquam, niſi te ſoſpite, ſoſpes erit.
Spes tamen eſt fraudis vicinæ pacis in undis; * Proximæ tranquillitatis.
Tu placidas tuto pectore finde vias.
Interea, quoniam nanti freta pervia non ſunt:
Leniat inviſas littera miſſa moras.

In decimamnonam Epiſtolam.

Argumentum.

Profectus ad ſacra Dianæ Acontius, quæ in Delo inſula maris Ægæi omnium Cycladum clariſſima, ex frequenti virginum conventu celebrabantur, in amorem vitæ Cydippes puellæ nobilis exceſſit. Sed cùm illam ob generis impartatem non auderet in ſuũ amorẽ ſolicitare, novã cõmentus fraudẽ, in pulcherrimo pomo ſcripſit duos hoſce verſus:

Juro tibi ſanè per myſtica ſacra Diana,
Me tibi venturam comitem, ſponſámque futuram.

Atque illud ad pedes puellæ projecit, quæ fraudis inſcia, cùm imprudens legeret, vita eſt ſe uxorem Acontio paciſci. Nam, quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata eſſe debere, lex erat. Cum autem paulò poſt pater, hujuſce rei inſcius, illam alii deſponderet, ſubito febre correpta eſt. Quare hac Epiſtola Acontius conatur perſuadere, hunc morbum à Diana immiſſum eſſe, eò quod non impleverit, quæ Dea præſente promiſerat. Ne verò dubitet iterum decipi, ab ea exorditur parte, qua maximè hæſitare poterat. Addecit deinde eum in odiũ, cui deſponſata fuerat cũ dicat omnẽ ægritudinẽ accidere illius cauſa.

Acontius Cydippæ.

Accipe Cydippe deſpecti nomen Aconti,
Illius, in pomo qui tibi verba dedit.

a PONE metum; nihil hic iterum b jurabis amanti: * In pluribus hæc non leguntur codicibus.
Promiſſum c ſatis eſt te ſemel eſſe mihi. a Ne timeas epiſtolam legere.
Perlege; diſcedat ſic corpore languor ab iſto: b Vt nuper ſecutè juraſti.
Qui meus eſt, ulla parte dolente, dolor. c Satis enim ratum eſt, quicquid in Dianæ templo ſemel ſponderur.
Quid pudor ora ſubit? nam, ſicut in æde Dianæ,
Suſpicor ingenuas erubuiſſe genas.
Conjugium, pactámque fidem, non crimina poſco:
Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.

Verba licèt repetas, quæ [a] *demptus ab arbore* [a] *fœtus*
Pertulit ad castas me jaciente manus.
Invenies illic id te spondere, quod opto,
[b] *Ni tibi cum verbis excidit illa fides.*
Id metui, [c] *divæ diffusa est* [d] *ira; decebat*
Te potius virgo, quam meminisse Deam.
Nunc quoque idem timeo: sed idem tamen atrius illud:
Assumpsit vires: auctáque flamma mora est.
Quique fuit nunquam parvus, vel tempore longo
Ex spe, quam dederas tu mihi, crescit amor.
[d] *Spem mihi tu dederas: meus hic tibi* [d] *creditur ardor:*
Non potes hoc factum teste negare Dea.
Me tibi nupturam, fœlix eat omen Aconti,
Juro, quam colimus, Numina magna Deæ.
Adfuit: & præsens ut erat, tua verba notavit:
Et visa est motâ dicta [e] *tulisse coma.*
Deceptam dicas nostra te fraude licebit,
Dum fraudis nostræ causa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, nisi quo tibi jungerer uni?
Id me, quod quereris, conciliare potest.
Non ego natura, nec sum tam callidus usu:
Solertem tu me, crede, puella facis.
Te mihi compositis, si quid tamen egimus arte,
Astrinxit verbis ingeniosus amor.
Dictatis ab eo feci [f] *sponsalia verbis:*
Consultóque fui juris amore vafer.
Sit fraus huic facto nomen, dicárque dolosus:
Si tamen est, quod ames velle tenere, dolus.
En iterum scribo, mittóque rogantia verba:
Altera fraus hæc est, quódque queraris, habes.
[g] *Si noceo, quòd amo: fateor, sine fine nocebo:*
Téque petam: caveas, tu licet, ipse petam.
Per gladios alii * *placitas rapuêre puellas:*
Scripta mihi caute littera crimen erit?
Dii faciant, possim plures imponere [h] *nodos:*
Ut tua sit nulla libera parte fides.
Mille modi restant: clivo sudamus in uno:
Ardor inexpertum nil sinet esse *meus.*

a Pomum illud pulcherrimum.

b Sci. promissi violatio.

c Dianæ, quæ irata te febre afficit.

d Tu mihi dedisti amoris fidem, & ansam.

e Accepisse promissum, quod motione capitis tui annuentis apparuit.

f Solennia nuptiarum verba, aliquando Dos nuptialis, ritusq; Hymenæi. Hinc Sponsor, sponsa, &c.

g Si injuriosus & novius tibi meus amor, &c.

* Rigidas.

h Utinam potuisti plura mihi objicere, aut ego plura fingere, quare non sis promissi tenax.

i Difficultas eadem utrique.

Sit

Sit dubium, possisne capi: captobere certè:
Exitus in diis est: sed capiére tamen.
Et partem effugias, non omnia retia falles:
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.
Si non proficient artes, veniemus ad arma:
Inq; tui cupido rapta ferére sinu.
Non sum, qui solcam Paridis reprehendere factum:
Nec quenquam, qui vir, posset ut esse, fuit.
Nos quoque: sed taceo: mors hujus pœna rapinæ
Vt sit: erit, quàm te non habuisse, minor.
Si tu esses formosa minus, peterere modestè:
Audaces facie cogimur esse tua.
Tu facis hoc, oculique tui, quibus ignea cedunt
Sidera: qui flammæ causa fuere meæ.
Hoc faciunt flavi crines, & eburnea cervix:
Quæq; precor, veniant in mea colla manus:
Et decor, & vultus sine ruslicitate pudentes,
Et, a Thetidis qualeis vix reor esse, pedes.
b Cætera si possem laudare, beatior essem:
Nec dubito, totum quin c tuæ pars sit opus.
Hac ego compulsus, non est mirabile, forma,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique dum captam tu te togare fateri,
Insidiis esto capta puella meis.
Invidiam patiar: passo sua præmia dentur,
Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionem Ilamon, Briseida cepit Achilles:
Vtraq; victorem nempe secuta virum.
Quamlibet accuses, & sis irata licebit:
Irata liceat dum mihi posse frui.
Idem qui facimus, factam tenuabimus iram:
Sit modò placandæ copia parva tui.
Ante tuos flentem liceat consistere vultus:
Et liceat lacrymis addere verba meis.
Vtq; solent famuli, cùm verbera sæva verentur,
Tendere submissas sub tua crura manus.
Ignoras tua jura: voca: cur arguor absens?
Jamdudum dominæ more venire jube.

a Θέτιδος ἀργυρόπεζα Hom. filia Nerei mater Achillis dea maris. Caveant pueri de confundant. Tethis. Thetis. Themis. prima Oceani uxor, secunda quæ modò dicta. tertia juris dea.

b Θέμις: fas, de quâ petebam Ionem a Jove rapiente Hom. Il. O. 11.

b Cætera membra nempe tori.

c Singula impari Symmetriæ decorem nativamque dulcedinem habet toti corpori parem, respondentem.

* Suum lib. dum.

Ipsa

Ipsa meos scindas licèt impexa capillos,
Oraque sint digitis livida nostra tuis:
Omnia perpetiar: tantùm fortasse timebo,
Corpore ledatur ne manus ista meo.
Sed neque compedibus, nec me compesce catenis:
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cùm bene se, quantúmque volet, sæviverit ira:
Ipsa tibi dices, quàm patienter amat!
Ipsa tibi dices, cùm videris omnia ferre,
Tam bene qui servit, serviat iste mihi.
Cur reus infœlix absens agor? & mea, cum sit
Optima, non ullo causa tuente perit?
Hoc, quod amor jussit, scriptum, est injuria nostra:
Quod de me solùm nempe queratur, habet.
Non meruit falli mecum quoque Delia: si non
Vis mihi promissam reddere, redde Deæ.
Affuit, & vidit, cùm tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina ne careant: nihil est violentius illa,
Cùm sua, quæ nolit, numina læsa videt.
Testis erit Calydonis aper: nam fœmina ut illo
Sit magis in * *nullum sæva reperta parens.*
Testis & Actæon, quondam fera creditus illis,
Ipse dedit letho cum quibus ante feras.
Quæ, superba parens saxo per corpus oborto,
Nunc quoque * *Mygdonia flebilis astat humus.*
Hei mihi Cydippe, tu neo tibi dicere verum,
Ne videar causa falsa monere mea.
Dicendum tamen est: hoc est, mihi crede, quod ægra
Ipso nubendi tempore sæpe jaces.
Consulit ipsa tibi: mea sis perjura laborat:
Et salvam salva te cupit esse fide.
Inde fit, ut, quoties * *existere perfida tentas,*
Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce movere feros animosæ virginis arcus:
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus:
Servetur facies ista frauenda mihi.

* Alebat in Meleagrum fil. apro sevior.

* Niobe in saxum converta.

* Erycinis Afræ minoris regionis.

* obsistere: al. insistere.

Ser-

Serventur vultus ad nostra incendia nati:
Quiq́; subest niveo lenis in ore rubor.
Hostibus, & si quis, ne fias nostra, repugnat,
Sic sit, ut invalida te solet esse mihi.
Torqueor ex æquo vel te nubente, vel ægra:
Dicere nec possum, quid minus esse velim.
Marceror interdum, quòd sim tibi causa doloris;
Teq; mea lædi calliditate puto.
Inq́; caput nostrum dominæ perjuria quæso
Eveniant: pœna tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem quid agas, ad limina crebrò
Anxius huc illuc dissimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim, famulúmq; requirens,
Profuerint somni quid tibi, quidve cibi.
Me miserum, quod non medicorum jussa ministro,
Astringoq́; manus, infideoq́; toro!
Et rursus miserum, quòd me procul inde removi:
** Quem minime vellem, forsitan alter adest.*
Ille manus istas astringit, & assidet ægræ,
Invisus superis, cum superísque mihi.
*Dúmq; suo tentat * salientem pollice venam,*
Candida per causam brachia sæpe tenet.
Contrectátque sinus, & forsitan oscula jungit:
** Officio merces plenior ista suo est.*
Quis tibi permisit nostras decerpere messes?
Ad spes alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est; mea turpiter oscula sumis:
A mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus: quam tangis, nostra futura est:
Postmodò, si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter:
Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti:
*Neu falsam dicas esse, * face ipsa legat.*
Alterius thalamo, tibi nos tibi dicimus, exi:
Quid facis? hinc exi; non vacat iste torus.
Nam quod habes & tu humani verba altera pacti,
Non erit idcircò par tua causa meæ.

* Illum suspicatur cui Cydippe erat nuptura.

* Arteriam.

* Majus servitio præmium.

* Fac ista.

Hæc

Hæc mihi se pepigit: pater hanc tibi: primus ab illa,
Sed propior certè quàm pater, ipsa sibi est,
Promisit pater hanc, hæc adjuravit amanti:
Ille homines, hæc est testificata Deam.
Hic metuit mendax, sed & hæc perjura vocari:
Num dubitas hic sit major, an ille metus?
Denique ut amborum conferre pericula possis:
*Respice ad eventus: hæc * cubat; ille valet.*
Nos quoque dissimili certamina mente subimus:
Nec spes par nobis, nec timor æquus adest.
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est:
Idq; ego jam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi justitiæ, si recti cura fuisset:
Cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
** Ad quid Cydippe littera nostra redit?*
Hic facit ut jaceas, & sis suspecta Dianæ:
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente subis tam sæva pericula vitæ:
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat.
Quem si repuleris, nec, quem dea damnat, amaris:
Et tu continuò, certè ego salvus ero.
Siste metum virgo: stabili potiere salute:
*Fac modo polliciti * conscia templa colas.*
Non bove mactato cœlestia numina gaudent:
Sed, quæ præstanda est & sine teste fide.
Ut valeant, aliæ ferrum patiuntur & ignes:
Fert alius tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis: tantùm perjuria vita:
Teq; simul serva, meq; datamque fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
Exciderant animo fœdera lecta tuo
Admonita es modò voce mea, modò casibus istis,
Quos quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
*Ut tibi Luciferas afferat * illa manus.*
Audiet hæc, repetens quæ sunt audita requiret
Ipsa, tibi de quo conjuge partus eat.

* In lecto & febri laborans.

* In quem usum.

* Deam juris jurandi tui consciam.

* Dianæ quæ & Lucina dicta est parturientibus, & Lucifera.

Pro-

Promittes votum, scit te promittere falso:
Jurabis: scit te fallere posse Deos.
Non agitur de me; cura majore laboro;
Anxia sunt vitæ pectora nostra tuæ.
Cur modò te dubii pavidam flevere parentes?
Ignaros culpæ quos facis esse tuæ.
Et cur ignorant? matri licet omnia narres;
Nil tua Cydippe facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primùm,
Sacra phareatratæ dum facis ipsa Deæ.
Ut te conspecta, subitò, si forte notasti,
Restiterim fixis in tua membra genis.* * Oculis.
Et, te dum nimium miror, nota certa furoris, * Amoris insani.
Deciderint humero pallia lapsa meo.
Post modò, nescio quà, venisse volubile malum,
Verba ferens doctis insidiosa notis.
Quod quia sit lectum sancta præsente Diana,
Esse tuam vinctam numine teste fidem.
Ne tamen ignoret, scripti sententia quæ sit,
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube, precor, dicet, cui te bona numina jungunt;
Quem fore jurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat, quoniam placet ante Dianę;
Talis erit mater, si modò mater erit.
Si tamen & quęrat quis sim, qualisque, videto;
Inveniet nobis consuluisse Deam.
Insula Coryciis quondam celeberrima Nymphis,
Cingitur Ægæo nomine Cea mari.
Illa mihi patria est: nec, si generosa probaris
Nomina, despectis arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis: sunt & sine crimine mores:
Ampliùs utq́; nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem vel non jurata maritum.
Juratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis jaculatrix scribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans scribere jussit amor.
E quibus alterius mihi jam nocuere sagittę:* * Amoris sive Cupientis.
* Alterius noceant ne tibi tela, cave. * Dianæ.

Juncta

Juncta salus nostra est: miserere meique, tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit: cum jam * *data signa sonabunt:*
Tinctáque votivo sanguine Delos erit;
Aurea ponetur mali fœlicis imago;
Causáque versiculis scripta duobus erit;
Effigie pomi testatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset Epistola corpus,
Clausáque consueto sit tibi fine: Vale.

* Tubarum sonitu convocabantur ad sacra Dianæ.

In vicesimam Epistolam.

Argumentum.

Cùm accepisset Cydippe, hanc sibi febrem Dianæ indignatione contigisse, in Acontii vota contra paternam voluntatem condescendere maluit, quàm diutius torqueri. Inprimis respondet, se non ausam fuisse epistolam ipsius clara voce exprimere, ne, ut in pomo, iterum juraret. Deinde narrando, qualiter insidiosum illud pomum acceperit, in ipsum Acontium invehitur. Verùm illud non duxi silentio prætereundum, in hac Epistola addidisse aliquem, quicquid sequitur post illum versiculum:

Quos vereor paucos ne velit esse mihi.

Quod non solùm videtur adulterinum, immò tota * Epistola: cùm nusquam constet, ut jam diximus, Ovidium vel Sabinum scripsisse Epistolas Leandri Heronis, Acontii Cydippes. Quas si Ovidius composuisset, ne suo labore privaretur, certè meminisset, sicut de reliquis. Si de Sabino contendas, videas quęso, si benè cum Sabini stylo conveniant.

* Declinat margo nostra quicquid non est Ovidii.

Cydippe Acontio.

PErtimui: scriptumq́ tuum sine murmure legi,
Juraret ne quos inscia lingua deos.
Et puto captasses iterum, nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed, si tibi dura fuissem,
Aucta foret sævæ forsitan ira Deæ.
Omnia cùm faciam: cùm dem pia thura Dianæ:
Illa tamen justa plus tibi parte favet.

Utq;

Utq; cupis credi, memori te vindicat ira:
Talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
At melius virgo favisset virginis annis:
* Quos vereor paucos ne velit esse mihi.
Languor enim causis non apparentibus haeret:
Adjuvor & nulla * fessa medentis ope.
Quàm tibi nunc gracilem vix haec rescribere, quamq;
Pallida vix cubito membra levare putas?
Nunc timor accedit, ne quis, nisi conscia nutrix,
* Colloquii nobis sentiat esse vices.
Ante fores sedet haec: quid agamq; * rogantibus inter,
Ut possim tutò scribere, dormit, ait
Mox ubi secreti longè causa optima somnus
Credibilis tarda desinit esse mora:
Jámque venire videt, quos non admittere durum est:
Excreat, & ficta dat mihi signa nota.
Sicut eram, properans verbo imperfecta relinquo,
Et tegitur trepido littera * cauta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat,
Quantus sis nobis, aspicis ipse, labor,
Quae, peream, si dignus eras, ut vera loquamur:
Sed melior justo, quamq; mereris, ero.
Ergo te propter, toties incerta salutis,
* Commentis poenas doq;, dediq; tuis,
Haec nobis formae te laudatore superbae
Contingit merces: & placuisse nocet.
Si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem:
Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me * certamine vestro
Proditis: & proprio vulneror ipsa bono.
Dum neq; tu cedis, nec se putat ille secundum:
Tu votis obstas illius, ille tuis:
Ipsa velut navis jactor: quam certus in altum
Propellit Boreas: aestus & unda refert.
Cumq; dies caris optata parentibus instat,
Immodicus pariter corporis ardor inest.
Et mihi conjugii tempus crudelis ad ipsum
Persephone nostras pulsat acerba fores:

* Qui sequuntur deinceps versus, non extant in antiquis libris.
* Vt mihi defatigata atque exhausta.
* Per mutuas literas.
* [illegible] pro interrogantibus.
* Abscondita, cui cavetur a pulsare.
* Dolis impostaris.
* Dum uterque vestrum magna me ambit contentione.

Jam

Jam pudet: & timeo, quamvis mihi conscia non sim,
Offensos videar ne meruisse Deos.
Accidere hoc aliquis casu contendit: & alter
Acceptum superis hunc negat esse virum.
Neve mihi credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat ista meis.
Causa latet: mala nostra patent, vos pace movetis
Aspera: summotæ prælia: plector ego.
Dicam nunc, solitoq; tibi ne decipe more:
Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si lædis, quod amas: hostem sapienter amabis.
Me, precor, ut serves, perdere velle velis.
* Febri. *Aut tibi jam nulla est speratæ cura puellæ,*
*Quam serus indigna * labe perire finis:*
Aut, Dea si frustra pro me tibi sæva rogatur:
Quid mihi te jactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas: non vis placare Dianam:
Immemor es nostri: non potes: illa tui est.
* Pene egressum. Synecdoche. *Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo*
* More amantium mentem variat. *Esset in Ægeis cognita Delos aquis.*
Tunc meâ difficilis deducta est æquore navis:
Et fuit aa cœptas hora sinistra vias.
*Quo pede processi? quo me pede * limine movi?*
Picta meæ tetigi quo pede texta ratis?
Eis tamen adverso redierunt carbasa vento:
** Mentior ah demens: ille secundus erat:*
Ille secundus erat, qui me referebat eunti:
Quiq; parum fœlix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset.
Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci fama properabam visere Delon:
Et facere ignava puppe videbar iter.
* Dati lib. dno. *Quàm sæpè, ut tardis, feci convicia remis?*
*Questaq; sum ventos lintea parca * dare!*
Et jam transieram Myconen, jam Tenon, & Andron:
Inque meis oculis candida Delos erat.
* Sub undis fluitas unde & Plocæ dicta est. *Quam procul ut vidi, quid me fugis, insula? dixi,*
** Laberis in magno nunquid, ut antè, mari?*

In-

Institeram terræ, cum iam prope luce peracta
Demere purpureis Sol iuga vellet equis.
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
Comuntur nostræ, matre iubente, comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ, superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis thura, merumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit exta focis:
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes:
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior: modò munera regum
Miror & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram:
*Et de qua pariens * arbore nixa Dea est.*
Et quæ præterea (neque enim meminisse, libetque
Quidquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans à te spectabar, Aconti:
Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ:
Tutior hoc æquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi iuravi nunc quoque pæne tibi.
Sustulit hoc nutrix mirataque perlege, dixit,
Insidias legi, magne poëta, tuas.
Nomine coniugii dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis.
Liminaque in gremio veluti defixa tenebam:
Lumina proposiri facta ministra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quidve vir elusa virgine laudis habes?
*Non ego constiteram sumpta * peltata secure;*
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullius Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta, præda relata tibi est.
Verba quid exultas tua si mihi verba dederunt?
Sumque parum prudens capta puella dolis?

* Palmam intelligit cui innixa Latona Apol. peperit.

* Pelta armata: quod scutum erat breve inmodum lunæ πέλτης, Amazonib. usitatum.

Cydippen pomum, pomum Shœneida cepit,
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer * *iste tenebat,*
Quem tu nescio quas dicis habere faces.
More bonis solito spem non corrumpere fraude,
Exoranda tibi, non capienda sui.
Cur, me cum peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius quàm persuadere volebas,
Si poteram audita conditione capi?
Quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris?
Linguàq; præsentem testificata Deam?
* *Quæ iurat, mens est, nil coniuravimus illa,*
Illa fidem dictis addere sola potest:
Consilium, prudensq; animi sententia iurat,
Et, nisi iudicij, vincula nulla valent.
Si tibi coniugium volui promittere nostrum,
Exige polliciti debita iura tori.
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem,
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego iuravi, legi iurantia verba,
Vir mihi non isto more legendus * *eris.*
Decipe sic alias, succedat Epistola pomo,
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac iurent reges sua sè tibi regna daturos,
Sitque tuum, toto quicquid in orbe placet.
Maior es hac ipsa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præsens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promissi causa peracta mei est,
Confiteor, timeo sævæ Latoidos iram,
Et corpus lædi suspicorinde meum.
Nam quare, quoties * *socialia sacra parantur,*
Nupturæ toties languida membra cadunt?
**Ter mihi iam veniens positas hymenæus ad aures*
Fugit, & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu * *pigra toties infusa resurgunt*
Lumina, * *vix moto corripit igne faces.*

* Cupido.

* Cic. 3. Offic. Iuravi lingua, mentem iniuratam gero.

* Eras.

* Nuptiæ.

* προσοποιΐα.

* Defatigata toties accendendo, ac subinde resuscitando lumina extincta.

* Hypallage, pro vix mota face ignes flamma corripit.

Sæpe

Sæpe coronatis ſtillant unguenta capillis:
Et trahitur multo ſplendida palla croco.
Cùm tetigit limen, lacrymas mortiſq; timorem
Cernit: & à cultu multa remota ſuo.
Proiicit ipſe ſuas * deducta fronte coronas:
Spiſſaq; de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in triſti lætum conſurgere turba:
Quiq; erat in palla, tranſit in ora rubor.
At mihi væ miſeræ torrentur febribus artus:
Et gravius iuſto pallia pondus habent.
Noſtraq; plorantes video ſuper ora parentes:
Et face pro thalami fax mihi mortis adeſt:
* Parce laboranti picta Dea læta pharetra:
Daq; ſalutiferam iam mihi fratris opem.
Turpe tibi eſt illum cauſas depellere lethi:
Te contrà titulum mortis habere meæ.
Nunquid in umbroſo cum velles fonte lavari,
* Imprudens vultus ad tua labra tuli?
* Prætereiſne tuas de tot cœleſtibus aras?
Atque tua eſt noſtra ſpreta parente * parens?
Nil ego peccavi, niſi quod periuria legi:
Inq; parùm fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, ſi non mèntiris amorem,
Thura feras: proſint, quæ nocuere manus.
Cur, quæ ſuccenſet, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua ſit, fieri ne tua poſſit, agit?
Omnia de viva tibi ſunt ſperanda: quid auſert
Sæva mihi vitam, ſpem tibi, diva, mei?
Nec tu credideris illum, cui deſtinor uxor,
Ægra ſuperpoſita membra fovere manu.
Aſſidet ille quidem, quantùm permittitur ipſi,
Sed meminit noſtrum virginis eſſe torum.
Et quoque neſcio quid de me ſenſiſſe videtur;
Nam lacrymæ cauſa ſæpe latente cadunt.
Et minus audaciter blanditur, & oſcula rara
Accipit, & timido me vocat ore ſuam.
Nec miror ſenſiſſe, natis cùm prodar apertis,
In * lævum verſor, cum venit ille, latus.

* Demiſſa triſti.

* Ad Dianam apoſtrophe.

* Apollin. fratrem.

* Sicut Actæon.

* Quod Oeneus fecit.

* Latona à Niobe contempta.

* Dextrum lib. tres.

Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus,
Captantem tactus efficietque manum.
Ingemit: & tacito suspirat pectore, meque
Offensam, quamvis non mereatur, habet.
Si mihi, quod gaudes, & te iuvat ista voluptas,
Si mihi, quòd sensus sum tibi fassa meos,
Si mihi lingua foret, tu nostra iustius ira,
Quàm mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus,
Es procul à nobis, & tamen inde noces.
* ἀκόντιον hoc iaculum. Mirabar quare tibi nomen Acontius esset,
Quod faciat longe vulnus, * acumen habes.
Cur te ego convalui nondum ea vulnere tali,
Vt iaculo scriptis eminus icta tuis.
Quia tamen huc venias? sanè miserabile corpus,
Ingenii videas bina trophæa tui.
Concidimus macie, color est sine sanguine, qualem
* Recordor. In pomo * refero mente fuisse tuo.
Candida nec mixto sublucent ora rubore:
Forma novi talis marmoris esse solet.
* Poculorum argenteorum * Argenti color est inter convivia talis,
Quod jactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, visam prius esse negabis,
Arte nec est, dices ista petenda mea.
Promissis, fatear, ne sim tibi victa, remittes,
Et capis illud non meminisse Deam.
Forsitan & facies inimem ut contraria rursus:
Quæque legam, mittes altera verba mihi
Sed tamen adspicerer vellem, prout ipse rogabas,
Et distas ipsa languida membra tua.
Durius & ferro cum sit tibi pectus, Aconti,
* Meis verbis, meo nomine. Tu veniam * nostris vocibus ipse petas.
Ne tamen ignores, ego qua revalescere possim,
Quæritur à Delphis fata canente Deo.
Et quoque nescio quantum nunc vaga fama susurrat,
Neglectam queritur testis habere fidem.
Hæc Deus & vates, hæc & mea carmina dicunt.
At dissuni voto carmina nulla tuo.

Vnde

Unde tibi favor hic? nisi quòd nova forte reperta est,
Quæ capiat magnos littera lecta Deos.
Teq; tenente Deos, nomen sequor ipsa Deorum,
Doq́; libens, victas in tua vota manus.
Fassaque sum matri deceptæ fœdera linguæ:
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
Cætera cura tua est, plus hoc quoque virgine factum,
Non timuit tecum quod mea charta loqui.
*Iam satis invalidos calamo lassavimus * artus,*
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi quod cupio me iam coniungere tecum,
Restat ut ascribat littera nostra? Vale.

* Articulos.

In vicesimam primam Epistolam.

Argumentum.

Tradunt Suidas & Ælianus Græci scriptores, duas hoc nomine Sappho extitisse: quarum altera Erexia poetria percelebris, quæ Alcæi, & Pittaci, atque Tarquinii Prisci tempore claruit, quæ etiam plectrum prima adinvenit. Huic nonnulli carmen Lyricum tribuunt. Altera Mytilena a longe iunior, quæ psaltria & meretrix fuit. Scripsit multa & præclara apud Græcos poemata, adeo ut decima Musa dicta sit. Quare autem in Phaonis amorem inciderit; Plinius herbæ tribuit, lib. 23. Sed Baptista Egnatius, vir nostræ tempestatis linguæ Græcæ atque Latinæ studiosissimus, hanc fabulam ab eodem è Græco in Latinum nuper traductum recitat. Ælianus omnimodæ historiæ lib. 12. describit pulcherrimum mortalium omnium Phaonem à Venere olim lactucis occultatum: esse verò & alios, aliter qui scripserint, fuisse Phaonem ex eorum hominum genere, qui traijciendis ultro citróque viatoribus navigiolis imperfiorem dantes operam, victum sibi diurnam quæritarent: accessisse tandem & Venerem, quæ se, ut in alteram transportaret ripam, nulla interim promissa stipe, rogaret. Quod cum ille libentius effecisset nescius, quàm transueheret Deam esse: tùm verò à Venere longè pretiosius accepisse munus, quàm si vel amplissimum manu pretium exegisset: Alabastrum namque cum accepisset unguine quodam plenum, quo semel perunctus, formosissimus repentè mortalium cunctorum apparuit) mulieres omnes Lesbias in eius exarsisse cupidinem, præ cæteris verò impatientissimè atque ardentissime à Sappho adamatum. Hæc ille, Cùm verò Phaon in Siciliam forte discessisset,

Sappho amoris ignibus incensa, & plane ardens, se ab illo sperni timens: statuit etiam capitis periculo furorem lenire, demisso in mare corpore ex Leucade Epiri promontorio. Sed antequam illuc accedat, per inconstantiam muliebrem tentans, quod desperaverat, hac Epistola eum advocare studet, faciens absenti invidiam suæ conditionis, & calamitatis, quam omnibus incommodis miserabilem ostendit. Deniqué omnes misericordiæ angulos excurrit: nec aliquid, quod moveat, prætermittit. Nulla autem in Epistola mitiores, ac lasciviores, amoris affectus, quàm in ista expressit Ovidius, eò quòd supra muliebrem conditionem in amores arserit Sappho: cum non modò virum perdite amaverit, sed aliarum quoque mulierum tribas fuerit, id est, insultando illas fricaret. Vnde ab Horatio mascula Sappho vocata est. Multi tamen putant hanc esse Sappho, quam divinus Plato sapientem vocat. De ea autem sic cecinit Antipater Sidonius:

Dulce Mnemosyne demirans carmina Sapphûs,
Quæsivit decima Pieris unde foret.

Ausonius.

Lesbia Pierijs Sappho soror addita Musis:
Εἶμ' ἄυτη λυρικῶν ἀονίδων δεκάτη.

Papinius.

Stesichorusq; ferox, saltusq; ingressa viriles,
Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Horatius.

Vivuntq; commissi calores,
Æoliæ fidibus puellæ.

Sappho Phaoni.

a *NVnquid ubi aspecta est b studiosæ littera dextræ,*
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses auctoris nomina Sapphûs,
Hoc breve, nescires, unde movetur opus?
Forsitan &, quare mea sint alterna, requiris,
Carmina, cùm c Lyricis sim magis apta modis.

a Interrogatio Rherorica multiplex est, instandi acriter, invidendi, miserandi &c. sed hic Ironicè.

b Eruditæ, cultæ, politæ, poeticæ, ponitur non rarò pro *virtute præditus* χρηστὸς τὸ ἦθος nam virtuosus haud dicitur. Sæpe pro *inqualibet arte graves.* ἐπιμελὴς Hic verò pro *literarum studios,* πσουδάζων.

c Poematii enim genus septemplex est. *Epicum* quo Homerus, *Lyricum* quo Alcæus *Tragicum* quo Æschylus, *Epigrammaticum* sive Satyricũ quo Tyrtæus Comicum quo Aristophanes *Elegiacũ* quo ipsa Sapho sed non alternatim ut hic, *Bucolicum* quo Theocritus ferè primi claruêre.

Flendus

Flendus amor meus eſt: a elegia flebile carmen:
Non facit ad lacrymas b barbitos ulla meas.
Vror ut, indomitis ignem c exercentibus Euris,
d Fertilis accenſis meſſibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diverſa Typhoidos Ætnę:
Me calor Ætneo non minor igne tenet.
Nec mihi, diſpoſitis quæ iungam carmina nervis,
Provenium, vacuæ carmina mentis opus.
Nec mihi 1 Pierides ſubeunt, 2 Dryadeſque puellæ,
Nec me 3 Lesbiadum cætera turba iuvat.
Vilis Amythone, vilis mihi candida Cydon:
Non oculis grata eſt Atthis, ut ante, meis.
Atque aliæ centum, quas hic ſine crimine amavi,
Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
Eſt in te facies: ſunt apti luſibus anni:
O facies oculis inſidioſa meis.
Sume fidem & pharetram, fies manifeſtus Apollo:
Accedant capiti cornua, Bacchus eris.
*Et Phœbus Daphnę, & * Gnoſſiaca Bacchus amavit*
Nec norat Lyricot illa, vel illa modos.
At mihi Pegaſides blandiſſima carmina dictant:
Iam canitur toto nomen in orbe meum.
*Nec plus * Alcæus, conſors patriæq; lyræq;*
Laudis habet: quamvis grandius ille ſonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit:
Ingenio formæ damna rependo meæ.
** Nec me deſpicias, ſi ſum tibi corpore parva,*
Menſuramq; brevis nominis ipſa fero.
Candida ſi non ſum, placuit Sephcia Perſeo
Andromede, patriæ fuſca colore ſuæ.
Et variis albæ iunguntur ſæpè columbæ:
Et niger à viridi turtur amatur ave.
Si, niſi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua eſt: nulla futura tua eſt.
At mea cum legeres, etiam formoſa videbar:
Vnam iurabas uſque decere loqui.
Cantabam, memini (meminerunt omnia amantes,)
Oſcula cantanti tu mihi rapta dabas.

a ἐλεεῖν miſereſcere, *flebilis indignos Elegia ſolve capillos.*
b Maſculini gen. fæm.
c nutri occaſio proveniens ab equino capite.
d Inſtrumentum πολύχορδον. Cythara barbatos (velon.) Lyra decorum tinnulum cerũ & amabile cui Pæan, Hymnus Hymen affinitatem debent, tuba Rhapſodiæ debetur.
e Qui hinc inde arcens, agitant.
d Poſſidet.
Semota.
e Cui ſuccumbit Typhoeus Centimanus Gigas τύφων
1 Nec furor Poeticus.
2 Nec otia in ſylvis.
3 Nec gratæ illæ meæ tribæ Lesbiades puellæ ſpiritũ mihi carminis ſuggerunt.

Hac quoq; laudabas, omniq; à parte placebam,
Sed tunc præcipue, cum sit amoris opus.
Tunc te plus solito lascivia nostra iuvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba ioco.
Et quod, ubi amborum fuerat confusa voluptas,
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi a Sicelides veniunt nova præda puellæ:
Quid mihi cum b Lesbo? Sicelis esse volo.
O vos cerronem tellure remittite nostrum
Nisiades matres, Sicelidesque nurus.
Nec vos decipiant blandæ mendacia linguæ:
Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoq; quæ montes celebras e Erycina Sicanos,
(Nam tua sum) vati consule diva tuæ.
An gravis inceptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in cursu semper acerba suo?
f *Sex mihi natales ierant: cum g lecta parentis,*
h *Ante diem lacrymas i ossa bibere meas.*
Arsit inops frater victus meretricis amore:
Mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops, agili peragit freta cærula remo:
Quasq male amisit, nunc male quærit opes,*
Me quoq; quod monui bene multa fidelider, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, qua me sine fine fatigent,
Accumulat curas filia parva meas.
Vltima tu nostris accedis causa querelis.
Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce iacent collo sparsi sine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos,
Veste tegor vili: nullum est in crinibus aurum,
Non Arabum noster rore capillus olet
Cui colar infœlix? aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultus, unicus auctor abest.
Molle meum levibus cor est violabile telis,
Et semper causa est, cur ego semper amem.
Sive ita nascenti legem dixere k sorores,
Et data sunt vitæ fila severa meæ.

a Nam in Siciliam discesserat Phaon.
b Lesbia puelle esse nilo,
c Qui impossuit mihi errorem, vel qui errabundus est amator.
d Iacite reducem erronem meum, ne et vos decipiat.
e Venus, cui celebre in Eryce monte Siciliæ templum.
f Sen anni.
g Ovid. ad uxorem Fr. 3. 3. *Ossa precor facito parva reserantur in urna.*
h *Mors properata*, ibid. *Sed cadat, ante diem Virg.*
i *Sensit officium mœsta favilla pium.*
k Τρεῖς δὲ αὐταὶ ἦν τιν, Κλωθὼ Λαχέτις καὶ ἡ τρίτη Ἄδωπος.

Sive

Sive a abeunt studia in mores, ariesq; magistras:
Ingenium nobis molle Thaleia dedit.
Quia mirum, si me primæ lanuginis ætas
b Abstulit, atque anni, quos vir amare potest?
Hunc ne pro Cephalo raperes Aurora timebam,
Et faceres, sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quę conspicit omnia, Phœbe:
Iussus erit c somnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru vexisset d eburno:
Sed videt & Marti posse placere suo.
O nec adhuc iuvenis, nec iam puer, utilis ætas,
O decus, atque ævi gloria magna tui!
Huc ades, inque sinus formose relabere nostros,
Non ut ames ore, verum ut amore sinas.
Scribimus, & lacrymis oculi rorantur abortis,
Aspice, quam sit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modostius isses.
Et modo dixisses Lesbi puella vale.
Non tecum lacrymas, non oscula summa tulisti,
Denique non timui quod dolitura fui.
Nil de te mecum est, nisi tantum iniuria, nec te
Admonuit, quamvis pignus amantis habes.
Non mandata dedi, neque enim mandata dedissem
Ulla, nisi ut nolles immemor esse mei.
Per tibi qui nunquam longe discedit amorem,
Perque novem iuro numina nostra Deas.
Quum mihi nescio quis, fugiunt tua gaudia, dixit,
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lacrymæ deerant oculis, & lingua palato,
Astrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor imminuit, mea pectora planxi,
Nec puduit ruptis exululare comis.
e Non alitur quam si nati pia mater adempti
Portet ad extructos corpus inane rogos.
Gaudet, & è nostro crescit mœrore Charaxus
Frater, & ante oculos itque reditque meos.
Utque pudenda mei videatur causa doloris,
Quid dolet hæc? certe filia vivit, ait.

a Consuetudo altera natura. Hinc *quisque suæ fortuna faber*
b In amorem rapuit.
c Endimionis a Luna sopiti.
d Currus Ueneri Eburenus Lunæ Argenteus dedicitur.

e *Depositum nec me qui ff at ullus erit Ovid. Arist.*

Non

Non veniunt in idem pudor atq; amor: omne videbat
Vulgus, eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura Phaon, te somnia nostra reducunt,
Somnia formoso candidiora die.
Illic te invenio, quanquam regionibus absis,
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostra cervice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor supposuisse meos:
Oscula cognosco, quæ tu committere linguæ,
Aptaq; consueras accipere, apta dare.
Blandior interdum, verisque simillima verba
Eloquor, & vigilant sensibus ora meis.
Vlterius pudet hic narrare, sed omnia fiunt,
Et iuvat, & sine te non licet esse mihi.
At quum se Titan ostendit, & omnia secum,
Tam cito me somnos destituisse queror.
Antra nemusq; peto tanquã nemus antraq; prosint,
Conscia deliciis illa fuere meis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis, a Erichtho
Impulit, in collo crine iacente feror.
Antra vident oculi scabro pendentia topho.
*Quæ mihi * Mygdonii marmoris instar erant.*
Invenio sylvam, quæ sæpe cubilia nobis
Præbuit, & multa texit opaca coma.
Sed non invenio sylvæ dominumque meumque,
Vile solum locus est: dos b erat ille loci.
Cognovi pressas noti mihi c cespitis herbas,
De nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui, tetigiq; locum qua parte fuisti,
Grata prius lacrymas combibit herba meas.
Quin etiam rami positis lugere videntur,
Frondibus, & nullæ dulce queruntur aves.
Sola virum non ulta piè mæstissima mater
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn, Sappho miseros decantat amores,
Hactenus, ut media cætera nocte silent.
Est nitidus, vitroq; magis perlucidus amnis,
Fons sacer, hunc multi numen habere putant.

a Venefica, sive maga artis suæ efficacissima.
* Fornicata, arcuata.
* Phrygii.
b Precium decus & genium ab illo habuit locus.
c Progne, hirundo.

Quem

Quem ſupra ramos extendit aquatica* lotos,
Una * nemus, tenero ceſpite terra viret.
Hic ego quum laſſos poſuiſſem flebilis artus,
Formoſus puer eſt viſus adeſſe mihi.
Conſtitit & dixit, Quid nunc non ignibus æquis
Veris? Ambracia eſt terra petenda tibi.
Phœbus ab excelſo, quantum patet, aſpicit æquor,
Actæum populi, Leucadiumq; vocant.
Hinc ſe Deucalion Pyrrhæ ſuccenſus amore
Miſit, & illeſo corpore preſſit aquas,
Nec mora iuſſus amans tetigit lætiſſima Pyrrhæ
Pectora, Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet, pete protinus altam
Leucada, nec ſaxo deſiluiſſe time.
Vt monuit cum voce abii, tego territa ſurgo,
Nec * gravidæ lacrymas continuere genæ.
Ibimus, ô nymphæ, monſtrataq; ſaxa petemus,
Sit procul inſano victus amore timor.
Quicquid erit melius quam nunc erit, aura ſubito,
Et mea non magnum corpora pondus habent.
* Tu quoq; mollis amor pennas ſuppone cadenti,
Ne ſim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo communia munera ponam,
Et ſub ea verſus unus & alter erit.
Grata lyram poſuit tibi, Phœbe, * poetria Sappho,
Conveniunt illa mihi, convenit illa tibi.
Cur nunc Actiacas miſeram me mittis ad oras,
Cum profugum poſſis ipſe referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes eſſe ſalubrior unda,
Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, ô ſcopulis undaque ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
Ah quanto melius iungi mea pectora tecum,
Quam poterant ſaxis præcipitanda dari,
Hæc ſunt illa Phaon, quæ tu laudare ſolebas,
Viſaque ſunt toties ingenioſa tibi.
Nunc vellem facunda forem, dolor artibus obſtat,
Ingeniumque meis ſubſtitit omne malis.

Arbor in Africa inſignis.
* Arbor illa ſola inſtar nemoris eſt.
* Vrbs in Epiro, hanc Auguſtus Nicopolim nominavit.
* Oculi rorantes.
* Ad Cupidinem Apoſtrophe.
* Poetica, h. e. ſtudiis poeticis dedita.

Non

Non mihi reſpondent veteres in carmina vires.
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra eſt.
Ἀποστροφὴ * *Lesbides æquoreæ nupturaque nuptaque proles,*
Lesbides, Æolia nomina dicta lyra,
* Lesbos, Lesbia ſila metropolis urbium Æoſicarum, * *Lesbides, infamem quæ me feciſtis, amatæ,*
Deſinite ad citharas turba venire meas.
Abſtulit omne Phaon quod vobis ante placebat:
Me miſeram, dixi, quam modo pœne, meus.
Efficite ut redeat: vates quoque veſtra redibit,
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus? pectuſne agreſte movetur?
An riget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referent:
Hoc te, ſi ſaperes, lente, decebat opus.
Sive redis, puppique tuæ votiva paramus
Munera, quid laceras pectora noſtra mora?
Solve ratem Venus orta mari mare præſtat eunti,
Aura dabit curſum, tu modo ſolve ratem:
Ipſe gubernabit reſidens in puppe Cupido,
Ipſe dabit tenera vela leget que manu.
* Pelaſgida, id eſt, Leſbiam. *Sive iuvat longe fugiſſe* * *Pelaſgida Sappho,*
Non tamen invenies, cur ego digna fuga.
O ſaltem miſerę crudelis epiſtola dicat.
Vt mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.

FINIS.

AVLI-

AVLI SABINI POETÆ EPISTOLÆ TRES ad *Ovidianas* Epiſtolas reſponſoriæ.

In primam Sabini Epiſtolam.

Argumentum.

Aulus Sabinus, imperante Octavio atq; Ovidii temporibus claruit. Ad Triſenam amicam Elegiarum librum dedit, Faſtorum inchoatos reliquit. Scripſit etiam epiſtolas, quibus Vlyſſes Penelopæ, Hippolytus Phædræ, Æneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Iaſon Hypſipylæ, Phaon Sapphoni reſponderet, Quæ omnes præter has tres, quas nunc præ manibus habemus, ſeculorum ignavia perierunt. Vlyſſes, lecta Penelopes epiſtola, reſpondet, occurrens ad omnia quæ illa obiectaverat. Narrat inſuper varios labores, quos omnes mira fortitudine toleraverat. Demum à Tireſia vate & Pallade de futuris certior factus, in Ithacam patriam ſub mendici habitu ſe brevi venturum prædicat. Quod cùm feciſſet, in propria domo incognitus, à procis amatoribus Penelopes ignominioſa quædam perpeſſus eſt. Veràm à Thelemacho filio & duobus ſubulcis adiutus, gravi pugna eos omnes interemit. Tandem à Telegono filio, quem ex Circe genuerat immiſſo in eum letifero telo occiſus eſt.

IVL. SCALIG. Lib. ſextus *Poet.*

Tres epiſtolæ, Vlyſſis, Demophoontis, Paridis ad Oenonen ſane parvi ſunt momenti, quas propterea qui negant. Sabini eſſe, ſi Sabinus quantus fuerit neſciunt, quonam pacto negare audeant? non meminere illo quoque ſeculo extitiſſe Marſos, Suffenos, Volſcios, Bavios, Mevios, Anſeres. Caſſij quoque Parmenſis ſcripta minus accurata fuiſſe prodiderunt.

In his non decrevimus nec promiſſus onerare Machinen.

Vlyſſes Penelopæ.

Perſtulit ad miſerum tandem tua caſus Vlyſſem.
Penelope chartis verba notata piis.
Agnovi raramque manum, gemmaſque fideles:
Solamen longis illa fuere malis.

Arguis

Arguis ut lentum, mallem quoque forſitan eſſe,
Quam tibi quæque tuli dicere, quæque feram.
Non hoc obiecit mihi Græcia, cum mea fictus
Detinuit patrio littore vela furor.
Sed thalamis nec velle tuis, nec poſſe carere,
Cauſaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi reſcribam curas, properemque venire,
Dum propero, adverſi vela tulere Noti.
Non me Troia tenet Graiis odioſa puellis,
Iam cinis, & tantum flebile Troia ſolum:
Deiphobuſque iacet, iacet Aſius & iacet Hector,
Et quicunque tui cauſa timoris erant.
Evaſi & Thracium ceſo duce prælia Rheſo,
In mea captivis caſtra revectus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos arce.
** Fatalis palmæ pignora capta tuli.*
Nec timui commiſſus equo, male ſedula quamvis
*Clamabat * vates, urite Troes equum,*
*Urite, mendaci celantur * robore Achivi,*
Et Phrygas in miſeros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli ſupremum munus Achilles,
Sed Thetidi eſt humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danaï tanto venuere labori,
*Erepti precium corporis * arma tuli.*
*Quid refert * pelago ſunt obruta, non mihi claſſes,*
Non ſocii ſuperant, omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot caſibus unus
Duravit, patiens ad mala perſtat amor.
*Illum non avidis canibus * Nereia virgo*
Fregit, non tumidis torta Charybdis aquis.
*Non ferus * Antiphates, nec in uno corpore diſcors*
** Parthenope, blandis inſidioſa modis.*
*Non quod * Colchiacas artes tentaverit herbis.*
*Non quod ſolennes, * altera diva toros.*
Utraque ſe nobis mortalia demere fila
Spondebat, Stygias utraque poſſe vias.
Te tamen hac etiam ſpreta mercede petivi.
Paſſurus terra tot mala, totq; mari.

* Fatalis victor. In fatis enim erat, tunc demum Trojam everſum iri, quum ablatum illinc eſſet Palladium.
* Caſſandra.
* Equo ligneo.
* Achill. arma.
* Poſtquam naufragum feciſſet Vlyſſes.
* Scylla Phorci. P.
* Antiphates Læſtrygonum rex unũ ex ſociis Vlyſſis comedit ac naves, viroſque merſit, præter eam quæ Vlyſſem vehebat.
* Syrenes, Species pro genere.
* Medeæ, h. e. magicas quas Circe tentavit.

Sed

Sed tu fœmineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Queq; mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypso,
Iamdudum ignoto sollicitere metu.
Certe ego cum Antinoum, Polybumq; Medontaq; legi
Heu toto sanguis corpore nullus erat.
Tot iuvenes inter, tot vina liquentia semper,
*Heu mihi quid credam? *pignore casta manes,*
Curve placent ulli, si sunt in fletibus ora?
Deperit & lacrymis non decor iste tibi?
Pacta quoq; es thalamo nisi mendax tela moretur,
*Et cœptum *revocas pallida semper opus.*
Ars pia, sed quoties oculos frustrabere lana,
Successum toties ars dabit ista tibi.
Ah melius, Polypheme, tuo superatus in antro,
Finissem ingratos ad mala tanta dies.
Threicio melius cecidissem milite victus,
Ismaron errantes cum tenuere rates.
Crudelemue illo satiassem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis fata morata aquis.
Vidi ubi, nequicquam quod me tua littera celat,
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domus eadem mala, meq; querentem
Fugit ab amplexu ter resoluta meo.
**Phylaciden vidi, contemptis fortibus, ille*
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
*Fœlix laudata cum * coniuge, læta per umbras*
Illa suum forte sit comitata virum.
Nec dum illi Lachesis dictos numeraverat annos,
Sed iuvat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuere cadentes,
*Deformem * Atrides (hei mihi) cæde novâ.*
Illum Troia virum non læserat, ille furentem
*Nauplion * Euboicos transieratque sinus.*
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Iam reduci solvens debita vota Iovi.
Tyndaris hos illi lætas pro fœdere ponas
Struxerat, externos ipsa secuta viros.

* Cum pignore, cum Telemacho F.

*Noctu retexendo quod interdiu texisti.

* Protesilaum intelligit, à Phylace urbe Thessaliæ, cui præfuit, sic dictum.

* Laodamia, quæ occiso marito superstes esse noluit.

* Agamemnonem.

* Caphareum Euboeæ promontorium, ubi Nauplius Palamed, patre sublatis dolose è luminibus inmagnum discrimen Græcos attraxit.

At mihi quid prodeſt, captivas Teucridas inter
Cum ſtaret * coniux Hectoris atque ſoror ?
Defectis Hecubam potui legiſſe ſub annis,
Ne tibi ſuſpectus pellicis eſſet amor.
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, noua membris ipſa reperta ſuis.
Latratu miſeras finiuit mœſta querelas,
Et ſtetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abſtulit æquor,
Æolus inſuſis incubuitque Notis.
Pervagus hinc toto non fœlix differor orbe,
Et quacunque vocat fluctus & aura feror.
Sed ſi Tireſias tam læti prouidus augur,
Quam verax vates in mala noſtra fuit,
Et terra & pelago, quicquid mihi triſte canebat,
Emenſus fato iam meliore vagor.
Iam mihi neſcio quo comitem ſe in littore iungit
Pallas & hoſpitibus per loca tuta trahit.
Nunc primum Pallas verſæ poſt funera Troiæ
Viſa mihi, medium temporis ira tulit,
Quicquid & Oenides commiſerat, omnibus unus
Peccavit, Danais omnibus ira nocens.
Nec te Tydide, cuius modo noverat arma,
Eximit, errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone ſatam * captum de coniuge Teucrum
Non ipſum pro quo mille fuere ratæ.
Fœlix * Pliſthenides quacunque in ſorte fuiſti,
Coniuge cum cara non gravis illa fuit.
Seu venti fecere moras, ſiuæ æquora vobis,
Ad nulla eſt veſter damna retentus amor.
Oſcula nec venti cerſe tenuere, nec undæ.
Promptaque in amplexus brachia ſemper erant.
Sic utinam erravem, faceres tu mollia coniux
Æquora, te ſocia nil mihi triſte foret.
Nunc quoque Telemacho tecum mihi ſoſpite tecto,
Omnia ſunt animo iam leviora mala.
Quem tamen infeſtas rurſus queror ire per undas
Herculeam Sparten, Neſtoreamque Pylon.

Ingrata

* Andromache & Caſſandra.

* Thebanus vates, cuius conſulendi gratia ad inferos deſcendit. οδ. λ.

* Heſione.

* Apoſtrophe ad Menelaum.

Ingrata eſt pietas, cui tanta pericula ſubſunt:
Nam male commiſſus fluctibus ipſe fuit.
Sed labor in fine eſt: occurſum in littore vates
Dixit, in amplexus rare ferere tuos.
** Noſcendus ſoli veniam tibi, tu preme ſolers*
Lætitiam, & tacito gaudia conde ſinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum:
*Sic cecinit * laures ille monere ſuas.*
Forſitan ante dapes, interque vacantia vina,
Vltoris pharetris utile tempus erit.
Et modo deſpectum ſubito mirentur Vlyſſem.
Heu precor, ut properet ille venire dies!
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti,
Et tandem incipias coniuge cara frui.

* Sui adventus modum prædicit.
* Apollinem metonymice.

In ſecundum SABINI Epiſtolam.

Argumentum.

Hac epiſtola Demophoon ſuam perfidiam purgare nititur: & reditum, quem longe ultra promiſſum retardaverat, excuſare, varias cauſas afferendo. Interdum enim dicit, ſe a ſuis arceri, ob moram, quam in Thracia cum Phyllide fecerat, redargui. Nonnunquam à navigandi importunitate ſe defendit. Se autem brevi, etiam contra omnem maris poteſtatem ad Phyllida navigaturum promittit. Quod quidem adimplevit: ſed tamen Phyllis animorum imparientia, laqueo vitam finierat, eratque deorum miſeratione in amygdalum ſine foliis converſa. Quæ Demophoontis amplexu, veluti ſponſi ſentiret adventum, folia emiſit. Quod ideo fingitur, quia amygdalus Græce * Phylla vocatur, in qua morientis Hyllidis nomen remanſit. Quæ flante Zephyro, qui accidentalis eſt ventus, & in Thracas vadens per Atticam regionem tranſitum facit, floreat cum Zephyrus dicatur, quaſi Zoephoros, id eſt, vitam ferens: quoniam habet plantis & graminibus favere, ut germinent, & pullulent: & hinc fabulæ datus eſt locus, Phyllida ſcilicet lætari & florere redeunte ab Athenis amaſio.

* Potius ob folia, nam φύλλα folia dicuntur.

Demophoon Phyllidi.

PHyllidi Demophoon patria demittit aurbe,
Et patriam memini t muneris eſſe tui
Nec face Demophoon alia, nec coniuge captus,
Sed tam non fœlix, quam tibi notus erat.

Thesea, quo socero nequicquam Phylli timebas,
** Impuleriine ignes forsitan ille tuos.*
*(Turpe pati nobis) regno ferus expulit * hospes.*
Hunc illi fine m longa senecta dedit.
*Qui modo peltiferas fudit * Meotidas armis,*
Alcide magni non minor esse comes,
Qui socerum Minoa gravi sibi fecit ab hoste,
*Mirantem * monstri cornua victa sui.*
Arguor exilij, quem credis? causa fuisse,
Nec tacitum frater, nec sinet esse reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos urges,
Et tuus externus cessat in igne furor,
Fluxere interea pede tempora lapsa fugaci,
Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forsitan & nondum factis occurrere rebus,
At poteras factis utilis esse tamen,
Cum potiora tibi Rhodopeia regna fuere,
Quęq; magis regnis cara puella fuit.
Intonat his Athamas, eadem mox obiicit Æthra,
Infelix functæ iam prope sortis anus.
*Et quod non condant nati sua lumina * palmæ,*
Fecisse hic nostras arguit usque moras.
Non equidem infiteor, multum clamavit uterque,
Staret Threiciis quum mihi puppis aquis.
Poscunt, Demophoon, quid cessas? carbasa venti,
Demophoon patrios respice iure Deos.
Respice, & exemplum, qua gaudes, Phyllida sume,
Sic amat, ut terra nolit abire sua.
Vtque redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat, & præfert barbara regna tuis.
Me tamen hic inter tacitum convicia sępe
Adversis memini vota tulisse Notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gavisum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri.
Libertas meritis est mihi facta tuis.
Dices, non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore, nec preceps vela ferenda dedi.

* h. e. ne forte amores tuos adverterit.
* Mnestheus.
* Amazones ad Mæor. Scythiæ palud. incolentes.
* Minotauri.
* Manus Thesei F.

Et flevi, & flentem ſolando ſæpe remanſi,
Cum ſtaret curſus iam mihi certa dies.
Denique Threicia veni rate, non dare Phyllis
Quam potuit iuſſit tardius ire ratem.
Ignoſce & faſſo, memor es * Minoidos ipſæ
Antiquus nec dum pectore ceſſit amor.
Et quoties oculis circundat ſidera, dixit,
Quæ fulget cœlo, noſtra puella fuit.
Illam dilecta Bacchus ſibi cedere iuſſit
Coniuge, deſertæ crimen at ille ſubit.
Exemploque patris periturus dicor & ipſe,
Nec quæris cauſas, Sithoni dura, moræ.
Nec ſatis ampla putas rediturі pignora, ſi me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullane fama tibi turbatos Phyllі penates
Theſeos, & miſeræ rettulit acta domus?
Non laqueos audis cari me flere parentis?
Flebilior laqueis hei mihi cauſa ſubeſt,
Non fratrem Hippolytum cecidit miſerabilis ille
Preceps attonitis perſecta raptus equis.
Non tamen excuſo reditus, licet undique fata
Accumulent cauſas, tempora parva peto.
Theſea, quod ſupereſt, patrem tumulabimus ante,
Succedat tumulo non ſine honore decens
Da ſpacium, veniamq; peto, non perfidus abſum,
Nec mihi iam terra tutior ulla tua eſt.
Quicquid mite fuit poſt diruta Pergama quicquid
Aut bella, aut pelagi detinuere moræ,
Sola fuit Thrace, patria quoque iactor in illa,
Auxilium Jupereſt caſibus una meis.
Si modo mens eadem nec, quod ſit iam mihi dives
Regia Cecropia non minor arce, movet.
Nec patris offendunt caſus, nec crimina* matris,
Nec iam non fœlix omne Demophoon.
Quid, ſi Phœbeam peterem te coniuge Troiam?
Perque annos ſequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis? toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leve facta tori.

* Aradnes.

* Phædræ, quæ ſeiptam interemit poſt accuſatum falſo Hippolytum

Illa piæ (sic rumor ait) mendacia telæ.
Struxit & instantes distulit arte toros.
*Cum properata * palam revocaret stamina * noctis,*
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At, tua ne fugiant spreti connubia Thraces,
Phyllidis timens ulli nubere dura potes?
Estque tibi pectus cuiusquam accedere tedas?
Obstat perfidiæ nec metus iste tuæ?
O tibi quantus erit facti rubor! ab tibi quantus
Tum dolor, aspicies cum mea vela procul!
Damnabisque tuos sero temeraria questus:
Demophoon dices, hei mihi! fidus erat.
Demophoon rediit, & sævos forsitan Euros
Passus, & hybernas dum quoque currit aquas.
Ah cur nescio quam properavimus, hei mihi! culpam?
Rupi, quam ruptam sum mihi questa, fidem.
Sic tamen, ah potius sic perstes quæm mihi de te
Ulterior tangat pectora Phyllis dolor.
Quos tibi (nec miserum) laqueos, quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet ista Deos.
Parce precor: flammamque domus mihi crimen
Perfidiæ, gemina ne premе dura nota. (habentis
Excuset patrem fatis in parte relicta,
** Gnossis: non merui, cur ferar ipse nocens.*
Nunc venti mea verba ferant qui vela tulerunt.
Est animus reditus sed pia causa tenet.

* Interdiu sine coram procis.
* Noctu.
* Ariadne.

In tertiam SABINI Epistolam.

Argumentum.

Epistola hæc responsiva Paridis non multum in rebus difficultatis habet, eò quod argumentum ex Oenones epistola dependet, Paris autem quia coniugij iura violaverat, dum uxore dimissa Helenam duxerat in principio statim iniuriam Oenonæ se fecisse fatetur. Deinde, cum sui excusatione crimen rejicit in Cupidinem, cui non facilè resistitur, sed qui sine ulla ratione in ea quæ cupit, amantes trahit & in fatorum seriem, quæ sibi Helenam, antequam illam noviſſet, destinaverat. Ferunt autem Oenen eo tanto Paridis amore flagrasse, ut cum à Philoctete sagittis Herculis confossus ad eam ferretur, ipsa cadaver complexa, fovens vulnera, expiraverit, & in Cebria Troadis urbe sepultos fuisse.

Pa-

PARIS OENONÆ.

QVæ satis apta tibi tam iuste nympha querenti
Rescribam, fateor quærere verba manum.
Quærit, nec subeunt sentit sua crimina tantum:
*Solvere, quæ sentit, non sinit * alter amor.* * Helenæ.
Si levat his iras, ipso me iudice damnor.
*Quia refert? causa tu meliore * cares.* * Fortassi cades.
Damnatumque tibi me sub sua iura Cupido
Retrahit: alterius sic quoque præda sumus.
Prima meis tu pacta toris, fassusque iuventam
Te primum accepta est coniuge noster amor
Nondum tantus eram, quo me genitore superbum.
Arguis, hoc dominus tunc retinendus eram.
Non ego Deiphobum sperabam, aut Hectora fratrem,
Cum pastor agerem, te comitante, greges.
Reginamque Hæcuben non matris nomine noram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor: te consule, Nympha:
Læsa es, & læsam scribis amare tamen.
Cumque petant Satyri connubia, cum tua Panes:
Deiectæ memor es tu tamen usque facis.
Adde, quod his fatis amor est adiutus, & illum
*Præscia venturi viderat ante * soror.* * Cassandra.
Nondum Tyndaridos nomen mihi sederat aure,
Nec cecicinit Graios illa vocare viros.
Omnia vera vides, superant mea vulnera tantum,
Vtque tuam supplex poscere cogar opem.
Te penes arbitrium nostræ vitæque necisque:
Victuri iam nunc pectora sume tibi.
Flevisti, memini tamen hac in voce canentis:
Et mala, dixisti, sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic cætera quamvis,
Vt possim Oenone perdere læsa Parim.
Tot superare metus qui me, ne credere cogit,
(Ignoscas) idem te quoque fallit amor.
** Imperat ille Deus, cum vult, in cornua tauri,* * Cupido.
Cum vult, in pennas instruit ille Iovem.

Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris, heu flammis nata puella meis,
Si sua non cygno mutasset Iuppiter ora.
Fluxerat in Danaes * aureus ante sinus.
Piniferamque Iden falsus lustraverat * ales:
Inter Agenoreas constiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis pensa tenere
Crederet? at lanas nere coegit amor.
Dicitur & Coæ sedisse in veste puellæ,
Illa Clenoæo tecta * leone fuit.
Te mimini Phœbum Oenone (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo sed tela Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consolere tamen digna tua pellice damna.
Quam tibi prætulimus, nata puella Iove est.
Sed, quod nata Iove est, minimum me tangit in illa:
Quòd non est facies pulchrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ iudex incallidus essem
Creditus Idæis * Pegasi nympha iugis.
Non mihi Iunonis, nec obesset Pallados ira,
Laudata est oculis quod Cytherea meis.
Dividit hæc aliis flammas celeresque paresque:
Vt libitum est * nati temperat ipsa faces.
Non tamen evaluit vitare domestica tela,
Quos aliis arcus, & sibi dura tulit.
Deprehensam * coniux illam in Mauorte dolebat,
Testibus hic divis cum Iove questus erat.
Iam dolet & Mauors: terras ultroque reliquit,
Prætulit Anchisen hunc abitura suum.
Anchisen propter voluit formosa videri.
Visaque post latam iacuit ulta Deam.
Quod mirum est, potuisse pari succurrere amori,
In munis sub quo non fuit ipse Paris?
Quam læsus Menelaus amat, non læsus amavi,
Adiice non læso quod comes ipso fuit.
Et magnos video cogi mihi rapta tumultas:
Armataque petunt Pergama mille rates.

* Sub specie imbris aurei.
* In aquilam conversus.
* Pelle leonis Cleonæi, qui & Nemeæus.
* Apostrophe ad Oenonen.
* Cupidinis.
* Vulcanus.

Non

Non vereor, belli ne non ſit cauſa probanda?
Eſt illi facies digna movere duces.
Si mihi nulla fides, amatos reſpice Atridas.
Quam ſibi ſic repetunt, ſi retinenda mihi eſt.
Quod ſi verendæ ſpem mentis concipis hujus,
Cur ceſſant herbæ? carmina curve tua?
Cùm te nec Phœbi ſolertior artibus ulla eſt:
** Phœbeaque Hecates ſomnia vera vides.*
Tecum ſideribus tecum deducere Lunam,
Nubibus & memini ſurripuiſſe diem,
Paſcebam tauros: interque armenta leones,
Obſtupui placidos vocibus ire tuis.
Quid vetro Xanthum, retro Simoenta vocatum,
Adjiciam curſus non tenuiſſe ſuos?
Ipſe pater, ceu rem natæ male tutus haberet.
Cantatas quoties veſtiit inter aquas?
Nunc locus Oenone eſt, nunc illas tende, parabit
Sive tuos ignes pellere, ſive meos.

* Ex Hecate Oceani filia Phœbus genuit Octam, & Cireen, ut placet Heſiodo. Sed Homerus ex Perſa Oceani filia natam ſcribit.

Reſponſionum *Auli Sabin.*
FINIS.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM SIVE AMORUM Liber I.

IVL. CÆS. SCALIG. In *Hypercritico.*

Amores ipſe ſuos olim caſtigavit. Libros enim quinque ad trium redegit compendium. Multa arguta, multa culta, multa laſciva luxuriantia, effuſa: multa, in quibus omnia præter licentiam à nobis deſiderantur, noluimus tamen laborare, quum pigeret libelli. Longe vero magis læſit animum ars illa amatoria. Nihil enim aliud, quam nugæ.

ELEGIA I.

Quemadmodum à Cupidine pro bellis, amores scribere coactus sit.

Qui modo Nasonis fueramus quinq; libelli,
Tres sumus hoc illi prætulit auctor opus.
Ut iam nulla tibi non sit legisse voluptas.*
At lenior demptis pœna duobus erit.
Arma gravi numero, violentaque bella parabam*
Edere, materia conveniente modis.
Par erat inferior versus risisse Cupido
Dicitur, atque unum surripuisse pedem.
Quis tibi sæve puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum Vates, non tua turba sumus.
Quid, si præripiat flavæ Venus arma Minervæ?
Ventilet accensas flava Minerva faces?
Quis probet in sylvis Cererem regnare iugosis?
Lege pharetratæ virginis arva coli?*
Crinibus insignem quis acuta cuspide Phœbum
Instruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna.
Cur opes affectas ambitiose, novum?
An, quod ubique, tuum est? tua sunt Heliconia Tempe
Vix etiam Phœbo iam lyra tuta sua est.
Cum bene surrexit versu nova pagina primo:*
Attenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materia est numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
Questus eram, pharetra cum protinus ille soluta,
Legit in exitium spicula facta meum,
Lunavitque genu sinosum fortiter arcum:
Quodque canas vates, accipe, dixit opus.
Me miserum, certas habuit puer ille sagittas,
Vror, & in vacuo pectore regnat amor
Sex mihi surgat opus, numeris, in quinque residat,*
Ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere littorea flaventia tempora myrto
Musa per undenos emodulanda pedes.

*Micyllus qui priores hos quatuor versus titulum operis huius esse putat.
* Versu heroico.
* Dianæ.
* Intonsum
* Numero scil. sublimiori.
* ἰσχνῶ χαρακτῆρα. qui proprius est elegiaci carminis.
* In cornua curvari.
* Desinat in pentametro incipiendo ab hexam.

Elegia

ELEGIA II.

Quod primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.

ESse quid hoc dicã, quod tam mihi dura videntur
Strata? nec in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quam longa, peregi?
Lassaque versati corporis ossa dolent?
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore.
An subit? & tacita callidus arte nocet?
Sic erat, hęserunt tenues in corde sagittæ:
Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem? * Gnome.
Cedamus: leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego iactatas mota face crescere flammas,
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quam quos iuvat usus aratri,
Detrectant pressi dum iuga prima boves.
Asper equus duris contunditur ora lupatis,
Fræna minus sentit, quisquis ad arma facit.
Acrius invitos multoque ferocius urget,
Quam qui servitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor, tua sum nova præda Cupido,
Porrigimus victas ad tua vincla manus.
Nil opus est bello, veniam pacemque rogamus,
Non tibi laus, armis victus inermis ero.
Necte comam myrto, maternas iunge columbas,
Qui deceant, currus vitribus ipse dabit.* * Mars.
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis, & adiunctas arte movebis aves. * προσω-
Ducentur capti iuvenes, captæque puellæ, ποποιία.
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit. Mentis & Pudoris.
Ipse ego præda recens, factum modo vulnus habebo,
Et nova captiva vincula mente feram. * Verba solennia militum Imperatori triumphanti ac clamantium.
** Mens bona ducetur manibus post terga revinctis,*
Et pudor, & castris quicquid amoris obest.
Omnia te metuent, ad te sua brachia tendent,
*Vulgus * Io magna voce * triumphe canet.*

Blan-

Blanditiæ comites tibi erunt, Terrorque Furorque,
Assidue partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominesque Deosque,
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater Olympo
Plaudet, & appositas sparget in ora rosas.
Tu penna pulchros gemina variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures.
Tunc quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittæ,
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domita Bacchus Gangetide terra,*
Tu gravis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergo, cum possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere victor opes.
Aspice cognati fœlicia Cæsaris arma:
Quos vicit, victos protegit ille manu.

* Indiæ periphrasis.

ELEGIA III.

Ad Amicum.

IVsta precor, quæ me nuper prædata puella est,
Aut amet, aut faciat cur ego semper amem.
Ah vimium volui, tantùm patiatur amari.
Audierat nostras tot Cytherea preces,
Accipe, per longos tibi qui deserviat annos,
Accipe, qui puram norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina, si nostri sanguinis auctor eques,
Nec meus innumeris renovatur campus aratris,
Temperat & sumptus parcus uterque parens,
At Phœbus, comitesque novem, vitisque repertor,*
Hoc faciunt, & me qui tibi donat, amor.
Et nec cessuri, nisi Diis, sine crimine mores,
Nudaque simplicitas, purpureusque pudor.
Non mihi mille placent, non sum desertor amoris,
Tu mihi (si qua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,
Vivere contingat, teque dolente mori.

* Apollo Musæ & Bacchus Poetarum numina.

Te

Te mihi materiam felicem in carmina præbe:
Provenient causa carmina digna tua.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io,
*Et quam fluminea luſit * adulter ave.*
Queque ſuper pontum ſimulato vecta iuvenco,
Virginea tenuit cornua falſa manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem,
Iunctaque ſemper erunt nomina noſtra tua.

* Iupiter in cygnum converſus.
* Europa.

ELEGIA IV.

Amicam, qua ante, quibuſve nutibus, in cœna præſente viro, uti debeat, admonet.

VIr tuus eſt epulas nobiſcum aditurus eaſdem:
Vltima cœna tuo ſit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantum conviva puellam
Aſpiciam? tangi quem iuvet, alter erit?
Alterius ſque ſinu dextram ſubiecta fovebis?
Iniiciet collo, cum volet, ille manum?
Deſine mirari poſito quod candida vino,
Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi ſylva domus, nec equo mea membra cohærēt:
Vix à te videor poſſe tenere manus:
Quæ tibi ſunt facienda tamen, cognoſce, nec Euris
Da meca, nec tepidis verba ſerenda Notis.
Ante veni, quam vir: nec quid, ſi veneris ante,
Poſſit agi video: ſed tamen ante veni.
Cum premet ille torum, vultu comes ipſa modeſto
Ibis, ut accumbas: clam mihi tange pedem.
Me ſpecta, nutuſque meos, vultumque loquacem,
Excipe furtivas & refer ipſa notas.
Verba ſupercilijs ſine voce loquentia dicam,
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cum tibi ſuccurret Veneris laſcivia noſtræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit de me tacita quod mente loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus,
Cum tibi, quæ faciam, mea lux, dicamque, placebunt,
Verſetur digitis annulus uſque tuis.

* Hippodamia Centauros & Lapithas commiſit 12. Metamorph.

Tange

* Precantes mensam tangebant.

Tange * manu mensam, tangunt quo more precantes
Optabis merito cum mala multa vire.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse iubeto,
Tu puerum leviter posce, quod ipsa voles:
Quae su reddideris, ego primus pocula sumam,
Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi forte dabit, quos praegustaverit ipse,
Reiice libatos illius ore cibos.
Nec premat ille suis finito tua colla lacertis,
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilesque papillae,
Oscula praecipue nulla dedisse velis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator,
Et dicam, mea sunt, iniiciamque manus.
Haec tamen aspiciam, sed, quę bene pallia celant,
Illa mihi ceci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære,
Nec teneram duro cum pede iunge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa proterve,
Exemplique metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi, dominæque meæ properata voluptas,
Veste sub iniecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies, sed ne feciſſe puteris,
Conscia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat usq; roga, precibus tamen oscula desint,
Dumque bibet, furtim (si potes) adde merum,
Si bene compositus somno vinoque iacebit,
Consilium nobis resque locusque dabunt.
Cum surges abitura domum, surgemus & omnes,
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies, aut invenieris in illo,
Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum monui, paucas quod prosit in horas,
Separor à domina, nocte iubente, mea.
Nocte vir includet, lacrymis ego mœstus obortis,
Quas licet ad fores persequar usque fores.
Oscula iam sumet, iam non tantum oscula sumet,
Quod mihi das furtim, iure coacta dabis.

Verum

Verum invita dato (potes hoc) similisque coactæ,
Blanditiæ taceant, sitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil iuvet, opto,
Sin minus, at certe te iuvet inde nihil.
Sed quæcunq; tamen noctem fortuna sequatur,
*Cras mihi constanti voce * dedisse nega.*

*Tui copiam fecisse.

ELEGIA V.
Corinnæ concubitus.

ÆStus erat, mediamq; dies exegerat horam,
Apposui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ,
Quale fere silvæ lumen habere solent.
Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo,
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis,
Qua timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit tunica velata recincta,
Candida dividua colla tegente coma.
Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
*Dicitur, & * multa * Lais amata procis.*
Deripui tunicam, nec multum rara nocebat,
Pugnabat tunica se tamen illa tegi.
Quæ cum ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa est non ægre proditione sua.
Vt stetit ante oculos posito velamine nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi, tetigique lacertos,
Forma papillarum quam fuit apta premi!
Quam castigato planus sub pectore venter,
Quantum & quale latus, quam iuvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi,
Et nudam pressi corpus ad usque meum.
Cætera quis nescit? lassi requievimus ambo,
Proveniant medii sic mihi sæpe dies.

* Prop. Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

Ele-

ELEGIA VI.

Ad ianitorem, ut fores sibi aperiat.

IAnitor indigne dura religate catena,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est, aditu fac ianua parvo,
Obliquum capiat semi daperta latus.
Longus amor tales corpus tenuavit in usus,
Aptaque subducto * corpore membra dedit.
Ille per excubias custodum lenitur ire
Monstrat, inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem simulacraque vana timebam,
Mirabar tenebris si quis iturus erat.
Risit, ut audivit, tenera cum matre Cupido,
Et leviter, fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor, non umbras nocte volantes,
Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimium timeo lentum: tibi blandior uni,
Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
Aspice, ut invideas, inimicaque claustra relaxa,
Vda sit ut lacrymis ianua facta meis.
Certe ego, cum posita starcs ad verbera veste,
Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
(Hei facinus) pro me nunc valet illa parum.
Redde vicem meritis, grato licet esse, quod optas,
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Excute, sic nunquam dura religere catena,
Nec tibi perpetuo, * serva bibatur aqua.
Ferreus orantem ne quicquam ianitor audis,
Roboribus duris ianua fulta riget.
Viribus obsessis clausæ munimina portæ
Prosunt, in media pace quid arma times?
Quid faceres hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt, * excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus, & armis.
Solus eram, si non sævus adesset amor.
Hunc ego si cupiam, nunquam dimittere possem,
Ante vel à membris dividat ipse meis.

Ergo

* Nele carnis subtracta.

* Quæ servis bibenda est.

* Olim enim seræ erant exemptiles.

Ergo amor, & modicum circum mea tempora vinci
Mecum eſt, & madidis lapſa corona comis.
Arma quis hæc tameat? quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt, excute poſte ſeram.
Lentus es? an ſomnus, qui te male præbet amanti,
Verba dat in ventos aure repulſa tua?
At (memini) primo cum te celare volebam,
Pervigil in mediæ ſidera noctis eras.
Forſitan & tecum tua nunc requieſcit amica,
Heu melior quanto ſors tua ſorte mea eſt,
Dum modo ſic, in me duræ tranſite catenæ,
Tempora noctis eunt, excute poſte ſeram.
Fallimur? an verſo ſonuerunt cardine poſtes,
Raucaque concuſſæ ſigna dedere fores?
Fallimur impulſa eſt animoſo ianua vento,
Hei mihi quam longe ſpem tulit aura meam,
Si ſatis es raptæ Borea memor Orithyiæ,
Huc ades, & ſurdas flamine tunde fores.
Vrbe ſilent tota, vitreoque madentia rore
Tempora noctis eunt, excute poſte ſeram.
Aut ego iam ferroque, ignique potentior ipſo,
** Quam, face, ſuſtineo, tecta ſuperba petam.* *h.e. ædes ſuccendam.
Nox, & amor, vinumque nihil moderabile ſuadent,
Illa pudore vacat, Liber, Amorque metu:
Omnia conſumpſi, nec te precibuſque miniſque
Movimus: es foribus durior ipſe tuis.
Nec te firmoſæ decuit ſervare puellæ
Limina, ſollicito carcere dignus eras,
Iamque pruinoſos molitur Lucifer axes,
Inque ſuum miſeros excitat ales opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura ſuper tota limina nocte iace.
Tu dominæ, cum te proiectam mane videbit,
Temporas abſumpti tam male, teſtis eris.
Qualiſcunque vale. ſentique abeuntis amorem,
Lente, nec admiſſo turpis amante, vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine poſtes,
Duraque conſertæ ligna valete fores.

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberaverat.

ADde manus in vincla meas, meruere catenas,
Dum furor omnis abest, si quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit,
Flet mea vesana læsa Puella manu.
Tunc ego vel caros potui violare parentes,
Sæva vel insanctos verbera ferre Deos.
Quid non & clypei dominus septemplicis Aiax
Stravit deprensos lata per aura greges?
Et vindex in matre, patris malus ultor Orestes
Ausus in * arcanas poscere tela Deas?
Ergo ego digestos potui laniare capillos,
Nec dominam motæ dedecuere comæ.
Sic formosa fuit, talem * Schœneida dicam,
Mœnalias arcu sollicitasse feras.
Talis veriti promissaque velaque Thesei
Flevit præcipites Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vitatis quod erat Cassandra capillis,
Procubuit templo casta Minerva tuo.
Quis mihi non demens? quis non mihi barbare dixit?
Ipsa nihil, pavido lingua retenta metu est.
Sed taciti fecere tamen convicia vultus,
Egit me lacrymis ore silente reum.
Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos,
Vtilius potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires?
Et potui pœnam fortis inire meam?
Quid mihi vobiscum cædis scelerumque ministræ?
Debita sacrilegæ vincla subite manus,
An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam ius mihi malus erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit,
Ille Deam primus perculit alter ego.
Et minus ille nocens, me quam profitebar amare,
Læsi, Tydides sævus in * hoste fuit.
I nunc, magnificos victor molire triumphos,
Cinge comam lauro, votaque redde Iovi.

Quæ

* Eumenides, quas ipse solus videbat.

* Atalantam Arcadicam Iasij F. quæ venatrix fuit: nam altera Bœotica Schœnei F. cursu celebris extitit.

* Venere inimica. ἐλλ.

Quæq́ tuos currus comitantum turba sequetur,
Clamet Ioforti victa puella viro est.
Anté eat effuso tristis captiva capillo
Si sincrent læsæ, candida tota, genæ.
Aptius impressis fuerat tinxere labellis,
Et collum blandi dentis habere notam.
Denique si tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcáque me prædam fecerat ira suam;
Nonne satis fuerat timidæ inclamasse puellæ?
Nec nimiùm rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summa deducere turpiter ora,
Vt mediam mediæ zona tuliſſet opem?
At nunc sustinui, raptis à fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Astitit illa gemens albo & sine sanguine vultu,
Cæduntur Partis qualia saxa jugis.
Exanimes artus & membra trementia vidi,
Vt cùm populeas ventilat aura comas:
Vtq́ levi Zephyro gracilis vibratur arundo:
Summáve cum tepido stringitur unda Noto.
Suspensæq́ diu lacrymæ fluxere per ora,
Qualiter a obiecta de nive manat aqua. a) *i.* soli opposita.
Tunc ego me primum cœpi sentire nocentem:
Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, nè dubita (minuet vindicta dolorem)]
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis.
* *Quamlibèt infirmas adiuvat ira manus.* * Quamlibet.
Neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA VIII.

Execratur lenam, quæ puellam suam meretricià arte instruebat.

EST quædam (quicunque volet cognoscere lenam,
Audiat) est quædam nomine Dipsas anus.

Ex re a *nomen habet;* b *nigri non illa* b *parentem*
b *Memnonis in roseis sobria vidit equis.*
Illa c *magas artes,* d *Ææáque carmina novit;*
Inq; caput liquidas arte recurvat aquas:
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat e *virus amantis equæ.*
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo;
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (siqua fides) stillantia sydera vidi;
Purpureus lunæ sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas versam volitare per umbras
Suspicor, & pluma corpus anile tegi.
Suspicor, & fama est. f *Oculis quoque pupula duplex*
Fulminat, & geminum lumen ab orbe venit
Evocat antiquis proavos atavosque sepulchris;
Et solidam longo carmine findit humum;
Hæc sibi proposuit thalamos violare pudicos;
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit, illa monebat
Talia; (me duplices occuluere fores)
Scis hera te, mea lux, iuveni placuisse beato.
Hesit, & in vultu constit usque tuo.
Et cur non placcas? nulli tua forma secunda est.
Me miseram, dignus corpore g *cultus abest.*
Tam h *felix esses, quàm formosissima, vellem;*
Non ego, te facta divite, pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis;
Mars abiit, signo nunc Venus apta tuo est.
Prosit ut adveniens en aspice; dives amator
Te cupit, & curæ, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi;
Si te non emptam vellet, emendus erat.
i *Erubuit.* k *Decet alba quidem pudor ora, sed iste,*
Si simules, prodest; verus obesse solet.
Cùm bene dejectis gremium spectabis ocellis,
Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan incultæ Tatio regnante Sabinæ
Noluerint l *habiles pluribus esse viris.*

a) Dipsas enim dicitur ἀπὸ τῆς δίψης, i. à site.
bbb) i. Auroram matrem Memnonis Æthiopis.
c) i magicas.
d) i. Medeæ incantationes, ab Æã Colchorum oppido.
e) i. Hippomanes.
f) Plinius l. 7 c. 1. scribit. Fœminas quidem omnes ubique visu nocere, quæ duplices pupillas habent.
g) i. ornatus.
h) i. dives.
i) Puella scilicet ad verba lenæ.
k) Pergit lena postquam erubuisse vidit puellam
l) Haberi à pluribus viris: Iuxta illud Terentii. *Quis heri Chrysidem habuit?*

Nunc

Nunc Mars externis animos exercet in armis;
Et Venus Æneæ regnat in urbe tui.
Ludunt formosæ; casta est, quam nemo rogavit;
Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
Excute; de rugis crimina multa cadent.
Penelope vires iuvenum tentabat in arcu;
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas;
Et celer admissis labitur annus equis.
Æra nitent usu; vestis bona quærit [a] *haberi;*
Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit;
Nec satis effectus unus & alter habet.
Certior è multis, nec tam invidiosa rapina est:
Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce quid iste tuus, præter nova carmina, vates
Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse deus vatum, pallâ spectabilis aureâ,
Tractat inaurata consona fila lyra.
Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero:
(Crede mihi) res est ingeniosa dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus,
Despice [b] *gypsati* * *nomen inane pedis:*
*Nec te decipiant veteris * quinquatria* [c] *ceræ.*
Tolle tuos tecum pauper amator avos.
Qui, quia pulcher erit, poscet sine munere noctem:
Quod det, amatorem flagitet ante suum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis;
Ne fugiant: captos legibus ure tuis.
Nec nocuit simulatus amor: sine credat amari:
Et cave, ne gratis hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctem: capitis modò finge dolorem:
Et modò, quæ causas præbeat, [d] Isis erit.
Mox recipe, ut nullum patiendi colligat usum,
Néve relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti.
Audiat exclusi verba receptus amans.

a) *i.* geri, vel gestari.

b) *i.* gypso notatis. Venalium enim trans mare advectorum pedes gypso vel cretâ notabant, * crimen. * cincta atria *al.* quicquam atrii.

c) *i.* imaginum cerearum.

d) *i.* Isidis sacra: quibus mulieres secubare, & à virorum consuetudine solebant abstinere.

Et, quasi læsa priùs, nonnunquam irascere læso:
Vanescat culpâ culpa repulsa tua.
Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram:
Sæpe simultates ira morata facit.
Quin etiam discant oculi lacrymare coacti:
Et faciant udas ille vel ille genas.
Nec, si quem fallas, tu perjurare timeto.
Commodat illusis numina surda Venus.
Servus, & ad partes sollers ancilla parentur,
Qui doceant, aptè quid tibi possit emi.
Et sibi pauca rogent: multi si pauca rogabunt,
Postmodo de stipula grandis acervus erit.
Et soror, & mater, nutrix quoque carpat amantem:
Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm tibi deficient poscendi munera causæ,
Natalem libo testificare tuum.
Nè securus amet nullo rivale caveto:
Non bene, si tollas prælia, durat amor.
Illi viri videat toto vestigia lecto,
Factaq; lascivis livida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miserit alteri:
Si tibi nil dederit, [a] sacra roganda via est.
Cùm multa abstuleris; ut non tamen omnia donet,
Quod nunquam reddas, commodet ille, roga.
Lingua juvet, mentemq; tegat: blandire, nocetq;:
Impia sub dulci melle venena latent.
Hæc si præstiteris usu mihi cognita longo,
Nec tu'erint voces ventus & aura meas;
Sæpe mihi dices, Vivas bene: sæpe rogabis,
Ut mea defunctæ molliter ossa cubent.
[*] Nox erat in cursu, cùm me mea prodidit umbra.
At nostræ vix se continuêre manus,
Quin albam ravâmque comam, lacrymosaq; vino
Lumina, rugosas distraheremq; genas.
Dii tibi dent nullósque lares, inopémque senectam,
Et longas hyemes, perpetuamq; sitim!

a &c.) Interrogandus est, quæ merces veneant in via sacra.

* vox

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere desidiosum esse, sicuti nec militem.

Militat omnis amās, & habet sua castra cupido,
Attice (credc mihi) militat omnis amans.
Quæ bello est habilis. Veneri quoq; convenit ætas,
Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petiere duces annos in milite forti,
Hos petit in socio bella puella viro.
Pervigilant ambo, terrâ requiescit uterque,
Ille fores dominæ servat, at iste ducis.
Militis officium longa est via, mitte puellam;
Strenuus exempto fine sequetur amans.
Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo
Flumina, congestas conteret ille nives.
Nec a freta pressurus tumidos causabitur Euros,
Aptaque vertendis sydera quærct aquis.
Quis, nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
Et denso mistas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes,
In rivale oculos alter ut hoste tenet.
Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
Obsidet, hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe soporatos invadere profuit hostes,
Cædere & armata vulgus inerme manu.
Sic fera Threicii ceciderunt agmina Rhesi,
Et dominum capti deseruistis equi.
Nempe maritorum somnis utuntur amantes,
Et sua sopitis hostibus arma movent.
Custodum transire manus, vigilâmque catervas,
Militis & miseri est semper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus; victique resurgunt,
Quosque neges unquam posse jacere, cadunt.
Ergò desidiam quicunque vocabit amorem,
Desinat, ingenii est experientis amor.
Ardet in abducta Briseide magnus Achilles:
Dum licet, Argivas frangite Troes opes.

a) *i.* navigaturus.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
Et galeam capiti quæ daret, uxor erat.
a) Cassandrâ *Summa ducum Atrides visâ* [a] *Priamide fertur*
Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit:
Notior in cœlo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctáque in otia natus:
Mollierant animos lectus & umbra meos:
Impulit ignavum formosæ cura puellæ,
Jussit & in castris æra merere suis.
Indè vides vigilem, nocturnáque bella gerentem.
Qui non vult fieri desidiosus, amet.

ELEGIA X.

Ad puellam, nè pro amore præmia poscat.

b) Eurotæ Laconiæ fl. fluvio.
a) Scil. Helena.
b b) Menelao & Paridi.
Qualis ab [b] *Europa Phrygiis* [a] *advecta carinis,*
[b] *Conjugibus belli causa duobus erat;*
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
Callidus in falsa lusit adulter ave;
Qualis Amymone siccis erravit in agris,
Cùm premeret summi virticis urna comas:
Talis eras: aquilámque in te taurúmque timebam,
Et quicquid magno de Iove fecit amor.
Nunc timor omnis abest, animique evanuit ardor:
Nec facies oculos iam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis:
Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amavi:
Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est, & nudus amor, sine sordibus annos,
Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare iubetis?
Quo pretium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis;
Non decet imbelles æra merere Deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære,
c) Scil. à lenone. *Et miseras* [c] *iusso corpore quærit opes;*
Devovet imperium tamen hæc lenonis avari;
Et quod vos facitis sponte, coacta facit.

Sumite

Sumite in exemplum pecudes ratione carentes:
Turpe erit, ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca popoſcit:
Non aries placidam munere captat ovem.
Sola viro mulier ſpoliis exultat ademptis:
Sola locat noctes: ſola locanda venit.
Et vendit quod utrumque juvat, quod uterq; petebat:
Et pretium, quanti gaudeat ipſa, facit.
Quæ Venus ex æquo ventura eſt grata duobus,
Altera cur illam vendit, & alter emit?
Cur mihi ſit damno, tibi ſit lucroſa voluptas,
Quam ſocio motu fœmina virque ferunt?
Non bene conducti vendunt periuria teſtes:
Non bene a ſelecti judicis arca patet.
b Turpe, reos empta miſeros defendere linguâ:
Quod faciat magnas b turpe tribunal opes:
b Turpe, tori reditu ſenſus augere paternos,
Et facient lucro proſtituiſſe ſuam.
Gratia pro rebus meritò debetur inemptis:
Pro malè conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor ſolvit: mercede ſoluta
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite formoſæ pretium pro nocte paciſci:
Non habet eventus ſordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigiſſe Sabinas,
Ut premerent c ſacræ c virginis arma caput.
Ex quibus exierat, traſecit viſcera ferro
d Filius, & pœnæ cauſa monile fuit.
Nec tamen indignum eſt à divite præmia poſci:
Munera poſcenti quæ dare poſſit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas.
Præbeat c Alcinoi poma benignus ager.
Officium numerat pauper, ſtudiumque, fidemque:
Quod quis habet, demimæ conferat omne ſuæ.
Eſt quoque carminibus meritas celebrare puellas
Dos mea, quam volui nota ſit arte meâ.
Scindentur veſtes, gemmæ frangentur & aurum:
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.

a) *i.* ſeorſum ductâ, ut amotis arbitris pecuniam accipiat
b) *Scil.* eſt.

c c) *i.* Tarpeiæ, quæ fuit virgo veſtalis.
d *i.* Alcmæon, qui Eriphylen matrem interfecit quòd Amphiaraum patrem ob aureum torquem prodiderit.
e) Proverbialiter dictum: ſicut & *Alcinoi mensa.*

Nec dare, sed pretium posci dedignor, & odi:
Quod nego poscenti, desine velle, dabo.

ELEGIA XI.

Napen alloquitur, ut paratas tabellas ad Corinnam perferat.

COlligere incertos, & in ordine ponere crines
Docta, nec ancillas inter habenda Nape,
Inq; ministeriis furtivæ cognita noctis
Vtilis, & dandis ingeniosa notis,
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Fida laboranti sæpe reperta mihi;
Accipe, & ad dominam peraratas manè tabellas
Perfer: & obstantes sedula pelle moras.
Nec silicum venæ: nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi simplicitas a *ordine major inest.*
Credibile est & te sensisse Cupidinis arcus:
In me militiæ signa tuere tuæ.
Si quæret quid agam, spe noctis vivere dices:
Cætera fert blandâ cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit: vacuæ bene redde tabellas:
Verùm continuò fac tamen ipsa legat.
Aspicias oculos, mando, frontémque legentis
Ex tacito vultu scire futura licet.
Nec mora: perlectis rescribat multa jubeto:
Odi, cùm latè splendida b *cera vacat.*
c *Comprimat ordinibus versus: oculósque moretur*
Margine in extremo littera rasa meos.
Quid digitos opus est graphium lassare tenendo?
Hoc habeat scriptum tota tabella, VENI.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris mediâ ponero in æde morer.
Subscribam, Veneri fidas sibi Naso tabellas
Dedicat, at nuper vile fuistis acer.

a) i. Conditione servili: à qua aliena est simplicitas

b) Solebant in tabulis ceratis olim verba exarare.

c) &c. i. linearum seriem constet, ut tabula plures capiat.

Elegia

ELEGIA XII.

Tabellas, quas miserat, execratur, quòd amica noctem negabat.

FLete meos casus, tristes rediere tabellæ,
Infelix hodie littera posse negat.
Omnia sunt aliquid, modo cum discedere vellet,
Ad limen digitos restitit icta Nape.
Missa foras iterum limen transire memento
Cautiùs, atque alte sobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ,
Tuque negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
Melle sub infami * Corsica misit apis.
At, tanquam minio penitus medicata, rubebas,
Ille color vere sanguinolentus erat.
Projectæ in triviis jaceatis inutile lignum,
Vósque rotæ frangat prætereuntis onus
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
Convincam puras non habuisse manus.
Præbuit illa arbor misero suspendia collo,
Carnifici duras præbuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras,
Vulturis in ramis, & strigis ova tulit.
His ego commisi nostros insanus amores?
Molliáque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptiùs hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas melius, tabulásque jacerent,
In quibus absumptas fleret avarus opes.
Ergò ego vos rebus duplices pro nomine sensi,
Auspicii numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus? nisi vos cariosa senectus
Reddat, & immundo cera sit alba situ.

* Corsicum mel invisum propter amaritudinem.

ELEGIA XIII.

Ad Auroram, nè properet.

IAm super Oceanum venit à seniore marito,
Flava pruinosa quæ vehit axe diem:

Quo

Quò properas Aurora? mone: sic Memnonis umbris
Annua solenni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuisse lacertis,
Si quando lateri nunc bene iuncta meo est.
Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus aër:
Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quò properas ingrata viris, ingrata puellis?
Roscida purpureâ supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sydera servat
Navita, nec mediâ nescit an erret aquâ.
Te surgit (quamvis lassus) veniente viator:
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima subire vides onerates arva colonos;
Prima vocas tardos sub iuga panda boves.
Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris,
Vt subeant teneræ verbera sæva manus.
Atque eadem Sponsum consulti ante atria mittis,
Vnius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu jucunda diserto es:
Cogitur ad lites surgere uterque novas.
Tu, nè fœminei possint cessare lacerti,
Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Omnia perpererer sed surgere manè puellas
Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optavi quoties, nè nox tibi cedere vellet,
Nec fugerent vultus sydera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissâ nube retentus equus!
*Invida quo properas? quòd erat tibi * filius ater,*
Materni fuerat pectoris ille color.
Quid si non Cephali quondam flagrâsset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?
Tithono vellem de te narrare liceret:
Fœmina non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quod marcet ab ævo;
Surgis ad invisas à sene manè rotas.
At si quem Cephalum manibus complexa teneres;
Clamares, Lente currite noctis equi.

* Memnon. Virg. & nigri Memnonis arma.

Cur

Cur ego plector amans, si vir tibi marcet ab annis?
Non me nupsisti conciliante seni.
Aspice quos somnos Juveni donârit amato
Lunat nec illius forma secunda tuæ est.
Ipse Deûm genitor (ne te tam sæpe videret)
Commisit noctes in sua vota duas.
Iurgia finieram: scires audisse: rubebat:
Nec tamen est solito tardior orta dies.

ELEGIA XIV.

Puellam consolatur, cui præ nimiâ curâ comæ deciderant.

Dicebam, Desiste tuos medicare capillos:
Tingere quam possis iam tibi nulla coma est.
At, si possa fores, quid erat speciosius illis?
Contigerant imum, quà patet usque, latus.
Quid quòd erant tenues, & quos ornare timeres?
Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cum leve deserta sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus ille:
Sed quamvis neuter, mixtus uterque color.
Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quòd & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non ecus abrupit, non vallum pectinis illos:
Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata: nec unquam
Brachia direptâ saucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digestis mane capillis
Purpureo iacuit semisopita toro.
Tum quoque erat neglecta decens: ut Thracia Bacche,
Cùm temere in viridi gramine lassa iacet.
Cùm graciles essent tamen, & lanuginis instar;
Heu mala vexatæ quanta tulere comæ!
Quàm se præbuerant ferro patienter, & igni,
Vt fieret torto nexilis orbe sinus!

Cla-

Clamabam, Scelus eſt, iſtos ſcelus urere crines,
Sponte decent, capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remove, non eſt qui debeat uri:
Erudit admotas ipſe capillus acus.
Formoſæ pereîre comæ, quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus ineſſe ſuo.
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
Pingitur humenti ſuſtinuiſſe manu.
Quid malè compoſitos quereris periiſſe capillos?
Quid ſpeculum meſta ponis inepta manu?
Non bene conſuetis à te ſpectatis ocellis,
Vt placeas, debes immemor eſſe tui.
Non te cantatæ læſerunt pellicis herbæ,
Non anus Æmonia perfida lavit aqua.
Nec tibi vis morbi nocuit, (procul omen abeſto)*
Nec minuit denſas invida lingua comas.
Facta manu cu'paque tua diſpendia ſentis,
Ipſa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines,
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quàm ſæpe comas aliquo mirante rubebis!
Et dices, Empta nunc ego merce probor.
Neſcio quam pro me laudat nunc ipſe Sicambram,
Fama tamen memini cùm fuit iſta mea.
Me miſerum! lacrymas malè continet, oraq; dextra
Protegit ingenuas picta rubore genas.
Suſtinet antiquos gremio ſpectatque capillos,
Hei mihi non illo munera digna loco!
Cogite cum vultu mentem, reparabile damnum eſt,
Poſſit nodo nativa conſpiciere coma.

* Venus.

* His verbis averſabantur omnia dira & triſtia.

ELEGIA XV.

Ad invidos, quòd fama poëtarum ſit perennis.

QUid mihi livor edax ignavos objicis annos?
Ingeniique vocas carmen inertis opus?
Non nec, more patrum, dum ſtrenua ſuſtinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta ſequi?
Nec me verboſas leges ediſcere, nec me
Ingrato voces proſtituiſſe foro?

Mortale

Mortale est, quod quæris opus: mihi fama perennis
Quæritur: ut toto semper in orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum stabit, & Ide;
Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.
*Vivet & * Ascræus, dum mustis uva tumebit:* * Hesiodus.
Dum cadet incurvâ falce resecta Ceres.
Battiades toto semper cantabitur orbe: *Callimachus.
Quamvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno:
Cum sole & luna semper Aratus erit.
Dum fallax servus, durus pater, improba lena
Vixerit, & meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens, animosique Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem, primámque ratem quæ nescit ætas?
Aureaque Æsonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
Exitio terras cùm dabit una dies.
Tityrus & segetes, Æneiaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes, arcúsque Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus & Hesperiis, & Gallus notus Eois,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergò cum silices, cùm dens patientis aratri
Depereant ævo, carmina morte carent.
Cedant carminibus reges, regumque triumphi:
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus: mihi flavus Apollo
Pocula Castaliâ plena ministrat aquâ.
Sustineamque comâ metuentem frigora myrtum,
Atque ità sollicito multus amante legar.
Pascitur in vivis livor: post fata quiescit,
Tunc suus ex merito quemque tuetur honor.
Ergò etiam, cùm me supremus adusserit ignis,
Vivam, parsque mei magna superstes erit.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM SIVE AMORVM Liber II.

ELEGIA I.

Quòd pro gigantomachia amores scribere sit coactus.

Hæc quoq; composui Peligni natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naso poeta meæ.
Hoc quoq; jussit amor: procul hinc, procul este severi:
Non estis teneris apta theatra modis.
Me legat in sponsi facie non * frigida virgo,
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, saucius arcu
Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miratúsque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Composuit casus iste poeta meos?
Ausus eram, memini, * cœlestia dicere bella,
Centimanúmque Gygen (& satis oris erat)
Cum malè se Tellus ulta est, ingestáque Olympo
Ardua devexum Pelion Ossa tulit.
Iuppiter in manibus, & cum Iove fulmen habebam,
Quod bene pro cœlo mitteret ille suo.
Clausit amica fores: ego cum Iove fulmen omisi:
Excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
Iuppiter ignoscas: nil me tua tela iuvabant:
Clausa tuo maius ianua fulmen habet.
Blanditias, elegósque leves mea tela resumpsi:
Mollierant duras lenia verba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ,
Et revocant niveos Solis euntis equos.
Carmine dissiliunt abruptis faucibus angues:
Inq; suos fontes versa recurrit aqua.

* Amore ardens: Liptote vel Antiphrasis.

* Gigantomachiam.

Car-

Carminibus cesſere fores. inſertáque poſti,
Quamvis robur erat, carmine victa ſera eſt.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid pro me Ataces alter & alter agent?
** Quique tot errando, quot bello perdidit annos?* * periphraſis Ulyſſis.
Raptus & Æmoniis flebilis Hector equis?
At facies teneræ ut laudata eſt ſæpe puellæ;
Ad vatem, pretium carminis, ipſa venit:
Magna datur merces; heroum clara valete
Nomina, non apta eſt gratia veſtra mihi.
Ad mea formoſos vultus adhibete puellæ
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Ad Bagoum, ut cuſtodiam puellæ ſibi commiſſæ laxiorem habeat.

QVem penes eſt dominam ſervandi cura, Bagoe,
Dum perago tecum pauca, ſed apta, vaca.
Heſternâ vidi ſpatiantem luce puellam,
Illâ, quæ Danai porticus agmen habet.
Protinus ut placuit, miſi, noctémque rogavi;
Reſcripſit trepida, Non licet, illa manu.
Et cur non liceat quærenti, reddita cauſa eſt;
Quòd nimiùm dominæ cura moleſta tuæ eſt.
Si ſapis, O cuſtos, odium (mihi crede) mereri
Deſine; quem metuit, quiſque periſſe cupit:
Vir quoque non ſapiens; quid enim ſervare laboret,
Vnde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille ſuo morem furioſus amori;
Et caſtam, multis quæ placet, eſſe putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur;
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conſcius eſſe velis; domina eſt obnoxia ſervo;
Conſcius eſſe times; diſſimulare licet.
Scripta leget ſecum, matrem ſcripſiſſe putato;
Venerit ignotus, poſtmodo notus eat.
Ibit ut affectam, quæ non languebit, amicam
Viſat, & indiciis ægra ſit illa tuis.

Si

Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
Imposita gremio sternere fronte potes.
Nec tu Niligenam fieri quid possit ad Isim
Quæseris: nec tu curva theatra time.
Conscius assiduos commissi tollet honores,
Quis minor est autem, quàm tacuisse, labor?
Ille placet, versatque domum, nec verbera sentit,
Ille potens dominæ: cætera turba iacet.
Huic, veræ ut lateant causæ, fingantur inanes,
Atque ambo domini, quod probat una, probant?
Cum bene vir traxit vultum, rugasque coegit,
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque iurgia nectat,
Et lacrymas simulet, carnificemque vocet.
Tu contrà obijcies, quę tutò diluat illa:
In vero, falso crimine, deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic alta pecunia crescet,
Hæc face, & exiguo tempore liber eris.
Aspicis indicibus nexas per colla catenas,
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit.
Dum nimium servat * custos Iunonius Iô, *Argus
Ante suos annos occidit, illa Dea est.
Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
Vnde vir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito, nocuit mala lingua duobus.
Vir doluit, famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito,
Nec quenquam, quanvis audiat illa, iuvant.
Seu tepet, indicium securas prodis ad aures,
Sive amat, officio fit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quanvis manifesta, probatur,
Iudicis illa sui tuta favore venit.
Viderit ipse licet, credet tamen ille neganti,
Damnabitque oculos, & sibi verba dabit.
Aspiciet dominæ lacrymas, plorabit & ipse,
Et dicet, Pœnas garrulus iste dabit.

Quid

Quid dispar tertamen inis? tibi verbera victo
Adsunt, in gremio judicis illa sedet.
Non scelus aggredimur, non ad miscenda coimus
Toxica, non stricto fulminat ense manus.
Quærimus ut tutò per te possimus amare:
Quid precibus nostris mollius esse potest?

ELEGIA III.

Ad Eunuchum, servantem dominam.

HEi mihi, quòd dominâ nec vir nec fœmina servat,
Mutua nec Veneris gaudia nôsse potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit,
Vulnera, quæ fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium, facilisque rogantibus esses,
Si tuus in quavis prætepuisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
Bellica non dextræ convenit hasta tuæ.
Ista mares tractant: tu spes depone viriles:
Sunt tibi cum domina signa ferenda tuâ.
Hanc imple meritis, huius tibi gratia prosit:
Si careas illâ, quis tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni:
Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamvis habeare molestus:
Non caret effectu, quod voluêre duo.
Aptius ut fuerit precibus tentasse, rogamus,
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IV.

Quòd amet mulieres, cujuscunque formæ sint.

NOn ego mendosos ausim defendere mores,
Fassáque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor, si quid prodest delicta fateri:
In mea nunc demens crimina fassus eo.
Odi: nec possum cupiens non esse, quod odi.
Heu quàm, quod studeas ponere, seve grave est!
Nam desunt vires ad me mihi júsque regendum:
Auferor ut rapidâ concita puppis aquâ.
Non est certa meos quæ forma invitet amores:
Centum sunt causæ cur ego semper amem.

Sive aliqua eſt oculos in me dejecta modeſtos;
Vror: & inſidiæ ſunt pudor ille meæ.
Sive procax ulla eſt; capior, quia ruſtica non eſt:
Spemque dat in molli mobilis eſſe toro.
Aſpera ſi viſa eſt, * rigidaſque imitata Sabinas; * Severas difficiles, morofas.
Velle, ſed ex alto diſſimulare, puto.
Sive eſt docta; placet varias dotata per artes:
Sive rudis; placida eſt ſimplicitate ſuâ.
Eſt, quæ Callimachi præ noſtris ruſtica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipſa placet.
Eſt etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet:
Culpantis cupiam ſuſtinuiſſe femur.
Molliter incedit, motu capit: altera dura eſt;
At poterit tacto mollior eſſe viro.
Hæc quia dulce canit, flectitque facillima vocem;
Oſcula cantanti rapta dediſſe velim.
Hæc querulas habili percurrit pollice chordas:
Tam doctas quis non poſſit amare manus?
Illa placet geſtu, numeroſaque brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus.
Vt taceam de me, qui cauſâ tangor ab omni:
Illic Hippolytum pone, Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres heroidas æquas,
Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate ſuâ eſt: corrumper utrâque:
Conveniunt voto longa breviſque meo.
Non eſt culta; ſubit quid cultæ accidere poſſit:
Ornata eſt; dotes exhibet ipſa ſuas.
Candida me capiet, capiet me flava puella:
Eſt etiam in fuſco grata colore Venus.
Su pendant nivêâ pulli cervice capilli;
Leda fuit nigrâ conſpicienda comâ.
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis.
Omnibus hiſtoriis ſe meus aptat amor.
Me nova ſollicitat, me tangit ſerior ætas:
Hæc melior ſpecie: moribus illa placet.
Denique quas totâ quiſquam probat urbe puellas,
Noſter in has omnes ambitioſus amor.

Elegia

ELEGIA V.

Ad amicam corruptam.

NVllus amor tanti est (abeas pharetratè Cupido)
Vt mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt, cùm te peccâsse recordor.
Hei mihi perpetuum nata puella malum!
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ:
Nec data furtivè munera crimen habent.
O utinam arguerem, sic ut non vincere possem!
Me miserum! quare tam bona causa mea est?
Felix, qui, quod amat, defendere fortiter audet:
Cui sua, Non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, nimiûmque suo favet ille dolori,
Cui petitur victa palma cruenta rea.
Ipse miser vidi, cum me dormire putares,
Sobrius adpositio crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes:
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuêre tui, conscriptaque vino
Mensa: nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnovi (quid non videatur amanti?)
Verbaque pro certis jussa valere notis.
Iámque frequens ierat mensâ convivа relictâ:
Compositi juvenes unus & alter erant.
Improba tum verò iungentes oscula vidi:
Illa mihi lingua nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana severo,
Sed tulerit cupido mollis amica viro:
Qualia credendum est non Phœbum ferre Dianæ,
Sed Venerem Martis sæpe tulisse suo.
Quid facis? exclamo, Quo nunc mea gaudia differs?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc mihi sunt tecum, tibi sunt communia mecum:
In bonâ cur quisquam tertius ista venit?
Hæc ego, quæque dolor linguæ dictavit: at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum * Tithoni coniuge cælum
Subrubet, aut sponso visa puella novo.

* Aurora.

Quale rosæ fulgent inter sua lilia mixtę,
Aut ubi cantatis Luna laborat equis.
Aut quod, nè longis flavescere possit ab annis,
Mæonis Assyrium fœmina tinxit ebur.
Hic erat, aut aliquis color ille simillimus horum:
Et nunquam casu pulchrior ille fuit.
Spectabat terram. terram spectare decebat:
Mœsta erat in vultu mœsta decenter erat.
Sicut erant, & erant compti, laniare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Vt faciem vidi, fortes cecidere lacertis
Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modò sævus eram, supplex, ultroque rogavi,
Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit, & ex animo dedit oscula, qualia possent
Excutere irato tela trisulca Iovi.
Torqueor infelix, ne tam bona senserit alter:
Et volo non ex hac illa fuisse nota.
Hæc quoque, quam docui, multò meliora fuerunt:
Et quiddam visa est addidicisse novi.
Quòd nimium placuere, malũ est: quòd tota labellis
Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oscula tantùm
Iuncta queror; quanvis hæc quoq; iuncta queror.
Illa nisi in lecto nunquam potuere doceri:
Nescio quis precium grande magister habet.

ELEGIA VI.

In mortem Psittaci.

PSittacus Eois ales mihi missus ab Indis
Occidit: exequias ferte frequenter aves,
Ite piæ volucres, & plangite pectora pennis:
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis:
Prolonga resonent carmina vestra tuba.
Quid scelus Ismarii quereris philomela tyranni?
Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in raræ miserum divertite funus.
Magna, sed antiqua est, causa doloris Itys.

Omnes,

Omnes, quæ liquido libratis in aere pennas,
Tu tamen ante alias turtur amice dole.
Plena fuit vobis omni concordia vitâ:
Et stetit ad finem longa tenáxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oresti,
Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid juvat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infelix avium gloria nempe jaces.
Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales:
Reddebas blæso tam bene verba sono.
Raptus es invidia: non tu fera bella movebas:
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce coturnices inter fera prælia vivunt:
Forsitan & fiunt indè frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec, præ sermonis amore,
In multos poterant ora vocare cibos.
Nux erat esca tibi, causæque papavera somni,
Pellebatque sitim simplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur, ducitque per aera gyros
Milvius, & pluviæ graculus auctor aquæ
Vivit & armiferæ cornix invisa Minervæ;
Illa quidem seclis vix moritura novem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago
Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris,
Implentur numeris deteriora suis.
Tristia Phyllacidæ Thersites funera vidit,* *Protesilai.
Iamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ,
Vota procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux aderat non exhibitura sequentem,
Et stabat vacua iam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato,
Clamavit moriens lingua, Corinna vale.

Colle sub Elysio nigra nemus ilice frondet:
Vndique perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubiis, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obscœnæ quo prohibentur aves.
Illic innocui latè pascuntur olores:
Et vivax phœnix, unica semper avis.
Spectat & ipsa suas ales Iunonia pennas:
Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psittacus has inter nemoralis sede receptus,
Convertit volucres in sua vota pias.
Ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus:
Quo lapis exiguus par sibi carmen habet.
Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulchro.
Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

Amicæ se purgat, quòd ancillam non amet.

ERgo ego sufficiam rebus in nova crimina semper?
Vt vincam, toties dimicuisse pudet.
Sive ego marmorei respexi summa theatri,
Eligis è multis unde dolere velis.
Candida seu tacito vidit me fœmina vultu,
In vultu tacitas arguis esse notas.
Si quam laudavi, miseros petis unguis capillos:
Si culpo, crimen dissimulare putas.
Sive color bonus est, in te quoque frigidus esse;
Seu malus, alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conscius esse,
Æquo animo pœnam, qui meruere, ferunt.
Nunc temere insimulas, credendoque omnia frustra
Ipsa vetas tecum pondus habere tuam.
Aspice, ut amissus miserandæ sortis asellus
A stabulo domitus verbere tardus eat.
Ecce tuum solers caput exornare Cypassis,
Obijcitur dominæ contemeraſſe torum.
Dii melius, quàm me, si sit peccasse libido,
Sordida contemptæ sortis amica iuvet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
Tergaque compecti verbere secta velit?

Adde,

Adde, quod ornandis operosa est illa capillis,
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quæ sit tibi fida, rogarem?
Quid, nisi ut indicio iuncta repulsa foret?
Per Venerem iuro, pueique volatilis arcus,
Me non admissi criminis esse ream.

ELEGIA VIII.

Ad Cypassin ancillam Corinnæ.

COmendis in mille modis perfecta capillis,
Comere sed solas digna Cypassi Deas,
Et mihi iucundo non rusticа cognita furto,
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi,
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Non tamen erubui, nec verbo lapsus in ullo
Furtivæ Veneris conscia signa dedi.
Quid, quod in ancillam si quis delinquere possit,
Illum ego contendi mente carere bona?
Thessalus ancillæ facie Briseidos arsit,
Serva Mycenæo est Phœbas amata duci.
Nec sum Tantalide, nec forti maior Achille,
Quod deceat reges, cur mihi turpe putem?
Vt tamen ingratos in te defixit ocellos,
Sensit te totis erubuisse genis.
At quanto, si forte refert, præsentior ipse
Per Veneris fœci numina magna fidem.
Tu Dea, tu iubeas animi periuria nostri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende,
Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
Quid venuis, fugisque novos ingrata timores?
Est unum è dominis promeruisse satis.
Quod si stulta negas, index anteacta fatebor,
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoque loco fuerim tecum, quotiesque, Cypassi,
Narrabo dominæ, quotque, quibusque modis.

Elegia IX.
Ad Cupidinem:

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo disidiose puer,
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
Ledis? & in castris vulneror ipse tuis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere maior erat.
Quid? non Æmonius, quem cuspide perculit, heros,
Confossum medica postmodo iuvit ope?
Venator sequitur fugientia, capta relinquit,
Semper & inventis ulteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma,
Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid iuvat in nudis hamata recondere tela
Ossibus? ossa mihi nuda reliquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellæ,
Hinc tibi cum magna laude triumphus erat.
Roma, nisi immensum vires promôsset in orbem,
Stramineis esset nunc quoque densa casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros,
Tutaque dopósito poscitur ense rudis,
Longaque subductam celant navalia pinum,
Mittitur in saltus carcere liber equus.
Me quoque, qui toties merui sub amore puellæ,
Defunctum placide vivere tempus erat.
Vive, Deus posito si quis mihi dicat amore,
Deprecer, usque adeo dulce puella malum est.
Cum bene pertæsum est, animique revanuit ardor,
Nescio quo miseræ turbine mentis agor.
Ut rapit in præceps dominum, spumantia frustra
Frena retentantem, durior oris equus;
Ut subitus prope jam prensa tellure carinam,
Tangentem portus ventus in alta rapit;
Sic me sæpe refert incerta Cupidinis aura,
Notaque purpureus tela resumit Amor.
Fige puer, positis nudus tibi præbeor armis,
Hic tibi sunt vires, hic tua dextra valet.

Huc

Hæc tanquam iussæ veniunt iam sponte sagittæ,
Vix ullis præ me nota pharetra tua est.
Infelix, tota quicunque quiescere nocte
Sustinet, & somnos præmia magna vocat.
Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?
Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Me modo decipiant voces fallacis amicæ,
Sperando certè gaudia magna feram.
Et modo blanditias dicat, modo iurgia nectat.
Sæpe fruar domina, sæpe repulsus eam.
Quod dubius Mars est, per te privigne Cupido est,
Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multoque tuis ventosior alis,
Gaudiaque ambigua dasque negasque fide.
Si tamen exaudis pulchra cum matre Cupido;
Inde serta meo pectora regna gere.
Accedant regno nimium vaga turba puellæ.
Ambobus populis si, venerandus eris.

ELEGIA X.

Ad Graecinum, quòd eodem tempore duas amet.

TV mihi, tu certe (memini) Græcine, negabas.
Vno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior, per te deprensus inermis,
Ecce duas uno tempore solus amo.
Vtraque formosa est, operosæ cultibus ambæ,
Artibus in dubio est hæc sit, an illa prior.
Pulchrior hac illa est, hæc est quoque pulchrior illa,
Et magis hæc nobis, & magis illa placet.
Errat, ut à ventis discordibus acta phaselus,
Dividuumque tenent alter & alter amor.
Quid geminas Erycina meos sine fine dolores?
Non erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus? quid pleno sydera cœlo?
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quam si sine amore iacerem.
Hostibus eveniat vita severa meis.
Hostibus eveniat vacuo dormire cubili,
Et medio late ponere membra toro.

At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes,
Simq; mei lecti non ego solus onus.
Me mea disperdat nullo prohibente puella,
Si satis una potest, si minus una, duæ.
Sufficiant, graciles non sunt sine viribus artus,
Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas,
Decepta est opera nulla puella mea.
Sæpe ego lasciuæ consumpsi tempora noctis,
Vtilis, & forti corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt,
Dii faciant lebi causa sit ista mei!
Induat aduersis contraria pectora telis
Miles, & æternum sanguine nomen emat,
Quærat auarus opes, & quæ lassarit eundo
Æquora, periuro naufragus ore bibat:
At mihi contingat Veneris langueſcere motu;
Cum moriar, medium solvar & inter opus.
Atq; aliquis nostro lacrymans in funere dicat,
Conveniens vitæ mors fuit ista tuæ.

ELEGIA XI.

Ad amicam navigantem.

PRima malas docuit mirantibus æquoris undis
Peliaco pinus vertice cæsa vias,
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
O utinam, ne quis remo freta longa moveret,
Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce fugit notumque torum patriosque penates,
Fallaces; vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miserum!) Zephyros Euros; timebo,
Et gelidum Boream, præcipitémq; Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere sylvas,
Vna est iniusti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictosve lapillos
Pontus habet: bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signate puellæ,
Hactenus est tutum, cætera cæca via est.

Et

Et vobis alii ventorum prælia narrent;
Quas Scylla infestet, quásve Charybdis aquas,
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis,
Quo lateant Syrtes magna minorq; sinu.
Hæc alii referant, at vos, quod quisque loquetur,
Credite, credenti nulla procella nocet.
Sero respicitur tellus, ubi funè soluto
Currit in immensum panda carina salum.
Navita sollicitus jam ventos horret iniquos,
Et prope tam lethum, quàm prope cernit aquam.
Quòd si concussas Triton exasperet undas,
Quam tibi sit toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fœcundæ sydera Ledæ,
Et, Felix, dicas, quem sua terra tenet.
Tutius est fovisse thorum, legisse libellos,
Threiciam digitis increpuisse lyram.
At si vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
Æqua tamèn puppi sit Galatea tuæ.
Vestrum crimen erit talis iactura puellæ,
Nereidesque Deæ, Nereidúmque pater.
Vade memor nostri vento reditura secundo,
Implcat illa tuos fortior aura sinus.
Tunc mare in hæc magnus proclinet littora Nereus
Huc venti spectent, huc agat æstus aquas.
Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea pleni,
Ipsa tua moveas turgida vela manu.
Primus ego aspiciam notam de littore puppim,
Et dicam, Nostros advehit illa Deos.
Excipiamq; humeris, & multa sine ordine carpam
Oscula, pro reditu victima vota cadet.
Inq; thori formam molles sternentur arenæ,
Pro mensa tumulus quilibet esse potest.
Illic apposito narrabis multa Lyæo,
Pene sit ut mediis obruta navis aquis,
Dumq; ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit:
Cur ego non votis blandiar ipse meis?

Hæc

Hæc mihi quàm primum cœlo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Exultat quòd amicâ potitus sit.

TE triumphales circum mea tempora lauri,
Vicimus, in nostro est ecce Corinna sinu.
Quam vir, quã custos, quam ianua firma, tot hostes
Servabant, ne qua posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho,
In qua, quæcunque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
Cincta, sed est ductu capta puella meo.
Pergama cùm caderent bello superata bilustri,
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
At mea sepposita est, & ab omni milite discors
Gloria, nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni,
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui,
Nec casum fortuna meis immiscuit actis
Huc ades ô cura parte triumphe mea.
Nec belli est nova causa mei, nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europæ pax, Asiæq; foret.
Fœmina sylvestres Lapithas, populumque biformem
Turpiter appositio vertit in arma mero.
Fœmina Troianos iterum nova bella movere
Impulit in regno, iuste Latine, tuo.
Fœmina Romanis etiam nunc urbe recenti
Immisit soceros, armaque sæva dedit.
Vidi ego pro nivea pugnantes coniuge tauros,
Spectatrix animos ipsa iuvenca dabat.
Me quoque cum multis, sed me sine cæde, Cupido
Iussit militiæ signa movere suæ.

ELEGIA XIII.

Ad Isidem, ut parientem Corinnam juvet.

DVm labefactat onus gravidi temeraria ventris,
In dubio vitæ lassa Corinna iacet.
Illa quidem, clam me tantum molita periclí,
Ira digna rea est, sed cadit ira metu.

Sed

Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo.
Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi, Parætonium, genitaliaque arva Canopi
Quæ colis, & Memphin, palmiferámque Pharon,
Quaque celer lato Nilus delapsus ab alveo
Per septem portas in maris exit aquas;
Per tua sacra precor, per Anubidis ora verendi:
Sic tua sacra pius semper Osiris amet:
Pigraque labatur circum donaria serpens:
Et comes in pompa corniger Apis eat,
Huc adhibe vultus, & in una parce duobus,
Nam vitam domine tu dabis, illa mihi.
Sæpe tibi meruit certis operata diebus,
Qua cingit laurus Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miserata puellas,
Quarum tarda latens corpora tendit onus,
Lenis ades, precibúsque fave Lucina puellæ.
Digna est quam jubeas muneris esse tui.
Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris,
Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adiiciam titulum, Servata Naso Corinna.
Tu modo fac titulo muneribusque locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore,
Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

ELEGIA XIV.

In amicam, quòd abortivum ipsa fecerit.

Quid juvat immunes belli cessare puellas,
Nec fera pelatas agmina velle sequi?
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
Et cæras armant in sua fata manus.
Quæ prima instituit teneros convellere fœtus,
Militia fuerat digna perire sua.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum iaceret generis primordia nostri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.

Quit

Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Iusta recusâsset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necâsset;
Casurus domina conditor urbis erat.
Si Venus Æneam gravidâ temerâsset in alvo;
Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoq; cùm posses nasci formosa, perisses;
Tentâsset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego, cùm fuerim melius perituras amando,
Vidissem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis,
Pomaq; crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura sua, sine crescere nata:
Est pretium parvæ non leve vitis opis.
Vestra quid effoditis subjectis vescera telis,
Et nondum vatis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Atq; sua cæsum matre queruntur Ityn.
Vtraque sæva parens, sed tristibus utraq; causis,
Iactura socii sanguinis, ulta virum est.
Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicita corpora vestra manu?
Hæc neq; in Armeniis tigres fecere latebris,
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At tenera facium, sed non impune, puellæ,
Sæpe, suos utero quæ necat, ipsa perit.
Ipsa perit, ferturq; rogo resoluta capillos,
Et, Meritò, clamant, qui modocunque vident.
Ista sed æthereas vanescant dicta per auras,
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dii faciles, peccasse semel concedite tuto,
Et satis est, pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

Ad annulum, quem dono amicæ dedit.

ANnule formosæ digitum vincture puellæ,
In quo cernendum nil, nisi dantis amor,
Munus eo gratum, te lætæ mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.

Tam

Tam bene conuenias, quàm mecum conuenit illi:
Et digitum iusto commodus orbe teras.
Felix à domina tractaberis annule nostrâ:
Inuideo donis iam miser ipse meis.
O utinam subitò fieri mea munera possem
*Artibus * Æææ, * Carpathiiq; senis!* * Circes. * Protei.
Tunc ego te tupiam dominæ tetigisse papillas,
Et leuam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quamuis angustus, & hærens:
Inq; sinum mirâ lapsus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas,
Neue tenax ceram siccaque gemma trahat,
Humida formosæ tangam prius ora puellæ:
Tantùm nè signem scripta dolenda mihi.
Si dabor ut condar loculis, exire negabo;
Astringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sum, mea vita, futurus,
Quódve tener digitus ferre recuset onus.
Me gere, cùm calidis perfundes imbribus artus,
Damnaque sic gemma perfer eunitis aquæ.
Sed puto te vitâ mea membra libidine surgent:
Et peraget partes annulus ipse viri.
Irrita quid voueo? paruum proficiscere munus,
Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, ut ad rura sua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parua, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licèt admoto tellurem sydere findat,
Et micet Icarii stella proterua Canis,
Arua pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multóq; feracior uuis:
Dat quoq; bacciferam Pallada rarus ager.
Perq; resurgentes riuis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest, uerbo peccauimus uno,
Quæ mouet ardores, est procul, ardor adest.

Non

Non ego, si medius Polluce & Caſtore ponar,
In cœli ſinc te parte ſuiſſe velim.
Solliciti jaceant, terrâque premantur iniquâ,
Inlongas orbem qui ſecuere vias.
Aut iuvenum comites iuſſiſſent ire puellas,
Si fuit in longas terra ſecunda vias.
Tunc mihi, ſi premerem ventoſas horridus Alpes,
Durum cum domina molle fuiſſet iter.
Cum domina Libycas auſim perrumpere Syrteis,
Et dare non æquis vela ferenda Notis:
Non quæ virgineo portenta ſub inguine latrant,
Nec timeam veſtros curva Malea ſinus:
Nec quas ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
Tundit, & effuſas ore receptat aquas.
Quòd ſi Neptuni ventoſa potentia vincat,
Et ſubeuntuos auferat unda Deos;
Tu noſtris niveos humeris impone lacertos:
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero iuvenis tranaverat undas;
Tunc quoque tranâſſet, ſed via cæca fuit.
At ſine te quamvis operoſi vitibus agri
Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos currentem ruſticus undam,
Frigidáque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebraſe ſalubres,
Non ego natalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicaſque feros, viridéſque Britannos
Quæq; Prometheo ſaxa cruore madent.
Ulmus amat vites; vitis non deſerit ulmum:
Separor à domina cur ego ſæpe mea?
At mihi te comitem iurabas uſquè futuram,
Per me, perque oculos, qui rapuere, tuos.
Verba puellarum foliis leviora caducis,
Irritaque, ut viſum eſt, ventus & aura ferunt.
Siqua mei tamen eſt in te pia cura relicta,
Incipe pollicitis addere facta tuis.
Parvaque quamprimum rapientibus eſſeda mannis,
Ipſa per admiſſas concute lora jubas.

At

At vos, qua veniet, tumidi subsidite montes:
Et faciles curvis vallibus este viæ.

ELEGIA XVII.

Quòd Corinnæ soli sit serviturus.

SI quis erit, qui turpe putet servire puellæ;
Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis, dum me moderatius urat,
Quæ Paphon & flaciu pulsa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ mitis quoque præda fuissem;
Formosæ quoniam præda fu us eram.
Dat facies animos facie violenta Corinna est.
Me miserum! cur est tam bene nota sibi?
Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus:
Nec nisi compositam se prius illa videt.
Non tibi si facies nimium dat in omnia regnum,
(O facies oculos dócta tenere meos!)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphe mortalis amore Calypso
Capta, recusantem detinuisse virum.
Credimus æquoreum Phœbo Nereida regi,
Egeriam lusto concubuisse Numæ;
Vulcano Venerem quamvis, incude relictâ,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar; sed tamen aptè
Jungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quæst bet accipe leges:
Te decet in medio jura dedisse toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætêre remoto.
Non erit hic vobis inficiandus amor.
Sunt mihi pro magno felicia carmina censu:
Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam:
Ut fiat quid non illa dedisse velit?
Sed neque diversi ripa labuntur eâdem
Frigidus Eurotas, populiferque Padus:
Nec, nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis.
Ingenio causas tu dabis una meo.

Elegia XVIII.

Ad Macrum, quòd de amoribus scribat.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
Primâque iuratis induis arma viris;
Nos, Macer, ignavæ Veneris cessamus in umbra:
Et tener ausuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, Tandem discede, puellæ:
Ingemuit sedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi: lacrymis vix illa retentis,
Me miseram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitque suos circum mea colla lacertos:
Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit.
Vincor, & ingenium sumptis revocatur ab armis:
Resque domi gestas & mea bella cano.
Sceptra tamen sumpsi, curâque Tragœdia nostrâ
Crevit. & huic operi quamlibet apta erat.
Risit Amor, pallamque meam, pictósque cothurnos,
Sceptraque privatâ tam citò sumpta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ,
Dequè cothurnato Vate triumphat Amor.
Quod licet, aut artes teneri profitemur amoris:
Hei mihi! præceptis torqueor ipse meis.
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyssi,
Scrimus, & lacrymas Phyllidis relictæ tuas:
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Iason
Hippolytique preces, Hippolytúsque legant:
Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem
Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quàm cito de toto rediit celer orbe Sabinus,
Scriptaque diversis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognovit Ulyssis:
Legit ab Hippolyta scripta noverca suo.
Iam pius Æneas miseræ rescripsit Elissæ:
Quodque legat Phyllis, si modo vivit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera venit:
Dat votam Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, quà tutum, vati, Macer, arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur amor.

Et Paris est illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.
Si bene te novi, non bella libentius istis
Dicis: & à vestris in mea castra redis.

ELEGIA XIX.

Ad rivalem, cui uxor curæ non erat.

Si tibi non opus est servata, stulte, puella;
At mihi fac serves, quò magis ipse velim.
Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius urit:
Ferreus est, si quis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto rara repulsa locum.
Quid fortuna mihi, quæ nunquam fallere possit?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium versuta Corinna:
Quaque capi possem, callida nôrat opem.
Ah quoties fani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo jussit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quantumque licebat,
Insontis speciem præbuit ipsa nocens!
Sic ubi vexarat, tepidosque refoverat ignes;
Rursus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat!
Oscula (Dii magni) qualia, quotque dabat!
Tu quoque, quæ nostros rapuisti nuper ocellos,
Sæpe face insidias: sæpe rogata nega.
Et sine me ante tuos proiectum in limine postes
Longa pruinosa frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longoque adolescit in annos.
Hoc iuvat, hæc animi sunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiumque potens, in tædia nobis
Vertitur, & stomacho, dulcis ut escâ, nocet.
Si nunquam Danaen habuisset ahenea turris,
Non esset Danaë de Iove facta parens.
Dum servat Iuno mutatam sordibus Iô,
Facta est, quam fuerat, gratior ipsa Iovi.
Quod licet, & facile est, quisquis cupit, arbore frôdes
Carpat, & è medio flumine sumat aquam. Si-

Siqua volet regnare diu, deludat amantem.
Heu mihi ne monitis torquear ipse meis!
Quodlibet eveniat; nocet indulgentia nobis.
Quod sequitur, fugio, quod fugit, ipse sequor.
At tu, formosæ nimium secure puellæ,
Incipe iam prima claudere nocte domum,
Incipe, quis furtim toties tua limina pulset,
Quærere; quid latrent nocte silente canes;
Quas ferat & referat solers ancilla tabellas;
Cur toties vacuo secubet ista toro.
Mordeat ista tuas aliquando cura medullas;
Detque locum nostris materiamque dolis.
Ille potest vacuo furari in littore arenas,
Vxorem stulti si quis amare potest.
Iamque ego præmoneo, nisi tu servare puellam
Incipis, incipiet desinere esse mea.
Multa, diúquo tuli, speravi sæpe futurum,
Cum bene servasses, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito;
At mihi concessi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor abire?
Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
Nil facies cur te iure perisse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
Quin alium, quem tanta iuvet patientia, quære,
Me tibi rivalem si iuvat esse, veta.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM SIVE AMORVM LIBER III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poëtæ, utrum elegos pergat scribere, an potiùs tragœdias.

STat vetus, & multos incidua sylva per annos;
Credibile est illi numen inesse loco.
Fons sacer in medio, spelunca pumice pendens;
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea quærebam Musa moveret opus.
Venit odoratos Elegeia nexa capillos;
Et, puto, pes illi longior alter erat.
Forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis,
In pedibus vitium causa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia passu,
Fronte comæ torva, palla iacebat humi.
Læva manus sceptrum late regale tenebat,
Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.
Hæc prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi?
O argumenti lente poeta tui!
Nequitiam vinosa tuam convivia narrant;
Narrant in multas compita secta vias.
Sæpe aliquis digito vatem designat euntem,
Atque ait, Hic, hic est, quem ferus urit amor.
Fabula (nec sentis) tota iactaris in urbe,
Dum tua posipposito facta pudore refers.
Tempus erat thyrso pulsum graviore moveri.
Cessatum satis est, incipe maius opus.
Materia premis ingenium: cane facta virorum,
Hæc animo, dices, area digna meo est.

Quod teneræ cantent, lusit tua musa, puellæ;
Primaque per numeros acta iuventa suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen,
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus: & movit pictis innixa cothurnis
Densum cæsarie terque quaterque caput.
Altera (nam memini) timis subrisit ocellis.
Fallor? an in dextra myrtea virga fuit?
Quid gravibus verbis animosa Tragœdia, dixit,
Me premis? an nunquam non gravis esse potes?
Imparibus tamen es nonneris dignata moveri:
In me pugnasti versibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris,
Obruit exiguas regia vasta fores.
Sum levis, & mecum levis est mea cura Cupido:
Non sum materia fortior ipsa mea.
Rustica sit sine me lascivi mater Amoris,
Huic ego proveni lena comesque Deæ.
Quam tu non poteris duro reserare cothurno,
Hæc est blanditiis ianua laxa meis
Et tamen emerui plus quàm tu posse, ferendo
Multa, supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna
Liminis obstricti sollicitare forem,
Delabique toro tunica velata recincta,
Atque impercussos nocte movere pedes.
Ah quoties foribus duris incisa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi!
Quin ego me memini, dum custos sævus abiret,
Ancillæ missam delituisse sinu.
Quid, cum me munus natali misit? at illa
Rupit, & apposita barbara mersit aqua.
Prima tuæ movi felicia femina mentis:
Munus habes, quod te iam petit ista, meum.
Desierat: cœpi. Per vos utrasque rogamus,
In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras, altoque cothurno:
Iam nunc contracto magnus in orbe sonor.

Alte ra

Altero das noſtro victurum nomen amori,
Ergò ades, & longis verſibus adde breves.
Exiguum vati concede Tragœdia tempus.
Tu labor æternus; quod petit illa, breve eſt.
Mota dedit veniam, teneri properentur amores,
Dum vacat, à tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

Ad amicam, curſum equorum ſpectantem.

NOn ego nobilium venio ſpectator equorum;
Cui tamen ipſa faves, vincat ut ille precor.
Vt loquerer tecum, veni, tecumque ſederem;
Ne tibi non non notus, quem facis, eſſet amor.
Tu curſum ſpectes, ego te: ſpectemus uterque
Quod iuvet, atque oculos paſcat uterque ſuos.
O cuicunque faves felix agitator equorum!
Ergo illi curæ contigit eſſe tuæ.
Hoc mihi contingat, ſacro de carcere miſſis
Inſiſtam forti mente vehendus equis.
Et modò lora dabo, modo verbere terga notabo;
Nunc ſtringam metas interiore rota.
Si mihi currenti fueris conſpecta morabor,
Deque meis manibus lora remiſſa fluent.
Ah quam pene Pelops Piſæo concidit axe,
Dum ſpectat vultus, Hippodamia, tuos!
Nempe favore ſuæ vicit tamen ille puellæ.
Vincamus domine quiſque favore ſuæ.
Quid fruſtra refugis? cogit nos linea jungi,
Hæc ex lege loci commoda circus habet.
Tu tamen à dextra quicunque es, parce puellæ,
Contactu lateris læditur iſta tui.
Tu quoque qui ſpectas poſt nos, tua contrahe crura,
Si pudor eſt, rigido nec preme terga genu.
Sed nimium demiſſa jacent tua pallia terræ,
Collige, vel digitis en ego tollo meis.
Invida veſtis eras, quæ tam bona crura tegebas;
Quoque magis ſpectes, invida veſtis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
Optavit manibus ſuſtinuiſſe ſuis.

Talia pinguntur succinctæ crura Dianę,
Cùm sequitur fortes fortior ipsa feras.
His ego non visis arsi: quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis & cætera posse placere,
Quæ bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tenues arcescere ventos,
Quos faciant nostrâ mota flagella manu?
An magis hic meus est animi, non aëris, æstus?
Captáque fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro sparsa est tibi pulvere vestis:
Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed iam pompa venit linguis animisque favete:
Tempus adest plausus; aurea pompa venit.
Prima loco fertur sparsis victoria pennis:
Huc ades, atque meus, fac Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis.
Nil mihi cum pelago: me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti miles: nos odimus arma:
Pax juvat, & mediâ pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit:
Artifices in te verte Minerva manus.
Ruricolæ Cereri, teneroque assurgite Baccho
Pollucem pugiles, Castora placet eques.
Nos tibi blanda Venus, puerique potentibus armis
Plaudimus: incœptis annuo diva meis.
Dáque novæ mentem dominæ, ut patiatur amari.
Annuit: & motu signa secunda dedit.
Quod Dea promisit, promittas ipsa rogamus:
(Pace loquor Veneris) tu Dea maior eris.
Per superos iuro testes, pompamque Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pudent tibi crura potes, si fortè juvabit,
Cancellis primos inseruisse pedes
Maxima jam vacuo præter spectacula Circo,
Quadri juges æquo carcere misit equos.
Cui faveas video vincet cuicunque favebis:
Quid cupias, ipsi scire videntur equi.

Me

Me miserum! metam spatioso circuit orbe,
Quid facis? admoto proximus axe subi.
Quid facis infelix? perdis bona vota puellæ,
Tende precor validâ lora sinistra manu.
Favimus ignavo, sed eum revocate Quirites,
Et date iactatis undique signa togis.
En revocant: at ne turbet toga mota capillos,
In nostros abdas te licet usque sinus.
Iamque patent iterum reserato carcere postes,
Et volat admissis discolor agmen equis.
Nunc saltem supera, spatioque insurge patenti,
Sint mea, sint dominæ facta rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ, mea vota superfunt,
Ille tenet palmam, palma petenda mea est.
Risit, & argutis quiddam promisit ocellis,
Hoc satis est, alio cætera redde loco.

ELEGIA III.

De amica quæ pejeraverat.

ESse Deos credamne? fidem iurata fefellit,
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.
Quam longos habuit nondum iurata capillos,
Iam longos, postquam numina læsit, habet.
Candida, candorem roseo suffusa rubore,
Ante fuit, niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus, pedis est aptissima forma:
Longa decensque fuit, longa decensque manet.
Argutos habuit; radiant, ut sydus, ocelli,
Per quos mentita est perfida sæpe mihi.
Scilicet æterni falsum iurare puellis
Dii quoque concedunt, formaque numen habet.
Perque suos illam nuper iurasse recordor,
Perque meos oculos, & doluere mei.
Dicite Dii, si vos impune fefellerit illa,
Alterius meriti cur ego damna tuli?
At non invidiæ vobis Cepheia virgo est,
Pro malè formosa iussa parente mori.
Non satis est, quod vos habuit sine pondere testes,
Sed mecum lusos ridet inulta Deos.

Vt sua per nostram redimat periuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero.
Aut sine re Deus est nomen, frustraq; timetur,
Et stulta populos credulitate movet;
Aut, si quis Deus est, teneras amat ille puellas,
Et nimium solas omnia posse jubet.
Nobis fatifero Mavors accingitur ense;
Nos petit invictæ Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus;
In nos, alta Iovis dextera fulmen habet.
Formosas superi metuunt offendere læsi;
Atque ultro, quæ se non timuere, timent.
Et quisquam pia thura focis imponere curat?
Certe plus animi debet inesse viris.
Iuppiter igne suo Iuno iaculatur, & arces,
Missaque periuras tela ferire vetat.
Tot meruere pati, Semele miserabilis arsit;
Officio est illi pœna reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror, & toto facio convicia cœlo?
Dii quoque habent oculos, Dii quoq; pectus habent.
Si Deus ipse forem, numen sine fraude liceret
Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipse ego inrarem verum iurasse puellas;
Et non de tetricis diceret esse Deis.
Tu tamen illorum moderatius utere dono,
Aut oculis certè parce puella meis.

ELEGIA IV.

Ad virum servantem conjugem.

DVre vir, imposito teneræ custode puellæ,
Nil agis, ingenio quæq; tuenda suo est.
Siqua metu dempto casta est, ea denique casta est,
Quæ quia non liceat, non facit, illa facit.
Vt tam servaris bene corpus, adultera mens est;
Nec custodiri, ni velit, ulla potest.
Nec mentem servare potes, licèt omnia claudas,
Omnibus exclusis intus adulter erit.

Cui

Cui peccare licet, peccat minus; ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Desine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obsequio vinces aptius ipse tuo.
Vidi ego nuper equum contra sua frena tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Constitit, ut primum concessas sensit habenas,
Frænaque in effusas laxa iacere iubas.
Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus, & hos unus sæpe fefellit amor.
In thalamo Danaæ saxo ferroque perenni,
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
Penelope mansit, quamvis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos.
Quicquid servatur, cupimus magis, ipsaque furem
Cura vocat, pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet ipsa sua, sed amore mariti.
Nescio quid, quod te cæperit, esse putant.
Non proba sic, quã vir servat, sed adultera, chara est
Ipse timor precium corpore maius habet.
Indignere licet, invat inconcessa voluptas.
Sola placet, Timeo, dicere siqua potest.
Non tamen ingenuam ius est servare puellam;
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut possit custos, Ego, dicere, feci,
In laudem servi casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem lædit adultera conjux,
Et notos mores non satis urbis habet.
In qua Mart genæ non sunt sine crimine nati,
Romulus Iliades, Iliadesque Remus.
Quid tibi formosa, si non nisi casta placebat?
Non possunt ullis ista coire medii.
Si sapis, indulge dominæ; vultusque severos
Exue; nec rigidi jura tuere viri
Et cole quos dederit; multos dabit uxor amicos.
Gratia sic minimo magna labore venit.

Sic

Si poteris iuuenum conuiuia semper inire,
Et, quę non tuleris, multa videre domi:

ELEGIA V.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

AMnis arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero, siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, nec quę sine remigis ictu
Concaua traiecto cymba rudente vehat.
Parvus eras, (memini) nec te transire refugi;
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis oppositō niuibus de monte solutis,
Et turpi crossas gurgite volvis aquas.
Quid properasse iuvat? quid pauca dedisse quieti;
Tempora? quid nocti conseruisse diem?
Si tamen hic standum est? si non datur artibus ullis
Vlterior nostro ripa premenda pede?
Nunc ego, quas habuit pennas Danaeius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput,
Nunc opto currum, de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum.
Non tulit hæc unquam, nec ferret ulla dies.
Tu potiùs ripis effuse capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere sine tuo.
Non eris inuidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent iuuenes in amore iuvare;
Flumina senserunt ipsa quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus isse
Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
Nondum Troia fuit lustris obsessa duobus,
Cùm rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid non Alpheon diversis currere terris,
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho, Penee, Creusam
Phthiiadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon? quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens.

Cornua

Cornua si tua sunt ubi nunc, Acheloe, requiram,
Herculis irata fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Vna tamen tanti Deianira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ,
Fertur in Evadne collectam Asopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere iussit aquam: iussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava saxa volutus
Tyburis Argæi spumifer arva rigas:
Illa cui placuit, quamvis erat horrida vulta,
Vngue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patruique nefas, delictaque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis:
Rancaque de mediis sustulit ora vadis.
Atq; ita, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & teneros lacrymis corrumpis ocellos,
Pectoraque insana tundis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia pone metus: tibi regia nostra patebit:
Teque colent amnes: Ilia pone metus.
Tu centum aut plures inter dominabere nymphas:
Nam centum aut plures flumina nostra tenent:
Nec me spernc (precor) tantum Romana propago,
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. Illa oculos in humum deiecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Seva tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sonos:

O utinam mea tecta forent, patrióque sepulcro
Condita, dum poterant virginis ossa tegi.
Cur modo Vestalis tedas invitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi:
Desit famosus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & vestem timidis prætendit ocellis:
Atq; ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur, & socii jura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliqua caluisse puella:
Sed nemora & sylvæ crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increvit latis spatiosius undis,
Nec capit admissas alveus altus aquas.
Quid mecum, furiose, tibi? Quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum, rustice, rumpis iter?
Quid, si legitimum flueres, si nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum nivibus collecte caducis:
Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes instar pluviasque, nivésque solutas,
Quas tibi divitias pigra ministrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus:
Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te unquam potuit sitiens haurire viator?
Quis dixit grata voce, Pereunis eas?
Damnosus pecori curris, damnosior agris:
Forsitan hæc alios, me mea damna movent.
Huic ego, næ demens, narrabam fluminum amores:
Iactasse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quid spectans, Acheloon & Inachon amnes,
Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi soles, siccaque semper hyems.

Elegia

ELEGIA VI.

Quòd ab amica receptus, cum ea coire non potuit, conqueritur.

AVt non formosa est, aut non bene culta puella,
Aut, puto, non votis sæpe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui malè languidus usus,
Sed jacui pigro crimen onusque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puellâ,
Inguinis effœti parte iuvante frui.
Illa quidem nostro subiecit eburnea collo
Brachia, Sithoniâ candidiora nive:
Osculaque inseruit cupida luctantia linguâ:
Lascivum femori supposuitque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit,
Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen gelidâ veluti mea membra cicutâ,
Segnia propositum destituere meum.
Truncus iners jacui, species & inutile signum:
Nec satis exactum est, corpus, an umbra forem.
Quæ mihi ventura est, siquidem est ventura senectus,
Cùm desit numeris ipsa iuventa suis?
Ah pudet annorum, quòd me iuvenemque, virumque,
Nec iuvenem, nec me sensit amica virum!
Sic flammas editura pias æterna sacerdos
Surgit, & à charo fratre verenda soror.
At nuper bis flava Cybie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo est.
Exigere à nobis angustâ nocte Corinnam,
Et memini numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalico languent devota veneno
Corpora? num misero carmen & herba nocent?
Sagave puniceâ defixit nomina cerâ?
Et medium tenues in iecur urget acus?
Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam:
Deficiunt, læsi carmine, fontis aquæ.
Flicibus glandes, cantataque vitibus uva
Decidit: & nullo poma movente fluunt.

Quid

Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens fit latus indè meum.
Huc pudor accessit facti: pudor ipse nocebat.
Ille fuit vitii causa secunda mei.
At qualem vidi, qualem tetigique puellam,
Sic etiam tunica tangitur illa sua.
Illius attactu Pylius juvenescere posset,
Tithonusque annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat: sed non vir contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
Muneris oblati pœnituisse Deos.
Optabam certe recipi, sum nempe receptus:
Oscula ferre; tuli: proximus esse, fui.
Quid mihi fortunæ tantum? quid regna sine usu?
Quid mihi possedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis:
Pomáque, quæ nullo tempore tangat, habet.
Atenera quisquam sic surgit mane puella,
Protinus ut sanctos possit adire Deos.
Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
Oscula, non omni sollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantáque durum,
Surdaque blanditiis saxa movere suis.
Digna movere fuit certè divosque virosque:
Sed neque tunc vixi: nec vir, ut ante, fui.
Quid juvat, ad surdas si cantet Phemius aures?
Quid miserum Thamyram picta tabella juvat?
Atque non tacita formavi gaudia mente?
Quos ego non finxi dispositique modos?
Nostra tamen iacuere, velut præmortua, membra
Turpiter, hesterna languidiora rosâ.
Quæ nunc ecce vigent intempestiva, valentque,
Nunc opus exposcunt, militiamque suam:
Quin istic pudibunda iace pars pessima nostri:
Sic sim pollicitis captus, ut ante, tuis.
Tu dominum fallis: per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.

Hanc

Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admotâ sollicitare manu.
Sed postquam nullas assurgere posse per artus,
Immemoremque sui procubuisse videt;
Quid me ludis, ait? quis te malè sane jubebat
Invitum nostro ponere membra toro?
Aut te traiectis Ææa venefica rapis
Devovet, aut alio lassus amore venis.
Nec mora: dissiluit tunicâ velata recinctâ,
Et decuit nudos prorupisse pedes.
Neve suæ possent intactam scire ministræ,
Dedecus hoc sumptâ dissimulavit aquâ.

ELEGIA VII.

Quòd ab amica non recipiatur, dolet.

EN quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes?
Aut teneum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
At nunc barbaria est grandis, habere nihil.
Cùm pulchrè nostri domizæ placuere libelli;
Quo licuit libris, non licet ire mihi.
Cùm bene laudavit, laudato janua clausa est:
Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
Ecce recens dives parto per vulnera censu,
Præfertur nobis, sanguine factus, eques.
Hunc potes amplecti formosi, stulta, lacertis?
Hujus in amplexu, stulta, jacere potes?
Si nescis, caput hoc galeam portare solebat:
Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
Læva manus, cui nunc serum malè convenit aurum,
Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.
Quâ periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
Heus ubi mollities pectoris illa tui est?
Cerne cicatrices veteris vestigia pugnæ:
Quæsitum est illi corpore, quicquid habet.
Forsitan & quoties hominem jugulaverit, ipse
Indicet: hoc fassas tangis avara manus?
Ille ego Musarum purus Phœbique sacerdos
Adrigidas canto carmen ivane fores.

Discite, qui sapitis, non hæc, quæ scimus inertes,
Sed trepidas acies, & fera bella sequi.
Proque bono versu primum deducite pilum:
Hoc tibi, si velles, posset, Homere, dari.
Iuppiter admonitus nil esse potentius auro,
Corruptæ precium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat, durius pater, ipsa severa,
Ærati postes, ferrea turris erat.
Sed postquam sapiens in munera venit adulter,
Prætuit ipse sinus: & dare iussa, dedit.
At cum regna senex cœli Saturnus haberet,
Omne lucrum tenebris alta premebat humus:
Æraque, & argentum, cumq; auro pondera ferri
Manibus admorat: nullaque massa fuit.
At meliora dabat, curvo sine vomere fruges,
Pomaque, & in quercu mella reperta cavâ.
Nec validò quisquam terram scindebat aratro:
Signabat nullo limite fossor humum.
Non freta demissi verrebant eruta remi:
Vltima mortali tum via littus erat.
Contra te solers hominum natura fuisti,
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quid tibi discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuisses.
Cur non & cœlum tertia regna petis?
Quà licet affectas cœlum quoque: templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modò Cæsar, habent.
Eruimus terra solidum pro frugibus aurum:
Possidet inventas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est: dat census honores:
Iudè gravis iudex, inde severus eques?
Omnia possideant: illis campusque forumque
Serviat? hi pacem sævaque bella gerant:
Tantum nè nostros avidi lucrentur amores:
Et satis est, aliquam pauperis esse sinant.
At nunc, exæquet tetricas licet illa Sabinas;
Imperat ut captæ, qui dare multa potest.

Me

Me prohibet custos, in me timet illa maritum,
Si dederim, tota cedet uterque domo.
O, si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
Tam male quæsitas pulvere mutet opes.

ELEGIA VIII.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona si mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata Deas;
Flebilis indignos Elegia solve capillos,
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit.
Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus,
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert eversamque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice, demissis ut eat miserabilis alis,
Pectoraque infesta tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas sparsi per colla capilli,
Oraque fingultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
Egressum castris, pulcher Iule, tuis.
Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo,
Quam iuveni rupit cum ferus inguen aper.
At sacri vates, & divum cura vocamur,
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat,
Omnibus obscuras injicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid victas obstupuisse feras?
Et Linon in sylvis idem pater abditus altis
Dicitur invicta concinuisse lyra.
Aspice Mæoniden, à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis,
Hunc quoque summa dies nigro summersit Averno.
Effugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum, Troiani fama laboris,
Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebit:
Altera cura recens, altera primus amor.

Quid nos ſacra iuvant? quid nunc Ægyptia proſunt
Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Cùm rapiant mala fata bonos (ignoſcite faſſo)
Sollicitor nullos eſſe putare Deos.
Vive pius, moriere tamen: cole ſacra, colentem
Mors tamen à templis in cava buſta trahet.
Carminibus confide bonis: iacet ecce Tibullus,
Vix manet è toto parva quod urna capit.
Tene ſacer vates flammæ rapuere rogales?
Pectoribus paſci nec timuere tuis?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa Deorum
Vrere, quæ tantum ſuſtinuere nefas.
Avertit vultus Erycis quæ poſſidet arces:
Sunt quoque qui lacrymas continuiſſe negant.
Sed tamen hoc melius, quàm ſi Phæacia tellus
Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.
Hic certe manibus fugientis preſſit ocellos
Mater, & in cineres ultima dona tulit.
Hic ſoror in partem miſera cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Cumque tuis ſua iunxerunt Nemeſisque priorque
Oſcula, nec ſolos deſtituere rogos.
Delia diſcedens, Felicius, inquit, amata
Sum tibi, vixiſti, dum tuus ignis eram,
Cui Nemeſis, Quid, ait, tibi ſunt mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, niſi nomen, & umbra
Reſtat, in Elyſia valle Tibullus erit.
Obvius huic venies, hedera iuvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque, ſi falſum eſt temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua eſt, ſiqua eſt modo corporis umbra,
Auxiſti numeros, culte Tibulle, pios.
Oſſa quieta, precor, tuta requieſcite in urna,
Et ſit humus cineri non onerоſa tuo.

ELEGIA

ELEGIA IX.

Ad Cererem conquerens quòd ejus sacris cum amica concumbere non permittatur.

ANnua venerunt Cerealis tempora sacri,
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te, Dea, munificam gentes ubicunque loquuntur,
Nec minus humanis invidet ulla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni,
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant,
Hæc cibus, & teneri cespitis herba torus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris,
Faice coloratas subsecuitque comas.
Prima iugis tauros supponere colla coegit,
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quisquam lacrymis lætari credat amantum,
Et bene tormentis secubituque coli?
Nec tamen est, quamvis agros amet illa feraces,
Rustica; nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes, (nec fingunt omnia Cretes)
Cretes nutrito terra superba Iove.
Illic sydeream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi testis laudatur alumno,
Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iasium Cretæa diva sub Ida
Figentem certa terga ferina manu.
Vidit, & ut teneræ flammam rapuere medullæ,
Hinc pudor, ex illa parte trahebat amor.
Victus amore pudor, sulcos arere videres,
Et sata cum minima parte redire sui.
Cum bene iactati pulsarunt arva ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum,
Seminaque in latos ierant æqualiter agros;
Irrita decepti vota colentis erant,

Diva potens frugum ſyluis errabat inaltis,
Deciderant longæ ſpicea ſerta comæ.
Sola fuit Creteſœcundo fertilis anno,
Omnia, qua tulerat ſe Dea; meſſis erant.
Ipſe locus nemorum canebat frugibus Ide,
Et ſerus in ſylva farra metebat aper.
Optavit Minos ſimiles ſibi legifer annos,
Optavit Cereris longus ut eſſet amor.
Qui tibi ſecutibus triſtes, Dea flava, fuiſſent,
Hos cogor ſacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego ſum triſtis, cùm ſit tibi nata reverta,
Regnaque quam Iuno ſorte minora regat?
Feſta dies Veneremque vocat, cantuſq; merumque,
Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA X.

Ad amicam, à cujus amore diſcedere non poteſt.

MVlta diuque tulit vitiis patientia victa eſt,
Cede fatigato pectore turpis amor.
Scilicet aſſerui iam me, fugique catenas:
Et quæ non puduit ferre, tuliſſe pudet.
Vicimus, & domitum pedibus calcamus amorem,
Venerunt cæſiti cornua ſera meo.
Perſer, & obdura, dolor hic tibi proderit olim.
Sæpe tulit laſſis ſuccus amarus opem.
Ergo ego ſuſtinui foribus tam ſæpe repulſus
Ingenuum dura ponere corpus humo?
Ergo ego neſcio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clauſam, ſervus ut, ante domum?
Vidi ego, cum foribus laſſus prodiret amator,
Invalidum referens emeritumque latus.
Hoc tamen eſt levius, quam quod ſum viſus ab illo,
Eveniat noſtris hoſtibus ille pudor.
Quando ego non ſinus lateri ſpatiantis adhæſi,
Ipſe tuos cuſtos, ipſe vir, ipſe comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas,
Cauſa fuit multis noſter amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
Et periuratos in mea damna Deos?

Quid

Quid juvenum tacitos inter convivia nutus?
Verbaque compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps, amensque cucurri:
Veni: & rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duravi sæpe ferendis.
Quære alium, prome qui velit ista pati.
Iam mea votivâ puppis redimita coronâ
Læta tumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere: non ego sum stultus, ut antè fui.
Luctantur, pectusque leve in contraria ducunt,
Hâc amor, hâc odium: sed, puto, vincet amor.
Odero, si potero; si non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio; fugientem forma reducit:
Averſor morum crimina; corpus amo.
Sic ego nec ſine te, nec tecum vivere poſſum:
Et videor voti neſcius eſſe mei.
Aut formoſa ſores minùs, aut minùs improba, vellem:
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium; facies exorat amorem:
Me miſerum! vitiis plùs valet illa ſuis.
Parce per ô cœli ſocialia jura, per omnes,
Qui dant fallendos ſe tibi ſæpe, Deos,
Perque tuam faciem magni mihi numinis inſtar,
Perque tuos oculos, qui rapuere meos;
Quicquid eris, mea ſemper eris: tu ſelige tantùm
Me quoque velle, velis, anne coactus amem?
Linteadem potiùs, ventiſque ferentibus utar,
Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XI.

Dolet amicam ſuam ità ſuis carminibus innotuiſſe, ut rivales multos ſibi parârit.

QVis fuit ille dies, quo triſtia ſemper amanti
Omnia non albæ concinuiſtis aves?
Quodve putem ſydus noſtris occurrere votis?
Quoſve Deos in me bella movere querar?

Quę modo dicta mea est, quam cœpi solus amare,
Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic est, ingenio prostitit illa meo.
Et merito, quid enim formæ præconia feci?
Vendibilis culpa facta puella mea est:
Me lenone placet, duce me perductus amator,
Ianua per nostras est adaperta manus.
An prosint dubium est, nocuerunt carmina certe,
Invidię nostris illa fuere bonis.
Cum Thebæ, cum Troja foret, cum Cæsaris acta;
Iugenium movit sola Corinna meum.
O utinam adversis tetigissem carmina Musis,
Phœbus & inceptum destituisset opus.
Nec tamen ut testes mos est audire Poetas.
Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues,
Victor Abantiades alite fertur equo.
Idem per spatium Tityon porreximus ingens,
Et tria viperea fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum iaculantem mille lacertis,
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis inclusimus utribus Euros,
Proditor in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe silicem, de virgine fecimus ursam,
Concinit Odrysium Cecropis ales Itym.
Iuppiter aut in aves, aut se transformat in aurum,
Aut secat imposita virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaque semina, dentes?
Qui vomerent flammas ore, fuisse boves?
Flere genit electra, tuas auriga sorores?
Quæq; rates fuerant, nunc maris esse Deas?
Adversumque diem mensis furialibus Atrei?
Duraque percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fœcunda licentia vatum,
Obligat historica nec sua verba fide.

Et

Et mea debuerat falso laudata videri
Fœmina, credulitas nunc mihi vestra nocet.

ELEGIA XII.

De Iunonis festo.

CVm mihi pomiferis coniux foret orta Phalisc is,
Mœnia contigimus victa Camille tibi.
Casta sacerdotes Iunoni festa parabant,
Per celebres ludos, indigenamque bovem.
Grande moræ pretium ritus cognoscere, quamvis
Difficilis clivis huc via prębet iter.
Stat vetus, & densa prænubilus arbore lucus,
Aspice, consedes numinis esse locum.
Accipit ara preces, votivaque thura piorum;
Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hic ubi personuit solenni tibia cantu,
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente iuvencæ,
Quas aluit campis herba Phalisca suis,
Et vituli nondum metuenda fronte minaces,
Et minor ex humili victima porcus hara,
Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo,
Invisa est dominæ sola capella Deæ.
Illius indicio sylvis inventa sub altis
Dicitur inceptam destituisse fugam.
Nunc quoq; per pueros iaculis incessitur index,
Et precium autori vulneris ipsa datur.
Quà ventura Dea est, iuvenes timidæq; puellæ
Prębuerant latas veste iacente vias.
Virginei crines auro gemmaque premuntur,
Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum sanctæ velatæ vestibus albis
Tradita suppositio vertice sacra ferunt.
Ora favent populi tunc, cum venit aurea pompa,
Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.
Argiva est pompæ facies. Agamemnone cæso,
Et scelus, & patrias fugit Halesus opes.
Iamque peregratis profugus terraque marique
Mœnia felici condidit alta manu.

Ille

Ille suos docuit Iunonia sacra Phaliscos,
Sint mihi, sint populo semper amica suo.

ELEGIA XIII.

Ad amicam, si peccatura est, ut occultè peccet.

NOn ego, nè pecces, cùm sis formosa, recuso;
Sed nè sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra iubet fieri censura pudicam:
Sed tamen, ut tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quæcunque potest peccâsse negare:
Solaque famosam culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, in luce fateri?
Et quę clàm facias, facta referre palam?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti,
Opposita populum submovet ante serâ.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ?
Commissi perages indiciumque tui?
Sit tibi mens melior, saltemque imitare pudicas,
Teque probam, quamvis non eris, esse putem.
Quæ facis, hæc facito, tantum feciſſe negato,
Nec pudeat coram verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
Deliciis imple: sit procul indè pudor.
Hinc simul exieris, lascivia protinus omnis,
Absit. & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori,
Nec femori impositum sustinuisse femur.
Illic purpureis condatur lingua labellis:
Inq; modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba juvantia cessent:
Spondâque lascivâ mobilitate tremat.
Induc cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obscœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi: sine nescius errem:
Et liceat stulta credulitate frui.
Cur toties video mitti recipique tabellas?
Cur pressus prior est interiorque torus?
Cur plùs, quàm somno, turbatos esse capillos,
Collaque conspicio dentis habere notam?

Tantum

Tantum non oculos crimen deducis ad ipſos,
Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior: quoties peccaſſe fateris,
Perque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo, tunc odi fruſtra, quod amare neceſſe eſt,
Tunc ego, ſed tecum, mortuus eſſe velim.
Nil equidem inquiram, nec, quæ celare parabis,
Inſequar, & falſi criminis inſtar erit.
Si tamen in media deprenſa tenebere culpa,
Et fuerint oculis probra videnda meis,
Quæ bene viſa mihi fuerint, bene viſa negato,
Concedent verbis lumina noſtra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma eſt,
Sit modo, non feci, dicere lingua memor.
Cum tibi contingat verbis ſuperare duobus,
Etſi non cauſa, iudice vince tuo.

ELEGIA XIIII.

Ad Venerem, quòd elegis finem imponat.

QVære novum vatem tenerorum mater amorum,
Traditur hæc elegis ultima meta meis.
Quos ego compoſui Peligni ruris alumnus,
Nec me deliciæ dedecuere meæ.
Si quid id eſt, uſqs à proavis vetus ordinis hæres,
Non modo militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo,
Peligne dicar gloria gentis ego.
Quem ſua libertas ad honeſta coegerat arma,
Cum timuit ſocias anxia Roma manus.
Atque aliquis ſpectans hoſpes Sulmonis aquoſi
Mœnia, quæ campi iugera pauca tenent;
Quæ tantum, dicet, potuiſtis ferre poetam,
Quantulacunque eſtis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens mihi tempore longo,
Aurea de campo vellite ſigna meo.
Corniger increpuit thyrſo graviore Lyæus,
Pulſanda eſt magnis arca maior equis.
Imbelles elegi, genialis Muſa, valete,
Poſt mea marſurum fata ſuperſtes opus.

FINIS. P. OVID.

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS.

DE ARTE AMANDI Lib. I.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi;
Me legat, & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ veloque rates remoq; reguntur,
Arte leves currus, arte regendus amor.
Curribus Automedon lentisque erat aptus habenis,
Typhys in Æmonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit amori,
Tiphys & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnat:
Sed puer est, ætas mollis, & apta regi.
Phillyrides puerum citharâ perfecit Achillem,
Atq; animos molli contudit arte feros.
Qui toties socios, toties perterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
Verberibus jussas præbuit ille manus;
Æacidæ Chiron, ego sum præceptor amoris,
Sevus uterq; puer, natus uterque Deâ.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
Frænaque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor, quanvis mea vulneret arcu
Pectora, iactatas excutiatque faces.
Quò me fixit amor, quò me violentiùs ussit;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego, Phœbe, datas à te mihi mentior artes,
Nec vos aëriæ voce monemur avis.
Non mihi sunt visæ Clio, Cliûsque sorores,
Servanti pecudes vallibus Ascra tuis.
Vsus opus movet hoc, vati parete perito;
Vera canam, cœptis mater amoris ades.

Este

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæque tegis medios instita longa pedes.
Nos Venerem tutam, concessaque furta canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor est, placitam exorare puellam:
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus: hæc nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissa meta terenda rota.
Dum licet, & passim potes ire solutis;
Elige cui dicas, Tu mihi sola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapsa per auras:
Quærenda est oculis apta puella tuis
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat:
Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque materiam longo qui quæris amori,
Ante, frequens quo sit, discite, puella loco.
Non ego quærentem vento dare vela iubebo:
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
(Andromeden Perseus nigris portarit ab Indis,
Raptáque sit Phrygio Graia puella viro)
Tot tibi namque dabit formosas Roma puellas:
Hæc habet, ut dicas, quicquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos
Æquore quot pisces, fronde teguntur aves, (mos
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Ænoe constat in urbe sui.
Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis;
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Sive petis iuvenem; iuvenes tibi mille placebunt:
Cogeris voti nescius esse tui.
Seu te forte iuvat sera & sapientior ætas;
Hoc quoque (crede mihi) crebrius agmen eris.
Tu modo Pompeia lentus spaciare sub umbra,
Cum sol Herculei terga Leonis adit:

Aut

Aut, ubi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo vix marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis
Porticus autoris Livia nomen habet.
Quaque parare nocem miseris patruelibus ausæ
Belides, & stricto barbarus ense pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis,
Cultaque Iudæo septima sacra viro:
Nec fuge Nilginæ Nemphitica sacra iuvencæ,
Multus ille facit, quod fuit ipsa Iovi.
Et fora conveniunt (quis credere posset?) amori,
Flammaque in arguto sæpe reperta foro est;
Subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appias expressis aera pulsat aquis.
Ille sæpe loco capitur consultus amore,
Quique aliis cavit, non cavet ille sibi.
Ille sæpe loco desunt sua verba diserto,
Resque novæ veniunt, causaque agenda sua est.
Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, ridet,
Qui modo patronus, iam cupit esse cliens.
Sed tu præcipue curvis venare theatris,
Hæc loca sunt votis fertiliora tuis.
Illic invenies, quod ames, quod ludere possis,
Quodque semel tangas, quodque tenere velis.
Vt redit, itq; frequens longum formica per agmen,
Granifero solitum dum vehit ore cibum,
Aut ut apes saltusque suos, & olentia nactæ
Pascula, per flores & thyma summa volant,
Sic ruit in celebres coltissima fœmina ludos,
Copia iudicium sæpe morata meum est:
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ,
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti Romule ludos,
Cum iuvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro,
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illis, quas tulerant nemerosa palatia, frondes
Simpliciter positæ, scena sine arte fuit.

In

In gradibus sedit populus de cespite factis,
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt, oculisque notant sibi quisquam puellæ
Quam velit: & tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thusco,
Lydius æquatam ter pede pulsat humum;
In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ signa petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Vt fugiunt aquilas timidissima turba columbæ,
Vtque fugit visos agna novella lupos;
Sic illæ timuere viros sine lege ruentes:
Constitit in nulla, qui fuit antè, color.
Nam timor unus erat, facies non una timoris:
Pars laniat crines: pars sine mente sedet.
Altera mœsta silet: frustra vocat altera matrem:
Hæc queritur, stupet hæc, hæc fugit, illa manet.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ,
Et potuit multas ipse decere pudor.
Siqua repugnabat nimium, comitemque negabat,
Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
Atque ita, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.
Romule militibus scisti dare commoda solus,
Hæc mihi si dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo solennia more theatra,
Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum,
Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris,
Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus à domina, nullo prohibente, sedeto,
Iunge tuum lateri, quam potes, usque latus.
Et bene te cogit, si nolit, linea iungi,
Quæ tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quæratur socii sermonis origo,
Et moveant primos publica verba sonos.

Cæsar

Cuius equi veniant, facito ſtudioſe requiras:
Nec mora, quiſquis erit, cui favet illa, fave.
At cum pompa frequens certantibus ibit ephebis;
Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
Utq; fit, in gremium pulvis ſi fortè puellæ
Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, ſi nullus erit pulvis, tamen excute nullum,
Quælibet officio cauſa ſit apta tuo.
Pallia ſi terræ nimium demiſſa iacebunt;
Collige, & immundâ ſedulus effer humo.
Protinus officii precium, patiente puellâ,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Reſpice præterea, poſt vos quicunque ſedebit,
Ne premat oppoſito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos: fuit utile multis,
Pulvinar facili compoſuiſſe manu.
Profuit & tenui ventos moviſſe flabello,
Et cava ſub tenerum ſcamna dediſſe pedem.
Hos aditus Circuſque novo præbebit amori,
Sparſaque ſollicito triſtis arena foro.
Illâ ſæpe puer Veneris pugnavit arenâ:
Et qui ſpectavit vulnera, vulnus habet.
Dum luditur, tangitq; manum, poſcitq; libellum,
Et quærit, poſito pignore, vincat uter,
Saucius ingemuit, telúmque volatile ſenſit:
Et pars ſpectati vulneris ipſe fuit.
Quid modò cum belli navalis imagine Cæſar
Perſidas induxit, Cecropia ſq; rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venere: atque ingens orbis in urbe fuit.
Quis non invenit turba quod amaret in illa?
Ebeu quàm multos advena torſit amor!
Ecce parat Cæſar, domito quod defuit orbi,
Addere: nunc Oriens ultime noſter eris.
Parthe dabis pœnas, Craſſi gaudete ſepulti,
Signaque barbaricas non bene paſſa manus.
Ultor adeſt, primiſque ducem profitetur in annis,
Bellaque non puero tractat agenda puer.

Parcite

Parcite natales timidi numerare Deorum:
Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleste suis velocius annis
Surgit, & ignavæ fert malè damna moræ.
Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
Pressit: & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoque, qui puer es, quantus tum Bacche fuisti,
Cum timuit thyrsos India victa tuos!
Auspicijs, armisque patris puer arma movebis,
Et vinces armis auspiciisque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde future senum.
Cum tibi sint fratres, fratres ulciscere læsos:
Cumque pater tibi sit, jura tuere patris.
Præbuit arma tibi genitor patriæque tuisque:
Hostis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres: scelerata illa sagittas:
Stabit pro signis jusque piumque tuis.
Vincuntur Parthi causa: vincantur & armis:
Eoas Latio dux meus addat opes.
Marsque pater, Cæsarque pater date numen euntí:
Est Deus è vobis alter, & alter erit.
Auguror en, vinces, votivaque carmina reddam:
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consilies: aciemque meis hortabere verbis:
O desint animis ne mea verba tuis.
Tergáque Parthorum, Romanaque pectora dicam:
Teláque ab adversa quæ jacit hostis equo:
Quid fugis, ut vincas? quid victos, Parthe, relinquis?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergò erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
Quattuor in niveis aureus ibis equis.
Ibunt antè duces onerati colla catenis:
Ne possint tuti, qua priùs, esse fuga.
Spectabunt juvenes læti, missæque puellæ:
Diffundetque animos omnibus illa dies.
Atque aliqua ex illis, dum regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ;

Omnia respondè, nec tantùm signa rogabit:
Et quæ nescieris, ut bene nota, refer.
Hic est Euphrates præcinctus arundine frontem:
Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos fac Armenios: hæc est Damascia Persis:
Urbs in Achæmeniis vallibus ista fuit.
Ille, vel ille, duces; & erunt quæ nomina dicas:
Si poteris, verè; si minùs, apta tamen.
Dant etiam positis aditum convivia mensis:
Est aliquid præter vina, quod indè petas.
Sæpe illîc positis, teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua pressit amor.
Vináque cùm bibulas sparsêre Cupidinis alas,
Permanet, & capto stat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas:
Sed tamen aspergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos:
Cura fugit multo diluiturque mero.
Tunc veniunt risus: tunc pauper cornua sumit:
Tunc dolor, & curæ, rugáque frontis abit.
Tunc aperit mentes ævorariſſima nostro
Simplicitas, artes excutiente Deo.
Illîc sæpe animos juvenum rapuêre puellæ:
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hîc tu fallaci nimiùm nè crede lucernæ.
Judicio formæ nóxque merúmque nocet.
Luce Deas cœlóque Paris spectavit aperto:
Cùm dixit Veneri, Vincis utramque Venus.
Nocte latent mendæ, vitióque ignoscitur omni:
Horáque formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tinctâ murice lanâ,
Consule de facie corporibúsque diem.
Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Baias, prætextáque littora velis,
Et, quæ de calido sulphure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit,
Non hæc, (ut fama est) unda salubris erat.

Ecce

Ecce ſuburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partáque per gladios regna nocente manu.
Illa quòd eſt virgo, quod tela Cupidinis odit;
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia tendas,
Præcipit imparibus vecta Thaleia modis.
Nunc tibi quæ placuit, quas ſit capienda per artes,
Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quiſquis ubique, viri faciles advertite mentes,
Pollicitiſque favens vulgus adeſto meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Poſſe capi; capies: tu modò tende plagas.
Vere priùs volucres taceant, æſtate cicadæ,
Menalius lepori det ſua terga canis,
Fœmina quàm juveni blandè tentata repugnet:
Hæc quoque quam poteris credere nolle, volet.
Vtque viro furtiva Venus, ſic grata puellæ eſt:
Vir malè diſſimulat: tectius illa cupit.
Conveniet maribus, nè quam nos antè rogemus:
Fœmina jam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
Fœmina cornipedi ſemper adhinnit equo.
Parcior in nobis, nec tam furioſa libido eſt:
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
Arſit, & eſt laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, ſed non ut filia debet, amavit:
Et nunc obducto cortice preſſa latet.
Illius lacrymis, quas arbor fundit odoro,
Vngimur, & dominæ nomina gutta tenet.
Fortè ſub umbroſis nemoroſæ vallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erat.
Signatus tenui media inter cornua nigro:
Vna fuit labes; cætera lactis erant.
Illum Gnoſſiades, Sidoniadéſque juvencæ
Optárunt tergo ſuſtinuiſſe ſuo.
Paſiphaë fieri gaudebat adultera tauri:
Invida formoſas oderat illa boves.

Nota cano: non hoc, quæ centum sustinet urbes,
Quamvis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa novas frondes, & prata tenerrima, tauro
Fertur in assueta subsecuisse manu.
It comes armentis: nec itur am cura moratur
Conjugis, & Minos à bove victus erat.
Quid tibi Pasiphaë pretiosas sumere vestes?
Ille tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
Quid toties positas fingis inepta comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse juvencam,
Quàm cupores fronti cornua nata tuæ?
Sive placet Minos, nullus quæratur adulter:
Sive virum mavis fallere, falle viro.
In nemus & saltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aonio concita Baccha Deo.
Ah quoties vultu vaccam spectavit iniquo?
Et dixit, Domino cur placet ista meo?
Aspice, ut ante ipsum teneris exultat in herbis:
Nec dubito, quin se stulta placere putet.
Dixit: & ingenti jamdudum de grege duci
Iussit: & immeritam sub juga curva trahi;
Aut cadere ante aras commentaque sacra coegit:
Et tenuit læta pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæsis!
Atque ait exta tenens, Ite, placete meo!
Et modò se fieri Europam, modò postulat Iõ:
Altera quod bos est, altera vecta bove.
Hanc tamen implevit vacca deceptus aterna
Dux gregis, & partu proditus auctor erat.
Cressa Thyestæo si se abstinuisset amore;
(Ah quantum est uni posse placere viro!)
Non medium rupisset iter: curruque retorto
Auroram versis Phœbus adisset equis.
Filia purpureos Nisi furata capillos,
Puppe cadens celsa, falsa refertur avis.
Altera Scylla maris monstrum, medicamine Circes
Pube premit rabidos inguinibusque canes.

Qui

Qui Martem terris, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyreæ flamma Creusæ?
Et necè natorum sanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum rapidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis Phineu tua lumina natis?
Pœna reversura est in caput ista tuum.
Omnia fœminea sunt ista libidine mota:
Acrior est nostra, plusque furoris habet.
Ergo age ne dubita cunctas superare puellas:
Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæq; negant, gaudent tamen esse rogatæ:
Ut jam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris, cum sit nova grata voluptas,
Et capiant animos plus aliena suis?
Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captatæ nosse puellæ
Cura sit: accessus molliet illa tuos.
Proxima consiliis dominæ sit ut illa videto:
Nève parum tacitis conscia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando:
Quod petis, ex facili, si volet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoque tempora servant)
Quo facilis dominæ mens sit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cùm lætissima rerum,
Ut seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore,
Ipsa patent: blanda tum subit arte Venus.
Tum cum tristis erat, defensa est Ilion armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda est, cum pellice læsa dolebit:
Tunc facies, operæ ne sit inulta tuæ.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo remigis addat opem.
Et secum tenuis suspirans murmure dicat,
Ut puto, non posces ipsa referre vicem.

Tunc de te narret: tunc perſuadentia verba
Addat: & inſano juret amore mori.
Sed propera, nè vela cadant, iræque reſidant:
Vt fragilis glacies, interit ira morâ.
Queris, an hanc ipſam proſit violare miniſtram?
Talibus admiſſis alea grandis ineſt.
Hæc ad concubitum ſit ſedula; tardior illa:
Hæc dominæ munus temperat; illa ſibi.
Caſus in eventu eſt: licèt hic indulgeat auſis,
Conſilium tamen eſt abſtinuiſſe meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam:
Nec juvenum quâſquam, me duce, captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat, recipítque tabellas,
Corpore, non tantùm ſedulitate, placet;
Fac dominâ potiare prius: comes illa ſequetur:
Non tibi ab ancillâ eſt incipienda Venus.
Hoc unum moneo (ſi quid modò creditur arti,
Nec mea dicta rapax per mare ventus agat)
Aut nunquam tentes, aut perfice: tollitur index,
Cum ſemel in partem criminis illa venit.
Non avis utiliter viſcatis effugit alis:
Non bene de laxis caſſibus exit aper.
Sanctius arrepto piſcis retinetur ab hamo:
Opprime tentatam: nec, niſi victor, abi.
Tunc neque te prodet communi noxia culpâ:
Factáque erunt dominæ, dictáque nota tibi.
Sed bene celetur: bene ſi celabitur index,
Notitiæ ſuberit ſemper amica tuæ.
Tempora qui ſolis operoſa colentibus arva,
Fallitur, & nautis aſpicienda putat:
Nec ſemper credenda Ceres fallacibus arvis:
Nec ſemper viridi concava puppis aquæ:
Nec teneras tutum eſt ſemper captare puellas:
Sæpe dato meliùs tempore fit idem.
Sive dies ſuberit natalis, ſive calendæ,
Quas Venerem Martis continuâſſe javat;
Sive erit ornatus, non ut fuit antè, ſigillis,
Sed regum poſitas Circus habebit opes:

Differ opus: tunc triſtis hyems tunc Pleiades inſtant,
Tunc & in æquoreâ mergitur Hœdus aquâ.
Tunc bene deſmitur: tunc, ſi quis creditur alto,
Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tunc licet incipias, quâ flebilis Allia luce
Vulneribus Latiis ſanguinolenta fuit:
Quâque die redeunt rebus minùs apta gerendis
Culta Palæſtino ſeptima feſta viro.
Magna ſuperſtitio tibi ſit natalis amicæ:
Quâque aliquid dandum eſt, illa ſit atra dies.
Cùm bene vitâris, tamen aufert: invenit artem
Fœmina, quâ cupidi carpat amantis opes.
Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem:
Expediet merces téque ſedente ſuas.
Quas illa, inſpicias, ſapere ut videare, rogabit:
Oſcula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos jurabit in annos:
Nunc opus eſſe ſibi, nunc bene, dicet, emi.
Si non eſſe domi, quos des, cauſabere nummos;
Littera poſcetur, nec didiciſſe juvat.
Quid, quaſi natali cùm poſcit munera libo,
Et quoties opus eſt, naſcitur illa ſibi?
Quid, cùm mendaci damno mœſtiſſima plorat,
Elapſúſque cavâ fingitur aure lapis?
Multa rogant tradenda ſibi, data reddere nolunt.
Perdis: & in damno gratia nulla tuo eſt.
Non mihi, ſacrilegas meretricum ut perſequar artes,
Cum totidem linguis, ſint ſatis ora decem.
Cera vadum tentet raſis infuſa tabellis:
Cera tuæ primùm conſcia mentis eat.
Blanditias ferat illa tuas, imitatáque amantûm
Verba: nec exiguas, quiſquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere ledit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.
Spes tenet in tempus, ſemel eſt ſi credita, longum:
Illa quidem fallax, ſed tamen apta dea eſt.

Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui:
Præteritum tulerit, perdideritque nihil.
Et, quod non dederis, semper videare daturus:
Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic ne perdiderit, non cessat perdere lusor:
Et revocat cupidas alea sæpe manus.
Hoc opus, hic labor est, primum sine munere jungi:
Si dederit gratis, quæ dedit usque dabit.
Ergò eat, & blandis peraretur littera verbis:
Exploretque animos, primáque tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit:
Insciaque est verbis capta puella suis.
Disce bonas artes (monco) Romana juventus:
Non tantùm trepidos ut tueare reos.
Quàm populus, judexque gravis, lectusque senatus;
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires: nec sis in fronte disertus:
Effugiant voces verba molesta tuæ.
Quis, nisi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valens odij littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaque verba:
Blanda tamen, præsens ut videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectumque remittet;
Lecturam spera: propositumque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur annulus usu:
Interit assidua vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? Quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aquâ.
Penelopen ipsam, pertes modò, tempore vinces:
Capta vides sero Pergama, capta tamen.
Legerit, & nolit rescribere; cogere noli:
Tu modo blanditias fac legat ipsa tuas.
Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis:
Per numeros veniunt ista gradusque suos.
Forsitan & primò veniet tibi littera tristis;
Quæque roget, ne se sollicitare velis.

Quod

Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat ut instes:
Insequere; & voti postmodo compos eris.
Interea sive illa toro resupina feratur;
Lectica dominæ dissimulanter adi.
Neve aliquis verbis odiosas afferat aures,
Quàm potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
Porticus: hîc socias tu quoque junge moras.
Et, modò præcedas, facito: modò terga sequaris:
Et modò festines: & modò lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquam transire columnis
Sit pudor, & lateri continuasse latus.
Nec sine te curvo sedeat speciosa theatro:
Quod spectes, humeris afferet illa suis.
Illam respicias, illam mirêre licebit:
Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo mimo saltante puellæ:
Et faveas illi, quisquis agatur amans.
Cùm surgit, surgas: donec sedet illa, sedeto:
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista jube faciant, quorum Cybeleia mater
Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoida Theseus
Abstulit à nulla tempora comptus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene comptus, amavit:
Cura deæ, sylvis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant: fuscentur corpora campo:
Sit bene conveniens, & sine labe toga.
Linguaque nec rigeat: careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec malè deformet rigidos tonsura capillos:
Sit coma, sit docta barba resecta manu.
Et nihil emineant, & sint sine sordibus ungues:
Inque cava nullus stet tibi nare pilus.
Nec malè odorati sit tristis anhelitus oris:
Nec lædat nares virque patérque gregis.

Cætera

Cætera lasciuæ faciant concede puellæ:
Et si quis malè vir quærit habere virum.
Ecce suum vatem Liber vocat: hic quoque amantes
Adjuvat: & flammæ, quâ calet ipse, favet.
Gnossis in ignotis amens errabat arenis,
Quà brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Vtque erat è somno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebátque simul (sed utrumque decebat)
Nec facta est lacrymis turpior illa suis.
Láque iterum tundens mollissima pectora palmis,
Perfidus ille abiit, quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait: sonuerunt cymbala toto
Littore, & attonitâ tympana pulsa manu.
Excidit illa metu, rupitque novissima verba:
Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis:
Ecce leves Satyri prævia turba Dei.
Ebrius ecce senex pando Silenus asello
Vix sedet, & pressas continet arte jubas.
Dum sequitur Bacchas, Bacchæ fugiúntque petúntq;
Quadrupedem ferulâ dum malus urget eques;
In caput aurito cecidit delapsus asello:
Clamârunt Satyri, Surge, agè, surge pater.
Jam Deus in curru, quem summum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theseus, & vox abiêre puellæ:
Térque fugam petiit, térque retenta metu est.
Horruit, ut fieriles, agitat quas ventus, aristæ:
Vt levis in madidâ canna palude tremit.
Cui Deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit:
Pone metum; Bacchi Gnossias uxor eris.
Munus habe cœlum: cœlo spectabere sydus:
Sæpe reges dubiam Cressa puella ratem.
Dixit: & è curru, nè tigres illa timeret,
Desilit: impositó cessit arena pede.

Impli-

Implicitámque ſinu (neque enim pugnare valebat)
Abſtulit: ut facile eſt omnia poſſe Deo.
Pars Hymenæe canunt: pars altera Euoë clamant:
Sic coëunt ſacro nupta Deúſque toro.
Ergò, ubi contigerint poſiti tibi munera Bacchi,
Atque erit in ſocii fœmina parte tori;
Nycteliúmque patrem, nocturnáque ſacra precare,
Nè jubeant capiti vina nocere tuo.
Hîc tibi multa licet ſermone latentia tecto
Dicere; quæ dici ſentiat illa ſibi:
Blanditiáſque leves tenui præſcribere vino;
Vt dominam in menſa ſe legat illa tuam:
Atque oculos oculis ſpectare fatentibus ignem.
Sæpe taceus vocem verbáque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula: quâque bibit parte puella, bibas.
Et quemcunque cibum digitis libaverit illa,
Tu pete: dúmque petes, ſit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota, viro placuiſſe puellæ:
Vtilior votis factus amicus erit.
Huic, ſi fortè bibas, ſortem concede priorem:
Huic detur capiti miſſa corona tuo.
Sive ſit inferior, ſeu par, prior omnia ſumat:
Nè dubites illi verba ſecunda loqui.
Tuta frequénſque via eſt, per amici fallere nomen:
Tuta frequénſque licet ſit via, crimen habet.
Indè propinator nimirum multa propinet,
Et ſibi mandatis plura bibenda putet.
Certa tibi à nobis dabitur menſura bibendi:
Officium præſtent ménſque pedéſque ſuum.
Iurgia præcipuè vino ſtimulata caveto:
Et nimiùm faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion ſtultè data vina bibendo:
Aptior eſt dulci menſa merúmque joco.
Si vox eſt, canta; ſi mollia brachia, ſalta:
Et quacunque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet, ſic ficta juvabit:
Fac titubet blæſo ſubdola lingua ſono.

Et

Et quicquid dices, faciésue protervius æquo,
Credatur nimium causa fuisse merum.
Et bene dic dominæ; benè, cum quo dormiet illa:
Sed malè sit, tacita mente precare, viro.
At, cùm discedit mensa conviva relicta,
(Ipsa tibi accessus turba, locumque dabit)
Insère te turbæ: leviterque admotus eunti
Velle latus digitis: & pede tange pedem.
Colloquii jam tempus adest. Fuge ruslice longè
Hinc pudor: audacem forsque Venusque juvant:
Non tua sub nostras veniet facundia leges:
Fac tantùm cupias, sponte disertus eris.
Est & agendus amans, imitandáque vulnera verbis:
Hic tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor est: sibi quæque videtur amanda:
Pessima sit, nulli non sua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit simulator amare:
Sæpe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
Quò magis ô faciles imitantibus este puellæ:
Fiet amor verus, qui modò fictus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere fas est,
Vt pendens liquida ripa subitur aqua.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam castas præconia formæ:
Virginibus curæ, gratáque forma sua est.
Nam cur in Phrygiis Iunonem & Pallada sylvis
Nunc quoque judicium non tenuisse pudet?
Laudatas ostendit avis Junonia pennas;
Si tacitus spectes, illa recondet opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina curfus,
Depexæque jubæ, plausaque colla juvant.
Nec timidè promitte: trahunt promissa puellas:
Pollicitis testes quoslibet adde Deos.
Iuppiter ex alto perjuria ridet amantum,
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Iunoni fal sò jurare solebat
Iuppiter: exemplo nunc favet ille suo.

Expedit

Expedit esse Deos: &, ut expedit, esse putemus:
Dentur in antiquos thura merumque focos.
Nec secura quies illos, similisque sopori
Detinet: innocui vivite, numen adest.
Reddite depositum: pietas sua fœdera servet:
Fraus absit: vacuas cædis habete manus.
Ludite, si sapitis, solas impunè puellas:
Hac minus est una fraude pudenda fides.
Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos, quos posuêre, cadant.
Dicitur Ægyptus caruisse juvantibus arva
Imbribus, atque annos sicca fuisse novem;
Cum Thrasius Busirin adit, monstratque piari
Hospitis effuso sanguine posse Iovem.
Illi Busiris, Fies Jovis hostia primus,
Inquit: & Ægypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit: infœlix imbuit author opus.
Iustus uterque fuit: neque enim lex justior ulla est,
Quàm necis artifices arte perire suâ.
Ergo ut perjuras meritò perjuria fallant:
Exemplo doleat fœmina læsa suo.
Et lachrymæ prosunt: lachrymis adamanta movebis:
Fac madidas videat, si potes, illa genas.
Si lachrymæ (neque enim veniunt in tempore semper)
Deficiunt, udâ lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licet non det, non data sume tamen.
Pugnabit primò fortassis, &, Improbe, dicet:
Pugnando vinci se tamen illa volet.
Tantùm ne noceant teneris male rapta labellis:
Néve queri possit dura fuisse, cave.
Oscula qui sumpsit, si non & cætera sumpsit;
Hæc quoque, quæ data sunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat pleno post oscula voto!
Hei mihi, rusticitas, non pudor ille fuit.
Vim licèt appellent; grata est vis ista puellis:
Quod juvat, invitæ sæpe dedisse volunt.

Quæcunque

Quæcunque est Veneris subitâ violata rapinâ,
Gaudet: & improbitas muneris instar habet.
At quæ, cùm posset cogi, non tacta recessit,
Cum simulet vultu gaudia, tristis erit.
Vim passa est Phœbe: vis est illata sorori:
Et gratus raptis raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
Scyrias Æmonio victa puella viro.
Iam Dea laudatæ dederat mala præmia formæ
Colle sub Idæo vincere digna Venus.
Iam nurus ad Priamum diverso venerat orbe:
Gratáque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læsi verba mariti:
Nam dolor unius, publica causa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
Veste virum longâ dissimulatus erat.
Quid facis Æacide? non sunt tua munera lanæ:
Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo:
Pensa quid? in dextra, quâ cadet Hector, habes?
Rejice succinctos operoso stamine fusos:
Quassanda est illâ Pelias hasta manu.
Fortè erat in thalamo virgo regalis eodem:
Hæc illum stupro comperit esse virum.
Viribus illa quidem victa est: (ità credere oportet)
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, Mane, dixit, cùm jam properaret Achilles:
Fortia nam positâ sumpserat arma colo.
Vis ubi nunc illa est? quid blandâ voce moraris
Autorem stupri Deïdameia tui?
Scilicet, ut pudor est, quiddam cœpisse priorem;
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ab nimia est propriæ juveni fiducia formæ,
Expectet si quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat: vir verba precantia dicat:
Excipiat blandas molliter illa preces.
Ut potiare, roga: tantùm cupit illa rogari:
Da causam voti principiúmque tui.

Juppiter

Iuppiter ad veteres ſupplex heroïdas ibat:
Corripuit magnum nulla puella Jovem.
Si tamen à precibus tumidos accedere faſtus
Senſeris; incepto parce, reſérque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odére, quod inflat.
Leniùs inflando tædia tolle tui.
Nec ſpes eſt Veneris ſemper profitenda roganti:
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: æquoris unda
Debet & à radiis ſyderis eſſe niger.
Turpis & agricolæ, qui vomere ſemper adunco,
Et gravibus raſtris ſub Iove verſat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ,
Candida ſi fuerint corpora, turpis eris.
Palleat omnis amans: color eſt hic aptus amanti:
Hoc decet: hoc multi non valuiſſe putant.
Pallidus in Lyricen ſylvis errabat Oricus:
Pallidus in lenta Naiade Daphnis erat.
Arguat & macies animum: nec turpe putâris
Pileolum nitidis impoſuiſſe comis.
Attenuant juvenum vigilatæ corpora noctes,
Curáque, & immenſo qui ſit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miſerabilis eſto:
Ut, qui te videat, dicere poſſit, Amas.
Conquerar? an moneam? mixtum fas eſſe nefáſque?
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi, non tutum eſt, quod amas, laudare ſodali:
Cùm tibi laudanti credidit, ipſe ſubit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis:
Quantum ad Piritheum, Phædra pudica fuit.
Hermionem Pylades, quà Palladà Phœbus, amavit:
Quódque tibi geminus, Tyndari, Caſtor erat.
Si quis idem ſperat; laturas poma myricas
Speret: & è medio flumine mella petat.
Nil, niſi turpe, juvat: curæ eſt ſua cuique voluptas:
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.

Heu

Heu facinus, non est hostis metuendus amanti:
Quos credis fidos, effuge, tutus eris.
Cognatum fratremque cave, fidumque sodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia, vitibus illa
Convenit, hæc oleis, hîc benè farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Vtque levis Proteus modò se tenuabat in undas:
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper:
Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis:
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos:
Longiùs insidias curva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulansve pudenti;
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde fit, ut, quæ se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris erat.
Pars superat cæpti, pars est exhausta laboris:
Hic teneat nostras anchora jacta rates.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI

Liber II.

Dicite iõ Pean: & iõ bis dicite Pean:
Decidit in cassos præda petita meos.
Lætus amans donet vividi mea carmina palmâ:
Præferor Aſcræo Mæonióque ſeni.
Talis ab armiferis Priameïus hoſpes Amyclis
Candida cum raptâ conjuge vela dabat.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
Quid properas juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longè, quem peto, portus abeſt.
Non ſatis inveniſſe tibi eſt me vate puellam:
Arte meâ capta eſt: arte tenenda meâ eſt.
Nec minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri:
Caſus ineſt illic: hîc erit artis opus.
Nunc mihi, ſi quando, puer & Cytherea favete:
Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.
Magna paro, quas poſſit amor remanere per artes,
Dicere, tam vaſto pervagus orbe puer.
Et levis eſt, & habet geminas quibus evolet, alas:
Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.
Hoſpitis effugio præcluſerat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clauſit conceptum crimine matris
Semibovémque virum, ſemivirúmque bovem;
Sit modus exilio, dixit, juſtiſſime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et, quoniam in patria fatis agitatus iniquis
Vivere non potui, da mihi poſſe mori.
Da reditum puero, ſenis eſt ſi gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce ſeni.

Dixerat hæc: ſed & hæc, & multò plura licebat
Dicere: at egreſſus non dabat ille viro.
Quod ſimulac ſenſit, Nunc, nunc, ô Dædale, dixit,
Materiam, quâ ſis ingenioſus, habes.
Poſſidet & terras, & poſſidet æquora Minos.
Nec tellus noſtræ, nec patet unda fugæ.
Reſtat iter cœli: cœlo tentabimus ire:
Da veniam cœpto Juppiter ame meo.
Non ego ſydereas affecto tangere ſedes:
Quâ fugiam dominum, nulla, niſi illa via eſt.
Per Styga detur iter: Stygias tranſibimus undas:
Sunt mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala ſæpe movent. Quis crederet unquam
Aërias homines carpere poſſe vias?
Remigium volucrum diſponit in ordine pennas,
Et leve per lini vincula nectit opus:
Jmáque pars ceris aſtringitur igne ſolutis:
Finitúſque novæ jam labor artis erat.
Tractabat cerámque puer, pennáſque renidens:
Neſcius hæc humeris arma parata ſuis.
Cui pater, His, inquit, patria eſt adeunda carinis:
Hac nobis Minos effugiendus ope eſt.
Aëra non potuit Minos, alia omnia clauſit:
Quà licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi non virgo Tegeæa, coméſque Bootes;
Enſifer Orion aſpiciendus erit.
Me pennis ſectare datis: ego prævius ibo:
Sit tibi cura ſequi: me duce tutus eris.
Nam ſive ætherias vicino ſole per auras
Jbimus; impatiens cera caloris erit:
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madeſcet aquis.
Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, caveto:
Quáque ferent auræ, vela ſecunda dato.
Dum monet, aptat opus puero, monſtrátque moveri:
Erudit infirmas ut ſua mater aves.
Indè ſuis factas humeris accommodat alas:
Pérque novum timidus corpora librat iter.

Jámque

Jámque volaturus parvo dedit oscula nato:
Nec patriæ lacrymas continuére genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et movet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus: & cursus sustinet usquè suos.
Jámque novum delectat iter: positoque timore
Icarus audaci fortiùs arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces,
Vidit: & inceptum dextra reliquit opus.
Jam Samos à læva fuerat Naxósque relictæ,
Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebinthos erat, sylvisque umbrosa Calydne,
Cinctáque piscosis Astypalæa vadis.
Cùm puer, incautis nimiùm temerarius annis,
Altiùs egit iter, deseruitque patrem.
Vincla labant: & cera Deo propiore liquescit:
Nec tenues venti brachia mota tenent.
Territus à summo despexit in æquora cœlo:
Nox oculis pavido venit obórta metu.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat: nec, quo sustineatur, habet.
Decidit: atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit:
Clauserunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, non jam pater, Icare, clamat:
Icare, clamat, ubi es? quóve sub axe volæs?
Icare, clamabat: pennas aspexit in undis:
Ossa tegit tellus: æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas:
Ipse Deum volucrem detinuisse paro.
Fallitur, Æmonias si quis decurrit ad artes,
Dátque quod à teneri fronte revellit equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbæ,
Mixtáque cum magicis Marsa venena sonis.
Phasias Æsonidem, Circe tenuisset Ulyssem,
Si modò servari carmine posset amor.
Nec data prosuerint pollentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Sic procul omne nefas: ut ameris, amabilis esto:
Quod tibi non facies, sola ve forma dabit.
Sit licet antiquo Nireus adamatus Homero,
Naïadúmque tener crimine raptus Hylas.
Vt dominam teneas, nec te mirêre relictum;
Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est: quantúmque accedit ad annos,
Fit minor & spacio carpitur ilia suo.
Nec semper violæ, nec semper lilia florent:
Et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi jam venient cani formose capilli:
Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Iam molire animum, qui duret, & astrue formam:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
Cura sit, & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses:
Et tamen æquoreas torsit amore Deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypso,
Remigióque aptas esse negavit aquas!
Hæc Troja casus iterúmque iterúmque rogabat:
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore constiterant: illic quoque pulchra Calypso
Exigit Odrysii facta cruenta ducis.
Ille levi virgâ, (virgam nam fortè tenebat)
Quod rogat, in sparso littore pingit opus.
Hæc (inquit) Troja est: (muros in littore fecit)
Hic tibi sit Simois: hæc mea castra puta.
Campus erat, (campum fecit) quem cæde Dolonis
Sparsimus, Æmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonii fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte reversus equis.
Pluráque pingebat: subitus cùm Pergama fluctus
Abstulit, & Rhesi cum duce castra suo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta, vides?
Ergò agè fallaci timidè confide figuræ,
Quisquis es: atque aliquid corpore pluris habe.

Dextera

Dextera præcipuè capit indulgentia mentes:
Asperitas odium sæváque bella movet.
Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis;
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis hirundo est:
Quæsque colat turres, Chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prælia linguæ:
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæque viros, nuptasque mariti:
Inque vicem credunt rem sibi semper agi.
Hoc decet uxores: dos est uxoria, lites:
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis jussu lectum venistis in unum:
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, aureque juvantia verba
Affer, ut adventu læta sit ipsa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor amandi:
Nil opus est illi, qui dabit, arte meâ.
Secum habet ingenium, qui, cùm libet, Accipe, dicit:
Cedimus: inventis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego sum; quia pauper amavi:
Cùm dare non possem munera, verba dabam.
Pauper amet cautè: timeat maledicere pauper:
Multáque divitibus non patienda ferat.
Me memini iratum dominæ turbâsse capillos:
Hæc mihi quàm multos abstulit ira dies!
Nec puto, nec sensi tunicam laniâsse: sed ipsa
Dixerat: & pretio est illa redempta meo.
At vos (si sapitis) vestri peccata magistri
Effugite, & culpæ damna timete meæ.
Prælia cum Parthis, cum cultâ pax sit amicâ:
Et jocus, & causas quicquid amoris habet.
Si nec blanda satis, nec erit tibi comis amica;
Perfer, & obdura: postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curvatus ab orbore ramus:
Franges, si vires experière tuas.
Obsequio tranantur aquæ: nec vincere possis
Flumina, si contrà, quàm rapit unda, nates.

Obsequium tigrésque domat, tumidósque leones:
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrinâ Atalantâ?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus nec mitia facta puellæ
Flêsse sub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit jusso fallentia retia collo:
Sæpe ferâ torvos cuspide fixit apros.
Sensit & Hylæi contentum saucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere sylvas,
Nec jubeo collo retia ferre tuo:
Corpora nec missis jubeo præbere sagittis:
Artis erunt cautæ mollia jussa meæ.
Cede repugnanti: cedendo victor abibis:
Fac modò, quas partes illa jubebit, agas.
Arguit, arguito: quicquid probat illa, probato:
Quod dicit, dicas: quod negat illa, neges.
Riserit, arride: si flêrit, flere memento:
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerósque manu jactabit eburnos;
Tu malè jactato: tu bene facta dato.
Seu jaciet talos; victam nè pœna sequatur,
Damnosi facito flent tibi sæpe canes.
Sive latrocinii sub imagine calculus ibit;
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene distincta tuis umbracula virgis:
Ipse face in turba, quà venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto:
Et tenero soleam deme vel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, quanvìs horrebis & ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta (quanvìs sit turpe, placebit)
Ingenuâ speculum sustinuisse manu.
Ille fatigatæ vincendo monstra novercæ,
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit;
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Creditur, & lanas excoluisse rudes.

Paruit

Paruit imperio dominæ Tirynthius heros:
I nunc, & dubita ferre, quod ipse tulit.
Iussus adesse foro, jussâ maturius horâ
Fac semper venias: nec, nisi seruus, abi.
Occurras aliquò tibi dixerit; omnia differ:
Curre, nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro seruo, si vocat illa, veni.
Rure erit, & dicet, Venias, (amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus, sitiénsve canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ species amor est: discedite segnes:
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, & hyems, longæq; viæ, sævique dolores
Mollibus his castris, & labor omnis inest.
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum:
Frigidus in nudâ sæpe jacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pauisse per æstus
Fertur, & in parua delituisse casa.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per totum placitúmque negabitur ire,
Atque erit oppositâ janua fulta serâ;
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtiuas alta fenestra vias.
Læta erit, ut causam tibi se sciet esse pericli:
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras Leandre carere puellâ:
Tranabas, animum nósset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima,
Nec tibi sit seruos demeruisse pudor.
Nomine quemque suo (nulla est jactura) saluta:
Iunge tuas humiles ambitiose preces.
Sed tamen & seruo (leuis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parua tuæ.
Porrige & ancillæ, quâ pœnas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.

Fac plebem (mihi crede) tuam: sit semper in illa
Janitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo precioso munere dones:
Parva, sed è parvis callidus apta dato.
Cùm oenè dives ager, cùm rami pondere nutant;
Afferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa
Illa: tibi in sacrâ sunt licèt empta viâ.
Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat:
Et nunc castaneas, nunc amat illa nuces.
Quin etiam turdóque licet, missâque coronâ,
Te memorem dominæ testificêre tuæ.
Turpiter his emitur spes mortis, & orba senectus:
Ah pereat, per quos munera crimen habent!
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus?
Hei mihi, non multum carmen honoris habet!
Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:
Dummodo sit dives barbarus, ille placet.
Aurea sunt verè nunc sæcula: plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipse licet venias Musis comitatus Homere;
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.
Sunt tamen & doctæ, rarissima turba, puellæ:
Altera, non doctæ, sed tamen esse volunt.
Utraque laudetur per carmina: carmina lector
Commendet dalis qualiacunque sono.
His ergò, atque illis, vigilatum carmen in ipsas
Forsitan exigui muneris inflar erit.
At, quod eris per te facturus, & utile credis,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum:
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam servo, si vincula sæva remittis;
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua sit: titulus donetur amicæ.
Perde nihil: partes illa petentis agat.
Sed te, cuicunque est retinendæ cura puellæ,
Attonitum formâ fac putet esse suâ.

Sive

Sive erit in Tyriis; Tyrios laudabis amictus:
Sive erit in Cois; Coa decere puta.
Aurata est; ipso tibi sit pretiosior auro:
Gausapa si sumit; Gausapa sumpta proba.
Astiterit tunicata; Moves incendia, clama:
Sed timidâ caveat frigora voce roga.
Compositum discrimen erit; discrimina laudа:
Torserit igne comam; torte capille places.
Brachia saltantis, vocem mirare canentis:
Et cùm desierit, verba querentis habe.
Ipsos concubitus, ipsum venerêre licebit
Quod juvat: & quædam gaudia vocis habe.
Si fuerit torvâ violentior ipsa Medusâ;
Fiet amatori lenis & æqua suo.
Tantùm nè pateas verbis simulator in illis,
Effice: nec vultu destrue verba tuo.
Si latet ars, prodest: affert deprensa pudorem,
Atque admit merito tempus in omne fidem.
Sæpe sub autumnum, cùm formosissimus annus,
Plenáque purpureo subrubet uva mero;
Cùm modo frigoribus premimur, modò solvimur æstu:
Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: sed si malè firma cubabit,
Et vitium cœli senserit ægra sui;
Tunc amor & pietas tua sit manifesta puellæ:
Tunc sere, quæ plenâ postmodo falce metas.
Nec tibi morosi veniant fastidia morbi:
Perque tuas fiant, quæ sinit illa, manus.
Et videat flentem: nec tædeat oscula ferre:
Et sicco lacrymas combibat ore tuas.
Multa vove; sed cuncta palàm: quotiesque licebit,
Quæ referas illi, somnia læta vide.
Et veniat quæ lustret anus lectúmque locúmque:
Præferat & tremulâ sulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ vestigia curæ:
In thalamos multis hæc via fecit iter.
Nè tamen officiis odium queratur ab ægra,
Sit suus in blanda sedulitate modus.

Néve

Néve cibos præbe, nec amari pocula ſucci
Porrige: rivalis miſceat illa tuus.
Sed non, quo dederas à littore carbaſa, vento
Vtendum, medio cùm potiare freto.
Dum novus errat amor, vires ſibi colligit uſu,
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulam mulcere ſolebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Naſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo,
Quáque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi conſuescat: nihil aſſuetudine majus:
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te ſemper videat: tibi ſemper præbeat aures:
Exhibeat vultus nóxque diéſque tuos.
Cùm tibi major erit fiducia poſſe requiri;
Tunc procul abſenti cura futurus eris.
Da requiem: requietus ager bene credita reddit:
Terráque cœleſtes arida ſorbet aquas.
Phyllida Demophoon præſens moderatiùs uſſit:
Exarſit velis acriùs illa datis.
Penelopen abſens ſolers torquebat Vlyſſes:
Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.
Sed mora tuta brevis: leniſcunt tempore curæ:
Vaneſcítque abſens, & novus intrat amor.
Dum Menelaus abeſt, Helene, nè ſola jaceret,
Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.
Quis ſtupor hic Mentē fuit? tu ſolus abibas:
Iſdem ſub tectis hoſpes & uxor erant.
Accipitri timidas credis furioſe columbas:
Plenum monſtro credis ovile lupo.
Nil Helene peccat: nil hîc committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium dicere tempúſque locúmque:
Quo, niſi conſilio eſt uſa puella tuo?
Quid faciat? vir abeſt, & adeſt noxa ruſticus hoſpes:
Et timet in vacuo ſola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine ſolvo:
Vſa eſt humani commoditate viri.

pos

Sed neque fulvus aper mediâ tam sævus in irâ est,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes;
Nec lea, cùm catulis lactentibus ubera præbet,
Nec brevis ignaro vipera læsa pede;
Fœmina quam, socii deprensâ pellice lecti,
Ardet: & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammásque ruit: positóque decore
Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei.
Conjugis admissum, violatáque jura mariti,
Barbara per natos Phasias ulta suos.
Altera dira parens (hæc est, quam cernis, hirundo)
Aspice, signatum sanguine pectus habet.
Hoc bene compositos, hoc firmos rumpit amores:
Crimina sunt cautis ista timenda viris.
Nec mea vos uni dotat censura puellæ:
Dii melius: vix hoc nupta tenere potest.
Ludite: sed furto celetur culpa modesto;
Gloria peccati nulla petenda tui est.
Nec dederis munus, cognósse quod altera possit:
Nec sint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et, nè te capiat latebris sibi fœmina notis,
Non uno est semper convenienda loco.
Et, quoties scribis, totas priùs ipse tabellas
Inspice: plus multæ, quàm sibi missa, legunt.
Læsa Venus justa arma movet, telúmque remittit:
Et modò quæ quæsita est ipsa, querare facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa
Casta fuit: vitio est improba facta viri.
Audierat, laurúmque manu vittásque serentem
Pro nata Chryseu non valuisse sua.
Audierat Lyrnesi tuos abducta dolores,
Bellâque per turpes longius ipse moras.
Hæc tantùm audierat: Priamcïda viderat ipsa:
Victor erat prædæ præda pudenda suæ.
Indè Thyestiaden animo thalamóque recepit:
Et malè peccantem Tyndaris ulta virum est.
Quæ bene celâris, siquà tamen acta patebunt,
Illa licèt pateant, tu tamen usquè nega.

Tu

Tu neque subjectus, solito neque blandior esto:
Hęc animi multùm signa nocent habent.
Sed lateri nec parce tuo: pax omnis in illo est:
Concubitu prior est inficienda Venus.
Sunt qui præcipiant herbas satureia nocentes
Sumere: judiciis ista venena meis.
Aut piper urticę mordacis semine miscent,
Tritáque in annoso flava pyretra mero.
Sed Deæ non patitur sic ad sua munera cogi,
Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoī qui mittitur urbe Pelasgâ
Bulbus, & ex horto quę venit herba salax,
Ováque sumantur: sumantur Hymettia mella,
Quáque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta quid ad magicas Erato converteris artes?
Interior curru meta terenda meo est.
Qui modò celabas monitu tua crimina nostro,
Flectle iter, & monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea est: non semper eodem
Impositos vento panda carina vehit.
Nam modò Threĩcio Boreâ, modò currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe Noto.
Aspice, ut in curru modò det fluitantia rector
Lora: modò admissos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia servit:
Et si nulla subest æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque secundis:
Nec facile est æquâ commoda mente pati.
Vt levis absumptis paulatim viribus ignis
Ipse latet, summo candet in igne cinis;
Sed tamen extinctas admoto sulphure flammas
Invenit, & lumen, quod fuit antè, redit:
Sic, ubi pigra situ, securáque pectora torpent;
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidáque recalface mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.
O quantum, & quoties numero comprendere non est
Felicem, de quo læsa puella dolet:

Quę,

Quæ, simul invitas crimen pervenit ad aures,
Excidit: & miseræ vóxque colórque fugit.
Ille ego sim, cujus laniet furiosa capillos:
Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacrymans: quem torvis spectet ocellis:
Quo sine non possit vivere, posse velit.
Si spatium quæras, breve sit, quo læsa queratur:
Nè vires lentâ colligat ira morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis,
Inque tuo flens esti accipienda sinu.
Oscula da flenti: Veneris da gaudia flenti:
Pax erit: hoc uno solvitur ira modo.
Cùm bene sævierit, cùm certa videbitur hostis;
Tunc pete concubitûs fœdera: mitis erit.
Illîc depositis habitat concordia telis:
Illo (crede mihi) gratia nata loco est.
Quæ modò pugnârunt, jungunt suarostra columbæ,
Quarum blanditias verbáque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
Unáque erat facies, sydera, terra, fretum.
Mox cœlum impositum est terris: humus æquore cincta est:
Inque suas partes cessit inane Chaos.
Sylva feras cepit, volucres agitabilis aër:
In liquida pisces delituistis aqua.
Tum genus humanum solis errabat in agris:
Hisque meræ vires, & rude corpus erat.
Sylva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes:
Jámque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollisse voluptas:
Constiterant uno fœmina virque toro.
Quid facerent, ipsi nullo didicêre magistro:
Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet quod amet: cum quo sua gaudia jungat,
Invenit in media fœmina pisce aqua.
Cerva parem sequitur: serpens serpente tenetur:
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta salitur ovis: tauro quoque læta juvenca est:
Sustinet immundum sima capella marem.

In

In furias agitantur equæ, spatióque remoto
Per loca dividuos amne sequuntur equos.
Ergò age, & iratæ medicamina fortia præbe:
Illa feri requiem sola doloris habent.
Illa Machaonios superant medicamina succos:
His, ubi peccâris, restituendus eris.
Hæc ego cùm canerem, subitò manifestus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: sacris inducta capillis
Laurus erat: vates ille videndus adest.
Is mihi, Lascivi, dixit, præceptor amoris,
Duc agè discipulos ad mea templa tuos.
Est ubi diversum famâ celebrata per orbem
Littera, cognosci quæ sibi quemque jubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit,
Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa:
Cui color est, humero sæpe patente cubet.
Qui sermone placet, taciturna silentia vitet:
Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio sermone diserti,
Nec sua vesanus scripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parcte monenti:
Certa Dei sacro est hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. Quisquis sapienter amabit,
Vincet, & è nostra, quod petet, arte feret.
Credita non semper sulci cum fœnore reddunt:
Nec semper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum est: plus est, quod lædit amantes:
Proponant animo multa ferenda suo.
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
Cærula quot baccas Pallados arbor habet,
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo spicula telle madent.
Dicta erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
Isse foras, & te falsa videre, puta.
Clausa tibi fuerit promissâ janua nocte:
Perfer, & immundâ ponito corpus humo.

Forsitan

Forsitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet, Quid nostras obsidet ille fores?
Mollibus, & duræ supplex blandire puellæ,
Et capiti demptas limine pone rosas.
Cùm volet, accedes: cùm te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hinc non est quare tibi possit amica
Dicere, non omni tempore sensus abest.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus majoribus instat:
Magna canam: toto pectore vulgus ades.
Ardua molimur: sed nulla nisi ardua virtus.
Difficilis nostrâ poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe: victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere: nil istis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: scribet, nè tange tabellas:
Unde volet, veniat: quóque libebit, eat.
Hæc in legitima præstant uxore mariti,
Cùm tener ad partes tu quoque somne venis.
Hac ego, confiteor, non sum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Mène palam nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus
Sum data: barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi: doctior ille est,
Quo veniunt alii conciliante viri.
Sed melius nescisse fuit: sine furta tegantur,
Nè fugiat victo fassus ab ore pudor.
Quò magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras:
Peccent: peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis: ubi par fortuna duorum est,
In causam damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima cœlo;
Mulciberis capti Marsque Venúsque dolis.

Mars

Mars pater insano Veneris turbatus amore
Deduce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (nec enim Dea mollior ulla est)
Rustica Gradivo difficilisque fuit.
Ah quoties lasciva pedes risisse mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
Marte palàm simul est Vulcanum imitata; decebat:
Multáque cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primò celare solebant:
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Judicio Solis (quis Solem fallere posset?)
Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
Quàm mala Sol exempla moves! pete munus ab ipsa:
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros, lectum circáque supérque,
Disponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos: præbent spectacula capti:
Vix lacrymas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hic aliquis videns, In me, fortissime Mavors,
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiva resolvit
Corpora: Mars Creten occupat, illa Paphon.
Hoc tibi profecit Vulcane, quod antè tegebant;
Liberiùs faciunt: & pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stultè fecisse fateris:
Téque ferunt iræ pœnituisse tuæ.
Hoc vetui: vos ecce vetat deprensa Dione
Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.
Nec vos rivali laqueos disponite: nec vos
Excipite arcanâ verba notata manu.
Ista viri captent, si jam captanda putabunt,
Quos facient justos ignis & unda viros.
En iterum testor: nil hîc, nisi lege remissum:
Luditur in nostris insita nulla jocis.

Quis

Quis Cereris ritus audet vulgare profanus,
Magnáque Threïciâ sacra reperta Samo?
Eximia est virtus præstare silentia rebus:
At contrà gravis est culpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quod frustra captatis arbore pomis,
Tantalus in medio garrulus aret aqua?
Præcipuè Cytherea jubet sua sacra taceri:
Admoneo, veniat nè quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis,
Nec cava vesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio versantur in usu:
Sic tamen inter nos, ut latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur lævâ sæmireducta manu.
In medio passimque coit pecus; hoc quoque viso
Avertit vultus sæpe puella suos.
Conveniunt thalami furtis & janua nostris:
Pársque sub injecta veste pudenda latet.
Et si non tenebras, at quiddam nubis opacæ
Quærimus, atque aliquid luce patente minus.
Tum quoque cùm solem nondùm prohibebat & imbrem
Tegula, sed quercus tecta cibúmque dabat;
In nemore atque antris, non sub Iove juncta voluptas:
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes, ubi quæque puella est:
Cuilibet ut dicas, Hæc quoque nostra fuit.
Nec desint, quas tu digitis ostendere possis:
Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror: fingunt quidam quę vera negarent,
Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt, quæ possunt nomina tangunt:
Famáque, non facto crimine, crimen habet.
I nunc; claude fores custos odiose puellæ:
Et centum duris postibus adde seras.
Quid tuti superest, ubi nominis extat adulter,
Et credi, quod non contigit esse, cupit?

Nos etiam veros parcè profitemur amores:
Tectáque sunt solidâ mystica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobare puellis:
Utile quæ multis dissimulásse fuit.
Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,
Mobilis in gemina cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quòd malè fers, assuesce; feres bene: multa vetustas
Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus;
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox etiam ventis spatio durata resistit,
Firmáque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes de corpore mendas:
Quódque fuit vitium, desmit esse morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recusant:
Assiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala: fusca vocetur,
Nigrior Illyricâ cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis; si flava, Minervæ:
Sit gracilis, macie quæ malè visa suâ est.
Dic agilem, quæcunq; brevis; quæ turgida, plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
Consule: quę rigidus munera censor habet.
Præcipuè si flore caret, meliúsque peractum est
Tempus, & albentes jam ligat illa comas.
Utilis, ô juvenes, aut hæc, aut serior ætas:
Ille feret segetes, ille serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores:
Jam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare navigiis, aut vomere scindite terram,
Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus & vires, operámque afferte puellis:
Hoc quoque militia est: hoc quoque fecit opes.
Adde, quòd est illis operum prudentia major:
Solus & artifices qui facit, usus adest.

Illa

Illę mundítiis annorum damna rependunt:
Et faciunt curâ, nè videantur anus.
Vtque velis, Venerem jungunt per mille figuras:
Invenit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas;
Quod juvat, ex ęquo fœmina virque ferunt.
Odi concubitus, qui non utrinque resolvunt:
Hoc est, cur pueri tangar amore minús.
Odi quæ prębet, quia sit prębere necesse:
Siccáque de lana cogitat ipsa suâ.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas:
Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas:
Vtq; morer, me me sustineámque roget.
Aspiciam dominæ victos amentis ocellos:
Langueat, & tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
Quæ citò post septem lustra venire solent.
Qui properant, nova musta bibant: mihi fundet a-
Consulibus priscis condita testa merum. (vitum
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere ventis:
Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenæ præponere possis?
Et melior Gorge, quám sua mater, erat?
Ad venerem quicunque voles attingere veram:
Si modò durâris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas Musa resiste fores.
Sponte suâ sine te celeberrima verba loquentur:
Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè spicula tingit amor.
Fecit in Andromache priùs hoc fortissimus Hector:
Non solùm bellis utilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrneside magnus Achilles,
Cùm premeret mollem lassus ab hoste torum
Illis te manibus tangi Brisei sinebas,
Imbutæ Phrygiâ quæ nece semper erant.

An fuit hoc ipsum, quod te lasciva juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non est properanda voluptas,
Sed seusim tardâ perficienda morâ.
Cùm loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet;
Non obstet, tangas quò minùs illa, pudor.
Aspicies oculos tremulo fulgore micantes:
Ut sol in liquida sæpe refulget aqua.
Accedant questus, ac tedat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptáque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus usus
Desere, nec cursus ante eat illa tuos.
Ad metam properate simul: tunc plena voluptas,
Cùm pariter victi fœmina virque jacent.
Hæc tibi servandus tenor est, cùm libera dantur
Otia, furtivum nec timor urget opus.
Cùm mora non tuta est, totis incumbere remis
Utile, & admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi: palmam date grata juventus:
Sertáque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Æacides dextrâ, pectore Nestor erat;
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru, tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri: mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicunque meos superârit Amazona ferro,
Inscribat spoliis, Naso magister erat.
Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ:
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS.

DE ARTE AMANDI, Lib. III.

PRima dedi Danais in Amazonas arma: superſunt
Quæ tibi dem, & turbæ, Penthesilea, tuæ.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Faverit, & toto qui volat orbe puer. (Dione
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis, Cur virus in angues
Adjicis, & rapidis tradis ovile lupis?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis:
Spectetur meritis quæque puella ſuis.
Si minor Atrides Helenen, Helenéſque ſororem,
Quo premat Atrides crimine major habet;
Si ſcelere Oeclides Talaoniæ Eryphiles
Vivus, & in vivis ad Styga venit equis:
Eſt pia Penelope, luſtris errante duobus,
Et totidem luſtris bella gerente viro.
Reſpice Phyllaciden, & quæ comes iſſe marito
Fertur, & ante annos occubuiſſe ſuos.
Fata Pheretiadæ conjux Pagaſæa redemit:
Próque viri eſt uxor funere lata ſui.
Accipe me Capaneu, cineres miſcebimus, inquit
Iphias: in medios deſiluitque rogos.
Ipſa quoque & cultu eſt & nomine fœmina virtus:
Nec mirum populo ſi placet ipſa ſuo.
Non tamen hæ mentes noſtra poſcuntur ab arte:
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil, niſi laſcivi per me diſcuntur amores:
Fœmina præcipio quo ſit amanda modo.
Fœmina nec flammas, nec ſævos excutit arcus:
Parciùs hæc video tela nocere viris.

Sæpe viri fallunt, teneræ non sæpe puellæ:
Paucáque, si quæras, crimina fraudis habent.
Phasiadem matrem fallax dimisit Jason:
Venit in Æsonios altera nupta sinus.
Quantum ad te Theseu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto sola relicta loco.
Quære novem cur isse vias dicatur, & audi
Depositis sylvas Phyllida flesse comis.
Et famam pietatis habet: tamen hospes & ensem
Præbuit, & causam mortis, Elisa, tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam: Nescistis amare:
Defuit ars vobis: arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent: sed me Cytherea docere
Jussit: & ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi, Quid miseræ, dixit, meruêre puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecêre libelli:
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat antè maritæ,
Mox cecinit laudes prosperiore lyrâ.
Si bene te nôsti, cultas nè læde puellas:
Gratia, dum vivis, ista petenda tibi est.
Dixit: & è myrto myrto nam vincta capillos
Constiterat) folium, granáque pauca dedit.
Sensimus acceptum numen quoque: purius æther
Fulsit: & è toto pectore cessit onus.
Dum facit ingenium, petite hinc præcepta puellæ,
Quas pudor, & leges, & sua jura sinunt.
Venturæ memores jam nunc estote senectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, rursum revocabitur unda:
Nec quæ præteriit hora, redire potest.
Utendum est ætate: cito pede labitur ætas:
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
Hæc mihi de spina grata corona data est.

Tempus

Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida desertâ nocte jacebis anus.
Nec tua frangetur nocturnâ janua rixâ:
Sparsa nec invenies limina manè rosâ.
Quàm citò (me miserum!) laxantur corpora rugis,
Et perit, in nitido qui fuit ore, color!
Quáque fuisse tibi canas à virgine juraſ,
Spargentur subitò per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas:
Nec faciunt cervos cornua jacta senes.
Vestro sine auxilio fugiunt bona: carpite florem,
Qui nisi carptus erit turpiter ipse cadet.
Adde quòd & partus faciunt breviora juventæ
Tempora: continuâ messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori:
Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ.
Vt taceam de te, quem nunc quoque luget, Adoni;
Vnde habet Æneam Harmioneną, Venus?
Ite per exemplum genus ô mortale Dearum:
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Vt jam decipiant, quid perditis? omnia constant:
Mille licèt sumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum: silices tenuantur ab usu:
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis vetet oppositō lumen de lumine sumi?
Quisve cavum vastas in mare servet aquas?
Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.
Quid? nisi quam sumis, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos posthuit mea vox, sed vana timere
Damna vetat: damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum,
Dum sumus in portu, provehat aura levis.
Ordiar à cultu: cultis bene Liber ab uvis
Provenit: & culto stat seges alta solo.
Forma Dei munus: formâ quotaquæą superbit?
Pars vestrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit;
Idaliæ similis fit licèt illa Deæ.

Corpora si veteres non sic coluêre puellæ;
Nec veteres cultus sic habuêre viri.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata veniret;
Cui tegmen septem terga fuêre boum.
Simplicitas rudis antè fuit, nunc aurea Roma est:
Et magnas domiti possidet orbis opes.
Aspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt:
Alterius dices illa fuisse Jovis.
Curia, consilio quæ nunc dignissima tanto est,
De stipulâ, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc sub Phœbo ducibúsque palatia fulgent,
Quid, nisi araturis pascua bobus, erant?
Prisca juvent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor; hæc ætas moribus apta meis.
Non, quia nunc terræ lentum subducitur aurum,
Lectáque diverso littore concha venit:
Non, quia decrescunt effosso marmore montes:
Nec, quia cæruleæ mole fugantur aquæ:
Sed quia cultus adest: nec nostros mansit in annos
Rusticitas priscis illa superstes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis,
Quos legit in viridi decolor Indus aquâ.
Nec prodite graves insuto vestibus auro:
Per quas nos petitis, sæpe fugatis, opes.
Munditiis capimur; nec sint sine lege capilli:
Admotæ formam dántque negántque manus.
Nec genus ornatûs unum est: quod quamque decebit,
Eligat: & speculum consulat antè suum.
Longa probat facies capitis discrimina puri:
Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum summâ nodum sibi fronte relinqui,
Vt pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactentur utroque:
Talis es assumptâ, Phœbe canore, lyrâ.
Altera succinctæ religetur more Dianæ:
Vt solet, attonitas cùm petit illa feras.

Hanc

Hanc decet inflatos laxè jacuiſſe capillos:
Illa ſit aſtrictis impedienda comis.
Hanc decet ornari teſtudine Cyllenea:
Suſtineat ſimiles fluctibus illa ſinus.
Sed neque ramoſa numerabis milice frondes,
Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe fera;
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas eſt:
Adjicit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas coma: ſæpe jacere
Heſternam credas: illa reſexa modò eſt.
Ars caſum ſimulet: ſic capta ut vidit in urbe
Alcides Jolen, Hanc ego, dixit, amo:
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Euœ,
Suſtulit in currus Gnoſſi relicta ſuos.
O quantùm indulget veſtro natura decori,
Quarum ſunt multis damna pianda modis!
Nos malè detegimur: raptique ætate capilli,
Vt Boreâ frondes excutiente, cadunt.
Fœmina canitiem Germanis inficit herbis:
Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit denſiſſima crinibus emptis;
Próque ſuis alios efficit ære ſuos.
Nec pudor eſt emiſſe palám: veniſſe videmus
Herculis ante oculos, virgineúmque chorum.
Quid de veſte loquar? non jam ſegmenta requiro,
Nec quæ bis Tyrio murice lana rubet.
Cùm tot prodierint precio leviore colores;
Quis furor eſt cenſus corpore ferre ſuos?
Aëris ecce color, tum cùm ſine nubibus aër,
Nec tepidus pluvias concitat Auſter aquas.
Ecce tibi ſimilis, qui quondam Phryxon & Hellen
Diceris Inois eripuiſſe dolis.
Hic undas imitatur, habet quoque nomen ab undis:
Crediderim Nymphas hac ego veſte tegi.
Ille crocum ſimulat: croceo velatur amictu,
Roſcida luciferos cùm Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos, hic purpureos amethyſtos,
Albentéſve roſas, Threïciámve gruem.

Nec

Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala desunt:
Et sua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cùm vere tepenti
Vitis agit gemmas, pigráque fugit hyems;
Lana tot, aut plures succos bibit: elige certos:
Nam non conveniens omnibus unus erit.
Pulla decet niveas: Briseïda pulla decebat:
Cùm rapta est, pullâ tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas: albis Cephei placebas:
Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
Quàm sæpe admonui, nè trux caper iret in alas,
Néve forent duris aspera crura pilis!
Sed non Caucasea doceo de rupe puellas:
Quæq; bibunt undas, Myse Caice, tuas,
Quid, si præcipiam, nè fuscet inertia dentes?
Oráque susceptâ manè laventur aquâ?
Scitis & inductâ candorem quærere cerâ:
Sanguine quæ vero non rubet, arte rubet.
Arte supercilii confinia nuda repletis:
Parváque sinceras velat aluta genas.
Nec pudor est oculos tenui signare favillâ,
Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ,
Parvus, sed curâ grande libellus opus.
Hinc quoque præsidium læsæ petitote puellæ:
Non est pro vestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensâ deprendat amator
Pyxidas: ars faciem dissimulata juvet.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
Cùm fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Oesypa quid redolent, quamvis mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere succus ovis?
Nec coràm missas cervæ sumpsisse medullas,
Nec coràm dentes perfricuisse probem.
Ista dabunt faciem; sed erunt deformia visu:
Multáque, cùm fiant, turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis,
Pondus iners quondam, duráque massa fuit.

Annulus

Annulus ut fiat, primò colliditur aurum:
Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Cùm fieret, lapis asper erat, nunc nobile signum:
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus:
Aptiùs á summa conspiciêre manu.
Cur mihi nota tui causa est candoris in ore?
Claude fores thalami, quæ rude cogis opus.
Multa viros nescire decet: pars maxima rerum
Offendet, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatro
Inspice, quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire:
Nec nisi summotis forma paranda viris.
At non, pectendos coràm præbere capillos,
Vt jaceant fusi per tua colla, veto.
Illo præcipuè, nè sis morosa, caveto
Tempore: nec lapsas sæpe resolve comas.
Tuta sit ornatrix: odi, quæ sauciat ora
Vnguibus, & raptâ brachia figit acu.
Devovet, & tangit dominæ caput illa: simúlque
Plorat ad invisas sanguinolenta comas.
Quæ malè crinita est, custodem in limine ponat:
Ornetúrve Bonæ semper in æde Deæ.
Dictus eram subitò cuidam venisse puellæ;
Turbida perversas induit illa comas.
Hostibus eveniat tam fœdi causa pudoris?
Inq́, nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpis sine gramine campus,
Et sine fronde frutex, & sine crine caput.
Non mihi venistis Semele Ledéque docendæ,
Perque fretum falso Sidoni vecta bove:
Aut Helene, quam non stultè, Menelaë, reposcis;
Tu quoque non stultè, Troïce raptor, habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræq́, puellæ:
Pluráque sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minùs artis opem præceptáq́, quærunt:
Est illis sua dos forma sine arte potens.

Cùm

Cùm mare compositum est, securus navita cessat:
Cùm tumet, auxiliis assidet ille suis.
Rara tamen mendâ facies caret: occule mendas:
Quâque potes, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, sedeas; nè stans videare sedere:
Inque tuo jaceas quantulacunque toro.
Hîc quoque, nè possit fieri mensura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veste pedes.
Quæ nimis est gracilis, pleno velamina filo
Sumat: & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tingat sua corpora virgis:
Nigrior a Pharii confuge piscis opem.
Pes malus in niveâ semper celetur alutâ:
Arida nec vinclis crura resolve tuis.
Conveniunt tenues scapulis anaxyrides altis:
Angustum circa fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu, quodcunque loquatur,
Cui digiti pingues, & scaber unguis erit.
Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur:
Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi; ridendo maxima damna feres.
Quis credat? discunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici risûs: sint parvæ utrinque lacunæ:
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant iliaria: risu:
Sed leve nescio quid fœmineúmque sonent.
Est, quæ perverso distorqueat ora cachinno:
Cùm risu læta est altera, flere putes.
Illa sonat raucum quiddam, atque inamabile ridet,
Vt rudit à scabra turpis asella molâ.
Quò non ars penetrat? discunt lachrymare decenter
Quóque volunt plorant tempore, quóque modo.
Quid, cùm legitimâ fraudatur littera voce,
Blesáque fit jusso lingua coacta sono?
In vitio decor est, quædam malè reddere verba;
Discunt posse minus, quàm potuêre, loqui.

Omnib

Omnibus his, quando prosunt, impendite curam:
Discite fœmineo corpora ferre gradu,
Est & in incessu pars non temnenda decoris:
Alligat ignotos illa fugátque viros.
Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit, extensos fertque superba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
Ambulat: ingentes varica fertque gradus.
Sed sit, ut in multis, modus hic quoque rusticus; alter
Motus in incessu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, à læva conspicienda manu.
Hoc vos præcipuè niveæ decet: hoc ubi vidi,
Oscula ferre humero, quà patet usque, libet.
Monstra maris Sirenes erant, quæ voce canorâ
Quaslibet admissas detinuêre rates.
His sua Sisyphides auditis penè resolvit
Corpora: nam sociis illita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellæ:
Pro facie multis vox sua lena fuit.
Et modò marmoreis referant audita theatris,
Et modò Niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextrâ, citharam tenuisse sinistrâ
Nesciat, arbitrio fœmina docta meo.
Saxa feráque lyrâ movit Rhodopeius Orpheus,
Tartareósque lacus, tergeminúmque canem.
Saxa tuo cantu, vindex justissime matris,
Fecerunt muros officiosa novos.
Quanvis mutus erat, voci favisse putatur
Pisces, Arioniæ fabula nota lyræ.
Discite etiam duplici genialia nablia palmâ
Vertere: conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coi nota poëtæ,
Sit quoque vinosi Teia Musa senis.
Nota sit & Sappho: quid enim lascivius illâ?
Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Propertî:
Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum:

Dictáque

Dissáque Varoni fulvis insignia villis
Vellera, germanę Phrixe querenda tuę:
Et profugum Æneam, altę primordia Romę,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur illis:
Nec mea Letheis scripta dabuntur aquis.
Atq; aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
Carmina, qucis partes instruit ille duas.
Déque tribus libris, titulus quos signat amorum,
Elige: quos docili molliter ora legas.
Vel tibi compositâ cantetur epistola voce:
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
O ità Phœbe velis, ità vos pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, novémque Dęę.
Quis dubitat quin scire velim saltare puellam,
Ut moveat posito brachia jussa sono?
Artifices lateris, scenę spectacula, amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum dicere jactus
Ut sciat, & vires tessera missa tuas.
Et modò treis jactet numeros: modò cogitet aptè,
Quam subeat partem callida, quámque vocet.
Cautáque non stultè latronum prœlia ludat:
Unus cùm gemino calculus hoste perit.
Bellatórque suo prensus sine compare pugnet:
Æmulus inceptum sępe recurrat opus.
Reticulóque pilę lęves fundantur aperto:
Nec, nisi quam tollas, ulla movenda pila est.
Est genus in totidem tenui rotatione redactum
Spicula, quot menses lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrinq; lapillos,
In qua vicisse est, continuâsse suos.
Mille fac esse jocos: turpe est, nescire puellam
Ludere: ludendo sępe paratur amor.
Sed minimus labor est sapienter jactibus uti:
Majus opus mores composuisse suos.
Tunc sumus incauti, studióque aperimur in ipso:
Nudáq; per lusus pectora nostra patent.

Ira

Ira ſubit, deforme malum, lucriq́; cupido,
Iurgiáq́, & rixę, ſollicitúſq́; dolor.
Crimina dicuntur: reſonat clamoribus æther:
Invocat iratos & ſibi quiſque Deos.
Nulla fides tabulis, quę non per vota petuntur:
Et lacrymis vidi ſępe madere genas.
Iuppiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus eſt ulli cura placere viro.
Hos ignava jocos tribuit natura puellis:
Materiâ cudunt uberiore viri.
Sunt illis celeréſque pilę, jaculúmq́, trochíq́,
Armáq́, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidiſſima Virgo:
Nec Thuſcus placidis devehit amnis aquis.
At licet, & prodeſt Pompeias ire per umbras,
Virginis æthereis cùm caput ardet equis.
Viſite laurifero ſacrata palatia Phœbo:
Ille Parętonias merſit in alta rates.
Quęq́; ſoror conjuxq́; ducis monumenta parârunt,
Navalique gener cinctus honore caput.
Viſite thuricremas vaccę Memphitidos aras:
Viſite conſpicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculatę ſanguine arenę:
Metáque ferventi circumeunda rotâ.
Quod latet, ignotum eſt: ignoti nulla cupido:
Fructus abeſt, facies cùm bona teſte caret.
Tu licèt & Thamyram ſuperes atque Orphea cantu;
Non erit ignotę gratia magna lyrę,
Si Venerem Cous nunquam pinxiſſet Apelles;
Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur ſacris, niſi tantùm fama, poëtis?
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regúmq́ poętę:
Pręmiáque antiqui magna tulêre chori.
Sanctáque majeſtas, & erat venerabile nomen
Vatibus: & largæ ſępe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.

Nunc

Nunc hederæ ſine honore jacent: operatáque doctis
Cura vigil Muſis, nomen inertis habet.
Sed famæ invigilare juvat. Quis nôſſet Homerum,
Ilias æternum ſi latuiſſet opus?
Quis Dænaën nôſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet,
Inque ſua turri perlatuiſſet anus?
Vtilis eſt vobis formoſæ cura puellæ,
Sæpe vagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam:
Et Jovis in multas devolat ales aves.
Se quoque det populo mulier ſpecioſa videndam:
Quem trahat, è multis, forſitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat ſtudioſa placendi:
Et curam totâ mente decoris agat.
Caſus ubique valet: ſemper tibi pendeat hamus,
Quo minimè credis gurgite, piſcis erit.
Sæpe canes fruſtra nemoroſis montibus errant:
Inque plagas nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromede potuit ſperare revinctâ,
Quàm lacrymas ulli poſſe placere ſuas?
Funere ſæpe viri vir quæritur: ire ſolutis
Crinibus, & fletus non tenuiſſe decet.
Sed vitate viros cultum formámque profeſſos:
Quique ſuam ponunt in ſtatione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis:
Errat, & in nulla ſede moratur amor.
Fœmina quid faciet, cùm vir ſit lævior ipſâ?
Forſitan & plures poſſit habere viros.
Vix mihi credetis; ſed credite: Troja maneret,
Præceptis Priami ſi foret uſa ſenis.
Sunt qui mendaci ſpecie graſſantur amoris,
Perque aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquidâ nitidiſſima nardo:
Nec brevis in rugas cingula preſſa ſuas.
Nec toga decipiat filo tenuiſſima: nec ſi
Annulus in digitis alter, & alter erit.
Forſitan ex horum numero cultiſſimus ille
Fur ſit, & uratur veſtis amore tuæ.

Redde

Redde meum, clamant spoliatæ sæpe puellæ:
Redde meum, toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
Læta videt lites, Appiadésque Deæ.
Sunt quoque non dubiâ quædam mala nomina famâ:
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestris timuisse querelis:
Janua fallaci nè sit aperta viro.
Parcite Cecropides juranti credere Theseo:
Quos faciet testes, fecit & antè Deos.
Et tibi Demophoon Thesei criminis hæres,
Phyllide deceptâ, nulla relicta fides.
Si bene promittent, totidem promittite verbis:
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa potest vigiles flammas extinguere Vestæ,
Et rapere è templis, Inachi, sacra tuis,
Et dare mista viro tritis aconita cicutis;
Accepto Venerem munere siqua negat.
Fert animus propiùs consistere: supprime habenas,
Musa: nec admissis excutiare rotis.
Verba vadum tentent alienis scripta tabellis:
Accipiat missas apta ministra notas.
Inspice: dúmque leges, ex ipsis collige verbis,
Fingat, an ex animo, sollicitúsque roget.
Póstq; brevem rescribe moram: mora semper amantes
Incitat, exiguum si modò tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti:
Nec tamen edurè, quod petit ille, nega.
Fat timeat, spérétque simul: quotiesque remittes,
Spes magis hinc veniet certa, minórque metus.
Munda, sed è medio, consuetáque verba, puellæ
Scribite: sermonis publica forma placet.
Ah quoties dubiis scriptis exarsit amator,
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quanvis vittæ careatis honore,
Est vobis vestros fallere cura viros;
Ancillæ puerique manus ferat arte tabellas:
Pignora nec juveni credite vestra nevo.

Vidi ego pallentes iſto terrore puellas,
Seruitium miſeras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora ſeruat:
Sed tamen Ætnæi fulminis inſtar habet.
Iudice me, fraus eſt conceſſa, repellere fraudem:
Armáque in armatos ſumere, iura ſinunt.
Ducere conſueſcat multas manus una figuras:
Ah pereat per quos iſta monenda mihi!
Nec, niſi deletis, tutum eſt reſcribere, ceris:
Nec timeat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur ſcribentis ſemper amator:
Illa ſit in veſtris, qui fuit ille, notis.
Si licet à paruis animum ad maiora referre,
Plenáque curuato pandere uela ſinu;
Pertinet ad faciem rapidos compeſcere mores:
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ: nigreſcunt ſanguine uenæ:
Lumina Gorgoneo ſæuiùs angue micant.
Procul hinc, dixit, non eſt mihi tibia tanti,
Vt vidit vultus Pallas in amne ſuos.
Vos quoque ſi media ſpectulum ſpectetis in ira,
Cognoſcet faciem vix ſatis ulla ſuam.
Nec minùs in vultu damnoſa ſuperbia veſtro:
Comibus eſt oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (experto credite) faſtus:
Sæpe tacens odii ſemina vultus habet.
Spectantem ſpecta: ridenti mollia ride:
Innuet, acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi præluſit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta ſuâ.
Odimus & mœſtas. Tecmeſſam diligat Aiax:
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquã ego te Andromache, nec te Tecmeſſa rogarem,
Vt mea, de vobis altera, amica foret.
Credere vix videor, niſi cogat credere partus,
Vos ego cum veſtris concubuiſſe viris.
Scilicet Aiaci mulier mœſtiſſima dixit,
Lux mea, quæq; ſolent verba iuuare viros.

Quis

Quis vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuiſſe ducis?
Dux bonus huic centum commiſit jure regendos:
Huic equites, illi ſigna tuenda dedit.
Vos quoque de nobis, quem quiſq; erit aptus in uſum,
Inſpicite: & certo ponite quemque loco.
Munera det dives: jus qui profitebitur, adſit:
Facundus cauſam ſæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantùm:
Nam chorus ante alios aptus amare ſumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ:
Nomen habet Nemeſis; Cynthia nomen habet.
Veſper, & Eoæ novêre Lycorida terræ:
Et multi, quæ ſit noſtra Corinna, rogant.
Adde, quòd inſidiæ ſacris à vatibus abſunt:
Et facit ad mores ars quoque noſtra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor urget habendi:
Contempto colitur lectus & umbra foro.
Sed facilè hæremus, validóque perurimur æſtu:
Et nimiùm certâ ſcimus amare fide.
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte:
Et ſtudio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles effote puellæ:
Numen ineſt illis, Pieridéſque favent.
Eſt Deus in nobis, ſunt & commercia cœli:
Sedibus ætherei ſpiritus ille venit.
A doctis pretium ſcelus eſt ſperare poëtis:
Me miſerum! ſcelus hoc nulla puella timet.
Diſſimulate tamen, nec primâ fronte rapaces
Eſſe: novus viſo caſe reſiſtet amans.
Sed neque rector equum, qui nuper ſenſit habenas,
Comparibus frænis, artificémque regit:
Nec ſtabiles animos annis, viridémque juventam
Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & caſtris nunc primùm notus amoris,
Qui tetigit thalamos præda novella tuos,
Te ſolam uêrit: tibi ſemper inhæreat uni,
Cingenda eſt altis ſepibus iſta ſeges.

Effuge rivalem: vinces, dum sola tenebis.
Non bene cum sociis regna Venúsque manent.
Ille vetus miles sensim & sapienter amabit:
Multáque tironi non patienda feret.
Nec franget postes, nec sævis ignibus uret,
Nec domine teneras appetet ungue genas.
Nec scindet tunicásve sitas, tunicásve puellæ:
Nec raptus flendi causa capillus erit.
Illa decent pueros ætate & amore calentes:
Hic fera compositâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida teda,
Ut modò montanis sylva recisa jugis.
Certior hic amor est: brevis, & fœcundior ille:
Quæ fugiunt, cæleri carpite poma manu.
Omnia tradentur: portas reserabimus hosti,
Ut sit in infida proditione fides.
Quod datur ex facili longum malè nutrit amorem.
Miscenda est lætis rara repulsa jocis.
Ante fores jaceant: Crudelis janua, clament:
Multáque summissè, multa minanter agant.
Dulcia non ferimus: succo renovamur amaro:
Sæpe perit ventis obruta cymba suis.
Hoc est, uxores quod non patiatur amari:
Conveniunt illas, cùm voluêre, viri.
Claude fores: duro dicat tibi janitor ore,
Non potes: excluſum te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes: pugnetur acutis:
Non dubito, telis quin petar ipse meis.
Dum cadat in laqueos, captus quoq; nuper amator,
Solum se thalamos speret habere tuos.
Postmodo rivalem, pactáque fœdera lecti
Sentiat: has artes tolle, senescit amor.
Tunc bene fortis equus reserato carcere currit,
Cùm quos prætereat, quósve sequatur, habet.
Qualibet extinctos injuria suscitat ignes.
Ecce ego, confiteor, non nisi læsus amo.
Causa tamen nimiùm nè sit manifesta doloris:
Pluráque sollicitus, quàm sciat, esse putet.

Incitet

Incitet & ficti triſtis cuſtodia ſervi
Et nimiùm duri cura moleſta viri.
Quæ venit ex tuto, minùs eſt accepta voluptas:
Vt ſis liberior Thaide, finge metus.
Cùm meliùs foribus poſſis, admitte feneſtrâ:
Inq; tuo vultu ſigna timentis habe.
Callida proſiliat, dicátque ancilla, Perimus:
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Sed miſcenda tamen Venus eſt ſecura timori:
Nè tanti noctes non putet eße tuas.
Quá vafer eludi poſſit ratione maritus,
Quáque vigil cuſtos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat vata ſit cuſtodia nuptæ:
Hoc decet: hoc leges, júſque, pudórque jubent.
Te quoque ſervari, modò quam vindicta redemit,
Quis ferat? ut fallas, ad mea ſacra veni.
Tot licèt obſervent adſit modò certa voluntas,
Quot fuerant Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obſtabit cuſtos, nè ſcribere poſſis,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?
Conſcia cùm poſſit ſcriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu?
Cùm poſſit ſoleâ chartas celare ligatas,
Et vincto blandas ſub pede ferre notas?
Caverit hoc cuſtos: pro charta conſcia tergum
Præbeat; inq; ſuo corpore verba ferat.
Tuta quoque eſt, fallítque oculos è lacte recenti
Littera: carbonis pulvere tange, leges.
Fallet & humidulî quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acriſio ſervandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa ſuo crimine fecit avum.
Quid faciet cuſtos? cùm ſint tot in urbe theatra:
Cùm ſpectet junctos illa libenter equos:
Cùm ſedeat Phariæ ſacris operata juvencæ:
Quóque ſui comites ire vetantur, eat:
Cùm fugit à templis oculos Bona diva virorum,
Præterquam ſi quos illa venire jubet:

Cùm, custode foris tunicam servante puellæ,
Celent furtivos balnea multa jocos:
Cùm quoties opus est, fallax ægrotat amica;
Et celet lecto quemlibet ægra suo:
Nomine cùm doceat, quid agatur, adultera clavis;
Quáque petet, non det janua sola vias.
Fallitur & multo custodis cura Lyæo:
Illa vel Hispano lecta sit uva jugo.
Sunt quoq; quæ faciant altos medicamina somnos,
Vicináque Lethæâ lumina nocte premant.
Nec malè delitiis odiosum conscia tardis
Detinet: & longâ jungitur illa morâ.
Quid juvat ambages præceptáque parva monere?
Cùm minimo custos munere possit emi.
Munera (crede mihi) placant hominésque Deósque:
Placatur donis Juppiter ipse datis.
Quid faciet sapiens? stultus quoque munere gaudet:
Ipse vir, accepto munere, mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in ævum:
Sæpe dabit, dederit quas semel, ille manus.
Quæstus eram (memini) metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent:
Et lepus hic aliis exagitatus erit.
Hæc quoque quæ præbet lectum studiosa, locúmque,
(Crede mihi) mecum non semel illa fuit.
Nec nimiùm vobis formosa ancilla ministret:
Sæpe vicem dominæ præstitit illa mihi.
Quò feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Mittor, & indicio prodor ab ipse meo?
Non avis aucupibus monstrat, quâ parte petatur:
Non docet infestos currere cerva canes.
Viderit utilitas: ego cœpta fideliter edam:
Lemniadum gladios in mea fata dabo.
Efficite, & facile est, ut nos credamus amari:
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Speciet amabiliùs juvenem, & suspiret ab imo
Fœmina: tam serò cur veniátque roget.

Accedant

Accedant lacrymæ, dolor & de pellice fictus:
Et laniet digitis illius ora suis.
Iamdudum persuasus erit: miserebitur ultrò:
Et dicet, Curâ carpitur ipsa mei.
Præcipuè si cultus erit, speculóque placebit,
Posse suo tangi credet amore Deas.
Sed te, quæcunque est, moderatè injuria turbet:
Nec sis auditâ pellice mentis inops.
Nec citò credideris: quantùm citò credere lædat,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Est prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons sacer, & viridi cespite mollis humus.
Sylva nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
Rosmaris, & laurus, nigráque myrtus olent.
Nec densum foliis buxum, fragilésque myricæ,
Nec tenues cytisi, cultáque pinus abest.
Lenibus impulsæ Zephyris, aurâque salubri,
Tot generum frondes, herbáque summa tremit.
Grata quies Cephalo: famulis canibúsque relictis
Lassus in hac juvenis sæpe resedit humo.
Quæque meos releves æstus, cantare solebat,
Accipienda sinu mobilis aura veni.
Conjugis ad timidas aliquis malè sedulus aures
Auditos memori detulit aure sonos.
Procris ut accepit nomen, quasi pellicis, auræ;
Excidit; & subito mota dolore fuit.
Palluit ut ferè, lectis de vite racemis,
Pallescunt frondes, quas nova læsit hyems.
Quæque suos curvant matura cydonia ramos,
Cornáque adhuc nostris non satis apta cibis.
Utque animus rediit, tenues à pectore vestes
Rumpit: & indignas sauciat ungue genas.
Nec mora: per medias sparsis furibunda capillis
Evolat, ut thyrso concita Baccha, vias.
Ut propè perventum est, comites in valle reliquit:
Ipsa nemus tacito clàm pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cùm sic malè sana lateres
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?

Jam jam venturam, quæcunque erat aura, putabas
Scilicet: atque oculis probra videnda tuis.
Nunc veniſſe piget (neque enim deprendere velles)
Nunc juvat: incertus pectora verſat amor.
Credere quæ jubeant, locus eſt, & nomen, & index,
Et, quia mens ſemper, quod timet, eſſe putat.
Vidit ut oppreſſam veſtigia corporis herbam;
Pulſantur trepidi corde micante ſinus.
Jamque dies medius tenues contraxerat umbras,
Inq; pari ſpatio veſper & ortus erant:
Ecce redit Cephalus proles Cyllenia ſylvis,
Oráque fontaná fervida ſpargit aquâ.
Anxia Procri lates: ſolitas jacet ille per herbas:
Et, Zephyri molles, auráque, dixit, ades.
Vt patuit miſeræ jucundus nominis error;
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit: & oppoſitas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcum
Corripit: in dextra tela fuêre manu.
Quid facis infelix? non eſt fera: ſupprime tela:
Me miſeram, jaculo fixa puella tuo eſt.
Hei mihi, conclamat, fixiſti pectus amicum:
Hic locus à Cephalo vulnera ſemper habet.
Ante diem morior, ſed nullâ pellice læſa:
Hoc faciet poſita te mihi terra levem.
Nomine ſuſpectam mihi ſpiritus exit in auram:
Jam morior: charâ lumina conde manu.
Dixit: & incauto paulatim pectore lapſus
Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.
Ille ſinu dominæ morientia pectora mœſto
Suſtinet, & lacrymis vulnera ſæva lavat.
Sed repetamus iter. Nudis mihi rebus agendum eſt,
Vt tangat portus feſſa carina ſuos.
Scilicet expectas, ut te in convivia ducam:
Et quæris monitus hac quoque parte meos.
Sera veni: poſitâque decens incede lucernâ:
Grata morâ venies: maxima lena mora eſt.

Et,

Et, si turpis eris, formosa videbere cunctis:
Et latebras vitiis nox dabit illa tuis.
Carpe cibos digitis: est quidam gestus edendi:
Ora nec immundâ tota perunge manu.
Néve diu præsume dapes, sed desine citrà
Quàm cupias, paulò quàm potes, esse minus.
Priamides Helenen avidè si spectet edentem,
Oderit, & dicet, Stulta rapina mea est.
Aptius est, decet atque magis potare puellas;
Cum Veneris puero non malè Bacche facis.
Hoc quoque quà patiens caput est: animúsque, pedésque
Consient: nec quæ sint singula, bina vide.
Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo:
Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somno tutum est positâ succumbere mensâ:
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Ulteriora pudet docuisse: sed alma Dione,
Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sit quæque: modos à corpore certos
Sumite: non omnes una figura decet.
Quæ facie præsignis erit, resupina jaceto:
Spectetur tergo, cui sua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat:
Si bona sunt, hoc sunt aspicienda modo.
Parva vehatur equo: quòd erat longissima, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus paulùm cervice reflexa
Fœmina, per longum conspicienda latus.
Cui femur est juvenile, carent quoq; cætera menda;
Semper in obliquo fusa sit illa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
Solvere: & effusis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Ut celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris: simplex, minimique laboris,
Cùm jacet in dextrum semisupina latus.
Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
Vera magis vobis, quàm mea Musa canet-

Si

Siqua fides arti, quam longo fecimus usu;
Credite: præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Fœmina: & ex equo res juvet ista duos.
Nec blandæ voces, jucundaque murmura cessent:
Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
Quo pariter debent fœmina virque frui.
Tantùm, cùm finges, nè sis manifesta, cavete:
Effice per motum luminaque ipsa fidem.
Quòd juvat, & voces, & anhelitus arguat oris:
Ah pudet, arcanas pars habet illa notas.
Gaudia posti Veneris quæ poscit munus amantem,
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris:
Aptiùs in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem: cycnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui juga nostra suo.
Ut quondam juvenes, ità nunc mea turba puellæ
Inscribant spoliis, Naso magister erat.

P. OVIDII

P. OVIDII NASONIS DE REMEDIO AMORIS.

LIBER I.

Legerat hujus Amor titulum nomenq; libelli:
Bella mihi (video) bella parantur, ait.
Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido,
Tradita qui toties te duce signa tuli.
Non ego Tydides, à quo tua saucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes: ego semper amavi:
Et, si quid faciam nunc quoque quæris; Amo.
Quin etiam docui, qua posses arte parari:
Et, quæ nunc ratio est, impetus antè fuit.
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes:
Nec nova præteritum Musa retexit opus.
Si quis amat quod amare juvat, feliciter ardet:
Gaudeat, & vento naviget ille suo.
At, si quis malè fert indignæ regna puellæ:
Nè pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator
A trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
Invidiam cædis pacis amator habes.
Qui, nisi desierit, misero perituras amore est;
Desinat: & nulli funeris autor eris.
Et puer es: nec te quicquam, nisi ludere, oportet:
Lude: decent annos mollia regna tuos. /
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
Sed tua mortifero vulnere tela carent.
Vitricus & gladiis & acutâ dimicet hasta:
Et victor multa cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutè quibus utimur, artes:
Et quarum vitio nulla sit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ,
Et tegat ornatas multa corona fores.

Hæc

Fac coëant furtim juvenes timidæq; puellæ:
Verbáque dent cauto qualibet arte viro.
Et modò blanditias, rigido modò jurgia possi
Dicat: & exclusus flebile cantet amans.
His lacrymis contentus eris sine crimine mortis:
Non tua fax avidos digna subire rogos.
Hæc ego. Movit Amor gemmatas aureus alas:
Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea decepti juvenes præcepta venite,
Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistis amare:
Una manus vobis vulnus opémque feret.
Terra salutiferas herbas, eadémque nocentes
Nutrit: & urticæ proxima sæpe rosa est.
Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
Credite: diversis partibus arma damus.
E quibus, ad vestros si quid non pertinet usus;
Attamen exemplo multa docere potest.
Utile propositum est sævas extinguere flammas,
Nec servum vitiis pectus habere tuum.
Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro;
Et per quod novies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
Dardanias ventis vela dedisse rates.
Nec dolor armâsset contra sua viscera matrem,
Quæ socii damno sanguinis ulta virum est.
Arte meâ Tereus, quanvis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruisset avis.
Da mihi Pasiphaën; jam tauri ponet amorem:
Da Phædram; Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis; Helenen Menelaus habebit:
Nec manibus Danaûm Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos;
Hesisset capiti purpura, Nise, tuo.
Me duce, damnosas homines compescite curas:
Rectáque cum sociis, me duce, navis erit.

Naso

Naſo legendus erat tunc, cùm didiciſſis amare:
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
Publicus aſſertor vitiis ſuppreſſa levabo
Pectora: vindictæ quiſque favete ſuæ.
Te precor, ô vates, adſit tua laurea nobis,
Carminis, & medicæ, Phœbe, repertor opis.
Tu pariter vati, pariter ſuccurre medenti,
Vtraque tutelæ ſubdita cura tuæ eſt.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus;
Si piget, in primo limine ſiſte pedem.
Opprime, dum nova ſunt, ſubiti mala ſemina morbi:
Et tuus, incipiens ire, reſiſtat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora percoquit uvas:
Et validas ſegetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ prębet latas arbor ſpaciantibus umbras,
Quo poſita eſt primùm tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus ſummâ tellure revelli:
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Quale ſit id quod amas, celeri circumſpice mente:
Et tua leſuro ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluêre moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minùs aptus erit.
Verba dat omnis amor, reperitque alimenta morando:
Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina pauca vides magnis de fontibus orta:
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si citò ſenſiſſes quantum peccare parabas,
Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod fuerat primò ſanabile vulnus,
Dilatum longæ damna tuliſſe morę.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus aſſiduè, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ:
Et mala radices altiùs arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore ſedit amor;

Majus

Majus opus superest sed non, quia serior ægro
Advocor, ille mihi desiituendus erit.
Quâ læsus fuerat, partem Peantius heros
Debuerat celeri præsecuisse manu.
Posit tamen hic multos sanatus creditur annos,
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modò nascenteis properabam pellere morbos;
Admoveo tardam nunc quoque lentus opem.
Aut nova, si possis, sedare incendia tentes:
Aut ubi per vires procubuêre suas.
Dum furor in cursu est, currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cùm discedere possit,
Pugnat in adversas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Respuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tum, cùm sua vulnera tangi
Iam sinit, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco est.
Cùm dederit lacrymas, animúmq; expleverit ægrum;
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet: data tempore prosunt;
Et data non apto tempore vina nocent.
Quinetiam accendas vitia, irritésque vetando,
Temporibus si non aggrediare suis.
Ergò, ubi visus eris nostrâ medicabilis arte,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt: hæc, quę fecêre, tuentur:
Hæc sunt jucundi causa cibúsque mali.
Otia si tollas, periêre Cupidinis arcus:
Contemptæque jacent & sine luce faces.
Quàm platanus vivo gaudet, quàm populus undâ,
Et quàm limosâ canna palustris humo;
Tam Venus otia amat: finem qui quæris amoris,
(Cedit amor rebus) res age, tutus eris.
Languor, & immodici sub nullo vindice somni,
Aleáque, & multo tempora quassa mero,

Eripiunt

Eripiunt omnes animo ſuæ vulnere vires:
Affluit incautis inſidioſus amor.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora, ſunt leges, ſunt quos tuearis amici:
Vade per urbanę ſplendida caſtra togę.
Vel tu ſanguinei juvenilia munera Martis
Suſcipe: delicię jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthis, magni nova cauſa triumphi,
Iam videt in campis Cæſaris arma ſuis.
Vince Cupidineas pariter, Parthásque ſagittas:
Et refer ad patrios bina trophęa Deos.
Vt ſemel Ætolâ Venus eſt à cuſpide læſa;
Mandat amatori bella gerenda ſuo.
Quęritur, Ægiſthus quare ſit factus adulter:
In promptu cauſa eſt; Deſidioſus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis,
Quò tulerat vires Græcia tota ſuas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit: nè nil ageretur, amavit,
Sic venit ille puer, ſic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, ſtudiúmque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla jube domitos oneri ſupponere tauros,
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
Obrue verſatâ Cerealia ſemina terrâ,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aſpice curvatos pomorum pondere ramos,
Vt ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aſpice labentes jucundo murmure rivos:
Aſpice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes præruptáque ſaxa capellæ,
Vt referant hœdis ubera plena ſuis.
Paſtor inæquali modulatur arundine carmen:
Nec deſunt comites, ſedula turba, canes.
Parte ſonant aliâ ſylvæ mugitibus altæ,
Et queritur vitulum mater abeſſe ſuum.

Quid

Quid cùm suppositos fugiunt examina fumos,
Vt relevent dempti vimina curva favi?
Poma dat Autumnus: formosa est messibus Æstas:
Ver præbet flores: igne levatur Hyems.
Temporibus certis maturam rusticus uvam
Colligit, & nudo sub pede musta fluunt.
Temporibus certis desectas alligat herbas,
Et tonsam raro pectine verrit humum.
Ipse potes riguis plantas deponere in hortis:
Ipse potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit insitio; fac ramum ramus adoptet:
Stétque peregrinis arbor aperta comis.
Cùm semel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi studium cole: sæpe recessit
Turpiter à Phœbi victa sorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci:
Nunc in frondosis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos,
Aut cadat adversâ cuspide fossus aper.
Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ
Excipit: & pingui membra quiete levat.
Lenius est studium, sed tamen, alite captâ,
Aut lino, aut calamis, præmia parva sequi:
Vel, quæ piscis edax avido malè devoret ore,
Abdere supremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,
Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantùm, quamvis firmis retinebere vinclis,
Ferocul, & longas carpere perge vias.
Flebis, & occurret desertæ nomen amicæ:
Stabit & in media pes tibi sæpe via.
Sed quantò minùs ire voles, magis ire memento:
Perfer: & invitos currere coge pedes.
Nec plavias opta: nec te peregrina morentur
Sabbata; nec damnis allia nata suis.
Nec quot transieris, sed quot tibi, quære, supersint
Millia. nec, maneas ut propè, finge moras.

Tempora

Tempora nec numera, nec crebrò reſpice Romam:
Sed fuge: tutus adhuc Parthus ab hoſte fugâ eſt.
Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Eſſe: ſed, ut valeas, multa dolenda ſeres.
Sæpe bibi ſuccos, quauvis invitus, amaros
Æger: & oranti menſa negata mihi eſt.
Vt corpus redimas ferrum patieris & ignes;
Arida nec ſitiens ora lavabis aquâ:
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At precium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen eſt artis triſtiſſima janua noſtræ:
Et labor eſt unus, tempora prima pati.
Aſpicis, ut prenſos urant juga prima juvencos?
Vt nova velocem cingula lædat equum?
Forſitan à laribus patriis exire pigebit:
Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te lar patrius, ſed amor revocabit amicæ:
Prætendes culpæ ſplendida verba tuæ.
Cùm ſemel exieris, centum ſolatia curæ
Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec ſatis eſſe putes diſcedere: lentus abeſſo,
Dum perdat vires, ſitque ſine igne cinis.
Qui niſi firmatâ properâris mente reverti;
Inferet arma tibi ſæva rebellis amor.
Quicquid eras, fueris; ſitiens avidúſque redibis:
Et ſpatium damno ceſſerit omne tuo.
Viderit Æmoniæ ſi quis mala pabula terræ,
Et magicas artes poſſe juvare putet.
Iſta veneficii vetus eſt via: noſter Apollo
Innocuam ſacro carmine monſtrat opem.
Me duce, non tumulo prodire jubebitur umbra:
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non ſeges ex aliis alios tranſibit in agros:
Nec ſubitò Phœbi pallidus orbis erit.
Vt ſolet, aquoreas ibit Tyberinus in undas:
Vt ſolet, in niveis Luna vehetur equis.

Nulla recantatas deponent pectora curas :
Nec fugiet vivo sulfure victus amor.
Quid te Phasiacæ juverunt gramina terræ,
Cùm cuperes patriâ, Colchi, manere domo ?
Quid tibi profuerint, Circe, Perscides herbæ,
Cùm tibi Neritias abstulit aura rates ?
Omnia fecisti, nè callidus hospes abiret :
Ille dedit certè lintea plena fugæ.
Omnia feci ſti, nè te ferus ureret ignis :
Longus at invito pectlere sedit amor.
Vertere quę poteras homines in mille figuras,
Non poteras animi vertere jura tui.
Diceris his etiam, cùm jam discedere vellet,
Dulichium verbis detinuisse ducem.
Non ego, quod primùm (memini) sperare solebam,
Iam precor, ut conjux tu meus esse velis :
Et tamen, ut conjux essem tua, digna videbar :
Quòd Dea, quòd magni filia Solis eram.
Nè properes oro : spacium pro munere posco :
Quid minus optari per mea vota potest ?
Et freta mota vides : & debes illa timere :
Utilior velis postmodo ventus erit.
Quæ tibi causa fugę ? non hîc nova Troja resurgit :
Non aliquis socios rursus ad arma vocat.
Hîc amor, hîc pax est, in qua malè vulneror una :
Totáque sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur : navem solvebat Vlysses :
Irrita cùm velis verba tulêre Noti.
Ardet, & assuetas Circe tendebat ad arces :
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergò quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Desine veneficiis carminibúsque fidem.
Si te causa potens dominâ retinebit in urbe ;
Accipe, consilium quod sit in urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluítque semel.

Sed

Sed, cui tantum animi eſt, illum mirabor & ipſe:
Et dicam, Monitis non eget iſte meis.
Tu mihi, qui, quod amas, ægrè dediſcis amare,
Nec potes, & velles poſſe, docendus eris.
Sæpe refer tecum ſceleratæ facta puellæ:
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet: nec eâ contenta rapinâ eſt:
Sub titulum noſtros miſit avara lares.
Sic mihi juravit: ſic me jurata fefellit:
Ante ſuas quoties paſſa jacere fores!
Diligit ipſa alios: à me faſtidit amari:
Inſultor heu noctes, quas mihi non dat, habet.
Hæc tibi per totos marceſcant omnia ſenſus:
Hæc refer: hinc odii ſemina quære tui.
Atque utinam poſſes etiam facundus in illis
Eſſe: dole tantùm, ſponte diſertus eris.
Hæſerat in quadam nuper mea cura puellâ:
Conveniens animo non erat illa meo.
Curabar propriis æger Podaliriusherbis:
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
Profuit aſſiduè vitiis inſiſtere amicæ:
Idq; mihi factum ſæpe ſalubre fuit.
Quàm mala, dicebam, noſtræ ſunt crura puellæ!
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
Brachia quàm non ſunt noſtræ formoſa puellæ!
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant. (tem!
Quàm brevis eſt! nec erat: quã multum poſcit amanHinc odio venit maxima cauſa meo.
Et mala ſunt vicina bonis: errore ſub illo
Pro vitio virtus crimina ſæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflecte puellæ:
Judiciúmque brevi limite falle tuum.
Turgida, ſi plena eſt; ſi fuſca eſt, nigra vocetur:
In gracili macies crimen habere poteſt.
Et poterit dici petulans, quæ ruſtica non eſt:
Et poterit dici ruſtica, ſiqua proba eſt.

Quin etiam quacunque caret tua dote puella,
Hanc moveat, blandis usquè precare sonis.
Exige quod cantet, siqua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit siqua movere pedem.
Barbara sermone est; fac tecum multa loquatur:
Non didicit chordas tangere; posce lyram.
Duriùs incedit; fac ut ambulet: omne papillæ
Pectus habent tumidæ; fascia nulla tegat.
Si malè dentata est, narra quod rideat illa:
Mollibus est oculis; quod fleat illa, refer.
Proderit & subitò, cùm se non finxerit ulli,
Ad dominam celeres manè tulisse gradus.
Auferimur cultu: gemmis auróque teguntur
Omnia: pars minima est ipsa puella sui.
Sæpe, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras:
Decipit hac oculos ægide dives amor.
Improvisus ades; deprendes tutus inermem:
Infelix vitiis excidet illa suis.
Non tamen huic nimiùm præcepto credere tutum est:
Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tu quoque compositis sua cùm linit ora venenis;
Ad dominæ vultus, nec pudor obstet, eas.
Pyxidas invenies, & verum mille colores,
Et fluere in tepidos œsypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas?
Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præstemmus in usu,
Eloquar: ex omni est parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsêre libellos,
Quorum censurâ Musa proterva mea est.
Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe;
Quàm volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni livor detrectat Homeri:
Quisquis es, exillo, Zoile, nomen habes.

Et

Et tua ſacrilegæ laniârunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
Summa petit livor: perflant altiſſima venti:
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.
At tu quicunque es, quem noſtra licentia lædit;
Si ſapis, ad numeros exige quæque ſuos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri:
Deliciis illîc quis locus eſſe poteſt?
Grande ſonât Tragici: Tragicos decet ira cothurnos:
Verſibus è mediis ſoccus habendus erit.
Liber in adverſos hoſtes ſtringatur Iambus:
Seu celer, extremum ſeu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeia cantet amores:
Et levis arbitrio ludat amica ſuo.
Callimachi numeris non eſt dicendus Achilles:
Cydippe non eſt oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentẽ Thaïda partes?
Peccat, in Andromache Thaïda quiſquis agat.
Thais in arte mea eſt: laſcivia libera noſtra eſt.
Nil mihi cum vitta eſt: Thais in arte mea eſt.
Si mea materiæ reſpondet Muſa jocoſæ;
Vincimus, & falſi criminis acta rea eſt.
Rumpere livor edax: magnum jam nomen habemus:
Majus erit: tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimiùm properas: vivam modò, plura dolebis:
Et capient anni carmina multa mei.
Nam juvat, & ſtudium faxæ mihi crevit honore:
Principio clivi noſter anhelat equus.
Tantùm ſe nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Virgilio nobile debet opus.

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS

DE REMEDIO AMORIS Lib. II.

HActenus invidiæ respondimus: at trahe lora
Fortiùs, & gyro curre poëta tuo.
Ergò ubi concubitus, & opus juvenile petetur, (erunt;
Et proyè promissæ tempora noctis
Gaudia nè dominæ, pleno si corpore sumes,
Te capiant: ineas quamlibet antè velim.
Quamlibet invenias, in qua tua prima voluptas
Desinat: à prima proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima: frigore solis,
Sole juvant umbræ: grata sit unda siti.
Et pudet, & dicam: Veneris quoque junge figuram,
Quâ minimè jungi quamque decere putes.
Nec labor efficere est. Rarò tibi vera fatentur:
Et nihil est, quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,
Turpiáque admisto membra notare die.
At, simul ad metas venit finita voluptas,
Lassáque cum tota corpora mente jacent;
Dum piget, & nullam malles tetigisse puellam,
Taciturúsque tibi non videare diu:
Tunc animo signa, quæcunque in corpore menda est:
Luminá que in vitiis illius usquè tene.
Forsitan hæc aliquis (nam sunt quoq;) parva vocabit:
Sed, quæ non prosunt singula, multa juvant.
Parva necat morsu spatiosum vipera taurum:
A cane non magno sæpe tenetur aper.
Tu tantùm numero pugna: præceptáque in unum
Contrahe: de multis grandis acervus erit.

Sed

Sed quia sunt totidem mores, totidémque figuræ;
Non sunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non possint offendi pectora facto,
Forsitan hoc, alio judice, crimen erit.
Ille quòd obscœnas in aperto corpore partes
Viderat; in cursu qui fuit, hæsit amor.
Ille, quòd à Veneris rebus surgente puellâ
Vidit in immundo signa pudenda toro.
Ludibis ô si quos potuerunt ista movere,
Afflârant tepidæ pectora vestra faces.
Attrahat ille puer contentos fortiùs arcus;
Saucia majorem turba petetis opem.
Quid, qui clàm latuit reddente obscœna puellâ,
Et vidit, quę mos ipse videre vetat?
Dii melius, quàm nos moneamus talia quenquam:
Ut prosint, non sunt experienda tamen.
Hortor & ut pariter binas habeatis amicas:
Fortior est, plures si quis habere potest.
Secta bipartito cùm mens discurrit utroque;
Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos:
Magnáque subducto stipite flamma perit.
Non satis una tenet ceratas anchora puppes:
Nec satis est liquidis unicus hamus aquis.
Qui sibi jampridem solatia bina paravit,
Jampridem summa victor in arce fuit.
At tibi, qui fueras dominæ malè creditus uni,
Nunc saltem novus est inveniendus amor.
Pasiphaës Minos in Progride perdidit ignes:
Cessit ab Idea conjuge victa prior.
Amphilochi frater nè Phegida semper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Paris Oenonen summos tenuisset in annos,
Si non Oebaliâ pellice læsa foret.
Conjugis Odrysio placuisset forma tyranno:
Sed melior clausæ forma sororis erat.

Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Succeßore novo vincitur omnis amor.
Parciùs è multis mater deſiderat unum,
Quàm quæ flens clamat, Tu mihi ſolus eras.
Et, nè fortè putes nova me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria noſtra foret)
Vidit id Atrides (quid enim non ille videret,
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?)
Marte ſuo captam Chryſeïda victor amabat:
At ſenior ſtultè flebat ubique pater.
Quid lacrymas odioſe ſenex? bene contigit illi:
Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam poſtquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Juſſerat, & patriâ eſt illa recepta domo;
Atrides, ait, Eſt illius proxima forma,
Et, ſi prima ſinat littera, nomen idem.
Hanc mihi, ſi ſapiat, per ſe concedat Achilles:
Sin minùs, imperium ſentiet ille meum.
Quòd ſi quis veſtrúm factum hoc accuſat Achivi;
Eſt aliquid validâ ſceptra tenere manu.
Nam, ſi rex ego ſum, nec mecum dormiat illa;
In mea Therſites regna licebit eat.
Dixit: & hanc habuit ſolatia magna prioris:
Et prior eſt curâ cura repulſa novâ.
Ergò aßume novas autore Agamemnone flammas:
Et tuus in bivio detineatur amor.
Quæris ubi invenias? artes tu perlege noſtras:
Plena puellarum jam tibi navis erit.
Quòd ſi quid præcepta valent mea, ſi quid Apollo
Utile mortales edocet ore meo;
Quanvis infelix mediâ torreberis Ætnâ,
Frigidior dominæ fac videare tuæ.
Et ſanum ſimula; nec, ſi quid fortè dolebis,
Sentiat: & ride, cùm tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere flammas:
Non ſunt imperii tam fera juſſa mei.

Quod

Quod non eſt, ſimula, poſitóſque imitare furores:
Sic facies vérè, quod meditatus eris.
Sæpe ego, nè biberem, volui dormire videri:
Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum riſi, qui ſe ſimulârat amare:
In laqueos anceps decidérátque ſuos.
Intrat amor mentes uſu: dediſcitur uſu:
Qui poterit ſanum fingere, ſanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte; venito:
Veneris, & fuerit janua clauſa; feras.
Nec dic blanditias, nec dic convicia poſti:
Nec latus in duro limine pone tuum.
Poſtera lux aderit: careant tua verba querelis:
Et nulla in vultu ſigna dolentis habe.
Jam pœnet factus, cùm te languere videbit:
Hoc etiam noſtra munus ab arte feres.
Te quoque fallet amor, dum ſit tibi finis amandi.
Propoſitis frænis ſæpe repugnat equus.
Utilitas lateat: quod non profitebere, fiet.
Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Nec tibi tam placeat, quòd eam contemnere poſſis:
Sume animos, animis cedat ut illa tuis.
Janua fortè patet; quanvis revocabere, tranſi:
Eſt data nox; dubita nocte venire datâ.
Poſſe pati facile eſt: tibi nè patientia deſit,
Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et præcepta poteſt quiſquam mea dura vocare?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variabimus artes:
Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.
Corpora vix ferro quædam ſanantur acuto:
Auxilium multis ſuccus & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctúſque teneris,
Et tua ſævus amor ſub pede colla premit:
Deſine luctari: referant tua carbaſa venti:
Quâque vocant fluctus, hâc tibi remus eat.

Explenda

Explenda eſt ſitis iſta tibi, quâ perditus ardes:
Cedimus: è medio jam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam quàm quod præcordia poſcunt:
Gutture fac pleno ſumpta redundet aqua.
Et fruere uſquè tuâ, nullo prohibente, puellâ?
Illa tibi noctes auferat: illa dies.
Tædia quære mali: faciunt & tædia finem.
Iam quoque, cùm credas poſſe carere, mane.
Dum bene tu cumulas, tibi copia tollit amorem:
Et faſtiditâ non libet eſſe domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit:
Hunc ſi tu quæris ponere, pone metum.
Qui timet, ut ſua ſit, nè quis tibi ſubtrahat illam;
Ille Machaoniâ vix ope ſanus erit.
Plùs amat è natis mater plerumque duobus,
Pro cujus reditu, quòd gerit arma, timet.
Eſt prope Collinam templum venerabile portam:
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic lethæus amor, qui pectora ſanat:
Inque ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & juvenes votis oblivia poſcunt:
Et ſiqua eſt duro capta puella viro.
Hic mihi ſic dixit: (dubito verúſque Cupido,
An ſomnus fuerit: ſed puto ſomnus erat)
O, qui ſollicitos modò das, modò demis amores,
Adjice præceptis hoc quoque, Naſo, tuis.
Ad mala quiſq; animum referat ſua; ponet amorem;
Omnibus illa Deus plúſve minúſve dedit.
Qui Puteal, Janúmque timet, celeréſque calendas;
Torqueat hunc æris mutua ſumma ſui.
Cui durus pater eſt; ut voto cætera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
His malè dotata pauper cum conjuge vivit:
Uxhòrem fato credat obeſſe ſuo.
Eſt tibi rure bono generoſæ fertilis uvæ
Vinea: nè naſcens uſta ſit uva, time.

Ille

Ille habet in reditu navem: mare semper iniquum
Cogitet, & damno littora sæva suo.
Filius hunc miles, hunc filia nubilis angat;
Et quis non causas mille doloris habet?
Vt posses odisse tuam, Pari, funera fratrum
Debueras animo sæpe referre tuo.
Plura loquebatur placidè puerilis imago:
Destituit somnus, si modò somnus erat.
Quid faciam? media navem Palinurus in unda
Deserit: ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas, (loca sola nocent) loca sola caveto:
Quò fugis? in populo tutior esse potes.
Nam tibi secretos augent secreta furores:
Est opus auxilio: turba futura tibi est.
Tristis eris, si solus eris: dominęque relictæ
Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
Tristior idcirco nox est, quàm tempora Phœbi:
Quæ relevet luctus turba sodalis abest.
Nec fuge colloquium: nec sit tua janua clausa:
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Orestem:
Hîc quoque amicitiæ non levis usus erit.
Quid nisi secretæ læserunt Phyllida sylvæ?
Certa necis causa est, incomitata fuit.
Ibat, ut Aonio referens trieterica Baccho
Ire solet fusis barbara turba comis.
Et modo, quà poterat, latum spectabat in æquor:
Nunc in arenosa lassa jacebat humo.
Perfide Demophoon, surdas clamabat ad undas;
Raptáque singultu verba loquentis erant.
Limes erat tenuis longâ subnubilus umbrâ:
Quà tulit illa suos ad mare sæpe pedes.
Nona terebatur miseræ via: Viderit, inquit:
Et spectat lunam pallida facta suam.
Aspicit & ramo: dubitat, refugitque quod audet:
Et timet, & digitos ad sua colla refert.

Sithoni

Sithoni tunc certè vellem, nè sola fuisses:
Non flêsset positis Phyllida sylva comis.
Phyllidis exemplo nimiùm secreta cavete,
Læsa vir à domina, læsa puella viro.
Præstiterat juvenis quicquid mea Musa jubebat:
Jnque suæ portu penè salutis erat.
Decidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et quę deciderant tela, resumpsit amor.
Siquis amas, nec vis; facito contagia vites:
Hæc etiam pecori sępe nocere solent.
Dum spectant læsos oculi, læduntur & ipsi:
Multáque corporibus transitione nocent.
Jn loca nonnunquam siccis arentia glebis,
De propè currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas:
Turbáque in hoc omnes ingeniosa sumus.
Alter item jam sanus erat: vicinia lęsit:
Occursum dominæ non tulit ille suę.
Vulnus in antiquum rediit malè firma cicatrix:
Successúmque artes non habuêre meę.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abstinuisse locis.
Nec, quę ferre solet spatiantem porticus illam,
Te ferat: officium néve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter, si possis, orbis habendus erit.
Non facilè esuriens positâ retinebere mensâ:
Et multùm saliens incitat unda sitim.
Non facile est taurum visâ retinere juvencâ:
Fortis equus visę semper adhinnit equæ.
Hęc ubi præstiteris, ut tandem littora tangas,
Non ipsam satis est deseruisse tibi.
Et soror, & mater valeant, & conscia nutrix,
Et quisquis dominæ pars erit ulla tuæ.
Nec veniat servus: nec flens ancillula fictum
Supplicet dominæ nomine dicat ave.

Nec,

Nec, si scire voles quid agat, tamen ipse rogabis:
Perfer; erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque, qui causam fugitivi quæris amoris,
Déque tua domina multa querenda refers.
Parce queri: meliùs sic te ulciscêre tacendo,
Dum desideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quàm te desisse loquaris.
Qui nimiùm multis, Non amo, dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quàm subitò: lentè desine, tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
Pérque gradus molles emoriatur amor.
Sed modò dilectam scelus est odisse puellam:
Exitus ingeniis convenit iste feris.
Nec curandus adest, odio qui finit amorem:
Aut amat, aut ægrè desinit esse miser.
Turpe, vir & mulier, juncti modò, protinus hostes:
Non istas lites Appias ipsa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant. Ubi nulla simultas
Incidit, admonitus liber oberrat amor.
Fortè aderat juvenis: dominam lectica tenebat:
Horrebant sævis omnia verba minis.
Iámque vadaturas, Lecticâ prodeat, inquit:
Prodierat; visâ conjuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidêre tabellæ:
Venit in amplexus: atque ità, Vincis, ait.
Tutius est, aptúmque magis discedere pace,
Quàm petere à thalamis litigiosa fora.
Munera quæ dederas, habeat sine lite jubeto:
Esse solent magno damna minora bono.
Quòd si vos aliquis casus conducat in unum;
Mente memor totâ, quę damus arma, tene.
Hîc opus est armis: hîc, ô fortissime, pugna:
Vincenda est telo, Penthesilea, tuo.

Nunc

Nunc tibi rivalis, nunc durum limen amicæ,
Nunc subeant mediis irrita verba Deis.
Nec compone comas, cùm sis venturus ad illam:
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Nulla sit ut placeas alienæ cura puellæ:
Jam face ut è multis illa sit una tibi.
Sed, quid præcipuè vestris conatibus obstet,
Eloquar, exemplo quemque docente suo.
Desinimus tardè, quia nos speramus amari:
Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Nève puellarum lacrymis moveare caveto:
Ut flerent, oculos erudiêre suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantûm,
Ut lapis æquoreis undique pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare divortia malis:
Nec dic quid doleas: clàm tamen usquè dole.
Nec peccata refer, nè diluat ipsa caveto:
Ut melior causâ causa sit illa tuâ.
Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellæ
Probra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichias furiali more sagittas,
Nec raptos asium tingere in amne faces:
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas:
Nec facer arte meâ laxior arcus erit.
Consilium est, quodcunque cano: parete canenti:
Utque facis, cœptis Phœbe saluber ades.
Phœbus adest: sonuêre lyræ: sonuêre pharetræ.
Signa Deum nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amycleis medicatum vellus aheneis
Murice cum Tyrio: turpius illuderit.
Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
Incipiet dominæ quemque pudere suæ.
Utraque formosæ Paridi potuêre videri:
Sed tibi collatam vincis utramque Venus.

Nec

Nec ſolam faciem; mores quoque confer, & artes:
Tantùm judicio nè tuus obſit amor.
Exiguum eſt quod deinde canam: ſed profuit illud
Exiguum multis: in quibus ipſe fui.
Scripta cave relegas blandæ ſervata puellæ:
Conſtantes animos ſcripta relecta movent.
Omnia pone feros (quanvis invitus) in ignes:
Et dic, Ardoris ſit rogus iſte mei.
Theſtias abſentem ſuccendit ſtipite natum:
Tu timidè flammis perfida verba dabis?
Si potes, & ceras remove: quid imagine mutâ
Carperis? hoc periit Laodamia modo.
Et loca ſæpe nocent: fugito loca conſcia veſtri
Concubitûs: cauſas illa doloris habent.
Hîc fuit, hîc cubuit: thalamo dormivimus illo:
Hîc mihi aſcivâ gaudia nocte dedit.
Admonitu revocatur amor: vulnúſque novatum
Scinditur: infirmis culpa puſilla nocet.
Vt pænè extinctum cinerem ſi ſulphure tangas,
Vivet; & ex minimo maximus ignis erit.
Sic, niſi vitâris quicquid revocabit amorem;
Flamma redardeſcet, quæ modò nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugiſſe Capharea puppes,
Téque ſenex luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Niſeïde navita gaudet:
Tu loca, quæ nimium grata fuêre, cave.
Hæc tibi ſint Syrtes; hæc Acroceraunia vita:
Hîc vomit epotus diva Charybdis aquas.
Sunt, quæ non poſſint aliquo cogente juberi:
Sæpe tamen caſu facta juvare ſolent.
Perdat opes Phædra; parces Neptune nepoti:
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnoſſida feciſſes inopem; ſapienter amáſſet:
Divitiis alitur luxurioſus amor.
Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt quæ ceperit Irum?
Nempe quòd alter egens, altera pauper erat.

Non

Non habet unde ſuum paupertas paſcat amorem:
Non tamen hoc tanti eſt, pauper ut eſſe velis.
At tanti tibi ſit non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, cantúſque, lyræque,
Et vox, & numeris brachia mota ſuis.
Illic aſſiduè ficti cantantur amantes:
Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros ne tange poëtas:
Summoveo dotes impius ipſe meas.
Callimachum fugito: non eſt inimicus amori:
Et cum Callimacho tu quoque Coë noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli,
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea neſcio quid, carmina tale ſonant.
Quòd niſi dux operis vatem fruſtratur Apollo;
Æmulus eſt noſtri maxima cauſa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quenquam:
Inque ſuo ſolam crede jacere toro.
Acriùs Hermionen ideo dilexit Oreſtes,
Eſſe quòd alterius cœperat illa viri.
Quid Menelaë doles? ibas ſine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ lętus abeſſe tua.
Ut Paris hanc rapuit, tum demum uxore carere
Non potes: alterius crevit amore tuus.
Hoc & in abductâ Briſeïde flebat Achilles,
Illam Pliſthenio gaudia ferre viro.
Nec fruſtra flebat: fecit (mihi credite) Atrides,
Quod ſi non faceret, turpiter eſſet iners.
Certè ego feciſſem, nec ſum ſapientior illo:
Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam, ſibi quòd nunquam tactam Briſeïda jurat
Per ſceptrum; ſceptrum non putat eſſe Deos.

Dii faciant, possis dominæ transire relictæ
Limina, proposito sufficiántque pedes.
Et poteris, modò velle tene: nunc fortiter ire,
Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Esse puta: remis adjice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimiùm rivale dolebas,
Vellem desineres hostis habere loco.
Aut certè, quanvis odio remanente, saluta:
Oscula cùm poteris jam dare, sanus eris.
Ecce cibos etiam (medicinę fungar ut omni
Munere) quos fugias, quósque sequâre, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minùs erucas aptum est vitare salaces,
Et quicquid Veneri corpora nostra parat.
Utiliùs sumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
Spe breviùs monitus experiêre meos.
Vina parant animos Veneri, nisi plurima sumas,
Vt stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis:
Lenis alit flammas, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat: siqua est inter utrumque, nocet.
Hæc opus exegi: fessæ date serta carinæ:
Contigimus portum, quò mihi cursus erat:
Postmodo reddetis sacro pia vota poëtæ,
Carmine sanati fœmina vírque meo.

FINIS.

DE NVCE ELEGIA.

NVX ego juncta viæ, cùm sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: nisi si peccare videtur
Annua cultori poma referre suo.
At prius arboribus, tunc cùm meliora fuerunt
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Tunc domini memores fertis ornare solebant
Agricolæ fructu proveniente Deos.
Sæpe tuas igitur Liber miratus es uvas:
Mirata est oleas sæpe Minerva suas.
Pomáque lassissent matrem, nisi subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quin etiam exemplo pariebat fœmina nostro:
Nulláque non illo tempore mater erat.
At postquam platanis sterilem præbentibus umbram,
Uberior quavis arbore venit honor;
Nos quoque fructiferæ (si nux modò ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos nascuntur poma per annos:
Uvâque læsa domum, lasáque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quę vult formosa videri:
Raráque in hoc ævo est, quæ velit esse parens.
Certè ego, si nunquam peperissem, tutior essem:
Illa Clytemnestrâ digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascenteis supprimet uvas:
Orbáque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat malóque pyróque;
Destituent sylvas utraque poma suas.
Quæq; sibi vario distinguit poma colore,
Audiat hoc cerasus; stipes inanis erit.
Non equidem invideo: nunquam tamen ulla feritur,
Quæ sterilis solâ est conspicienda comâ.

Cernite

Cernite ſinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modò nil quare percutiantur habent.
At mihi ſeva nocent mutilatis vulnera ramis:
Nudáque decerpto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, ſed ſpes inducta rapinæ:
Sublineant aliæ poma; quærentur idem.
Sic reus ille ferè eſt, de quo victoria lucro
Eſſe poteſt: inopis vindice facta cavent.
Sic timet inſidias, qui ſe ſcit ferre viator,
Quòd timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego ſola petor; ſoli quia cauſa petendi eſt:
Frondibus intactis cætera turba viret.
Nam quòd habent frutices aliquando proxima nobis
Fragmina; quòd læſo vimine multa jacent;
Non iſtis ſua facta nocent: vicinia damno eſt.
Excipiunt ictus ſaxa repulſa meos.
Idq; fide careat, ſi non, quæ longiùs abſunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergò, ſi ſapiant, & mentem verba ſequantur;
Devoveant umbras proximá quęque meas.
Quàm miſerum eſt, odium damnis accedere noſtris,
Męque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed puto magna mei eſt operoſo cura colono:
Inveniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte meâ facilis contempto naſcor in agro:
Párſque loci, quo ſto, publica penè via eſt.
Me, ſata nè lędam (quoniam ſata lędere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi ſalx nimias Saturnia deputat umbras:
Duratam renovat non mihi foſſor humum.
Sole licèt, ſiccáque ſiti peritura laborem;
Irrigue dabitur non mihi ſulcus aquę.
At cùm maturas fiſſo nova cortice rimas
Vux agit; ad partes pertica ſeva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis,
Nè poſſim lapidum verba ſola queri.
Poma cadent menſis non interdicta ſecundis:
Et condit lectas parca colona nuces.

Has puer aut certo rectas diverberat ictu,
Aut pronas digito bisve semélve petit.
Quattuor in nucibus, non amplius, alea tota est:
Cùm sibi suppositis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter: & optat
Tangat ut è multis quælibet una suam.
Est etiam, par sit numerus qui dicat, an impar:
Ut divinatas auferat augur opes.
Fit quoque de creta qualem cœleste figura
Sydus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi distincta est gradibus, quæ constitit intus
Quot tetigit virgâ, tot capit indè nuces.
Vas quóque sæpe cavum spatio distante locatur,
In quod missa levi nux cadat una manu.
Felix secreto quæ nata est arbor in agro,
Et soli domino ferre tributa potest.
Non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
Non à vicina pulverulenta viâ est.
Illa suo, quæcunque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare potest.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus:
Ante diémque meæ decutiuntur opes. (est:
Lamina mollis adhuc: tenero est in lacte, quod intra
Nec mala sunt ulli nostra futura bono.
Jam tamen invenias, qui me jaculentur & ictu
Præfestinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti,
Majorem domini parte viator habet.
Sæpe aliquis foliis ubi nuda cacumina vidit,
Esse putat Boreæ triste furentis opus.
Æstibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando duris invisa colonis,
Nec ventus fraudi, sólve, gelúve fuit.
Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem:
Quæque fuit multis, est mihi præda malo.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefandæ
Conjugis Aonium misit in arma virum.

Hesperii

Heſperii regis pomaria tuta fuiſſent:
Vna ſed immenſas arbor habebat opes.
At rubus, & ſentes tantummodo lędere natę,
Spináque vindictá cętera tuta ſuá eſt.
Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis,
Miſſa petunt avidá ſaxa proterva manu.
Quid, ſi non aptas ſolem fugientibus umbras,
Finditur Icario cùm cane terra, darem?
Quid, niſi ſuffugium nimbos vitantibus eſſem,
Non expectatá cùm venit imber aquá?
Omnia cùm faciam, cùm præſtem ſedula cunctis
Officium; ſaxis officioſa petor.
Hæc mihi perpeſſæ, domini patienda querela eſt:
Cauſabor, quare ſit lapidoſus ager.
Dúmque repurgat humum, collectáque ſaxa remittit,
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergò inviſa aliis, uni mihi frigora proſunt:
Illo me tutam tempore præſtat hyems.
Nuda quidem tunc ſum: nudam tamen expedit eſſe:
Nec ſpolium do me, quod petat hoſtis, habet.
At ſimul induimus noſtris ſua munera ramis:
Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forſitan hîc aliquis dicat, Quę publica tangunt,
Carpere conceſſum eſt: hoc via juris habet.
Si licet hoc, oleas diſtringite: cędite meſſes:
Improbe vicinum carpe viator olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas:
Sítque tuis muris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum prima de fronte tabernæ
Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos:
Et quaſcunque poteſt tollere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæſar,
Incolumis tanto præſide raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit:
Auxilium toto ſparſit in orbe ſuum.
Quid tamen hoc prodeſt, mediâ ſi luce palámque
Verberor, & tutam non licet eſſe nucem?

Ergò nec nidos foliis hærere, nec ullam
Sedibus in noſtris ſtare videtis avem.
At lapis in ramo ſedit quicunque biſurco,
Hæret, & ut capta victor in arce manet.
Cætera ſæpe tamen potuêre admiſſa negari:
Et crimen vox eſt inficiata ſuum.
Noſtra notat fuſco digitos injuria ſucco,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus eſt: illo maculata cruore
Non profectùrâ dextra lavatur aquâ.
O ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido miſſi fulminis igne peti!
Atque utinam ſubitæ raperent mea poma procellæ?
Vel poſſem fructus excutere ipſa meos.
Sic ubi detracta eſt à te tibi cauſa periculi:
Quod ſupereſt, tutum Pontice Caſtor habes.
Quid mihi tunc animi eſt, cùm ſumit tela viator,
Atque oculis plagæ deſtinat antè locum?
Nec vitare licet moto ſera vulnera trunco,
Quem ſub humo radix vinclaque curva tenent.
Corpora præbemus plagis: ut ſæpe ſagittis,
Cùm populus manicas depoſuiſſe vetat:
Utve gravem patiens ubi tolli vacca ſecurim,
Aut ſtringi cultros in ſua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuiſſe putâſtis:
Sed metus in nobis cauſa tremoris erat.
Si merui, videórque nocens; excidite ſerro,
Noſtráque fumoſis urite membra focis.
Si merui, videórque nocens; imponite flammæ,
Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.
Si nec cur uram, nec cur excidam habetis;
Parcite; ſic cœptum perficiatis iter.

DE MEDICAMINE FACIEI ELEGIA.

Discite, quæ faciem commendet cura, puellæ,
Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum quondam Cerealia pendere jussit
Munera: mordaces interiêre rubi.
Cultus & in pomis succos emendat acerbos:
Fißaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent: auro sublimia tecta linuntur:
Nigra sub imposito marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur aheno:
Sectile deliciis India præbet ebur.
Forsitan antiquæ Tatio sub rege Sabinæ
Maluerint, quàm se, rura paterna coli.
Cùm matrona premens altum rubicunda sedile,
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsáque claudebat, quos filia paverat, agnos:
Ipsa dabat virgas cæsáque ligna foco.
At vestræ teneras matres peperêre puellas:
Vultis in aurata corpora veste tegi:
Vultis adornatos positu variare capillos:
Conspicuas gemmis vultis habere manus.
Induitis collo lapides Oriente petitos:
Et quantos onus est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum, si vobis cura placendi,
Cùm comptos habeant secula nostra viros.
Fœmineâ vestri potiuntur lege mariti:
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Per se quæque paret, & quos venetur amores,
Refert: munditiâ crimina nulla meret.
Rure jatent, fingúntque comas: licèt arduus illas,
Celet Athos, cultas altus habebit Athos.

Vt etiam placuisse sibi quæcunque voluptas :
Virginibus cordi gratáque forma sua est.
Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat : & formâ muta superbit avis.
Sic potiùs nos tangit amor, quàm fortibus herbis,
Quas maga terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo :
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis finduntur cantibus angues :
Nec redit in fontes unda supina suos.
Et quamvis aliquis Temesæa removerit æra ;
Nunquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela : puellæ
Ingenio facilè conciliante placent.
Certus amor morum est : formam populabitur ætas :
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit :
Et veniet rugis altera causa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum :
Pérque suos annos hinc bene pendet amor.
Dic agè cùm teneros somnus dimiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea, quę Libyci ratibus misêre coloni,
Exue de palea tegminibúsque suis.
Par erui mensura decem madefiat ab ovis :
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras,
Lenta jube scabrâ frangat asella molâ.
Et quę prima cadant vivaci cornua cervo,
Conteres : in hæc solidâ sexta face assis eat.
Namque ubi pulverea fuerit confusa farinæ,
Protinus in mundis omnia cerne cavis.
Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat :
Sextantémque trahat gummi cum semine Thuseo :
Hinc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcunque afficiat tali medicamine vultum,
Fulgebit speculo lævior illa suo.

Nec

Nec tu pallentes dubita nudare lupinos:
Et simul inflantis corpora finge seræ.
Utraque sex habeant æquo discrimine libras:
Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyricâ quę venit iris humo.
Da validis juvenum pariter subigenda lacertis:
Sed justum tritis uncia pondus erit.
Addita da querulo volucrum medicamina doni:
Ore fugant maculas: Halcyonea vocant.
Pondere si quæris quo sim contentus in illis;
Quod trahit in partes uncia sexta duas.
Ut coëant, aptéque lini per corpora possint;
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quamvis thura Deos, ivatáque numina placent:
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus ubi miscueris radenti corpora nitro;
Ponderibus justis fac sit utrumque trahens.
Parte minus quartâ direptum cortice gummi,
Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.
Hæc ubi contrieris, per densa foramina cerne:
Pulvis ab infuso melle premendus erit.
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis:
Quinq; parent marathi scrupula, myrrha novem.
Arentisque rosæ quantum manus una prehendat,
Cúmque Ammoniaco mascula thura sale.
Ordea quem faciunt, illis infunde cremorem:
Æquent expensas cum sale thura rosas.
Tempore sit parvo mulier licèt illita vultum;
Hærebit toto nullus in ore color.
Vidi quæ gelidâ madefacta papavera lymphâ
Contereret, teneris illinerétque genis.

Cætera desiderantur.

De *Pulice* Elegia, quam ſatis conſtat non eſſe *Ovidii*, nec cujuſquam eruditioris.

Parve pulex, & amara lues inimica puellis,
Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tu laceras corpas teneræum, duriſſime, morſu:
Cujus cùm fuerit plena cruore cutis,
Emittis maculas nigro de corpore fuſcas:
Lævia membra quibus commaculata rigent.
Cúmque tuum lateri roſtrum defigis acutum,
Cogitur è ſomno ſurgere virgo gravi.
Pérque ſinus errас: tibi pervia cętera membra?
Is quocunque placet, nil tibi ſęve latet.
Ah piget, & dicam: cùm ſtrata puella recumbit,
Tu femur avellis, cruráque aperta ſubis,
Auſus es interdum per membra libidinis ire,
Et turbare locis gaudia nata ſuis.
Diſpeream, niſi jam cupiam fieri meus hoſtis,
Promptior ut fieret ad mea vota via.
Si ſineret natura mihi, quò verterer in te:
Et quòd ſum natus, poſſe redire daret.
Vel ſi carminibus poſſem mutarier ullis:
Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, ſi plus medicamina poſſunt,
Vellem naturę jura novare meæ.
Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes
Contulerint, res eſt notificata ſatis.
His ego mutatus, ſi ſic mutabilis eſſem,
Hærerem in tunicæ margine virgineę.
Indè means per crura meæ ſub veſte puellæ,
Ad loca, quæ vellem, me citò ſurriperem.
Cúmque illa dudum lædens vil ipſe cubarem:
Donec de pulice rursus homo fierem.

Sed

Sed si fortè novis virgo perterrita monstris
Exciret famulos ad mea vincla suos.
Aut tentata meis precibus succumberet illa:
Aut mox ex homine verterer in pulicem.
Rursus mutatus, fundénsque precamina mille,
Asservem cunctos in mea vota Deos.
Illam dum precibus, vel vi superator haberem,
Et jam nil mallet, quàm sibi me socium.

DE

De Philomela Elegia, nec ea quidem *Ovidii*.

Dulcis amica veni noctis solatia præstans:
Inter aves etenim nulla tibi similis.
Tu Philomela potes vocum discrimina mille,
Mille potes varios ipsa referre modos.
Nam quanvis aliæ volucres modulamina tentent;
Nulla potest modulis æquivalere tuis.
Insuper est avium spatiis garrire diurnis:
Tu cantare simul nocte diéque potes.
Parus enim quanvis per noctem tinninet omnem;
At sua vox nulli jure placere potest.
Dulce Palara sonat, quam dicunt nomine Drostam:
Sed fugiente die nempe quieta silet.
Et Merulus modulans tam pulchris concinit odis:
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente novos componit Acredula cantus,
Matutinali tempore tunc mitilans.
Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc pisitat ore:
Sed quod manè canunt, vespere non recolunt.
Cacabat hinc Perdix: hinc gratitat improbus Anser:
Et cæsius Turtur atque Columba gemunt.
Plausitat arboreâ clamans de fronde Palumbes:
In fluviisque natans forte tetrinit Anas.
Grus gruit: inque glomis Cycni prope flumina dren-
Accipiter pipat: Milvus hiansque lipit. (sant:
Cucurrire solet Gallus: Gallina gracillat:
Pupillat Pavo: trinsat Hirundo vaga.
Dum clangunt Aquilæ, Vultur pulpare probatur:
Et crocitat Corvus: Graculus at frigulat.
Glotorat immenso de turre Ciconia rostro:
Pessimus at Passer tristia fleudo pipit.
Psittacus humanas depromit voce loquelas,
Atque suo domino χαῖρε valéque sonat.
Pica loquax varias modulatur gutture voces:
Scurrili strepitu, quicquid & audit, ait.

Et Cuculi cuculant: fritinit rauca Cicada:
Bombilat ore legens munera mellis Apes.
Bubulat horrendum ferali carmine Bubo,
Humano generi trista fata ferens.
Strix nocturna sonans, & Vespertilio stridunt:
Noctua lucifuga cucubat in tenebris.
Asi ululant Vlulæ lugubri voce canentes:
Inq; paludiferis Butio bubit aquis.
Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
Consimili modulo vinzilulare sciunt.
Scribere me voces avium Philomela coëgit,
Quæ cantu cunctas ex superat volucres.
Sed jam quadrupedum fari discrimina vocum
Nemine cogente nunc ego sponte sequar.
Tigrides indomitæ raucant: rugiúntque Leones:
Panther caurit amans: Pardus hiando felit.
Dum Lynces orcando fremunt, Vrsus ferus uncat:
Asi Lupus ipse ululat: frendet agrestis Aper.
Et Barrus barrit: Cervi glocitant & Onagri:
Asi Taurus mugit, & celer hinnit Equus.
Quirritat Verres: turdus rudit, oncat Asellus:
Blatterat hinc Aries, & pia balat Ovis.
Sordida Sus pascens ruris per gramina grunnit:
At mutire Capris hirce petulce soles.
Ritè Canis latrat: fallax Vulpecula gannit:
Glaucitat & Catulus: at Lepores vagiunt.
Mus avidus mintrat: velox Mustelláque dintrit:
Et Grillus grillat: desticat indè Sorex.
Ecce venenosus serpendo sibilat Anguis:
Garrula limosis Rana coaxat aquis.
Has volucrum voces descripsi, quadrupedúmque,
Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas species animantúm nemo notavit:
Atque sonos ideo dicere quis poterit?
Cuncta suo domino depromunt munera laudum:
Seu semper fileant, sive sonare queant.

Fragmentum

Fragmentum *Ovidii Nasonis* sive *Somnium*, repertum nuper in vetustissimo codice ex Epigrammatis.

Nox erat, & somnus lassos submisit ocellos:
Terruerant animum talia visa meum.
Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus,
Stabat: & in ramis multa latebat avis.
Area gramineo suberat viridissima prato,
Humida de guttis lenè sonantis aquæ.
Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstum:
Fronde sub arborea sed tamen æstus erat.
Ecce, petens variis imxistas floribus herbas,
Constitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior nivibus, tunc cùm cecidêre recentes:
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quòd adhuc spumis stridentibus albet,
Et modò siccatam lacte reliquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
Cúmque sua tenerum conjuge pressit humum.
Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas,
Atque iterum pasto pascitur antè cibo;
Visus erat, somno vires adimente ferendi,
Cornigerum terrâ deposuisse caput.
Huc levibus cornix pennis delapsa per auras
Venit, & in viridi garrula sedit humo.
Térque bovis niveæ petulanti pectora rostro
Fodit: & albentes abstulit ora notas.
Illa locum taurúmque diu custtata reliquit:
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Utq; procul vidit carpentes pabula tauros;
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illùc se rapuit, gregibúsque immiscuit illis:
Et petiit herbæ fertilioris opem.
Dic agè, nocturnæ quicunque es imaginis augur
Si quid habent veri, visa quid ista ferant.
Sic ego: Nocturnæ sic dixit imaginis augur,
Expendens animo singula dicta suo:

Quem

Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed malè vitabas, ęstus amoris erat.
Vacca puella tua est: aptus color ille puellæ est:
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectora quòd rostro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominæ lena movebat anus.
Quòd cunctata diu taurum sua vacca reliquit;
Frigidus in viduo destituêre toro.
Livor, & adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
Fugit: & ante oculos nox stetit alta meos.

Ejusdem ex Epigrammatis.

QVantum Virgilius magno concessit Homero,
Tantum ego Virgilio Naso Poëta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferre poëtam:
Ingenio si te subsequor, hoc satìs est.
Argumenta quidem librorum prima notavi,
Errorem ignarus nè quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine versus:
Æneïdos totum corpus ut esse putent.
Affirmans gravitate meâ, me carmine nullo
Livore hunc titulum præposuisse tibi.

VIR magnus bello, nulli pietate secundus,
Æneas odio Junonis pressus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in undis
Naufragus: & tandem Libycas dimissus ad oras,
Ignarúsque loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognovit Elissæ.
Quin etiam nebulâ septus pervenit ad urbem,
Abreptos undis socios cum classe recepit.
Hospitióque usus Didûs per cuncta benignę,
Excidium Troję jussus narrare parabat.

443182